

ANTONII GAMMAE
IVRECONS. LVSITANI
REGIQVE SENATORIS.

TRACTATVS.
*De Sacramentis, & de ultimo supplicio damnatis, & de
testamentis, anatomia, & eorum
sepultura.*

AD SERENISSIMVM PRINCIPEM HENRICVM
Portugalliae Infantem T. T. sanctorum Quatuor
Coronatorum Cardinalem.

2 400 40
Hafia
MADE IN SPAIN

VALLISOLETI

Excudebant Ioannes de Millis, & Andreas Bolan.
Anno. M. D. XCIX.

Expensis Martini à Cordona Bibliopola.

ANTONII GAMMAE
IVRECONS. LVSITANI
REGIIQVE SENATORIS.

TRACTATUS.
*De Sacramentis præstandis ultimo supplicio damnatis, Ac de
testamentis, anatomia, & eorum
sepultura.*

AD SERENISSIMVM PRINCIPEM HENRICVM
Portugalliaë Infantem T. T. sanctorum Quatuor
Coronatorum Cardinalem.

VALLISOLETI

Excudebant Ioannes de Millis, & Andreas Bolani
Anno. M. D. XCIX.

Expensis Martini à Cordoua Bibliopolaë.

YO Gonçalo de la Vega escriuano de camara del Rey nuestro señor, é vna de los què en el su Consejo residen doy fè, que por los señores del dicho Consejo, se dio licècia a Martin de Cordoua mercader de libros de la Ciudad de Valladolid, para que por esta vez pudiesse imprimir, vn libro intitulado Antonio Gamma de Sacramento prestando, vltimo supplicio damnatis & detestamentis anatomia, & eorum sepultura, que ante los dichos señores presento que va Rubrica do de mi rubrica, y firmado al fin de mi nombre, con que despues de impresso antes que se venda le trayga ante los dichos señores del, juntamente con el original para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y que se trayga fè en publica forma, como por el corretor nombrado por su mandado se vio y corregio la dicha impresion por el dicho original, y que el impresor que ansi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego del, ni entregue mas de vn solo libro con el original al Autor o persona a cuya costa lo imprimiere, ni otra persona para effeçto de la dicha correccion y tassa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido y tassado por los dichos Señores del Consejo. Y estando hecho y no de otra manera, pueda imprimir el principio y primer pliego del, en el qual seguidamente se ponga esta fè, y la aprobacion, tassa, y erratas: So pena de caer y encurrir en las penas contenidas en la pragmática y leyes de nuestros Reynos, que sobre la impresion de los dicho libros dispone. Y por que dello conste de pedimiento del dicho Martin de Cordoua y mandamiento de los dichos señores del Consejo di la presente, que es fecha en Madrid a veynte y ocho de Noujembre demill y quinientos y nouenta y ocho años.

Gonçalo de la Vega,

Nihil esse in hoc opusculo quod fidei Christianæ repugnet, iudicauit peritissimus sacræ paginæ interpres Frater Franciscus Forerius: cui res hæc ex officio incumbit.

Serenissimo Principi Henrico Portugallia Infanti, tituli sanctorum Quatuor Coronatorum Cardinalis, Antipius Gamma Regius Senator, salutem perpetuam optat.

SVO potissimum, Princeps illustrissime, tum veteres, tum nostræ ætatis scriptores in suis lucubrationibus dicendis obseruasse comperimus: alterum vt ille, sub cuius patrocinio scripta sua in lucem æderent, is esset, cuius dignitati, rei tractandæ materia conueniret, cuius & animum ea delectari solita sit: Alterum vt cum patronum sibi scriptisq; suis eligerent, cuius autoritate, & nominis splendore, à detractorum ictibus defenderentur. Hinc effectum est, vt philosophiæ præcepta, eius disciplinæ studiosis, legum commentaria iustitiæ cultoribus, poëmata poëticiæ artis studio deditis offerri consueuerint. Has igitur quæstiuçulas ad religionem & pietatem spectantes, quibus ab amicis consultus respondi, cui potius quàm tibi offerrem, Princeps pientissime, occurrit nemo, quippe qui religione, doctrina, & incomparabili autoritate, non modo cæteros Christianos Principes, sed omnes Ecclesiæ proceres excellis. Nec eo animo libellum hunc ædendum existimaui, vt ingenij aut doctrinæ gloriam captarem, sed quòd viris nonnullis doctissimis & Regi ipsi Ioanni Christianissimo fratri tuo, (quem nobis nuper Fata inuiderunt) res visa fuerit digna Christianis magistratibus, & quæ euulgari deberet. In hac autem re necessarijs tantummodo adductis, & superfluis omisis, breuitatem summo opere affectaui, ne veritatem ipsam, cuius solet esse oratio simplex (vt est apud Euripidem) quæque egens non est ambagibus interpretum, multitudine verborum obumbrarem: nèue multorum scriptorum morbo laborare videret, qui relictis his, quæ scopum tangunt, extranea miscent, & ad vnã eandemq; rem confusam, longa inculcatione allegationum lectorem detinent. Te tamen oratum velim, Princeps serenissime, vt si tibi hac breui disputatione persuasero, damnatis ad mortem inhumanè & iniustè Christi corporis cibum sacratissimum interdici, ea consuetudo ne in posterum seruetur, à Summo Pontifice obnixè cõtendas. Nec aliena hæc celsitudini tuæ videatur admonitio: decet quippe Christianum magistratũ optare, vt eorum animæ, quorum corpora morti adiudicat æterna fruatur vita. Tuo itaque præsidio fretus, hoc quidquid est, in lucem emitte non veritus sum. Quod si (vti spero) tua protectione dignum putaueris, nihil est quòd maledicorum morsus timeam. Vale Lusitanix decus & Romanæ Sedis fulgentissimum sydus. Olisipone. kalendis Iunij. Anno Domini. M. D. LIX.

DVAR-

DVARDVS NONIVS LEO
Senatus Regij Aduacatus.

*Corpora cum gladio atq; igni damnare nocentum.
Officio incumbat, Gamma benigne tuo,
Et pia mens duras formidet sumere pœnas,
Officio & menti consulis ecce tua.
Nam fontum ferro & laqueo cum corpora damnes,
Conaris cœlo restituisse animas.*

INDEX OCTO PRINCIPALIUM
Quæstionum huius tractatus

Prima

Utrum damnatis ad mortem, qui vera contritionis signa ostenderint, sit præstandum Sacramentum Eucharistia fol. 1.

Secunda.

Utrum damnatis ad mortem sit præstanda sacra unctio fol. 10.

Tertia

Utrum sanctum baptisma præstari debeat condemnato ad mortem, qui cum Iudeus esset, aut infidelis petijt post condemnationis sententiam baptizari, fol. 11.

Quarta.

Utrum condemnatis ad mortem possit matrimonium contrahere, fol. 15.

Quinta.

Utrum condemnatus ad mortem, qui forsã e fracto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoveri fo. 20.

Sexta.

Utrum condemnatus ad mortem possit testari, vel saltem ad pias causas, fol. 30.

Septima.

Utrum cadauera eorum, qui ad mortem condemnantur tradi debeant medicis ad anatomiam faciendam in consulto Rege, fol. 41.

Octava.

Utrum hi qui vltimum patiuntur supplicium, possint sepeliri ab amicis vel consanguineis, fol. 43.

QVÆSTIO PRIMA.

Utrum damnatis ad mortem qui verè cōtritionis signa ostenderint sit præstādum sacramentū Eucharistia.

S. V. M. M. A.

- 1 Damnatis ad mortem, qui contritionis signa ostenderint, præstandum esse Eucharistia sacramentum. Nec admittendam esse contrariam consuetudinē multis probatur, num. 1. cum sequentibus.
- 2 Clemen. 1. de pœnitenti. & remiss. expenditur, num. 1.
- 3 Sacramentum Eucharistia dignè assumens mirabiles effectus consequitur.
- 4 Quod Eucharistia necessaria sit morientibus, quomodo intelligatur.
- 5 Qui potest obuiare & non obuiat malis proximo factis, particeps dicitur.
- 6 Declaratio tex. in c. quasitum. 13. quæst. 2.
- 7 Exponitur tex. in Clemen. prima de pœnitenti.
- 8 Exponitur. c. alma mater, de sentent. excom. lib. 6.
Etiam tempore interdicti præstādā esse Eucharistiam cōdemnatis ad mortem.
- 9 Conoscitur. r. super eo. de heretic. lib. 6. & c. ad abolendam. §. ibi. de heretic. eodem titulo.
- 10 Declaratur. l. hi qui sanctum. C.

de apostat.

Consuetudo, qua damnatis ad mortem non datur sacramentum Eucharistia: potius corruptela est, ibidem.

- 11 Executio sententiæ mortis differri non debet regulariter, nisi in casibus expressis.
- 12 Iudicem exequentem sententiam mortis non seruata. l. si vindicari. C. de pœn. peccare grauiter contra nonnullos.
- 13 Noua consideratio quare non sit indecens nec scandalosum, imò necessarium præstare Eucharistiam damnatis ad mortem.
- 14 Communicans debet per aliquod spatium abstinere a cibis.
- 15 C. tribus de consecra. dist. 2. de honestate loquitur, non de præcepto iuxta anteriorem sententiam.
- 16 Resoluitur grandis difficultas, cui satis respondetur, ne obstat proposita quæstioni.
- 17 Confugiens ad sanctissimum Eucharistia sacramentum, quod per viam à sacerdote geritur, gaudet ea immunitate qua ad ecclesiam confugiens gauderet.
Declaratur text. in cap. fin. de institutio.
- 18 Sanctissimum Christi corpus est cibis anima.
- 19 Damnatus ad mortem non liberatur propter susceptionem sanctissimi corporis domini nostri Iesu Christi.

Quæstio prima.

20 Captus extra ecclesiam si per illam trahitur non gaudet eius immunitate.

21 Executio sententiæ mortis quantum temporis differri debet propter reuerentiam sacramenti Eucharistiæ suscepti per condemnatum ad mortem.

Ve. l. 9. h. 1. lib. 1. 2. Copulationu.

INTER eas quæstiones, de quibus ab amici interrogatus fui, quasque diuino fauore implorato, examinare in hoc opusculo decreui illa primum se se offert explicanda, quæ tamquam præcipua, & à christianis magistratibus amplectenda nobis ansam præbuit, vt alias inferius tractandas non minus christiana religione quam scitu dignas in præsentem etiam tractarem.

Prima itaque quæstio ea est, an damnatis ad mortem qui vera contritionis signa ostenderint, sit Eucharistia præstanda. Et præmittendum est quod generalis consuetudo in quamplurimis regnis ac provincijs negat his ad mortem condemnatis datum esse viaticum. Hæc autem consuetudo inualuit tam in regno Franciæ, vt testatur Stephan. Aufre. in tract. de potesta. Eccle. quæ in regnis Hispaniæ imperatoris subditis, vt inquit eximius doctor Nauar. in suo confessionario fol. 623. & etiam in no-

stro regno Lusitaniæ, & in principijs eidem subditis talis consuetudo seruatur. Et refert idem Stephanus in d. tracta. casu. 125. nu. 58. quod anno à natiuitate Domini. 1475. fuit condemnatus ad mortem Conestabilis Franciæ nomine Ludouicus de Lucemburgo, & illi petenti denegatum fuit viaticum. Et ex vi huius generalis consuetudinis dicendum videtur cum prædicto domino meo in suo confessionario, quod potestates sæculares non peccant denegando Eucharistiã ad mortem condemnatis. Dicitq; non obstare textum in Clemen. 1. de pœnitent. Cuius verba libet hic transcribere. ¶ Cum secundum statuta canonica ultimo de putandis supplicio negari (si petant) non debeat pœnitentiæ sacramentum, ab usum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitios omnes, & dominos temporales, vt ab huiusmodi desistant abusu, hortamur in domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Iesu Christi, locorum ordinarijs nihilominus iniungentes, vt eos ad hoc cum primum commodè poterunt diligenter moneant, & si necesse fuerit, Ecclesiastica censura compellere non dubitent. Quoniam vt ille ait, loquitur textus

Quæstio prima.

textus iste in sacramento pœnitentiæ, non vero in sacramento Eucharistiæ: ad quod concedendum damnato ad mortem non est tanta ratio, quanta in sacramento pœnitentiæ. Subiungit verò rationem, quia conuenit multiplici respectu, quod executio sententiæ condemnatoriæ non differatur. Quæ quidem differenda esset si condemnatus reciperet Eucharistiã, quoniam indecenter fieret, si eodem die damnatus ad mortem reciperet Eucharistiã, & vltimum pateret supplicium. Concludendum igitur videtur ex prædictis, quod quamquam tex. ille damnet consuetudinem (quam potius ab usum vocat) per quam in quibusdam partibus denegatur sacramentum pœnitentiæ damnatis ad mortem, non tamen dãnare videatur consuetudinem, qua hodie vtimur in denegando eis Eucharistiã.

2 His tamen non obstantibus, dicerem, salua sanctæ matris Ecclesiæ correctione, quod textus ille procedat etiam in sacramento Eucharistiæ, & nullo modo debeat amplius seruari talis consuetudo. Nos enim Lusitani iudices christianissimi Regis nostri vestigia sequentes, & canonum statuta seruare debemus in his quæ ad expellenda peccata faciunt, & opinionem eam sequi

tenemur, quæ ad catholicæ fidei augmentum, & Sedis Romanæ decus & animarum commodum pertinebit. Ideoq; eam semper tenendam opinionem putarem, vt damnatis ad mortem, qui verè pœnituerint, non sit deneganda Eucharistia. Moueor primum per iura, quæ generaliter statuerunt, vt viaticum omnibus in morte positis non sit negandum cap. pœnitentes. 50. dist. & in c. quod in te, de pœni. vbi per doctores. Nec obstat quod propter atrocitatem delicti commissi videantur aliqua iura id negare vt notat Archi. in c. impudicas. 27. q. 1. quoniam intelliguntur nisi reus criminis resipiscat. Quod si resipuerit, non est ei communicatio deneganda, vt habetur in tex. & glo. in c. si quis episcopum. 2. q. 3. Quinimo etiam si crimina commissa atrocissima fuerint, dummodo pœnituerit, vt in c. virginis. 27. q. 1. Adiuuatur hoc quoniam certum est iure canonico, quod nemo excommunicandus est, nisi ob peccatum mortale. c. nemo Episcoporum. 11. q. 3. & tradit S. Tho. in 4. dist. 18. Sed sæculares iudices qui denegant damnatis ad mortem Eucharistiã iubentur excommunicari monitione præmissa, per d. Cle. 1. iuncta glo. quæ communiter tenetur secundum omnes ibi, ergo denegantes Eucharistiã his dãnatis,

peccatum mortale committit. Ex quo sequitur, consuetudinē prædictam non esse seruandam, arg. tex. in c. fin. de consuetu. Itē regula iuris habet, quod iudex secularis cogi potest per ordinarium loci per censuras ecclesiasticas, ad obseruantiam iuris canonici in his, quæ ad prouisionē animarum statuta sunt. cap. decernimus, de sententia excommunicationis lib. 6. cap. fi. de for. compet. tradit Abbas in cap. 1. de iure iur. Cum igitur, & ad salutem animæ statutum sit, vt existens in articulo mortis Eucharistiam recipiat. d. cap. pœnitentes cap. de his. 26. quæst. 6. & sæculares potestates id denegantes condemnatis peccatum incurrant, ab hac consuetudine abstinendum esse putarem, cum ea existente, contrarium fiat eius, quod ad salutem animarum ius canonicum præcepit: quod seruare tenemur iuxta distinctionem Barto. in l. priuilegia. C. de sacrosanct. Eccles. & lege regia ad id compellimur lib. 2. titu. 5. in principio ibi. *Sendo materia que tragua peccado por os sanctos canones, &c.* Facit tex. in capit. si præbyter. 26. quæst. 6. Inquit enim, si præbyter pœnitentiam morientibus abnegauerit, reus erit animarum, quia dominus dicit, quacumq; die conuersus fuerit peccator ad pœnitentiam vi-

tam viuet, & non morietur. Vera enim confessio, & ultimo tempore esse potest, quia dominus non solum temporis, sed etiam cordis inspector est. Hinc Celestinus PP. in cap. agnouimus e. cau. & quæst. dicit. non esse denegandam pœnitentiam his qui obitus sui tempore, hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri: Horremus (inquit) tantæ impietatis aliquem inueniri, vt de Dei bonitate desperet, quasi non possit ad se quouis tempore occurrenti succurrere. Quid hoc rogo aliud est quæ morientis mortem addere? Quæ verba licet proferantur contra eos, qui confessionem morientibus denegant, eadem ego verba proferenda putarem contra illos, qui Eucharistiam morientibus, aut his ad mortem damnatis denegant. Hi enim quodam modo his ad mortē damnatis ademptionem gloriæ impediunt. * Nam sacramentum Eucharistiæ inter alios effectus mirabiles, quos operatur, ille vnus præcipuus est, quod viatoribus dat ademptionem gloriæ, idest virtutem adipiscendi secundum Theologos post sanctum Thom. in 3. quæst. 79. Operatur etiam, & alium effectum, quod præseruat à peccato dupliciter, scilicet, interius roborando per gratiam, & exterius repellendo omē Dæmonium

monū impugnationē per Christi passionem, cuius est signum. Item delet peccata venialia, immo & mortalia, quorum quis nō habet conscientiam nec affectū, vt per Tho. vbi supra in artic. 3. Vnde est ablutio scelerum, idest mortalium peccatorum tripliciter, scilicet ignoratorum, futurorum causando contritionem, itē & delet pœnam debitam peccatis licet non totam, sed secundū mensurā deuotionis, vt per eundem in artic. 5. Vnde negandum non est, quod hi, qui damnatis ad mortem denegant Eucharistiam sumere, in causa sunt, vt ab his damnatis tollatur causa illa, quæ virtutem adipiscendi gloriæ causari, & operari poterat, & vt remoueantur omnes alij effectus, quos dixi ab Eucharistia nasci. Quod quā inhumanum sit, & à Christiano homine alienum, nemo est qui non videat.

Faciunt verba Celestini PP. in d. c. agnouimus, ibi. Salutē ergo hominis adimit, quisquis mortis tempore pœnitentiam sibi denegat. Considero etiam, quod sicut is qui mediante Dei gratia, pœnitentiam agens, intra breuissimum temporis spatium gloriā adipisci potest sempiternā, vt latro ille in cruce pendens iuxta dominum Iesum adeptus est, Luca. 23. capit. quoniam Deus

Opt. Max. per Ezechielem cap. 18. ait, Cum conuersus ingemueris, tūc saluus erit. Sic etiam fieri potest, vt is qui ad mortem ducitur, quāquam cōfessus fuerit peccata sua, & de illis contritionem habeat per quam à Deo culpæ remissionem habere obtineat, possibile tamen sit, vt illa contritio non sit tantæ mensuræ quod & remissionem pœnæ consequatur, qualis fuit illa contritio latronis in cruce pendens. Quare & huic damnato ad mortem contrito non est deneganda Eucharistia, qua mediante, ille iam iam moriturus virtutem consequi potest adipiscendi gloriā. Item quia secundum sanctū Thomam vbi supra in arti. 3. eo casu quo quis non fuisset primo sufficienter contritus, sed deuotē & reuerenter accederet ad Eucharistiam, cōsequeretur per hoc sacramentum gratiam charitatis, quæ secundum illum contritionem perficiet, & remissionē peccati. ¶ Item & vltra iam superius dicta, hoc præstat Eucharistia dignè sumentibus, vt corda contrita, & humiliata efficiat. Nam quā diu Eucharistia non recipitur, cor non recipientis induratur, iuxta tex. in capit. præbyter. 82. distiñ. ibi, Corporis & sanguinis domini ne indurecat particeps fiat. Imo & regula re est, quod propter contritionē,

Quæstio prima.

licet culpa deleatur, non tamé tota pœna cōdenetur, sed pro etetna temporalis debetur, vt omnes catholici affirmant, secundū Thomam & Ricar. in 4. dist. 13. & doctores nostros in Clem. 1. de priuileg. vbi latè per Cardin. & est tex. in c. nullus debite, de pœnit. distin. 1. Cuius verba doctissimè interpretatur dominus meus Nauar. de pœnit. dist. 7. in c. vlti. in §. si quis enim. Non tamen negari debet, imò firmiter asserendum, quòd tanta potest esse morientis contritio, vt tota penitus pœna deleatur, habetur in tex. & glo. in c. mensuram, de pœnit. dist. 1. Nam apud Deum nō tam considerata est mensura temporis, quàm doloris. c. in actione, de pœnit. dist. 1. Hoc tamen cum rarissimè euenire legamus in sacris litteris, exquirenda sunt ex omni parte remedia, quibus iuuenus nostram nostrorumq; proximorum contritionem, vt illa tantæ mensuræ fiat, vt valeat contritus recta in cœlum volare. Horum autem remediōrū cum potissimū sit viaticum dignè sumentibus, vt ex prædictis constat, ergo illud his vltimo deputandis supplicio denegari non debet quando verè pœnituerint.

4 Pro hac etiam opinione facit, quòd morietibus dicitur esse necessarium viaticum ad vitā æter-

nam, vt in c. si quis de corpore, & in c. de his. 26. q. 6. quod tenerè videtur sanctus Thomas in 3. q. 80. artic. 11. Et quamquam veritas sit, quòd hoc sacramentū nō sit necessitatis ad ultis omnibus, vt ex multis concludit Caieta. ad Tho. in 3. q. 80. artic. 12. in responsione ad primum versic. quoad quartum, & per Ambrosium Catho. in libello de sacramento Eucharistia, pagina. 260. tamè licet non necessarium, vtilissimum tamen est ex supradictis, & ita interpretatur verbum necessarium positum in illis capitulis per glo. ibi. Ergo etiam his qui in patibulo mori debent danda est Eucharistia. Nec nos christiani iudices christiano homini hoc sacramentum petēti denegare debemus, cum illud licet non necessarium ad salutem, vtilissimum tamen sit propter multiplicem effectum, qui ex eius receptione prouenit ei qui verè contritus illud receperit.

Vltra rationes supra adductas reperio hanc opinionem tenuisse glo. in Clem. 1. de pœnit. cum qua omnes doctores ibi transeunt, item & glo. in c. si quis de corpore, supra alleg. quas sequuntur expresse Cardina. Imol. & alij in d. Clemen. 1. vbi Bonifac. de Vitali. referendo Hostiè. in c. fane, de celebra. missa. dicit ita tenēdū cum hac moderatione, vt illo die

Quæstio prima.

4

die differatur executio. Dicit tamen latius insistendo, quod hoc non seruatur immò in nonnullis locis ille qui ducitur ad mortem reperit in via sacerdotē qui missam celebrat, & ab eo recipit cōmunionem. Et licet secundum eum honestius esset, vt executio differatur illo die, tamè nō ideo fit iniuria sacramento, nec sacramentum minus proficit ex quo in homine isto apparuerunt signa contritionis. Est enim viaticum hoc animæ cibus & nō corporis. Nec secundum eundem propter receptionem viatici differenda est executio: quoniam cum dominus Iesus iustus sit, & iustitiam dilexerit non debemus ob receptionem sui sanctissimi corporis executionem iustitiæ differre, ne quodammodo bonum iustitiæ impediatur, & sic videatur Reipublicæ iniuria nasci, vnde iura nascuntur, argum. l. meminere. C. vnde vi. Et ex his dari potest responsio ad obiectum, quod supra pro parte contraria adducebam de quo infra dicam.

5 Hanc ego opinionem adiua rem quia iure canonico præsertim in foro animæ, vt omnes affirmāt, qui malis obuiare potest iam iam suo proximo obuenturis, si non obuiat in culpa est, vt particeps huius mali sit. c. quantæ in fin. de sententia excommu.

c. sicut dignum. §. illi etiam, de homicid. c. dilecto, de sententia excommu. lib. 6. ibi. Immo si potest, & negligit, videatur iniuriā fouere, ac esse particeps eius culpæ. Et ita tenent multi, quos retulit Decius in l. culpa caret, null. 12. de regu. iur. Iudices itaque sacculares, qui cōdemnato ad mortem verè contrito viaticū denegant, cum illud ei dari permittere potuerunt, nihil aliud facere videtur, quàm nolle obuiare calamitatis, & amissioni bonorū spiritualium, quibus ille carere debet ab hac vita descedens sine sacramento Eucharistia, de quibus supra dictum est.

6 Quid ultra moror? textus est clarus qui quæstionem istam decidit in cap. quæsitum. 13. quæst. 2. cuius verba hæc sunt: Quæsitum est ab aliquibus fratribus de his qui in patibulis suspenduntur pro suis sceleribus, post confessionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ, & missæ celebrandæ, an non? Quibus respondemus: si de omnibus peccatis suis puram confessionem agentibus, & dignè pœnitentibus communicatio in fine secundum præcepta canonum danda est, cur canones communionem vel sepulturam eis interdunt, qui pro peccatis suis pœnam ex-

Quæstio prima.

tremam persoluunt, & confitentur, vel cōfiteri desiderant? Scriptum est enim: Non iudicat Deus bis in idipsum. Ex quo textu aperte constat statutum fuisse in Concilio Maguntinē. non esse his ad mortem condemnatis de negādā cōmunionem. Quod sic firmiter tenuerunt doctores, vt neminem videam qui contrarium iure ausit affirmare post Syluestrum in verbo sepultura, in quæst. 10. Nec dicat aliquis, hoc iure antiquo statutum, consuetudine contraria iam sopitum esse: quia consideratis his quæ supra dixi etiam si cōsuetudo contrarium introductū habeat, non verè est consuetudo sed abusus, vt dicitur in d. Clemen. 1. de pœnit. In peccatis enim quoad Deū consuetudo non excusat. c. cum tanto, de consuet. vbi notat Abbas num. 2. facit. c. flagitia. 3 2. q. 7. & habetur per glo. 4. dist. in. c. denique. Et ratio in promptu est. Nam quamuis verè consuetudo esset, id solum tribueret, quod lex ipsa iuxta no. in c. 1. de consuetud. & in. l. de quibus. ff. de legibus. Et tamen certum est, quod si aliud lex humana iubeat, aliud lex diuina, seruandū sit q̄ lex æterna iubet, vide licet in foro cōscientiæ. c. Iulianus. c. qui resistit. 1 1. q. 3. in quo sensu multa memoratu digna ab eximio doctore Antonio Pinario adducta

fuerunt in sermone Euāgelij Luce. c. 10. super illud verbū dominicum, in lege quid scriptū est? Cū itaq; lege diuina, quæ proximū diligere iubet sicut meipsū, & humana naturaliter nobis insita teneamur proximis, & eorū saluti consulere, dicerem quod quāquam lex humana expresse vetaret Eucharistiam his dominatis dari, nō eam seruarem iuxta text. & ibi no. in dict. c. qui resistit, & faciunt not. per Felin. in cap. 1. secunda col. de constitu. Item dico quod si illud quod in dict. cap. quæsitum dispositum fuit, nunc abrogatum nō est cur stare negabimus? arg. l. præcipimus de appella. Cod.

7 Immo si rectè consideremus dispositionem nouam Clem. 1. de pœnit. hoc idem dicere nō negabimus, quia licet expresse non loquatur in sacramento Eucharistiæ, sed pœnitentiæ, sufficit quod de pœnitētia idest de sacramento cōfessionis loquatur, vt etiam intelligatur de sacramento Eucharistiæ. Probat in c. 1. iuncta glos. de torneā. Inquit enim, quod is qui moritur in torneamēto, & pari ratione in duello licet ei poscenti pœnitentia non denegetur, debet tamen ecclesiastica sepultura carere. Subiungit ibi glo. quod nec Eucharistiæ sacramentum denegabitur, quoniam per verbum ibi positum,

Quæstio prima.

5

situm, pœnitentiā, intelligitur etiam viaticum quod morientibus non negatur. Ad idem est tex. iuncta glo. in cap. quod in te de pœnit. Et est summè aduertendum licet aliquantulum extra propositum sit, quod ait tex. in d. c. 1. sepulturam denegandā esse mortuo in duello licet signa contritionis habuerit, per quæ potuit Eucharistiæ & pœnitentiæ sacramenta recipere, super quo glo. assignat optimam rationem, & ob id nuperrime vidi denegatam sepulturam mortuo in duello.

¶ Redeundo ad propositum cōfirmatur ista consideratio ad Clemen. 1. de pœni. ex theorica cōmuni quam. DD. deducunt ex glo. fin. in. l. si quis seruo persuaserit C. de furt. quod quādo duo sunt æquiparata à lege antiqua, tūc noua dispositio facta in vno habet locum in alio de quo per Bart. in. l. Marcellus, num. 6. ff. ad Trebel. Dec. in. l. emancipata. nu. 30. C. qui admit. Ias. in. l. 1. num. 5. ff. de vulga. latē Ioan. Crot. in l. omnes populi, col. 3 8. vers. tertia quæstio. ff. de iusti. & iur. Cū igitur per canonem antiquum in d. c. quæsitum æquiparata sint ista duo sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ, merito lex noua in Clemen. prima. de pœni. quæ damnat cōsuetudinem, per quā damnatis ad mortē denegatur

pœnitentiæ sacramentum, damnare etiam intelligitur eam consuetudinem, quæ sacramentum Eucharistiæ his ad mortem damnatis denegat.

8 Confirmatur hoc quia videmus quod tex. nouiter æditus in cap. alma mater de sententia excommu. lib. 6. qui tempore interdicti permittit sacramentum pœnitentiæ, & quidem per verbum taxatiuum solummodo, intelligitur etiam secundum communē opinionem permittere sacramentum Eucharistiæ: non sanis tamen ac viuis præstandum, sed in firmis aut aliter iam iam morituris. Quæ opinio communis fundatur in tex. expresso in d. cap. quod in te in prin. de pœnit. qui quamquam antiquior sit, sic tamen per illum interpretari & intelligi debet tex. ille nouus in d. cap. alma mater. Nam nouum non est, vt lex noua per antiquā interpretetur, quæ de eadem materia loquatur iuxta glo. & ibi late no. per doctores in. l. sciendum ff. qui latisda. cogan. habetur in l. sed & posteriores. ff. de legi. Sic ergo dicendum est, quod licet tex. nouus in Clemen. 1. de pœnit. simpliciter loquatur in sacramento pœnitentiæ, quod damnatis ad mortem dicit non esse denegandum, intelligatur etiam in sacramento Eucharistiæ de quo tex. antiquior in d. c. quæsitum

Quæstio prima.

locutus fuit. Vnde Phil. Franc. in d. c. alma mater. 2. col. referendo eximium docto. Petr. ab Ancha. tenuit quod etiam tempore interdicti his damnatis ad mortem sit dandum viaticum.

Est etiam tex. qui hoc expresse dicere videtur in cap. super eo de hæreti. lib. 6. ibi si tamen post modum pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam (humiliter petita) sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ deneganda. Loquitur enim tex. ibi de relapsis in hæresim, qui Curiaæ sæculari traduntur debita animaduersione puniendi. Horum namque pœna vltimum supplicium est igni causandum. l. Arriani C. de hæret. & sic habet communis opinio. Et considerandum est, quod Alex. III. in illo. c. super eo conciliat duo illa quæ inuicem pugnare videntur. Alterum est, quod ecclesia nulli redeunti claudit gremium suum. c. duo. 23. q. 4. l. fin. C. de sum. trinit. Alterum quod relapsi in hæresim iudicio sæculari relinquendi sunt nulla prorsus pœnitentiæ admittenda. c. ad abolendam. §. illos, de hæret. vt scilicet autoritas prima procedat quoad spiritualia, secundum vero dictum procedat quoad pœnam temporalem. Vnde tex. ille concludit, quod his iudicio sæculari traditis vltimo deputan-

dis supplicio non sunt deneganda sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ, de quo tradit Franc. Desquila. in tract. de fide catho. cap. 27. in fin. & DD. in d. cap. ad abolendam in verb. pœnitentiæ. Quod (saluo saniori iudicio) dicerem procedere etiam in apostatis, qui à sancta fide semel agnita omnino recesserunt reuertentes ad legem Moyfi iam diu sepultam. Nam quamquam isti deterioris conditionis sunt quàm cæteri hæretici, iuxta illud, melius erat eis viam domini non agnoscere, quàm post agnitam retroire, vt habetur in cap. quidam, de apostata. in cuius confirmationem multa adducit Oldra. conf. 51. & facit illud, qui posuerit manum in aratrum & retro aspexerit, non est aptus regno dei cap. magnæ, de voto. Iuxta illud Urbani in. c. scimus. 12. q. 1. quod grauius puniuntur qui fidem per ceperunt aut votum fecerunt, quàm illi qui sine voto aut fide mortui sunt, & tamen tex. ille in d. cap. super eo, procedere debet in apostatis, quibus pœnitentibus sacramentum pœnitentiæ & Eucharistiæ dandum est, licet ad mortem per sæcularem curiam condemnentur. Nam circa admissionem, & reconciliationem hæreticorum ad gremium ecclesie tenenda est eadem regula in his qui redeunt ab apostasia, que

in

Quæstio prima.

6

in alijs hæreticis tenetur secundum Villadieg. de hæreti. in q. 10. versic. & aduertendum. Nam licet illi magis nefandum crimine committant quam alij hæretici, tamen apostasia non constituit diuersam speciem hæresis, sed addit circumstantiam quandam aggrauantem, secundum Thom. secunda secundæ, q. 12. arti. 1. in solu. ad tertium. * Non tamen omitto quod vir doctissimus Villadieg. male se habet in eo quod affirmet. l. hi qui sanctam. C. de apostata. quæ prorsus denegat admissionem apostatarum esse correctam seu non habere vigorem eo quod lata sit ab Imperatore super materia merè spirituali. Nam salua pace tanti viri, si tex. illum intelligamus ibi nullo penitus remedio pœnitentiæ, & c. quoad pœnam temporalem rectè dispositum est, & iuri canonico magis consentaneum est per d. c. super eo. At tex. ibi non negat nec negare potuit his etiam relapsis si pœniteant danda esse sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ, vt disponitur in d. c. super eo, quia quoad hoc disponeret super re spirituali. Et quàmquam. Arelata. in tracta. de hæreti. nota. 44. nitatur defendere validitatem illius textus, tamen si sic tex. illum intelligamus, res est clara nec indiget Arelatani interpretatione. Quod autem textus

ille loquatur in pœna temporali, ad quam euitandam, dicat, nõ sufficere pœnitentiæ ipsius apostatæ, dixit solenniter Matth. de Afflictis in constitut. Neapolit. in rub. de apostata. in princ. Vnde cessat dubitatio Villadieg. & concluditur quod hæreticis & apostatis, qui iudicio sæculari traditi sunt, etiam si ob pœnitentiæ suam non excusantur à pœna mortis, tamen non sunt ei sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ deneganda. Quare audacter firmadum censeo consuetudinem (si consuetudo dici potest) huic rei contrariam, iniquam, iniustam, & ab humanitate & pia religione alienam esse, & potius corruptelam, & abusum vocadam esse. Nam si iure ciuili statutum est ratione humanitatis, quod quiuis extraneus appellare possit à sententia lata contra eum, qui ad mortem condemnatur. l. non tantum. ff. de appella. & ob hoc solum quod officium humanitatis impendit dicitur huic appellanti interesse competere, sine quo alias non potest quis pro alio appellare per tex. in. l. à sententia. ff. eod. quomodo Christianus iudex Christiano homini opem ferri negabit ad salutem non quidē corporis sed animæ? Quæ quanto præcisior sit corpore, nemo ignorat, iuxta illud Euangelij Lucæ. 9. & Matth. 16. Quid prodest ho-

Quæstio prima.

homini si totum mundum lucretur, animæ verò detrimentum pariat? & habetur in text. in c. Mattheus, de simonia. Opem autem ferri negatur, cum denegatur ei sacramentum Eucharistiæ. Quare is iudex incidet in peccatum non leue iuxta ea, quæ tradit sanctus Ambrosius in lib. de officijs, & habetur in cap. non satis. 86. dist. contra eos qui proximo suo existenti in extrema necessitate nõ subueniunt. Inquit enim. Si tempore afflictionis suæ à te nihil impetret, si tempore periculi quo rapitur ad mortem, plus apud te pecunia tua valeat, quam vita morituri, non est leue peccatũ. Sic ego dicendũ putarem aduersus eos, qui perniciosam & impiam istam consuetudinem obseruant. Plus enim apud illos valet inanis consuetudinis obseruantia, quam vita æterna morituri, ideoq; non leue peccatum committunt.

Concludendo igitur per rationes & iura supra deducta dicem, quòd damnatis ad mortẽ, etiam propter crimina atrocissima, non sit deneganda Eucharistia, sicut & non denegatur sacramentum confessionis.

11 Non obstant quæ pro parte contraria supra dicebam, quòd conuenit executionem sententiæ non differri, quæ necessario differenda esset illo die, in quo

condemnatus sacramentum Eucharistiæ reciperet propter indecentiã. Verum enim esse fateor executionem differendam non esse, hoc enim ius commune dicitur, ut in l. cum reis. C. de pœn. l. si quis forte. ff. eod. cap. sicut. 1. quæst. 2. cum similibus. Et videtur hodie apud nos expressum per legem regni lib. 5. tit. 60. §. *E mandamos*, quòd in eodem die, aut saltem proxime sequenti fiat executio nisi in aliquot casibus de quibus per Doctores in locis supra citatis, & per Hippo. in l. 1. §. fin. ff. de quæsti. latius per eum in practica crimi. §. oportune; & per Felin. in cap. quærenti. 2. colum. de offi. deleg. Inter quos est ille casus vulgaris, singularis tamen, in l. si vindicari. C. de pœn. videlicet quãdo princeps aliquẽ condemnaret iracundia motus, aut ob vindictam, non seruato iuris ordine, ut inquit tex. similis in cap. cum apud. 11. quæst. 3. tunc enim dicunt ista iura differendam esse executionẽ per. 30. dies, & secundum legem regni per. 20. Nec vnquam mihi placebit opinio cuiusdam doctoris Bononiensis, qui publicè legendo dixit, quòd si iudex non seruata l. si vindicari. C. de pœn. sententiam mortis exequeretur, non peccaret, per eaque dicit Cy. in l. rescripta, C. si contra ius vel utili. pub. quem refert & sequitur Abb.

Quæstio prima.

7

Abb. in cap. cum olim num. 23. de sent. & re iud. quia neq; ista conclusio vera videtur ex latè traditis per Felin. in cap. quæ in ecclesiarum num. 66. circa fin. de constit. vbi concludit, quòd in foro animæ vbi quis viderit causam non subesse; non tenetur principi parere. Pro quo considero tex. in cap. qui resistit. 11. q. 3. vbi dicitur, quòd in similibus Imperator carcerem, Deus autem gehennam minatur. Pro quo facit, quòd singulariter tradit glo. per tex. ibi, in cap. non inferenda. 23. q. 3. & tenent Abb. & alij quos refert & sequitur Felin. in cap. de cætero num. 5. de sent. & re iud. vbi dicunt, quòd in criminalibus vbi executio irreparabilis est, si iudex executor sententiæ viderit eam iniustam supercedere debet, ne animam suã damnet, secundum Innoc. in cap. pastoralis. §. quia verò, de offi. delega. Item nec illa conclusio vera est, quia in effectu illud nõ dicit Abbas. Nã licet dixerit, quòd potest quis exequi sine peccato sententiam principis mandantis aliquem suspendi sine causæ cognitione, non tamen dicit, nec dicere potuit, quòd non expectetur tempus datum à prædicta. l. si vindicari. Quando agnouerit ex verbis sententiæ vel aliunde, quòd princeps illud mandat potius ex vindicta & iracundia, quã

ex zelo iustitiæ, ut habetur in d. cap. cum apud. Cum tamen hoc non sit præsentis materiæ, in eo amplius non insistam. Sed redeũdo ad propositum dico, quòd quamquam verum sit executionem sententiæ criminalis, per quam quis ad mortem condemnatur, non esse differendam, nec admittẽdum esse quidquã quòd illam differret secundum distinctionem tex. in l. si quis forte. ff. de pœn. nõ tamẽ sequitur quòd ex receptione sanctissimi corporis domini nostri Iesu Christi necessariò sit executio differenda: quoniam licet executio fiat, non tamen concedendum est, quòd ex hoc indecentia contingat. Item & si contingere aliquis credit, certe iam indecentiam facile vitabimus si in sequentem diẽ executio differatur, in quo nullum dari potest inconueniẽs, ut infra dicam.

13 Et probatur ista respõsio hoc modo. Aut enim indecentiam hic cõtingere dicit aliquis propter scandalum, quòd in populo nasci potest eo, quòd in eodem die is qui sacramentum Eucharistiæ accepit, ad furcam ducitur, & tunc respondeo cum tex. in c. qui scandalizauerit de regu. iur. cum dicit: vtilius enim scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur. Hoc enim scandalum cum pusillorum sit ex infirmitate

Questio prima.

firmitate vel ignorantia procedens, si reddita ratione scandalum cessauerit, res in tuto est. Si verò duret, iam Phariseorū erit, & ideò de illo curandum non erit, Matth. 15. Si verò indecentiam consideremus ex parte condemnati, certe decentiam potius dicemus ob id quod viatico animam cibavit sic decenter, vt contritione præhabita, solatium animæ tribuerit, qui corporis afflictionem maximam iamiam sustinere sperat. Item nec indecentiam dicere possumus cum hic mortem statim subiturus omnia quæ christianum hominem decet, rectè & decenter peregerit. Si verò indecentiam consideret aliquis interuenire, eo quod non decet accepto Eucharistiæ sacramento statim cibum vulgarem admisceri huic sanctissimo cibo iuxta tex. & ibi no. in cap. si quis per ebrietatem de consec. distin. 2. & habetur in cap. ex parte de celebr. missa. * Dnde dicitur singularis in capit. tribus de consec. distin. 2. quod recipiens sanctissimum corpus Christi debet post receptionem ieiunus esse per aliquod temporis spatiū. Quod quidem hi qui ducuntur ad mortem non consueuerunt facere, imo statim aut in itinere cibum aliquem prægustant ad refectionem virium. Non ideo tamen res hæc indecens est, tum

quia per denegationem huius cibi tolletur illud inconueniens, tum quia si aliter fieri nõ posset, nihilominus satisfacit. d. iuribus, nam in quolibet alio ieiunio ante prandium licitum est aliquid sumere (modo cesset fraus) & hoc ne obsit ieiunanti mora prædij: tenet hoc Thom. in. 4. dist. 15. artic. 4. Item & post prandiū potest quis idem facere sine eo quod meritum ieiunij perdat, quando timet quod potus ei noceret sine aliquo cibi stramento, quod latè prosequitur Syluester in verbo ieiunium in. 3. q. Si igitur hoc permittitur ne saluti corporali damnum inferatur, maiori cum ratione id permittendum est, si saluti animæ hoc damnum immineat. Imminet autem his ad mortem damnatis, qui propter mortis timorem sensu deficiunt, sine quo de peccatis suis dolere non poterunt, & ad refectionem sensus, & spiritus corporalis reparationem cibum degustant. * Item & ultra omnia ista dicendum est, quòd tex. in d. c. tribus non loquitur de præcepto, sed de consilio secundum Archidia. ibi. & secundum Abb. in d. cap. ex parte non obseruatur. Et potest etiam omnibus satisfieri si summo manè damnatus ad mortem confiteatur peccata sua & Eucharistiam recipiat, nam ab illa hora vsq; ad aliam in qua ad

furcam

Questio prima.

8

furcam ducitur, transactum erit tempus præfixum in cap. tribus, inquit enim, quòd qui sumpsit corpus Christi de manè, debet differre cibum naturalem, vsque ad sextam. Vnde licet elapsum nõ esset tale tempus de facili tolletur hoc inconueniens si tempus tam breue expectetur. Si autem indecentiam euenire credamus si in eodem die iste damnatus ad mortem qui sacramentum Eucharistiæ recepisset, vltimum pateretur supplicium, tunc dico nullum esse incòueniens ad eam indecentiam tollendam, quòd huic damnato sententia publice tur ad vesperras diei in quo mori debet, quo possit & diligentius ac accuratius peccata præmeditata confiteri, & Eucharistiam recipere ante diem mortis, & differatur executio vsq; ad sequentem diem, nam & hoc modo satisfacit legi regni in d. lib. 5. titu. 60. §. 1. ibi. *O mais cedo que honestamente se possa fazer.* Et temperatur alia opinio Hostien. in summa de immun. Ecclesi. vbi dicebat quòd per tres dies differri debebat executio, & illum sequebatur Hippol. in pract. in. §. oportune, nu. 30. & Ludo. Carr. in practica, in §. circa, fo. 272. nu. 102. Innocen. tamen loquitur per verbum forte, & verius est sufficere, vt alia sequenti die executio fiat, & hæc est intentio Hostien. Quod ma-

gis huic conclusioni obstare videtur illud est, quòd inuictissimus Rex noster qui cum christianissimus sit, omnem curam ac diligentiam in Christianæ religionis augmentum adhibendo tolerare videtur hanc consuetudinem, quam iure & rationibus improbauit. Serenissimus etiam Infans Henricus Cardinalis eius frater omni æuo memorandus, & nulli pietate secundus, illam etiam consuetudinem non improbat, nec etiã doctissimi huius regni prælati eam reprobarunt. Sed huic obiectioni facilis est responsio. præ oculis habendo verba Innocen. PP. III. in cap. cum iam dudum, de præben. ibi cum multa per patientiam toleratur, quæ si deducta fuerint in iudiciū exigente iustitia non debeant tolerari. Vnde dicit ibi glo. communiter approbata, quòd per talem patientiam non datur dispensatio, & ita dicendum est in hoc & similibus casibus maximè si consuetudo irrationabilis est, secundum Domini, & Alex. in. §. legis 4. dist. & iuxta tradita per Feli. in cap. 1. col. 2. de tregua & pace, & hanc consuetudinem irrationabilem quæ etiam apud Flandriæ populos vigeat iam ab ipsis populis expellendam statuit pius Imp. Carolus V. in constitu. de capitalibus iuditijs, artic. 79. vt refert vir doctissi. Iodoc. Damhouderius

Quæstio prima.

mhoudarius in sua pract. cri. c. 150. num. 4. de confes. malefic. afferens hunc laudabilem morē hodie plerāq; Romani Imperij ciuitates aliōq; pios & deuotos magistratus obleruare, quam ipse putat probatiorem & magistratibus christianis digniorem. Cū autem in dando viatico his qui à corpore recedunt, cura & probatio sit Episcopi, vt inquit text. in c. de his. 26. q. 6. ideo ex hoc text. iunctis his quæ supra dicta sunt inferri potest prælatos & alios ecclesiarum rectores quibus negotium huiusmodi tractare conuenit, non omnino culpa carere, quandoquidem silentio rem istā tantī ponderis prætereunt, quæ eorū animos exasperare debuit, & licet eis expresse à superiore suo id mandaretur, debebant tamen renuere, iuxta formam cap. si quando, de rescrip. donec maturius superior rem ipsam pertractasset. Miseros enim prælatos appellat Accursius in Authen. de manda. princip. eos qui timent in tantum literas superioris, vt non audeant reclamare, quod facere non debent in his, scilicet quæ ad bonum publicum spectant. Dicit namq; tex. ibi. quidquid publico & utile est ciuitatibus cogitabis, & facies & nunciabis. Vnde igitur illis si propter obsequium alicui præstandum contrarium tollerant eius quod sibi

ipsis sua conscientia dictat. Nam sicut is qui excutit manus suas ab omni munere beatus est, & in excelsis habitabit, vt habetur per Isaiam. 33. cap. & in capit. qui recte. 11. q. 3. Munus autem in hoc etiam consistat quod aliquid fiat propter obsequium alicui præstandum; & humanam gratiam requirendam, vt dicit tex. in cap. sunt nonnulli. 1. q. 1. ita per contrarium infœlix erit, & in excelsis non habitabit is qui ob humanā gratiam consequendam aliquid non faciendum fecerit.

Vt omnia igitur in tuto sint, huius esse opinionis quod ardua res hæc quamuis iure & rationibus supra adductis clarissima sit, tamen in proximo futuro concilio Synodali seu Prouinciali proponatur, ibiq; per viros & religione, & literarum scientia præstantissimos statuatur, & declaretur, vt pusillorum scandalum cesset, his damnatis ad mortem viaticum præstandum esse, ne possim amplius res hæc in dubium vertatur.

Oportunè conuenit nunè dubitare; si sanctissimum corpus Domini suscipiat is qui ad mortem cōdemnatus est, an per eius receptionem liberetur à pœna mortis. Ratio autem dubitationis nō minima oritur ex eo quod à plerisque affirmatur, quod confugiens ad sanctissimum Christi

vsq. ad. l. 2. c. 14. n. 36. cor-

Quæstio prima.

9

corpus quod per viam ducitur à sacerdote, gaudet ea immunitate, qua confugiens ad Ecclesiam gauderet. Sed quoniam ab ista quæstione illa supra relata pendet, ideo de hac prius agendum videtur: & breuitati consulendo dico * non esse assentiendum his qui putarunt hunc cōfugientem ad sacramentum Eucharistia non gaudere immunitate: nec prorsus pro eis quidquam facit tex. in c. si. de institutio. allegatus ab Imol. in Clem. 1. num. 10. de pœnit. qui habet, non posse quemquam qui ius habet conferendi dignitatem seipsum eligere, quasi velint, quod Deus Opt. Max. Ecclesijs, & locis pijs priuilegium immunitatis dando sibi ipsi dare non videatur: quod longè abest à veritate. Si enim Deus omnipotens priuilegium hoc tribuit per summos Pontifices locis omnibus in quibus corpus eius sanctissimum veneratur, cur & multo magis sibi ipsi, & eius corpori sacratissimo illud concedere non videbitur. Nec argumentum de tex. in d. c. fin. procedit in hoc casu, propter disparitatem rationis prouenientem à disparitate personarum. Nam in cap. fin. qui ius habet conferendi dignitatem, nō à seipso ius illud habet, sed ab alio superiore datum, vel à lege, vel à canone, merito is qui potestatem dedit ali-

cui conferēdi dignitates, sibi ipsi collator dare non videtur seipsum eligendi, ne præstetur occasio delinquendi, vt scilicet is amore sui captus decipiatur, putans se ad eam dignitatem vel beneficium digniorem ceteris: at cum ista ratio prorsus cesset in summo ac omnipotenti Deo: igitur, &c. Cessant ea omnia quæ in simili congesit Ias. in. l. cum filio, num. 17. cum sequen. ff. de leg. 1. ad id quod vulgo dicitur quod differentia debet esse inter dantem & accipientem, vt inter baptizatum & baptizantem, vnde non potest quis seipsum baptizare cap. debitum de baptism. & inter patronum præsentatem & præsentatum. cap. per vestras de iure patro. & similia. Cessant enim omnia quia dāns, præsentans, & baptizans nō à seipso sed ab alio, puta à lege vel ab homine potestatem habent dandi, præsentandi, baptizandi. Nimirum igitur si longa sit differentia inter hunc donatorem, & Deum Opt. Max. datorem, & creatorem omnium rerum.

Quare Hostiensis in summa de immunita. Eccle. dixit tutius & deuotius esse dicere, quod cōfugiens ad corpus Christi gaudeat immunitate, ea ratione quia corpus Christi longè dignius est quam Ecclesia materialis: idem tenet Ant. Gom. de de-

Quæstio prima.

licitis, in c. 10. & speculum princi.
in ru. 2. de propositione grauami
num. §. sed quia, nu. 29. Itē quia
si Ecclesia vt notum est priuile-
gium hoc habet propter Chri-
stum, fortiōri ratione & corpus
ipsum Christi hoc priuilegio gau-
dere debet. Item & alia euidenti
ratione, nam si statua domini tē-
poralis iure communi gaudent
hoc priuilegio, instit. de his qui
sunt suiuel alieni iuris. §. hoc tem-
pore, & facit. l. præsentī. C. qui ad
Eccle. confu. ergo multo magis
debet hoc priuilegium habere
verum corpus Christi, arg. de hæ-
re. c. vergentis, cum habet gra-
uius esse crimen æternam mage-
statem ledere quā temporalem:
& hanc opinionem multis ratio-
nibus sequuntur Abb. & alij in c.
sanè, de celebr. Missa. tenet etiam
Archid. in cap. quæsitum. 13. q.
1. & in c. ad eius. 5. dist. vbi se re-
mittit ad notata in d. c. quæsitū,
tenuit etiam Io. Faber. in. l. 1. C.
de his qui ad Eccle. confug. & se-
cundū Marian. Socin. in tract. de
citatio. arg. 17. col. pe. ista opinio
est magis æqua, catholica, & lau-
danda, & latè eam tenet Remig.
in tract. de immun. Eccle. fo. 82.
versic. secunda opinio est, vbi re-
fert Henric. Boick dicentem in
d. cap. sanè. quod si qui sunt ma-
gistri qui opinionem contra-
riam teneant non vult stare eo-
rum interpretationi. Nec ob-

stat secundum eum illud vulga-
re, quod priuilegium non debet
extendi. c. sanè, de priuile. quia se-
cus est in casu isto in quo priuile-
gium non datur Ecclesie pro-
pter ipsam, sed propter Deum
ipsum & in honorem ipsius Dei.
Cum igitur maior debeatur ho-
nor creatori quā creatura, igitur,
&c. Hanc etiam opinionem
tenet Bartol. Socin. in. l. pleriq;
nu. 65. de in ius voc. responden-
do ad aliud argumentum quod
pro parte contraria fieri solet, vi-
delicet quod corpus Christi est
cibus animæ. c. non iste panis. de
consecra. dist. 1. ideo animas tan-
tum debet liberare: Ecclesia ve-
rò tendit ad res corporales de-
fendendas. capit. si quis obiece-
rit. 1. quæst. 3. & ideo non mi-
rum si liberat etiam corpus, &
ad se fugientes defendat, dict.
l. præsentī, cum alijs, quia vt il-
le ait, licet cibus animæ sit, cum
tamen verè corpus Christi sit,
ideo in saluatione corporum cor-
porali præferendum est Eccle-
siae. capit. Iulianus. 11. quæst. 3.
Hanc etiam opinionem dicit
communem Ludouicus Gomes
in. §. pœnales, num. 50. de actio-
nib. quem refert Coua. Ruui. lib.
1. resolutio. c. 20. num. 6. licet ille
eam opinionem putet dubiam
hac sola ratione quod nullibi
legitur datam fuisse hanc im-
munitatem nisi Ecclesijs. Cum

itaq;

Quæstio prima.

10

itaq; hæc sit communis opinio,
vera, iusta & sancta, videtur quod
idem est dicendum in propo-
sita quæstione quando condemna-
tus ad mortem sanctissimum cor-
pus Christi recepit vt sic immu-
nitate gaudeat, qua gauderet si
ad idem sanctissimū Christi cor-
pus confugeret. Sed audacter fir-
mandum est, cum non liberari
propter huius sanctissimi corpo-
ris susceptionem: ista fuit opinio
glo. in d. c. quæsitum, quam se-
quuntur doctores in d. c. sanè, post
Hosti. in dicta summa, & per glo.
prag. sanctio. de interd. in diffe-
no. ponend. fo. 186. & in tit. quo-
modo diuina officia sint celebrā-
da, ver. inclinent fol. 161. & per
Iacobum de Bellouiso in sua pra-
cti. titu. de fuga reor. Imol. in Cle-
ment. 1. de pœnit. nume. 9. & se-
quitur Remig. vbi supra fol. 81.
Nec est par ratio in eo qui san-
ctissimum corpus Christi, acce-
pit, & in eo qui ad illud confu-
git, secundum Abb. in d. c. sanè,
quia sumens corpus Domini ca-
ptiuus illud recipit, non ideo ca-
ptiuus dimittitur, & qui confu-
git cum sit liberatus & liber aufu-
git, debet ob reuerentiam corpo-
ris Domini in libertate conserua-
ri, quæ verba declarari possunt
ex resolutione huius argumenti.
Nam qui cum in vinculis detine-
tur, & sanctissimū corpus Domi-
ni suscipit, in eo eadem par ratio

videtur quæ in illo qui in illo qui
captus ducitur per Ecclesiam aut
eius cimiterium, vterq; enim ca-
ptiuus est cum peruenerit in lo-
cum in quem si liber ad illum cō-
fugeret liberaretur, sed iste * talis
sic captus, & per Ecclesiam ductus
non liberatur, vt firmat Archid.
in d. c. sicut antiquitus. 17. q. 4. cō-
sultuit Oldra. consilio. 54. sequi-
tur Hippol. in pract. cri. §. vltē-
rius, nu. 4. idem Soci. in. l. pleriq;
num. 67. de in ius voc. & ita iudi-
catum fuit in senatu me Iudice,
& tenet latè Remig. de immun.
Eccle. fall. 30. & tenet Cou. Ruui.
lib. 2. resolut. c. 20. num. 13. Ergo
nec liberabitur is qui cum in car-
ceratus esset recepit corpus san-
ctissimum Christi. Ratio est se-
cundum doctores, quia tunc nō
priuatur iste propria libertate
quandoquidem per incarcerationem
loco, & tempore debi-
to factam illam amisit. Iura au-
tem tribuentiam immunitatem
his qui ad Ecclesiam aut san-
ctissimum corpus Domini con-
fugiunt, loquuntur in his qui
in sua libertate existunt, & cum
ad eam liberè confugiunt. Pro
hac etiam opinione allegatur
tex. in argumentum, cum ibi
nota. in. l. si quis post hanc. C.
de ædific. priuat. inquit enim,
quod licet prohibeatur de ciui-
tate ad rura transferre marmora
quæ ciuitatē ornāt, tamē de vna

B 2 pos-

Quæstio secunda.

possessione ad aliam translatio fieri potest licet per muros ciuitatis aut mediam ciuitatem transferantur, quem text. ad hoc citat Archid. in d. capit. sicut, 17. quæst. 4. Palat. in Rubri. de donatio. §. 38. num. 4. Sunt etiam & aliæ rationes quæ hanc tuentur opinionem veram, ne recipiens corpus Domini sanctissimum, non ob id liberetur à pœna mortis. Neque erit hoc loco omitendum illud quod Hostien. dixit in summa, de immunita. ecclesi. colum. 3. versic. cum ecclesia, quod licet non liberetur, tamen per tres aut quatuor dies debet immunitate gaudere & sententiæ executio differri. Ego tamen nimis dubitarem de hoc, quoniam sufficeret ob reuerentiam sanctissimi sacramenti vsq; in sequentem diem differre executionem, vt sentit Hippol. in pract. crim. in. §. opportunè nu. 30. & hoc etiam dummodo indecentiam contingere arbitremur si eodem die quo recipitur corpus Domini is qui recepit supplicium patiatur, vt supra dictum fuit, aliàs sufficit quod differatur executio in sequentem diem, vt dixi, imò sufficit vsq; ad meridiè illius diei differre si summo mane præstetur hoc sacramentum condemnatis eodem die morituris, vt supra dictum fuit, & ita iam semel seruatum vidi in senatu.

QVÆSTIO SECVNDA. Vtrum damnatis ad mortem sit præstanda sacra vnctio.

S V M M Æ.

- 1 *Sacramentum vnctionis non conferatur nisi adultis infirmis.*
- 2 *Sacramentum vnctionis nõ est præstandum condemnatis ad mortem: & ibi ratio assignatur.*

Vtrum autem his damnatis ad mortem sit præstandum sacramentum sacra vnctionis disputare necesse non arbitror. Sed decisiuè loquedo, illud non esse præstandum dico, secundum S. Thomam & alios theologos in. 4. sententiarum dist. 23. q. 2. artic. 2. Dicunt enim sacram vnctionem præstandam non esse nisi adultis infirmis in periculo mortis constitutis, ex ipsa infirmitate vel senectute. Vnde inferunt, quod neq; pugnaturis, neq; nauigaturis, neq; interficiendis dari debeat, quia non imminet eis mors ex defectu naturæ, sed euertu fortunæ. Et huius opinionis fuit Archiep. Florenti. in. 3. par. in tit. de extrema vnctione. §. 6. & Titelmanus de. 7. sacramētis, c. 7. Syluest. in verbo vncti. q. 5. Io. Imo. in Clem. 1. de pœnit. dicit se vidisse de facto dubitare, & negotium hoc indecisum reliquit. Idem Imol. in Clem. 1. de priuileg. hac partem tenere videtur, cum asserat solum

Quæstio tertia.

II

solum infirmis præstandam esse sacra vnctionem. Quod sic etiã dicendum videtur ex verbis Iacobi Apосто: in epistolis cap. 2. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, qui orent super eum, vnguētes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum. Quæ verba referunt à Gelasio Papa in in cap. presbyteros. 95. dist. vbi Archidiano. hanc partem tenere videtur. Ratio est, quia prædicta sacra vnctio non solum fit super oculos, & in naribus, & auribus, labijs, & manibus, sed & in pedibus, vt traditur per doctores vbi supra, & per cano. in d. Clemen. 1. de priuileg. & in cap. 1. de sacra vnctione. Vnde irreuerenter res ageretur, si pedes quibus condemnatus ire debet ad patibulum, oleo sacro vngerentur. Nec mirum si his damnatis hoc sacramentum denegetur, quando quidem secundum Thomam vbi supra, sacramentum hoc non sit necessitatis, licet si omitatur ex contemptu, damnabile sit. Hanc etiam partem tenet Ioan. de Anania in cap. ad abolendam, num. 21. de hæreticis, per text. in cap. vno, de sacra vnctione in princ. & per auctoritatem Archidiaconi in loco supra citato, qui dicit se ita respondisse de facto. tenent Philippus Frã. & Dominicus in cap. super eo,

de hæreticis lib. 6. Bald. & alij relati per Michaellem in reperiario hæreticæ prauitatis, verbo sacramentum, versic. superius dictum est. Eleganter Nicolaus Ploue in tractatu de sacramentis. 5. par. cap. 1. num. 4. vbi latè de hoc sacramento vnctionis agit. De alia verò sacra vnctione quæ per se sacramentum est, quando, scilicet Episcopus frontem baptizati oleo chrisma- tis vngit, contrarium dicendum est, poterit enim hoc confirmationis sacramentum condemnatis ad mortem præstari, quia cessant rationes supra dictæ. Item, & quia iura indistinctè loquuntur, cum aiunt omnibus fidelibus præstandum, cap. omnes fideles, dist. 5. de quo latius dicam infra in quæst. 3. in fin.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum sanctū baptisma præstari debeat cōdemnato ad mortem. Qui cum iudæus aut infidelis esset petiit post condemnationis sententiam baptizari.

S V M M Æ.

- 1 *Necessario debere baptizari infidelis etiam condemnatus ad mortem si petierit hoc sacramentum sibi conferri multis probatur.*
- 2 *Sacramentum baptismatis tollit omnem*

nem maculam & reatum peccati originalis.

3 *Condemnatus ad mortem si postea baptizetur, non ideo euadit pœnã indicatam, quòd contra multos verius arbitramur, & num. 4.*

5 *Qui fraudulenter petit baptismum ut euadet pœnam delicti, sine dubio non liberatur.*

7 *Adulterans ante baptismum etiam postea potest accusari.*

8 *Qualiter intelligatur illud quod per baptismi susceptionem dicitur novus homo.*

9 *Confirmationis sacramentum debet præstari condemnatis ad mortem.*

10 *Declaratur text. in cap. 2. de consecra. dist. 5.*

ET sine dubio dicendum est, posse baptizari, iuxta illud verbum Domini. In quacunq; hora ingemuerit peccator, & conuersus fuerit, vita viuet, & non morietur. Eze. 33. c. facit text. in c. nullus, de pœni. dist. 7. Inquit namq;, quòd latro ille in cruce pendens tunc baptizatus est, qui tunc primum Christum confessus est. Pro hoc est text. in c. sanctum, de consecra. dist. 4. vbi dicitur, quòd non potest sanctum baptismum negari his, qui morte imminente petunt baptizari. Imminebat autem mors quibusdam ex narratione historiarum S. Augustini, quòd naufragium ceperat instare illis qui in nauicrant. Ita etiam dicendum est in

casu nostro, vt condemnatus ad mortem, etsi iam mors illi imminet, possit baptizari si sanctum baptismum petierit, nec illi denegandum esse. Ad idem est text. sing. in cap. ad limina. 30. q. 1. in quo laudatur pater quidam, qui cum vidisset filium suum in extremis vite constitutum, illum baptizauit: assignaturq; ratio, quia hoc baptizandi opus, laicis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem: si necesse fuerit, facere liberè conceditur. Et subiungit hæc verba: vnde si suprascriptus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, sacri vnda baptismi lauit, & eum de potestate auctoris mortis & tenebrarum eriperet, & in regnum Christi iam regnaturum sine dubitatione transmitteret, bene fecisse laudatur. Facit text. in c. quod quidam, ibi, alicui percuncti necessitate compulsus baptismum dedit. 1. q. 1. versic. sicut autem. Pro hac opinione facit, quia maioris virtutis est, & maiorem effectum in se continet sanctum baptismum quam pœnitentia. Illud enim tollit non solum peccatum actuale, verum etiam originale, taliter quòd si incòtinenti decederet baptizatus recta in cœlum volaret, ita quòd nec purgatorium sentiunt qui in fine baptizantur, vt inquit text. in capit. nullus expectet,

expectet, de pœnit. dist. 7. tradit Abb. in c. 1. §. vna verò, nu. 3. de summa trin. Per sacramentum autem pœnitentiæ seu confessio- nis remittuntur peccata, non respectu totius pœnæ, quia si quis non perficit pœnitentiam, patitur pœnam in purgatorio, in c. qualis. 25. dist. habetur in glo. c. super eo, de rpto. Si igitur his qui vltimo damnantur supplicio sacramentum pœnitentiæ non negatur, & si qui sunt, qui tale impediunt, ecclesiastica censura sunt animaduertendi, iuxta text. in Clemen. 1. de pœnit. ergo multo maiori ratione non negabitur his sacramentum baptismi, quod quidem illud potentius operatur ad salutem animæ. Et facit quod dixi supra in quæst. 1. nu. 3. in fin. Nam sicut ibi dixi sacramentum Eucharistiæ, licet non sit omnino necessitatis ad salutem, ita vt sine eo non possit quis salutem consequi in multis casibus, licet vtilissimum sit propter multiplicem effectum, qui ex eius receptione oritur, & tamen vt conclusum fuit, his non est denegandum, ne id quod proximo futurum est euitemus, ita & maiori cum ratione, id dicendum videtur in sacramento baptismi, quod adeo necessarium est ad salutem, vt nullus sit qui eam habere possit sine ipso baptis- mate, iuxta illud verbum Domini

ni apud Ioannem cap. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Habetur in cap. filius Dei, & in cap. firmissimè, & in c. non potest, de consecrati. dist. 4. Est itaq; concludendum, quòd iudæus, aut quiuis alius, qui christianus non sit, si condemnatur ad mortem, & sanctum baptismum petierit, non sit illi denegandum.

3 Sed maximè ad propositum pertinet illud tractare, de quo nuper dubitatum fuit: vtrum is postquam condemnatus est, & baptizatur, liberetur à pœna mortis per susceptionem sancti baptismi. In quo dubio nimis audacter responderet Tho. Ferrar. in suis cautelis, cau. 24. vbi inquit, quòd iudæus qui homicidium commisit aut furtum, si mortem euadere vult, efficiatur christianus. Tanta enim est vis sacramenti baptismi, vt non solum per illud tollatur omnis macula quoad forum animæ, sed & omnis pœna temporalis. Pro qua opinione videtur text. iuncta glo. in cap. sine pœnitentia, de consec. dist. 4. Inquit enim text. quòd gratia Dei in baptisate non requirit gemitum neq; planctum, vel opus aliquod, sed solam fidem, & omnia gratis condonat. Et per illum text. clarè hoc firmat glo. in c. quod autem, in glo. fin. 32. q. 1.

vbi ait quod non possit vxor accusari à viro de adulterio commisso ante baptisma. Pro hac etiã sententia solet alegari glo. 50. dist. in cap. si quis viduam, dicēs quod si aliquis homicidium factõ aut consilio, aut præcepto perpetraverit antequam christianus esset, & postea baptizetur, clericus esse poterit. Nam si hominem occiderit peccando, tollitur per baptismum postea susceptum irregularitas ex eo facto nata. Quam glo. ad prædictam cõclusionem allegavit inter alia Felin. in cap. de his, num. 7. de accusati. Et hanc conclusionem dicit Tho. in dict. cautela tenuisse Calder. Anto. de Buttr. Imol. Fel. in cap. de his, de accusa. cum quibus dicit trãsire Io. de Ana. Hãc etiam dicit tenere Archidia. in summa. 50. dist. alias est in summa. 49. dist. Hanc etiam opinionem ipse dicit tenere S. Tho. in 3. quæst. 68. art. 5. & quæst. 69. articu. 2. & plures Theologi in 4. dist. 4. Inquit enim, quod licet aliqui eorum loqui videantur in pœna satisfactoria culpæ, puta in ieiunio, disciplinis, & similibus pœnis, tamẽ S. Thom. in 4. dist. 4. quæst. 2. art. 1. loquitur in pœna imponenda ab homine, dicēs quod principes. in tali casu piẽ faciūt indulgere pœnas. Hanc opinionẽ dicit etiam tenere Archi. Floren. in 3. part. suæ summæ in

Rub. de baptismo, & tradit prædictus Tho. Fer. ita Paduæ fuisse obtentũ in quodam iudæo, multis doctorib. pro eo consulentibus, inter quos fuit Car. Ruin. Facit etiam quod tradit S. Tho. in 3. par. summæ, quæst. 68. artic. 5. Inquit enim, quod peccatoribus baptizatis iniungendũ est, quod satisfaciant proximis, sicut & quod desistant à peccatis. Non autem est eis iniungendũ, quod pro peccatis præteritis aliquam pœnam patiantur. Et facit etiam pro hac opinione, quia per baptisma efficitur baptizatus novus homo. c. 1. dist. 26. taliter quod quidquid ab illo dictum, factum aut cogitatum sit, aboletur per baptisma, cap. 2. de consecr. dist. 4. Ille igitur, qui cũ olim pagnus esset, crimen commisserit, & postea baptizetur, si nunc accusetur, non quidem ille ipse criminofus castigari videtur, sed alius novus homo, quod fieri non potest, arg. l. sancimus. C. de pœnis.

4 Sed parcat Thom. Ferratius, parcant & alij, si qui sunt qui opinionem prædictam tenent, quia nec iure eam esse verã arbitror, nec communis doctorum opinio (quam in iudicando & consulendo sequi tenemur) eam tenet, imò totũ oppositum. Non enim sanctum baptisma liberat criminofum à pœna temporali delicti commissi, antequã Christianus

Christianus esset, quia inferretur præiudicium Reipublicæ, vel priuatæ personæ, cui iam ex delicto commisso ius quæsitum esset, vt inquit Innoc. in cap. gaudemus, de diuortijs, post glo. ibi, licet enim multos effectus baptisma operetur, iuxta nota. in cap. maiores, de baptismo, & per Syluestro in verbo baptisma, in 6. in prin. illi omnes concernunt animam baptizati, ad tollendã omnem maculam & pœnam peccati, non verò temporalem pœnã, prout affirmant doctores post glo. in d. cap. gaudemus concludentes, posse puniri eum nouiter baptizatum de crimine ante commisso. Simile est quod habetur in cap. iudæi, in 2. §. si. de iudeis, in glo. pœn. & cap. iudæi, de consecr. dist. 4. quod iudæus qui efficitur Christianus, tenetur ad restitutionem vsurarum, quas ante baptisma extorsit. Ergo idem videtur dicendũ in furto, & alijs illicitè acquisitis. Et hoc fundamento cum alijs, quæ referre nõ curo, vtitur eximius doctor Philip. Deci. in consil. 130. qui pulchrè istam opinionem sustinet, dicendo eam esse communem, quia eam tenuerunt Innoc. Anto. de But. Abbas & alij in d. cap. gaudemus, & in cap. de his, de accusati. Est tamen aduertendum, quod idem Dec. absque vlla dubitatione opinionem veram ar-

bitratur in his casibus, in quibus constaret, hunc nouiter baptizatum in fraudem pœnæ sanctum baptisma suscepisse. Et ponit inter alia hæc duo exempla, quorum alterum est, si non multo tempore post delictum commissum baptizatus fuit. Nam ex hoc præsumptio fraudis insurgit, argu. text. in l. si ventri. §. eorum. ff. de priuileg. credi. & faciunt not. in l. post. contractum. ff. de donatio. Alterum est, si fuit baptizatus ex abrupto non seruato termino. 40. dierum, qui constitui solet iudæis volentibus se baptizare, iuxta cap. ne quod absit, de consecr. dist. 4. & olim erat constitutus terminus octo mensium, vt habetur in cap. iudæi, de consecr. ea. dist. notat Abb. in cap. debitum, de baptismo. Dixit autem ad hoc aduertendũ eo, quod ex his à fortiori arguendum puto ad casum nostrũ. Nam si fraus præsumitur ante accusationem, & per consequens susceptio baptismatis criminofoso patrocinari non potest ad tollendam pœnã temporalem, cur non multo maiori ratione non patrocinebitur ei, qui post accusationem, imò & post sententiam condemnatoriam efficitur Christianus? Certè nemo est qui non videat, per supra dicta præsumendum esse sanctum baptisma in fraudem pœnæ fuisse susceptum, argu. etiam

Quæstio tertia.

notatorum per Bart. in. l. i. ff. de pœnis.

Est & aliud exemplum ultra Decium, si cõtigerit casus, quòd sarracenus aut iudæus delictum aliquod intendens committere, comminatus fuerit se illud facturum hac spe vt Christianus fiat ad euadendam mortis pœnam, nam ex tali comminatione præsumitur fraus. Simile est quod tradit Alexã. in. l. si quis posthumos. 2. col. ff. de lib. & posthu. dicens ex mente Ang. & aliorum, quòd licet matrimonium celebratũ in articulo mortis, sic prolem efficiat legitimam, vt excludat substitutum vocatum in casum, quo moriens legitimam sobolem non habuerit, tamen si is comminatus sit sæpe substituto, quod eum erat exclusurus, tunc illud matrimonium in fraudem præsumitur celebratum, & ideò non operabitur exclusionẽ substituti, arg. cap. 2. de renuntiatio. lib. 6. Sic etiam que dubio fraus intelligeretur eo casu, quo is qui nondum Christianus factus delictum perpetraret, prius facta cõminatione de baptisate suscipiendo. Ego autem non solum in his casibus, verum etiam & in alijs in quibus nulla fraus criminosa interueniret, constanter teneo, quod baptizatus nõ euadet pœnam delicti, & hæc videtur esse communis opinio fundata

bonis rationibus. Et ex his dicendum est, quod licet prima opinio æquior videatur domino Abb. in cap. de his nu. 5. de accusat. tamen in prædictis casibus, nullo modo eam tenendam esse puto, quandoquidẽ idem Abb. ait, dummodo baptisma recipiatur sine simulatione, alias enim quilibet iudæus de facili post cõdemnationem diceret se velle effici christianum, vt pœnam euitaret, vt inquit Abb. in. d. c. gaudemus. Nec obstant superius allegata in contrariũ per Tho. Ferr. Nam glo. in. d. cap. sine pœnitentia, loquitur in pœna satisfactoria, quoad forum animæ: quæ quidem omnino aboletur per baptisma, vt ex iuribus sup. dictis constat: & ita loquitur S. Tho. in. 3. quæst. 60. art. 5. Et cum dicit in famiã deleri per baptisma, nõ mirũ, quia infamia peccati sequela est peccati: & ideò cũ tollatur peccatũ, debet & sequela peccati tolli: & ita declarant omnes in. d. c. gaudemus, post Archid. ibi. Nec obstat glo. in. d. c. quod autem 32. quæst. 1. quia loquitur in adulterio ante baptisma commissio. 7 Nam licet videatur dicere, quòd non possit maritus vxorem accusare de adulterio ante baptisma commissio, tamen veritas est secundum eosdem post glo. in. d. cap. gaudemus, quòd tam accusatio, quam exceptio marito competit

Quæstio tertia.

14

petit de tali adulterio ante commissio, vt sentit Præposi. Alexan. post alios in d. cap. gaudemus. Nec quidquam obstat alia glo. d. cap. si quis viduam, quæ loquitur in irregularitate ob homicidium, vel quodlibet aliud delictũ, quia vt dictum est, sicut peccatum aboletur per baptisma ita & irregularitas cuius peccatum illud causa fuit. Sat sit quod glo. prædictæ nihil obstant. Quòd si obessent tenendæ non essent, eo quod communis doctorum opinio in contrarium videtur esse, vt firmat Deci. vbi supra, & Io. de Ana. in cap. de his num. 6. de accusatio. Et ista est intentio Felin. ibi. nu. 7. Nec fuit contrariæ opinionis Archi. in summa. 49. dist. vt malè putat Tho. Ferr. quia Archid. retulit se ad not. per eũ in d. cap. quod autem, vbi hanc opinionem tenere videtur. Nec dicta per S. Thomam huic opinionem communi repugnant, quandoquidem ille ait, pie facere principes si pœnas his nunc baptizatis indulgent de delictis ante baptisma commissis: quia non negat ille contrarium fieri posse iustitia exigente. Et malè refertur Archiep. Florent. in. 3. parte suæ summæ in tit. de baptisate, per Tho. Ferr. qui firmat eam tenuisse contra istam opinionem, quoniam, vt inuenti constabit, ille etiam est huius

communis opinionis. Inquit enim, quòd licet per baptisma remittatur tã culpa mortalis, quã originalis & venialis, & remittatur pœna æterna & temporalis omnis debita in iudicio Dei. d. cap. sine pœnitentia, non tamen remittitur debita in iudicio hominum, quia non tollit mortis pœnam pro maleficio commissio. Hæc sunt verba Archiepiscopi. Nec obstat argumentũ illud, quod nouus homo iam dicitur, cum ex pagano christianus efficitur, quia illud respectiuè dicitur ad peccata: nam cum generaliter qui peccatum facit seruus fit peccati, iuxta illud Ioan. cap. 8. nõ ideò si exit à peccato alius homo efficitur, sed idem est liberatus à peccato, taliter quòd illa eadem est anima huius olim peccatoris nunc in gratiam redeuntis. Itaque illud dicitur quoad forum animæ non quoad pœnam temporalem. Nam sic videmus, quòd seruus commitens delictũ, licet ab illa seruitute liberetur per manumissionẽ & nouus homo intelligatur, vt dicit. l. qui res. §. aream, de solutio. l. si seruus legatus. ff. de adim. legatis, puniri tamen debet de tali delicto commissio, iuxta. l. licet seruitutis. C. an seruus ex suo facto, & in. §. omnis. Insti. de noxal. Nec obstant dicta sancti Thomæ in. 3. quæst. 69. artic. 2. ad quæ male aduertit Thom.

Tho. Ferr. quia ibi expresse opinionem istam tenet. Nam dicit, quod licet homicida per baptismum liberetur à reatu pœnæ quoad Deum, remanet tamè obligatus adhuc quoad homines, quos iustum est ædificari de pœna sicut sunt scandalizati de culpa, piè tamen talibus posset princeps pœnam indulgere.

9 Sacramentum autem confirmationis, quod & chrisma dicitur (& ab Episcopo solo confertur, cap. nouissimè, cap. presbiteri, de consecratio. dist. 5.) nulli dubium quin & his damnatis dari possit, illud enim confertur omnibus baptizatis, cap. omnes fideles, de consecrat. dist. 5. facit text. sing. in cap. 2. ead. dist. item quia per tale sacramentum præstatur ab Spiritu sancto augmentum ad gratiam, vt dicitur in tex. in cap. 2. ead. dist. de consecrati. Sed ne impediatur via proximis adipiscend, hoc bonum videtur, quod sacramentum istud his negari non debet, iuxta not. supra in. 1. q. nu. 4. & quod infirmi aut morientes possint & debeant confirmari tenet Archiep. Floren. in sua summa cap. de confirmatione. §. 5. facit text. in cap. vt ieiuni, de consecrat. dist. 5. vbi inquit tex. quod christianus esse non videtur nisi in confirmatione Episcopali fuerit chrismatum, & licet ille textus intelligatur per Archiepiscopum

Floren. in titulo de confirmatione. §. 1. dummodo christianus ille potuerit & neglexerit chrisma, quia secundum theologos, sacramentum hoc non est omnino nec semper necessitatis ad salutem, vt late per Cou. Ruui. lib. 1. resolut. c. 10. nu. 5. post Thom. in. 3. par. quæst. 72. art. 8. & quæst. 65. artic. ultimo, & in. 4. dist. 7. q. 1. artic. 1. nisi eo casu quo christianus illud recipi negligat, tamen fat est vt argumentum procedat, quod constitutus in periculo vitæ, vt quia mors iam iam imminet, tenetur confirmationis sacramentum petere. Et exemplum posuit Archiepiscopus in eo qui bellum mortale intrare parat, & non confirmatur. Vnde videtur quod is qui damnatus est ad mortem, cum iam iam illa imminet, si istud sacramentum petat, illi negare non debeat.

10 Nimis tamen obstare videtur text. in cap. 2. de consecra. dist. 5. qui text. postquam dixerat quod Spiritus sanctus in baptisate plenitudinem tribuit ad innocetiam, & in confirmatione augmentum ad gratiam præstat, subiungit talia verba: Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inuisibiles hostes & pericula gradientum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: In baptismo abluimur, post baptismum roboramur.

roboramur. Et quamuis continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamè necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace baptismi, vel sæculi recipiendos. Confirmatio instruit & armat ad agones mundi huius & prælia reseruandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculati peruenerint ad mortem confirmantur morte: quia iam non possunt peccare post mortem. Hic est igitur tex. qui clare dicere videtur, quod sacramentum istud confirmationis, non detur nisi victuris: non autem ijs qui statim de hoc sæculo recessuri sunt: quia sacramentum hoc institutum fuit ad agones & prælia huius mundi: quæ ratio non militat in his damnatis ad mortem, qui statim è vita sunt recessuri. Reperio quod idè Archiep. Florent. in. §. 5. sentiens hanc difficultatem, quando dixit illud sacramentum præstandum infirmis & morientibus, respondet ad illum tex. tacitè illum non allegans, quod licet illud detur contra hostes mundi, tamen in morte ipsa iam iam imminente, imminet etiam pugna inuisibilis contra hostem. Et idè quamuis contra talem pugnam non sit principaliter instituta confirmatio, expedit nihilominus, vt morientes adnumerentur militiae Christi

sti, & inde magis nobilitentur ex tali signo. Fit enim tale sacramentum per signum crucis. Aliter etià respondet sanctus Thomas in. 3. quæst. 72. artic. 8. fatendo, quod sacramentum hoc non est necessarium morituris propter periculum pugne præsentis, quasi sentiens quod cum illa in breui finiri debeat, non est tali pugnae æquè necessarium sicut victuris, qui naturaliter eam esse longam expectant: & idè non negat, quod etiam morituris detur. Puto etiam quod ea quoque ratio ne expedit morituris hoc sacramentum præstari, quia licet in breui recessuri sunt, forti tamen admodum pugna asseritur per catholicos, quod cacodæmones armantur in illa hora contra militem christianum, vt illum auertant à via salutis, vt tradit Nauar. in cap. si quis autem, versi. fin. nu. 25. de pœni. dist. 7. Nimirum igitur si hoc confirmationis sacramentum utilissimum sit his omnibus morituris, & ideo præstandum sit his damnatis ad mortem.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum condemnatus ad mortem possit matrimonium contrahere.

S V M M A.

1 Damnatu ad mortem an possit matrimonium contrahere, multis probatur

1. *hatur & late discutitur.*

2. *Filij ante habiti legitimantur, si pater etiam constitutus in articulo mortis matrimonium contrahat. contra Bal. & alios.*

3. *Constitutus in extremis potest contrahere libertate relinquere, & alia omnia facere, quae sanus posset.*

4. *Resolvitur non contemnenda difficultas, quae aduersabatur proposita quaestioni.*

5. *In extremis positus testari non potest si articulatè loqui non valeat, ita ut vel intumescenti lingua vel alias non possit intelligi.*

6. *Matrimonium signis contractum etiam in valentibus loqui, valet: quidquid Inno. & alij antiquiores repugnent.*

7. *Damnatum ad mortem (si mortis cogitatione turbatus omnino sensu careat) non posse matrimonium contrahere certissimum est.*

8. *Damnatus ad mortem verum libere tur à pœna si meretricem ducat in uxorem, late examinatur ad intellectum. c. inter opera, de sponsal.*

9. *Enumerantur nonnulla commoda ex multis, quae proueniunt si meretrix ab errore & peccato publico auferratur.*

10. *Graviter errant, qui putant omnium peccatorum remissionem concedi illis qui meretrices ducunt in uxores.*

11. *Intellectus ad l. iuxta. ff. de manu miss. vindicta.*

Vtrum autem matrimonium contrahere possit is qui ad mortem condemnatus est, forsitan quia prolem ex concubina receptam legitimare vult, aut quia potius in matrimonio quam in concubinato decedere cupit, aut ob aliam causam velit matrimonium contrahere, dicendum videtur quod possit. Nam videmus * quod constitutus in articulo mortis matrimonium contrahere potest, & proles antea habitata legitimatur, ut notatur in cap. tanta, qui filij sint legit. contra Bald. in l. eam quam, colum. 6. in principio. C. de fideicommiss. & Ricard. Malum. qui contra tenebant ea ratione, quia illo tempore iam neque instrumenta dotalia, nec dotis institutio intervenire poterant, quæ quidem requiruntur ad proles legitimationem. Et quamquam communis sit opinio contra illos secundum Ias. in l. sed & quaesitum. ff. de liber. & posthu. quia eorum rationes urgebant solum de iure civili non verò iure canonico inspecto cui standum esse in hac materia omnes norunt, tamen & ille & omnes alij fatentur, quod ad essentiam ipsius matrimonij & substantiam eiusdem bene tenet matrimonium celebratum per eum qui iam existit in articulo mortis dummodo cõsensus adsit. Vnde non mirandum

si te-

si teneamus hunc iamiam moriturum, eo quod statim ducendos est ad patibulum, posse matrimonium contrahere facit text. & quæ notat Cinus in l. nuper. C. de natura liber. qui quavis sub dubio relinquat casum quo aliquis solvolem non haberet ex ea quam nunc in uxorem ducere vult, tamen & in isto casu matrimonium tenebit, ea potissimum ratione, quia licet mortis cogitatione humana fragilitas turbetur, ut inquit Imp. in l. hac consultissima. C. de testamen. non tamen ob id moriturus sic sensu penitus caret, ut in eo sensus non adsit, aliàs enim sequeretur, quod nec alia sacramenta recipere posset, quod falsum est ex dictis superius. Cum igitur iste consensus habeat quo solo matrimonium perficitur, iuxta no. in cap. cum locum, cum similib. de sponsal. l. nuptias. ff. de reg. iur. Igitur & matrimonium contrahere poterit. Quam opinionem etiam tenet Abb. in cap. commissum. nu. 3. de sponsal. ubi hoc firmat. Pro hac opinione * bene facit tex. in l. Seya. §. cum pater. ff. de donat. causa mort. ex quo text. constat, quod constitutus in extremis vitæ contractum celebrare potest: de quo per Ias. in l. si mihi & tibi. §. si quis servos, post prin. ff. de leg. 1. Facit etiam quia cum fideicommissaria libertas à sola

sup

voluntate manumittentis pendeat, iuxta l. generaliter. §. si petiturum, ibi: non tantum ei verba, sed & mens testatoris tribuere solet libertatem, ff. de fideicommiss. lib. ille qui in extremis vitæ positus est, libertatem relinquere potest, ut inquit text. in l. si pater. §. quædam. ff. cod. Et idem est in testatore, qui etiam si sit in discrimine vitæ constitutus, poterit testamentum facere, ut est text. opt. in l. Pamphilo. §. propositum. ff. de leg. 3. Ad idem est text. in cap. fin. de successio. ab intesta. ubi agens in extremis testamentum condidit, & præsumitur cum sanæ & integræ mentis fuisse, nisi contrarium probeatur, secundum Abba. num. 9. post alios. Vnde cum sit verum, quod tam in actibus inter vivos, quam in ultimis voluntatibus requiruntur voluntatem & consensus disponentis, potest actus ille fieri per constitutum in extremis, poterit & matrimonium celebrari per damnatum ad mortem, licet iam in extremis videatur positus.

4. Difficultas tamen non parva oritur contra istam conclusionem ex his, quæ ultra Ias. in d. §. si quis servos, adducit Guilielm. in cap. Rainutius, in verb. in extremis positus num. 17. cum ait, quod laborans in extremis dicitur animi consilium non habere: nam

nati tunc memoria mortis turbato animo totus languet intellectus arg. l. hac consultissima. §. at cum humana. C. qui testa. fac. possunt, & allegat Bald. in l. si. §. i. C. de bonis quæ liber. dicentem, quod quilibet in ultimo vitæ spiritû efficitur mutus. Item & ultra illum asseritur per omnes, quod isti damnati eo ipso quod ducuntur ad supplicium quasi mentes & infani efficiuntur. Et nostris temporibus fertur quendam hobilem Lusitanum apud Gallos condemnatum fuisse ad mortem, qui cum iam iter ad supplicium faceret liberatus fuit per indulgentiam Regis, & postea amicis interrogatibus de hac re respondit, se prorsus sensu & intellectu caruisse ab illa hora, qua cœpit ad supplicium duci. Cum igitur iste damnatus furioso & dementi æquiparetur, ex supradictis videtur, quod matrimonium contrahere non possit, iuxta textum in capit. neque furiosus. 32. quæst. 7. quia consensum non habent. Sed aduertendum est, quod ex ea resolutione Guilielmi, quam facit circa confectioem testamenti, & eius validitatem, quando illud fit per eum, qui in extremis iam positus est, non possumus, & nos in præsentî conclusionem prædictam circa matrimonij contractum declarare. Voluit enim

5 Bart. quem sequitur Guilielmus num. 27. in l. iubemus, C. de testamen. quod licet verum sit, vt quis in extremis positus testari possit, non tamen poterit, si adeo iam in extremis est, vt non possit articulatè loqui, quia tunc mortuo similis est, iuxta textum in d. l. iubemus, si prius fuerat expeditæ linguæ: & ita dicit in facto semel practicasse. Nam lingua etiam tumentî propter infirmitatem, non tamen omnino perperita, potest quis facere testamentum, per tex. sing. in l. quoniam indignum. C. de testamen. ibi, quæ fortè seminecis, & balbutiens lingua profudit. Si verò lingua tantum intumescit, quod quis articulatè loqui non potest, tunc non valet testamentum, per d. l. iubemus. C. de testa. Quod ille ait verum esse, si tantum testator sit balbutiens vt quasi non intelligeretur: tunc enim non valeret, nisi esset testamentum inter liberos, quia tunc sufficit quibuscunq; indicijs, iuxta l. fin. C. fatni. hercisc. Hoc autem non sic simpliciter intelligendum esse puto, sed dicendum est, quod licet testamentum inter liberos validum sit, non obstante defectu solemnitatis, iuxta l. hac consultissima. §. hoc inter liberos. C. de testa. tamen non valet ex defectu voluntatis, vt ibi dicitur. Unde est quod regula. d. l. iubemus, quæ

quæ habet non posse quem testari nutu, aut signis, sed vocis expressione, aut per solemnem scripturam, vt late Ias. ibi num. 4. declarat, procedit etiam inter liberos, inter quos nutu testamentum fieri non potest, vt firmat Ang. in l. in fraudem. §. i. de test. mili. per glo. ibi, quæ ait non posse militem facere testamentum, neq; hæredis institutionem sine verbis. Et fuit de mente Bal. Fulgo. Pau. & aliorum in d. l. iubemus, & Bal. & Pau. in l. & in epistola. C. de fideicommiss. Et dicit Alexan. in l. discretis si. colum. C. qui test. face. poss. quod non esset tutum ab hac opinione discedere. Unde narratur euenisse Perusij in quodam testatore patre cuiusdam Episcopi, cui Episcopus dixit. Si vis me hæredem instituere stringe mihi manum, & ita fecit, & fuit iudicatum quod tale testamentum non valeret, secundum omnes modernos in d. l. iubemus, quos sequitur Ias. ibi. num. 4. In testamento autem ad pias causas mirandum est, quod magis illi fauor præstetur, quandoquidem communis habet opinio, quod etiam nutu fieri possit per glos. in c. cum tibi, de testam. & tenent communiter omnes in d. c. cum tibi Alex. & Ias. in d. l. iubemus.

Redeundo itaq; ad propositum ideo dixi, non posse nos veram re-

solutionem habere ex his superioribus adductis quæ tangunt validitatem testamenti, aut nullitatem eius, quandoquidem in confectioem testamentorum circa hæredis institutionem requirunt iuxta verba testatoris voluntatem suam declaratiã, per d. l. iubemus adeo quod verum sit indicia sufficere inter liberos, dummodo verba exprimatur aliqua, per quæ licet non omnimodo expressa sint, tamen possit ex his voluntas per illa verba declarari, & ita procedit l. si. C. famil. hercis. Non verò valet, si omnimodo verba cessant, & nutu hæredis nomen significet testator. Et sub his comprehendî possunt, vt existimo multa quæ latissimè congerunt Doctores. in dict. l. iubemus, & in locis supradictis. Nos autem loquimur in contractu matrimonij, ad cuius validitatem, licet multi tenuerint, necessaria esse verba consensum exprimentia, in his videlicet, qui loqui possunt, vt habetur in c. cum apud in c. tuæ, despõsa. * tamè veritas est, quod etiã in his valentibus loqui sufficit consensum declarare signis, vt ex multis rationibus concludit Abb. in dicto. capit. tuæ, & voluit glos. in c. pe. eodem titulo. Et fuit etiam opinio Hostiens. quem sequuntur nouiores, vt firmat Abb. in dicto. capit. tuæ, & eam tenet, & optime declarat

Ias. in l. si stipuler. §. si in locando. ff. de verbo. oblig. ea potissimum ratione, quia in contractibus, qui solo consensu perficiuntur, ut est iste per. c. sufficiat. 27. q. 2. c. cum locum, de sponsal. Si aliquis ad interrogationem respondeat signis absque verbis, ut puta annuendo capite contrahitur efficax obligatio, ut in d. §. si in locando, & in l. item quia. ff. de pactis, & habetur per doctores in. l. 1. §. si quis ita, de verbo. Vnde infert ille, quod si masculus dicit, accipio te in meam uxorem, & illa annuat capite perficitur matrimonium. Ita etiam tenet Theologi in. 4. dist. 27. & ista est communis opinio. ut asserit Areti. conf. 13. Soci. Iunior, conf. 29. volu. 2. & S. Thom. in. 4. dist. 27. quæst. 1. artic. 2. dicit, verba requiri signis tamen verba æquipollere: & ita ex multis tenet Cou. Ruui. 2. par. de sponsa. c. 4. in prin. Et in hac materia exprimitur vñ notable verbū per Syluest. in verb. matrimonium. in. 2. in. 7. q. Inquit enim, non obstare text. in d. cap. tuæ cum ait verba requiri propter ecclesiam, quia ex ipso text. cum ibi no. constat. quod per verba intelliguntur generaliter signa expressiua in quibus verba tenent principatum. Cum itaque matrimonium perfici possit nutu aut quibusvis signis consensum declarantibus, iam sequitur

longam esse differentiam inter ipsum matrimonium & testamenti factionem ad eorum validitatem, si fiat per eum qui in extremis iam positus est. Nam in testatore illud optime considerandum, quod supra deduxi, ut valeat eius testamentum, dummodo aliquo nomen hæredis a testatore verbis exprimat, licet nimium difficulter illū testes presentes intelligant. At verò si matrimonium contrahatur per eum, qui sic in extremis laborat, ut iam loqui non valeat, si tamen per signa intelligat, & sensu non careat, certe valebit tale matrimonium. Vnde quamquam condemnatus ad mortem in extremis esse dicitur, & forsan mortis cogitatione sic turbatus existat, ut iam loqui careat, nihilominus tamen matrimonium contrahere poterit. Nec obstabit si hunc condemnatum eadem mortis cogitatione, & terrore nimio iam lurdum & mutum existere quis putet, quia etiam tunc temporis ei non negabitur hoc Sacramentum matrimonij, quia mutis & surdis non solum hoc, sed & alia Sacramenta præstabitur, si talia sint in quibus non verba sed solum consensum iura requirunt. Vnde est secundum Ioan. Andream. in cap. cum apud, quod mutus, & surdus baptizari potest licet ipse baptizare non possit.

Et

Et quoniam humana fragilitas sic terri poterit mortis cogitatione deterta, ut omnino iste condemnatus sensu careat, tunc nulli dubium quin matrimonium valere non possit ex dictis Bart. in l. nutu. ff. de leg. 3. & in l. mutum. ff. de acquir. hæredi. Inquit enim dispositionem nutu factam tunc valere in casibus à iure permissis, dummodo is, qui nutu disponit intellectu non careat. Si enim caruisset, iam certum est dispositionem intalidam esse, & ideo putarem, in hac re summe præ oculis tenendum quod dixit Bald. in d. l. hac consultissima, ut scilicet prædicta relinquatur arbitrio iudicis examinantis causam cum casus euenerit. Loquitur enim ibi de teste, qui iam in articulo mortis testimonium profert, ut recte attēdatur, si iam vacillet vel non arg. no. in. c. quoniam contra, de probatio. & per Bald. in l. nullum. C. de testi. vbi ait, examinatori credendum esse circa vacillationem testis. Ex quo infertur quod in supradictis certa regula dari non potest. Nam adeo constans & animi integri esse potest is, qui ad mortem condemnatur, ut omnino sensum, intellectum, & alia sanæ mentis habeat, omnemque contractum gerere possit: alius autē sic mortis terrore turbatus, ut prorsus nihil eorum, quæ in eius præsen-

tia agantur videat, & agnoscat: & hic talis nec matrimonium, nec quemlibet alium actum, qui solo consensu perficitur facere poterit, eo quod sensu iam caret. Nec ab re erit sub paucis tractare illud, quod à multis memoratur, vtrum is qui ad mortem condemnatus est, & forsan iam ad supplicium ducitur liberetur à pœna mortis si matrimonium contrahat cum meretrice. Et solet pro parte affirmatiua allegari text. in cap. inter opera, de sponsa. Ibi enim habetur, quod ducens meretricem in uxorem opus meritorium fecisse creditur, quod ad remissionem suorum peccatorum proficit. Non enim minimum charitatis est opus errantem à sui erroris semita reuocare. Facit etiam quia is qui meretricem in uxorem ducit, potius laudandus quam culpandus est, ut inquit text. in cap. non est culpandus. 32. quæst. 1. exemplo Oseæ Prophetæ, qui meretricem nomine Gomer in uxorem duxit, ut abetur Oseæ cap. 1. Item & Salmon dux de tribu Iuda uxorem duxit. Raab, quæ meretrix erat, ut dicitur Iosue. cap. 2. & 6. Et habetur in cap. integritas, ea quæst. & causa, & Matt. cap. 1. Si igitur in hoc fit actus laudabilis, & proficiens ad remissionem peccatorum, iam sequi videtur, quod huic

condemnato ad mortem ob scelera & crimina ab eo commissâ parcendum sit si meretricem in uxorem ducat. Facit item quia secundum opinionem aliquorum baptisma quod condemnatus susceperit liberat eum à pœna, ut tenent multi relati per Thom. Ferr. in cautela. 24. quæ sequitur Marcus Antonius Blancus in pract. criminali in fine in cautela. Pro hac etiam parte considerandum est, quod inter tria genera eleemosinarum hoc unum est, errantes, scilicet, à veritatis via, corrigere, ut inquit tex. in cap. tria sunt. 45. dist. sed qui eleemosinas facit, crimina sua eleemosinis redimere dicitur, quandoquidem ipsa eleemosina peccatum extinguit, ut dicitur in cap. medicina, & in cap. sequen. & in cap. miror, de pœnit. dist. 1. merito igitur dicendum videtur, quod qui meretricem eduxit de lupanari eam in uxorem ducendo, & illam à via sui erroris deuiando, dignus sit, ut pœna ei remittatur. Quod si forsitan quispiam dixerit, hoc argumentum procedere solum in foro animæ, ut infra dicam, videtur tamen illud adhuc vires habere si aduertamus ad multa bona quæ ex hoc matrimonio etiâ in foro exteriori sequuntur inspectis iuris regulis, quæ mulierem luxuriosè viuentem improbant,

& infamem vilem ac indignâ reputant priuilegijs alijs mulieribus honestè viuentibus concessis. Mulier enim quæ meretrix est non gaudet priuilegio mulieribus concessio, ut non incarcerationetur pro debito ciuili, per text. vbi not. Bar. in Auth. ut nulli iudic. §. necessario & habetur in Authen. sed nouo iure. C. de custo. reo. Bal. in. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex, latè Hippo. in pract. cri. §. antequâ. n. 66. & in. l. 1. de rap. vir. nu. 19. cū seq. si tamē ista meretrix vxorata sit iam illo priuilegio gaudet, secundum Bal. vbi supra, & Pala. in rep. cap. §. 21. nu. 23. tenuit etiam Io. Mileg. in sua pract. fol. 30. nu. 11. & Hippol. vbi supra. Ias. in. l. plerique. nu. 35. ff. de in ius vo. & Ant. Gom. in legibus Tauri. l. 62. Et adeo est verū secundum illos, quod meretrix vxorata incarcerationi nō potest. quod etiam si turpiter viuat, si modo nupta sit, id locū habeat. Nā fec. Ioā. And. in addit. ad Spec. in titu. de iniu. in rub. statutum, loquēs in meretrice, nō habet locum in meretrice vxorata. Vnde est, quod Mansuetit. de pœn. vers. item est præcipuè considerandum, sequendo Bar. in. l. si vxor, in princ. de adulte. dicit, quod si meretrix etiâ publica fuerit vxorata, raptus illius venit criminaliter puniendus, quod alias nō esset saltem ad pœnam

nam mortis, iuxta no. per glo. & alios in. l. vna, de rapt. virg. vbi latè Hippol. nu. 30. Et ideo iure regio mulieris omnes, quæ accusantur eo quod concubinæ cleri ci aut vxorati sint, excipere solent quod nuptæ sunt, & ob id nulli alij accusatio competit nisi maritis earum, iuxta ord. lib. 5. titu. 15. §. *Emandamos*. Et ita obseruat stylus & consuetudo regni. Verum est tamen quod lata est lex Eboræ anno. 1553. in mense Maij, quæ non admittit hanc exceptionem in mulieribus, quarū mariti si plebei sunt, absentes fuerint per duos annos, per rationē optimam in dict. l. traditam. Est etiam meretrix infamis & turpis persona, saltem infamia facti, ut not. per Bald. in. l. 1. ff. de his qui not. infam. & ideo si illa instituat hæres, fratri testatoris eam hæredem instituentis competit querella inofficiosi testamenti, iuxta tradita in. l. fratres. C. de inofficios. testam. & ita consuluit Ange. consi. 171. incipit. Super puncto prædicto, quæ refert & sequitur Guilliel. in cap. Raynuntius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, in prima parte decis. 5. num. 257. Turpis autem persona dicitur, eo quod secundum Bald. in. d. l. 1. infamis infamia facti turpis persona in iure reputatur, facit cap. meretrices. 32. quæst. 4. ibi, venialis turpitudinis

do. Et in iure nostro infamia & perditio vitæ æquiparantur, ut voluit glo. in. §. suspectus. nu. 2. verb. ob culpâ, de suspect. tutor. & est tex. sing. in. l. iusta. ff. de manu. vindict. & probatur in. l. isti quidem. ff. quod met. cau. tradit Ias. in. l. transigere. nume. 8. C. de transact. Si igitur iste ducens meretricem in vxorem eam liberat ab illa vilitate ac indignitate, & infamiæ macula, qua notabatur, quæ perditioni vitæ comparatur, non absolum erit, ut iste damnatus propter tale matrimonium liberetur à pœna mortis, arg. dict. l. iusta, sicut enim ibi seruus qui dominum liberauit à periculo infamiæ libertatem meretur, ita & hic remissionem pœnæ mereri videtur, qui hanc vilem, turpem, & infamem personam liberauit, ab illa vilitate, turpitudine, & infamia.

10 Sed his omnibus non obstantibus veritas est in contrarium, nec hunc condemnatum liberari posse ob tale matrimonium firmandum est, quoniam text. in cap. inter opera, nihil re vera facit pro superiori parte: nam text. ibi solum agit an actus ille ducendi meretricem in vxorem proficiat ad remissionem peccatorum. Et licet dicat quod sic, non ideo tamen quicquam in foro exteriori disponit, sed in foro animæ. Nec etiam dicit ut

aliqui malè putant, quòd profi-
ciat hoc ad remissionem omniù
peccatorù, sed verus intellectus
ad illum tex. est quem dicit Ab-
bas actum, scilicet illum profice-
re prout quilibet actus merito-
rius, respectu mensuræ bonita-
tis actus, non verò quoad remis-
sionem omnium peccatorum,
quod optimè declarauit doctis-
simus Cou. Ruui. de sponsal. c. 8.
§. 11. nu. 3. Inquit enim quòd li-
cet Cardi. & Præpos. velint, quòd
huic gerenti prædictum actum
concedatur remissio omniù pec-
catorù, non tamè est verum, sed
tantam pœnam indulgeri acci-
pienti meretricem in vxorè quã
tam conuenit ei distribui ex the-
sauro Ecclesiæ propter illud mi-
sericordiæ opus, applicata satisfac-
tione ab ipso summo huius the-
sauri dispensatore. Et ideo summa
cum ratione Paris de Puteo in
tract. de syndicat. §. an si iudex,
circa fi. fo. 196. dixit hoc de iure
non reperiri, sed Hispani practi-
cant hunc condemnatum libera-
ri. Et hinc colligi potest non be-
nè aduertisse doctores, dicentes
ipsum Paridem de Put. huius opi-
nionis fuisse iste liberetur. Hæc
etiam partem negatiuam tenuit
Lodou. Carre. in pract. fo. 170. §.
circa nu. 85. Inquit enim cù Paul.
quod iure non probatur, & quòd
Hispani contrarium practicant.
Et dicit Mansuer. in sua pract. tit.

de pœn. versic. item in aliquibus
partibus, quòd quauis in aliqui-
bus partibus obseruatur opinio
affirmatiua, tamen est contra. l.
commisum. C. de adult. qui tex.
bene facit in argumentum, eo q̄
negat matrimonium subsequens
liberare mulierem à reatu adulte-
rij antea commissi, & allegat etiã
alia iura, & cum refert & sequitur
Guil. Bened. in cap. Raynutius,
verb. mortuo itaq; testatore in
1. nu. 269. Syl. nupt. lib. 4. fo. 120.
nu. 33. Nec obstat quòd aliquot
ex prædictis affirmant consuetu-
dine Hispanorù obseruari par-
tem illam affirmatiuam: quoniã
doctus vir Anto. Gom. in tract.
de delict. c. 13. nu. 37. & nu. 92. af-
ferit, quòd licet aliqui periti iudi-
ces illi dixerint ita olim fuisse pra-
cticum, non tamen esse verum
nec tenendum quia non reperit-
tur iure cautum, & quia tenderet
in præiudicium rei publicæ, ne vi-
les ribaldi & infames quotidie
hoc facerent, & refert Petrum de
Bernia qui consultus super hoc
dicit, quòd talis damnatus non li-
beretur, & respondet ad text. in
d. cap. inter opera, prout respon-
sum est vt procedat in foro ani-
mæ. Est igitur concludendum,
quòd condemnatus ad mortem,
licet meretricem ducat in vxorè,
& sic actum laudabilem & profi-
cietem ad remissionem peccatorù
gerat, nõ tamè liberatur à pœna
mortis,

mortis, tum quia iure non proba-
tur, tum etiam quia de consuetu-
dine non apparet. Nec obstant
argumenta supra relata, quia pro-
cedunt in foro animæ: ibi enim
prodest delinquenti opus pium
post delictum commissum. Mitius
namq; agitur cum Deo quam cù
homine, vt dicit glo. in. l. si quis
rem. §. voto. ff. de pollicita. Nec
illud aliud argumentum de bap-
tismatis susceptione quidquam
obstat, quando quidem, vt infra
dicetur, falsum sit dicere, quòd
per baptismum subsequens liberatur
condenatus à pœna mortis natu-
ralis. Nec etiã tertio loco obsta-
bit arg. d. l. iusta. ff. de manumiss.
vindi. nõ enim est par ratio in ca-
su nostro, & in casu d. l. iusta. Nã
in casu nostro, licet condemnatus
ad mortem liberet meretricem à
turpitudine, & infamia eam in vxo-
rem ducendo, non ideo tamè ip-
se liberatur à pœna mortis, quia
antequam fecisset hoc opus lau-
dabili iam ob sua crimina mortem
ex cõdemnatione subsequenti me-
rebatur: & ideo opus pium po-
stea gestum non liberat eum à
reatu pœnæ. Ius enim ciuile ita
voluit, arg. l. qui ea mente. ff. de
furt. Nam sicut ibi opus opti-
mum puta pœnitentia non pro-
dest criminoso, quominus no-
cens esse desinat, si illa venit post
delictum consummatum, vt in.
l. pe. cum similib. ff. de vi. bonor.

rapt. Sic in casu præsentis de iu-
re ciuili, hoc opus meritorium
ducendi meretricem in vxorem,
non proderit ei post delictum
consummatum, imò & post con-
demnationem. Seruus autem li-
berans dominum ab infamia
ideò à seruitute liberatur prop-
ter tale opus laudabile, quia in
seruitutem incurerat non ob
sua crimina, sed ex dispositione
iuris: vnde libertatem natura-
lem, quam dispositione iuris
amiserat facile est recuperare.
Ius enim quod libertatem seruo
ademit, eandem ei restituere po-
tuit. l. manumissiones, cum ibi
nota. ff. de iust. & iure. Vltius
considerandum est pro solutio-
ne huius arg. d. l. iusta. ff. de manu-
miss. vindi. quod tex. ibi non di-
cit seruum effici statim liberum,
si dominum ab infamia liberaue-
rit, sed ait ob id iustam esse cau-
sam manumittendi seruum. Illa
tamen causa prout quælibet alia
ex enumeratis in. §. eadem lege,
Institu. ex quibus cau. manumit.
lic. exponi debet Prætori, vt ille
causa cognita, iustam causam ap-
probet, & dominus minor annis
20. libertatem seruo dare possit
vt in d. §. eadem lege, & per to-
tum titu. de manumiss. vindi. Sic
in proposito nostro, cum ex
rationibus supra relatis is qui
meretricem ducit in vxorem,
opus admodum laudabile faciat,

videtur quòd saltim in aliquibus casibus iuxtam præstabit causam consulendi Principem, vt ille arbitretur, an condemnatus sit dignus pœnæ remissione propter tale opus, non erit abs re, quòd iudex pœnam remoretur, & principem consulat, arg. text. in l. i. §. ff. de quæstio. in sua generalitate, ibi si quâdo nocens videbatur, ratio innocentia constiterit. Facit. l. pe. ff. de si car. cum adductis per Hipol. in d. §. fi. & per Iaf. in l. furiosum num. 8. C. qui testam fac. possunt. Certe si calus occurisset ita seruandum fore crederẽ. Princeps enim inspecta qualitate rei, & conditionis mulieris, & temporis, & aliarum causarum occurrentium, statuit quòd sibi placuerit, vt pro lege seruetur saltim in casu illo: & ex his (vt opinor) satisfaciam Bartho. de Cassane. in cõsuetudinibus Burgundia in rubr. des Iustices & §. 5. fol. 56. versic. Duodecimus casus est, vbi circa decisionem huius casus, duo dicit quæ tanto viro summæ eruditionis digna non sunt, alterum est, quòd putat hunc casum non esse sine dubio, eo quod iudex postquam semel sententiam cõdemnatoriã tulit, illam reuocare non potest. l. iudex. postquam. ff. de re iudica. Hoc enim fatemur, iudicem facere non posse, inconsulto principe. Alterum est, quòd fatetur, se casum istum nescire

decidere, quia nescit iura facientia pro parte affirmatiua, in qua partem ille inclinare videtur, cõstat enim ex supra dictis, quòd pars negatiua verior sit, nulla enim lege, aut concludent ratione sustineri potest, vt condemnatus ad mortem, illã euitare possit propter matrimonium cum meretrice contractum.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum condemnatus ad mortem, qui forsan effraeto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoueri.

SVMMÆ.

- 1 Ordo sacer computatur inter septem Sacramenta Ecclesiæ.
- 2 Ordo subdiaconatus sacer dicitur, licet olim non ita.
- 3 Argumenta proposita quæstioni repugnantia, & solum quæ potiora sunt describuntur vsque ad nu. 5.
- 4 Ordinatus fraudulenter, vt pœnam euitet caracterem suscipit, & numero. 24.
- 5 Negatiua pars multis comprobatur, vsq; ad n. 12. & resoluitur de iure non posse condemnatum ad mortem promoueri ad sacros ordines.
- 6 Crimina depositione digna, vel quæ infamiam iuris irrogant, impediunt ordinum executionem etiam post peractam pœnitentiam.
- 7 Ordinandus exprimere tenetur impedimenta omnia quæ habet.

- 8 Infamis non admittitur ad ordines suscipiendos.
- 9 Seruos ordinari non posse manifesti iuris esse, sitamen de facto ordinantur, an dominis restitui debeant resolutiue declaratur.
- 10 Rationes illius prohibitionis assignantur.
- 11 Intellectus c. legem. 53. di.
- 12 Respondetur omnibus argumentis adductis contra principalem quæstionem, & late probatur seruũ de facto ordinatum vere ordinem & caracterem suscipere & n. 24.
- 13 Verbum deponatur est futuri temporis non importans canonem lata sententia, sed ferenda.
- 14 Intellectus ad tex. in cap. de famulis, de serui. non ordi. & ad tex. in c. Episc. 12. q. 2. & n. 15.
- 16 Clericus committens homicidium priuatione dignum, non amittit ipso iure beneficium.
- 17 Verbum, careat, an importet canonem lata sententia vel ferenda.
- 18 Respondetur breuiter quatuor argumentis adductis, pro parte affirmatiua.
- 19 Quatuor enumerantur casus in quibus secundum. DD. seruus ad ordines sacros promoti priuilegio clericali gaudent, quantumcunq; depositi fuerint & dominis traditi.
- 20 Eorum tamen casus aliquot à iuris regulis deuiare vltra DD. ostenditur.
- 21 An is qui violentas manus iniicit

in seruũ de facto ordinatum, & iam depositum incidat in canonem. Si quis suadente.

- 22 Seruus de facto ordinatus & depositus non gaudet priuilegio fori. contra multos. DD. quorum argumentis satisficit & n. 23.
- 24 Seruus etiam fraudulenter ordinatus, ordinem & caracterem suscepit, & n. 4.
- 25 Quis sit iudex competens, secularis, scilicet vel ecclesiasticus, ad cognoscendum an seruus ad condemnatus ad mortem, fraudulenter ordinatus ad sacros ordines, debeat priuilegio clericali gaudere, vt euitet pœnam sanguinis iam illi per sententiam secularis iudicis impostam, late discutitur vsq; ad finem. Exceptio declinatoria fori ratione ordinis potest opponi etiam post sententiam condenatoriã ibidem.
- 26 An quis sit effectus clericus, vel non, cognitio, ad ecclesiasticum pertinet.
- 27 Priuilegium fori non prodest clerico, qui post delictum commissum fraudulenter ordinem suscepit, & qualiter hoc intelligendum sit declaratur.
- 28 Nõ tamen posse clericum in sacris constitutum puniri pœna sanguinis ante degradationem realiter factã in trepide affirmatur, licet in clericis prima consura diuersum sit.
- 29 Iuri communi inspecto, si de vestibus clericorum prima consura, vel

de ipsa consura, aut de validitate clericatus contentio oriatur, cognitio ad ecclesiasticum iudicem pertinet. Quid autem sit dicendum iure regio monstratur ex verbis. c. 9. compositionis facta inter clericum huius regni & Regem Ioan- nem, anno. 1417.

30 Iudex secularis cognoscit de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, licet in ea exceptione tractetur de invaliditate dispensationis illegitimitatis ex stylo Curia

Nunc iam disputare breuiflime conuenit, vtrum condemnatus ad mortem, qui forsan effracto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoueri, ad cuius rei veritatem ante omnia ¹ considerandum * est. Quod ordo sacer, vnum est ex septem Sacramentis Ecclesie, gratiam conferens suscipienti, iuxta illud Pauli ad Thimo. 1. c. 5. Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Præbyteri, de quo per Thom. in. 4. d. 24. & late probat frater Alf. de Castro, contra Marti. Lutherum in libro aduersus hæreses lib. 11. in verbo ordo fol. 704. Est etiam aduertendum, * quod hi ordines, ² scilicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus sacri sunt. c. erubescant. 3 1. di. Licem olim ordo subdiaconatus non conueneretur inter sacros ordines cap. nullus in Episcopatu. 60. di. Ho-

die verò & facer dicitur c. miramur de seruis non ordinari. & d. c. erubescant, & hoc clarius exprimit text. in c. à multis de æta. & qualita. Neq; erit in præsentis intentionis nostræ quidquã tractare de susceptione ordinum minorum, ne ab incepto proposito deuiare videamur longiorem de ea refaciendo mentionem.

³ His sic præsuppositis aduertendum est, quod multa sunt, quæ possent pro parte affirmatiua adduci, inter quæ occurrit illud vrgens argumentum, quo vtitur S. Tho. in. 4. di. 24. versu. ad tertium, quando arguit pro ea parte, quod nõ requiratur bonitas vitæ in eo, qui vult ordines suscipere. Inquit enim ille, quod per omnem gratiam datur aliquod remedium contra peccatum, sed illis, qui habent peccatum non debet aliquod remedium denegari, quod eis valere possit. Cum ergo in Sacramento ordinis (vt dictum est) gratia conferatur, bene sequitur debere & hoc Sacramentum ordinis peccatoribus conferri. Ex quo sequi videtur, quod condemnato ad mortem, licet bonitas vitæ desit (quando quidem ipse furtum, rapinam, homicidium, sacrilegium, adulterium vel quodlibet aliud simile crimen commisit, propter quod meruit condemnari) possit nihilominus ad sacros ordines promoueri.

Secun.

⁴ Secundo pro hac parte facit, quia quamuis iste condemnatus ad mortem, videatur coacte ordines suscipere ad euadendam mortem, quo casu ex sacramento ordinis sic coacte suscepto nõ videtur impressus caracter, iuxta tex. & ibi nõ. in cap. maioris. §. fi. de baptismo. Tamen hoc verum esset, si coactio esset vera & absoluta, vt quia per vim ordinatur, vt not. glo. in cap. vbi ista. 74. di. & præposi post Cardi. sancti Sisti in summa d. di. 1. column. At verò in coactione, quam conditionalem DD. appellant, vt quia cogitur aliquis ordinari, ad euadendum cruciatum, vel mortem si ordinatur, caracterem suscipit, vt nõ. in cap. vbi ista di. 74. & in cap. de Iudæis. 45. d. per Archie. Floren. in summa in. 3. part. titu. 14. de ordinibus. §. 18. Et ratio est, quia in tali coactione conditionali ad est voluntas saltem in directa cap. merito. 15. q. 1. Cũ igitur condemnatus ad mortem, ea conditionali coactione cogatur ordinem suscipere, bene videtur quod in eo impressus sit caracter ordinem suscipiendo & possit ordinari. Tertio facit quia in iure expresse non reperitur prohibitum, vt ad mortem condemnatus ordinari non possit. Cur ergo illud fieri posse negabimus arg. l. præcipimus cum simili. C. de appella. Quarto facit, quia per

collactionem ordinis ordinatur quis ad dispensandum sacramenta dispensari possunt, tam à bonis quàm à malis sacerdotibus cap. intra catholicam, & cap. ita fit cap. nulli cap. nõ est, cum alijs. 1. quæst. 1. & cap. ostenditur de consecrat. dist. 4. Ergo & iste licet malus reputetur, propter crimina commissa, per quæ meruit condemnari poterit sacerdos fieri.

⁵ His omnibus nõ obstantibus veritas * est in contrarium. vt scilicet non possit is ad mortem condemnatus, ad sacros ordines promoueri, quia per sententiam latam contra taliter condemnatum de aliquo graui crimine, notoriũ efficitur crimen iuxta cap. fin. de cohabi. cleri. & l. emptorem. ff. de actio empt.

Sed propter crimina notoria, si grauia sunt, impeditur quis ministrare in susceptis ordinibus, & ad superiores ordines ascendere non potest cap. quæsitum de temporibus ordi. & ibi notant omnes, ergo talis ordinari non potest, maximè cum impediunt promotionem talia delicta, si publica & notoria sunt cap. ex tuarum alias extenore tuarum eo. tit. notatur in cap. quoniam. 48. di. & latius in cap. primũ. 25. di. vbi præposi. Alexan. sequendo Ioan. Andre. optimè rem explicat, & idè est in quolibet delicto depositio ne dig-

ne digno, de quibus in c. at si Clerici. & c. cum non ab homine de iudi. Et quamquam Abb. in prin. illius tex. c. quæsitum dicat materiam eius fortem, & intricatam, constat tamen ex sua resolutione, & aliorum Doctorum, de quibus per Trotium in lib. 2. de perfecto clerico. cap. 29. quod illæ supradictæ conclusiones verissimæ sunt. Ex quo videtur dicendum, quod cum iste ad mortem condemnatus, notoriè sit criminofus, & delictum commiserit, quod depositione dignum erat, ad sacros ordines ascendere non possit. In hac tamen re, semper consideranda sunt verba D. Augustini, de quibus in c. Apostolus. 81. dist. qui ait verba Pauli Apostoli, cum dicit ordinandum, debere sine crimine esse non intelligi de peccato: hoc enim si Apostolus diceret, omnis homo reprobaretur, sed ideo dixit sine crimine, ut intelligamus de homicidio, adulterio, furto, fraude, sacrilegio, & cæteris huiusmodi. Crimen (inquit) graue est peccatum, accusatione & damnatione dignissimū, & ideo superiora dicta per hæc declaranda esse putarē.

Secundo * facit quia quædam sunt crimina, quæ impediunt ordinum executionem, etiam post peractam pœnitentiam, & inter alia de quibus per Doct. in c. quæsitum supra allegato, & per Præ-

posi. Alex. c. de his o. 2. n. 11. post Archi. nu. 6. l. di. Est etiam omne delictum inducens infamiam civilem. 3. q. 7. c. 3. §. porro, & omne delictum de quo prouenit infamia, eo quod per sententiam declaratur illud commissum esse. 2. q. 3. c. Euphemiū. §. 1. Secundum Archi. in d. c. de his, & per glo. in c. nisi de renuntia. in verbo. Sed dumtaxat circa finem. In his ergo casibus non potest quis ordinari, & si ordinetur ignorante Episcopo, quia tempore ordinationis criminofus se non prodidit, deponendus est, per tex. in c. ex pœnitentibus. l. d. Et ea videtur esse ratio, quia etiam post per actam pœnitentiam, non tollitur irregularitas ex crimine causata, ut probatur in c. miror, & c. clericū. l. di. habetur in c. inquisitionis de accusat. & notat Præposi. Alex. (post alios) nu. 5. in d. c. miror, quod ea quæ sunt ordinata ad tollendum delictum in foro pœnitentia non possunt operari, ut super delicto inducatur dispensatio quo ad tollendam pœnam irregularitatis contractæ ex delicto, ut constat ex tex. vbi notant DD. post glo. in c. presbyter. 15. q. 5. & in c. qui vult. §. quibus cognitis de pœniten. di. 6. vbi dicitur, quod pœnitentia gratiæ non dignitati pœnitentem restituit, de quo tradit Nauar. ibidem num. 8. facit tex. & ibi no. in cap. ventum

7 ventum est. 1. q. 1. Troti. lib. 2. c. 14. n. 2. Si ergo neq; pœnitentes, neq; hi etiā, qui iam per acta pœnitentia delictum antea commiserūt ordinari possunt, tum quia in infamiam inciderūt, tum quia ex eo delicto commissio irregularitas orta est, consequens est, ut condemnatus ad mortem ex tali delicto ordinari nō possit, quandoquidem in eo, vtrumq; impedimentū & infamiæ, & irregularitatis concurret. Tertio confirmatur eadem sententia quia ordinandus fateri tenetur crimina, seu alia impedimenta notoria, propter quæ ille impeditur ad ordines sacros promoueri, per d. c. ex pœnitentibus, & per no. in d. c. nisi. Et docet Hosti. in summa de scrutinio in ord. facien. in §. quid si promouendus. Sequitur Trotius in lib. de perfecto clerico c. 37. nu. 3. & si de facto ordinetur deponendus est d. cap. ex pœnitentibus, & cap. exposuisti de corpore vitiatis, ibi, & in promotione sua id tacuerit fraudulenter ab Abbatiæ officio est non immerito amouendus. Clarum est igitur quod si cōdenatus ad mortē declarauerit impedimentū notoriū causatū ab infamia irrogata per sententiam & irregularitatē ex delicto incursum quod ordinari non poterit ex supradictis. Quod si hoc fraudulenter tacuerit, & de facto ordinatur, de-

poni debet, nec interim habebit executionē ordinis, vt concluditur per DD. in d. c. nisi, & per Archi. Flor. in summa in 3. par. fol. 14. c. 16. de ordinibus in §. 13.

Quarto adiuuatur, quia clarū est quod infamis ab ordinibus suscipiendis repellendus est. cap. omnes, & cap. infames. 6. q. 1. e. laici, & ibi notant omnes dis. 33. cap. si. de testi. cum alijs. Graue est enim, vt vir de quo talia, & tāta nuntiantur honoretur, vt inquit tex. in cap. omnipotens de accusatio. & ea est euidentis ratione, scilicet ijs infamibus dignitatum portæ poteant, iuxta regulā infamibus de reg. iur. in. 6. Qui etiam ad sacerdotium promouetur, dignitatē habere dicitur in c. deniq; 4. di. c. reperiuntur. 1. q. 1. Facit tex. in c. tatis Daniel di. 81. cap. inter dilectos de excessi prælato. Et talis infamia aufert ordinato executionem ordinis, secundum omnes post Abb. in c. licet Hely. nu. 19. de Symonia. Et aduertendum est, quod in casu suscipiendi ordines, ius canonicū omnes infames esse dicit, quos leges ciuiles infames appellant. Et ideo quilibet condemnatus ob crimen publicū infamis erit quādoquidem hunc infamem appellat tex. in l. infamem. ff. de publi. iudicijs. Si igitur infamis ordinari non potest, & infamis ille dicitur, qui condemnatus est ex pu-

publico iudicio, iam sequitur, quod condemnatus ad mortem ex tali publico iudicio non possit ordinari. Potest & alia ratio ultra Doctores assignari. Cur infamis in sacerdotem eligi non potest, & est quia sacerdos iudex est spiritualis, Matth. 18. cohabetur in c. 1. de pœnit. d. 6. Cum vero infamis iudex temporalis esse non possit. 3. q. 7. c. infamis, tradunt DD. in regula infamibus per. l. 2. C. de digni. lib. 11. & no. in l. cum prætor in fi. de iud. & in l. Pædus ff. de arbi. Ergo neq; poterit esse iudex spiritualis, & quidem maiori cum ratione arg. c. inter corporalia de transla. Episcopi.

9 Quinto * facit quia seruus ordinari non potest, prout statutum fuit in Concilio Triburiensi, in 10 capit. 29. & habetur in cap. nulli, & in c. frequens, & c. generalis, cum alijs. 54. d. Ad idem est text. in cap. 1. & cap. de seruorum de seruis nō ordinand. Verba enim d. capituli nulli sic se habent, Nulli de serui conditione ad sacros ordines promoueat, nisi prius à proprijs dominis legitimam libertatem consequantur, cuius libertatis carta ante ordinationem in ambone publice legatur, & si nullus contradixerit, rite consecrabuntur. Porro seruus nō canonicè consecratus, postquā de gradu ceciderit, eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradum.

Faciunt & verba tex. in cap. ex antiquis ea. di. & quamquam in hac materia longa fiat distinctio per DD. in locis supra citatis. Vera tamen & indubitata est conclusio, quod si seruus ad sacerdotiū promotus fuit, domino suo, & Episcopo ordinatore ignorantibus calliditate, seu dolo, aut malicia serui interueniente, à sacerdotio deponetur, & domino reddetur per text. hoc clare dicentem in c. de seruorū, 54. di. & per text. in c. 2. de seruis non ordinan. Sic enim DD. omnes iura prædicta intelligunt, quos refert Trotius lib. 2. de perfecto clerico. c. 4. nu. 3. qui transcripsit verba Hostien. in summa de seruis non ordi. §. qualiter seruus. Assignaturque 10 duæ * rationes huius prohibitionis. Altera est quia indigna est seruilis yilitas, respectu tantæ dignitatis cap. admittuntur. 54. di. & dict. cap. de seruorum Altera quia debet immunis esse ab alijs, qui diuinæ aggregandus est militia. cap. primo. 54. dist. Si igitur seruus ordinari non potest, & domino reddi iubetur, ergo neque condemnatus ad mortem ordinari poterit: consequentia probatur, quoniam is seruus pœne efficitur statim quod sententia condemnatoria contra eum lata est, vt probat. l. qui ultimo. ff. de pœnis in verb. statim, & in. §. seruus pœne Insti. quib.

quib. mō. ius pa. po. sol. de quo late dicam in q. 6. Neque obstat text. in Auten. sed hodie nemo. C. de dona. inter vir. quæ dicit iure hodierno neminem ex supplicio seruum effici: quia intelligitur secundum glo. ibi & Bart. in d. l. qui ultimo, & in l. quidam ad fi. de pœn. non habere locum in his, qui ad vltimum supplicium condemnantur, & mori debent per sententiam: quod etiam tenent omnes in. l. si victum. ff. de re iudica: hoc enim casu incorretus manet text. in d. l. qui ultimo. Confirmatur hoc quoniam in condemnato ad mortem militant illæ duæ rationes supradictæ quibus impediuntur serui ad ordines sacros ascendere: nam in hoc condemnato datur vilitas seruilis quæ sacerdotali dignitate indigna est. Itē & nō est immunis, ab alijs, ideo militia diuinæ aggregandus non est. Quod si de facto ordinetur, quia fraudulenter tacuit impedimentum hoc notorium, deponendus erit per iura supra citata quæ in seruo loquuntur. Et quamquam aliæ etiā rationes assignari possint ex traditis per Theologos in. 4. d. 25. cur seruus ordinari non possit, de quibus per Ioan. de Turre crema. & Præposi Alex. in summa, 54. di. quæ forsan non conueniēt condemnatis ad mortem, sat est quod duæ illæ supradictæ in eis

locum habent. Et ideo iura loquentia de seruis non ordinandis, militabunt etiam in his seruis pœnæ, quoniam vt notissimum est, lex quæ fundatur pluribus rationibus, si in casu de quo queritur remanet vna earum rationum, remanebit etiam eo casu legis dispositio. §. affinitatis insti. de nup. notat Bar. in l. liberorum ff. de his qui not. infamia. notat Las. in l. quod dictum num. 4. de pactis. Sunt namque alia impedimenta, vt supradictum est, quibus cōdētinatus ad mortem impeditur ad sacros ordines promoueri.

11 Sexto etiam pro hac parte allegari potest text. in c. legem. 52. di. ibi qui sæculi actionibus implicati sunt in clero Ecclesiæ præposterè suscipiendi non sunt, qui text. intelligi debet de his qui sunt in perpetuum astricti administrationi alicui secundū. Præp. in cap. præterea nu. 3. 51. di. post Archi. ibidem. Facit rex. cum ibi nō. in c. 1. de obli. ad ratio. Si igitur hij tales rationibus publicis, vel alicui administrationi implicati ordinari de iure nō possunt, multo maiori cum ratione dicendum videtur, quod condemnati ad mortem ordinari nō possint, quandoquidem sic cōstricti sunt & implicati rationibus redendis vt teneantur (si deprehendantur) vitæ rationem redere.

Neque

12. Neque obstat * quæ superius adduxeram pro parte affirmatiua, quoniam his omnibus facilis est responsio, quæ colligi potest ex resolutione huius quæstionis (de qua prius querendum erit.) An seruus licet de iure ordinari non possit, si tamen de facto ordinetur, verè recipiat ordinem: & eius executionem, quousque deponatur per sententiam. Et aduertendum est, quòd ea quæ in hac re dicemus de seruo intelligenda etiam sunt in condemnato ad mortem. Et vt breuitati cõsulam, decisue loquar affirmando illum ordinem suscepisse, & eius executionem, deponi tamè debere, quia non ipso iure suspensus est cum ordinibus, sed deponendus est per sententiã. Hoc innuit text. in c. de seruorum de seruis non ordi. in verb. deponatur,

13. * quod est verbum futuri tẽporis per quod cum iura loquuntur non intelliguntur proferre canoicem latæ sententiæ, sed ferendæ vt notat glos. in verb. priuetur in liubemus nulli. C. de sacro. Eccle. & in l. in criminali. C. de iu. om. iudi. latè per Tiraq. in l. si vnquam in verbo reuertatur num. 32. C. de reuocan. don. Et facit quia si iura volunt eum deponendum, esse ab ordinibus, vt infra latius dicetur, iam constat cum ordinem suscepisse quoniam priuatio præsupponit habitum. l. manu

missiones. ff. de iusti. & iur. l. decem de verb. oblig. c. ad dissoluendum de despon. impu. cum alijs. Facit etiam quod in fortioribus terminis notat Abb. in c. vel non est compos. num. 2. & 3. de reprobis ord. per tex. ibi, quòd in habilis etiam ob defectum ætatis, si de facto ordinetur, ordinem recipit, & eius executionem, nisi suspèdatur. Hanc opinionem, vt seruus ordinatus recipiat ordinem tenet S. Tho. in 4. d. 25. q. 2. vers. ad secundum in responsione, ad primum, & idem esse ait in obligatis alicui administrationi, vel rationi detentis si ordinantur contra cap. 1. de oblig. ad ratiocinandum tenet Tho. in dict. 24. vers. ad tertium in responsione ad primum quem sequitur Præposit. Alexand. & Cardi sancti Sisti in summa. 54. dict. Inquit enim S. Thom. quòd peccator si ordinetur, licet indigne ordinem suscipiat, illum tamen recipit, & ratio est, secundum eundem in dict. dist. 25. quæst. 2. vers. ad secundum in responsione ad primum, quia de necessitate sacramenti non requiritur libertas, aut claritas personæ, sed de necessitate præcepti Ecclesiæ. Vnde pater quòd sacramentum ordinis recipit tam liber quàm seruus, itè & tam bonus quàm malus: Ecclesia tamè bonis rationibus mota præcipit vt hij ordinari non debeant,

si ta-

si tamen ordinentur bene suscipiunt ordinem, vt dictum est.

14. Neque * contra hoc obstabit tex. in c. de famulis, ibi, nõ solum libertatis beneficio careant sed etiam honoris gradu, per quæ verba (licet nemo aduertat) dicendum videbatur, quòd seruus ipso iure ab ordinibus priuatus sit non autem requiratur ad hoc sententia, quoniam natura verbi, careant, hoc importare solet, vt statim dicam. Nam quamuis tex. illum ita intelligamus, non tamen quidquam obesse poterit supradictæ conclusioni, quia tex. ille loquitur in casu nimis diuerso: videlicet, in seruo, qui libertate donatus, & ad ordines sacros promotus contra prælatum vel Ecclesiam patronam testimoniũ fert, vel eam accusat: propter quam ingratitude in pristinam seruitutem reuocatur, honoris gradu deposito. Iura enim tam ciuilia, quàm canonica acriter solent punire ingratitude nem iuxta no. in l. 2. C. de liber. & eod. lib. Adeo, quòd voluit Bald. in cap. 1. §. filij nati si de feu. fu. contro. inter domi. & agn. quòd filij legitimi à patre possunt reduci in pristinum statum propter ingratitude nem, quem refert & sequitur Ias. in l. ex hoc iure nume. 54. de iusti. & iure: quod ampliabam olim etiam in casu, quo princeps cum consen-

tu patris filium legitimaret facit tex. & ibi no. in capit. Episcopus 12. q. 2. cum multis quæ breuitatis causa omitto. Si igitur iura sic armantur aduersus ingratitude nem, nimirum si in casu d. c. de famulis, debeat ipso iure seruus ordinatus honoris gradu priuari, quando ingratitude nem aduersus prælatum, vel Ecclesiam dominam cõmississet. Sed re vera tex. ille non sic intelligendus est, sed quòd per sententiam seruus sit deponendus, & sic concordabit cum superius dictis, & hoc ita tenere expedit vt iura iuribus concordentur. Videmus namque quòd in eodẽ casu, quo loquitur ille tex. videlicet in, liberto qui prælatum Ecclesiæ seu ipsam Ecclesiam patronam suam accusauit, loquitur etiam tex. in cap. Episcopus vers. huiusmodi autem liberto. 12. q. 2. inquit quòd in seruitutem propriæ Ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur: & loquitur tex. per verbum futuri temporis, per quod si pœna imponitur intelligitur per sententiam, non ipso iure, vt dixi, & no. in regu. in pœnis de regu. iu. lib. 6. & in c. quia propter in verb. priuetur & in c. Cumana in verb. priuantes de elect. notat Abb. in cap. in quibusdam num. 7. de pœnis, & in c. si diligenti, n. 18. de foro comp. Pro eadẽ sententia facit tex. in c. clericis * ibi,

D hono-

honore priuetur & loco, ne cle-
 vel mona. cuius argumento te-
 net communis opinio vt testa-
 tur Ioan. de Ana. in. c. inquisitio-
 nis nu. 3. de accusatio. quod facer-
 dos qui homicidium priuatione
 dignum commisit, non amittit
 ipso iure beneficium, sed priuan-
 dus est per sententiam, sequitur
 Abb. in cap. cum nostris de con-
 cess. præben. n. 22. adeo quod pos-
 sit illud interim renunciare & va-
 leat vt originaliter Innoc. quem
 multi sequuntur relati per Ferra.
 cautela. 44. & tamen vt illi textui
 & communi opinioni nõ repug-
 ner tex. in c. miror. 50. di. in verb.
 priuatus, qui propter hoc ver-
 bum præsentis temporis contra-
 rium innuere videbatur, dicit
 Ana. illum tex. in verb. priuatus
 intelligi debere per sententiam,
 licet aliàs soleat hoc verbum im-
 portare canonem latæ sententię.
 Igitur eodem modo in casu iam
 dicto vt iura concordentur intel-
 ligi debet tex. in d. cap. de famu-
 lis in verbo careant, scilicet per
 sententiam, quando quidem hoc
 innuit tex. in d. c. Episco. 12. q. 2.
 17 Nec rursus contra hunc * sen-
 sum obstabunt notata per glo. in
 verb. potestate in c. nihil de elec-
 ctione: ex quibus clarè constat,
 verba hæc potestate careat, im-
 portare canonem latæ senten-
 tiæ. Et ad idem est glo. in. l. pro-
 uidedum in verb. careat foro. C.

de postulam & notat Bal. in Au-
 tenti. habita, nu. 3. versi. sequitur
 in tex. dignitate careant, & Abb.
 in d. c. nihil, nu. 7. de quo latissi-
 mi more suo tractat Tiraq. in. l.
 si vnquam in verb. reuertatur ver-
 sic. quinquagesimo tertio fallit:
 quoniam ea omnia, vt idem Ti-
 raq. resoluit post Feli. in c. ex te-
 nore, num. 17. de rescript. intelli-
 gi debent, nisi aliud suadeat su-
 biecta materia. Videmus enim
 quod ob hanc causam aliquan-
 do hoc verbum, careant, non im-
 portat canonem latæ sententiæ
 sed ferendæ, vt probatur in text.
 secundum Hostien. in c. si. de res-
 crip. in his verbis: earum com-
 modo careant, & sunt alia multa
 iura ad hoc relata per eundem Ti-
 raq. Erit & alia responsio, vt om-
 nia supra dicta procedant, nisi
 ex aliquibus verbis in text. posi-
 tis constet mentem text. fuisse,
 vt talia verba non importent pœ-
 næ illationem ipso iure, sed per
 sententiam, vt etiam resoluit
 Tiraquel. vbi supra in. l. fallen-
 tia, nu. 55. Si igitur subiecta ma-
 teria ostendit, vt verbum careat,
 positum in d. cap. de famulis in-
 telligatur non ipso iure, sed per
 sententiam, ea ratione ne vide-
 antur iura ab alijs discordare, &
 constat ex verbis text. d. cap. Epif-
 copus (qui quidem loquitur in
 casu c. de famulis) quod amissio
 gradus clericalis nõ intelligatur
 ipso

ipso iure, sed per sententiã: dicē-
 dum est, quod licet alibi verbū,
 careant, importet canonem latæ
 sententiæ, nõ tamē sit hoc in ca-
 su. d. cap. de famulis, sed ibi im-
 portet canonem ferendæ senten-
 tiæ per superius iam dicta.

Ex his omnibus supradictis, fa-
 8 cilis * oritur responsio ad secun-
 dum, & ad quartum argu. quod
 in principio huius principalis
 quæstionis adducebam pro par-
 te affirmatiua. Nam fatendum
 est, quod si condemnatus ad
 mortem de facto ordinetur, or-
 dinem tamen & eius characterem
 suscipit, vt supra resolutum fuit,
 & inferius dicetur. Et per hoc
 etiam satisficit quarto argu. res-
 pondendo quod bene verū est,
 quod sicut vera sunt sacramen-
 ta, quæ homo in peccato exi-
 stens dispensat, ita verum sacra-
 mentum ordinis recipit iste pec-
 cator: & sicut ille indigne dis-
 pensat, ita iste indigne reci-
 pit secundum Thom. in. 4. dist.
 24. versi. ad tertium in responsio-
 ne ad primum.

Neq; obstat primū argu. quia
 etiam ex mente Tho. responde-
 ri potest, quod sacramenta illa
 sunt necessario præstanda pecca-
 toribus, sine quibus ille saluus fie-
 ri non potest, vt sunt baptisma,
 & penitentia, & Eucharistia. At
 verò sacramenta alia quæ perfe-
 ctionem gratiæ conferunt, requi-

runt hominem per gratiam iam
 confortatum. Igitur quamuis Ec-
 clēsia statuerit, vt bonitatem vi-
 tæ habeat is, qui ad ordines sa-
 cros promoueri debet, de ne-
 cessitate tamen sacramenti non
 requiritur libertas, aut claritas
 personę, vt supra dicebam in ver-
 sic. neque obstant quæ superius.
 Nec obstat tertium argu. quia li-
 cet in iure non sit expressum, vt
 condemnatus ad mortem ordi-
 nari non debeat, sunt multæ ra-
 tiones, de quibus iã supradictum
 est, quę omnino cogūt nos hoc
 affirmare. Vnde concludendum
 est, quod sicut ex præcepto Ec-
 clēsiæ seruus ordinari non po-
 test, etsi ordinetur, deponi de-
 bet, & domino restitui, ita etiam
 dicendum est in cōdemnatu ad
 mortem. Fatemur tamē, quod si
 vnusquisq; istorum ordinetur, or-
 dinem suscipit, & characterem ha-
 bet: & idēo necessario videtur
 inquirendum, vtrum iste cōdem-
 natus ad mortem, qui sacerdo-
 tem se dicit ostenso sacerdotij ti-
 tulo, quem aduersarius impugna-
 re conatur, eo quod post cōdem-
 nationem ad sacrum ordinem
 promotus fuit, debeat coram iu-
 dice sæculari litigare ad pronun-
 tiandū hunc priuilegio clericali
 nõ posse vti ad euadendā pœnā
 mortis. In qua re tantū pondē-
 ris aduertendum est, quia si ve-
 ra sunt, quę tradūt DD. in. c. 2. de

Questio quinta.

seruis non ordin. post Abba. certe facilima est responsio, vt affirmemus huius rei cognitionem ad ecclesiasticum iudicem pertinere. Nam dicunt ipsi, plures dari * casus, in quibus etiā seruis de sacerdotio eiectis, & domino suo restitutis, cōpetūt priuilegia clericis à iure concessa. Et adhuc hic talis seruus illis priuilegijs vti poterit. Primus est casus circa venditionē eius quā à domino fieri non potest arg. c. qui studet. 1. q. 1. Secundus est secundū Hostien. quia si dominus illum nō potest alere, tenebitur Episcopus illi prohibere, arg. text. in c. ad supplicationem de renū. vbi summus Pontifex Episcopo, cui licentiā præstitit cedere Episcopatu propter mortis periculū, Ecclesiam aliam illi contullit ad eius congruā sustentationē, ne in vituperium sacri ministerij in rebus temporalibus defectū patiatur. Tertius casus est, quod nō licebit domino seruum verberare, quia in eo locum habebit dispositio c. si quis suadente. 17. q. 4. Itē & quarto dicūt DD quod nō iudicabitur à iudice seculari, sed ab Episcopo, pro hoc allegāt tex. in cap. si Imperator. 96. di. cū ait, Imperator nihil cōtra dispositionem cœlestis ordines usurpet. Ex quibus videtur quod etiam si seruus, qui semel ad ordinem sacrum promorus fuit, 2

de sacerdotio deponatur, gaudeat tamen clericorum prærogatiuis & priuilegijs, & multo maiori ratione illis gaudere debet antequā per sententiā à sacerdotio deponatur: & per consequēs ad pronuntiandū eum deponendum esse cognoscet iudex Ecclesiasticus. * Sed re vera licet neminem viderim, qui contra prædictos casus teneat, à iuris tamē regulis eos deuiare clare ostendā: & ideò ex his nō est summendū argumentum ad decisionē propositæ quæstionis. Tex. enim d. cap. qui studet nil ad rem attinet, quia licet in eo agatur de prohibita venditione rei sacræ, seruus tamen licet ad sacerdotiū promotus sit, iure tamen depositus, & domino traditus, iam priuilegio clericale gaudere nō potest, vt infra dicam. Nec casus secundus videtur verus, quia text. in d. cap. ad supplicationem, nimis longe distat à casu nostro. Ibi enim vt in fine tex. dicitur, licet Episcopus Episcopatu cessarit, Episcopus tamen remanet, quia dicit tex. eū posse alibi Episcopale officiū exercere: q̄ seruo ad sacerdotiū promotus, & nunc deposito non contingit. Illi tamen duo casus videlicet tertius & quartus veri videntur, vt in tale seruū iam à sacerdotio depositū, & domino traditū non possit quisquā sine * metu pœne. c. si quis

Questio quinta.

27

si quis suadente, violentas manus iniicere neque per iudicem saecularem iudicabitur. Et quamquā super hoc videantur glo. variare in cap. dictum. 81. dist. in verb. saeculariter, & in cap. accedens. l. di. & in cap. nulli. 54. dist. Communis tamen opinio ea videtur esse, vt clericus etiam depositus, nec offendi possit sine metu pœne d. c. si quis suadente, nec à iudice saeculari iudicari, quia in his duobus etiam post verbalem depositionem retinet priuilegium clericale. Ita voluit glo. in c. contingit de sententiā excommu. quam sequitur ibi Abb. nu. 12. arguēdo de tex. in cap. degradatio in fi. de pœnis, lib. 6. vbi habetur, quod per degradationem actualē exuitur clericus omni priuilegio: ergo ante illā non amiserat dictum priuilegium. Hac etiā opi. tenet glo. d. c. degradatio quam sequitur DD. post Philip. Franc. & Archidi. in d. c. accedens. E quauis Pet. de Anchar. videatur dubitare in c. ad abolendam, nu. 12. de hæreti. attamen ille etiam hanc opi. tenet in d. c. contingit, nu. 6. Et Anto. de Bu. in d. c. ad abolendam. 3. colu. distinguit inter clericū actualiter degradatum, & depositum, vt in primo casu amittatur omne priuilegium, in secundo vero nō nisi in tribus casibus, videlicet, in deposito propter crimen hæresis, per d. c. ad

abolendam, & propter crimen falsi, per cap. ad falsariorum de crim. falsi, & propter contumeliam Episcopo suo illatam per c. si quis sacerdotum. 11. quæst. prima Prædictam distinctionem & opi. sequitur Abb. in d. capit. ad abolendam num. 10. nullam de Anto. faciendo mentionem idē Abb. in cap. non potest de re iudica. & in capit. tuæ de pœnis, quem sequitur Decius in capit. cum non ab homine num. 6. de iudicijs, & eam opi. sequitur etiam Archiep. Florent. in 3. parte summa titulo. 28. cap. 4. de suspensione, & Syluest. in verb. degradatio in prin. & in §. 6. Ex hac igitur opinione tantorum patrū autoritate corroborata dicendum videtur, quod si iste seruus etiam de gradu sacerdotali deiectus retinet priuilegium fori, à fortiori, illud retinebit antequā per sententiā depositus sit: & per consequēs quod ad pronuntiandum hunc seruum, vel condemnatum ad mortem non debere vti priuilegio clericali ad euadendam mortis pœnam, iam illi per sententiā illatam, sit iudex competens ecclesiasticus nō vero saecularis.

Sed quoniam prædictam opinionem, vt depositus ad huc etiā gaudeat priuilegio fori, veram non * arbitror in casu de quo agimus, scilicet in seruo à sacerdotio

deposito, ideo neque hoc supra proxime dictum facere arbitror ad decidendam quæstionem propositam. Nanq; licet DD. omnes supra relati indistincte teneant, clericum depositum fori priuilegio gaudere, verius tamen videtur, vt illa opinio limitetur non habere locum in casu quo iste sacerdos depositus seruus sit. Moueor enim, tam iure, quam Hostien. auctoritate in d. c. 2. de seruis non ordi. qui arbitratur iustius esse, vt hi serui eo casu quo deponuntur, & domino traduntur, non remaneant de foro Ecclesiæ, nec ab Ecclesia defendantur. quam opinionem refert, & cū ea transit Albert. Tro. in tract. de perfecto clerico lib. 2. c. 4. in fi. & eam dicit veriolem Præpo. Alex. in c. nulli. nu. 4. & 54. di. Et licet Hostien. pro hoc ponderet text. in dict. c. 2. ibi decretum est, clarius tamen hanc probat conclusionem tex. in d. c. nulli allegatus etiam ab Hostien. Inquit enim, quò seruus non canonice consecratus postquam de gradu ceciderit, eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradum. Si igitur ante gradum sacri ordinis adeptum, seruus sine dubio de foro seculari erat, & ideo a iudice seculari iudicari debebat, ita & eodem modo postquam de gradu ceciderit per sententiam debet a iudice seculari iudicari: quado quidem tex.

dicat eum remanere eius conditionis, cuius fuerat antequam sacerdos esset. Ad idem est text. in c. ex antiquis ea di. 54. ibi, & ex uti religioso priuilegio: facit ratio tex. in c. relatum de sententia excomu. Sicut enim ibi seruus, qui in fraudem domini manus violentas in clericum iniecit, vt eundo Romam pro absolutione dominum fraudaret, subtrahendo seipsum ab obsequio domini, pro illo tempore potest imo debet absolui ab Episcopo, si læsio non sit enormis ne fraus sua illi patrocinetur in damnum domini, ita dicendum est quòd seruus fraudulenter ad sacerdotium promotus postquam depositus est, non remaneat de foro Ecclesiæ, quia ob fraudem suam dominus damnū pateretur, cum non posset eum verberare, neq; per iudicem secularem eum coercere ad obsequiū illi præstandum. Facit text. in ca. frequens. 54. di. ibi, sequendam conditionis suę necessitatem modis omnibus.

23 Nec obstant * secundum Hostien. iura, quę innuere videntur, vt clericus depositus remaneat de foro Ecclesiæ, quia intelligi debent de his personis, quæ liberae sunt, & libere absque fraude ordinate sunt, non de seruis, qui calliditate, seu fraude interueniente, ad sacerdotium promoti sunt, ea ratione, quia seruus cum non

habeat

habeat liberum consensum, non potuit in preiudicium domini sui, votum emittere etiam expressum arg. d. c. relatum, nisi in his sine quibus salus animæ esse non potest, iuxta no. in c. fi. de iudæis: tunc enim salus animæ serui præferenda est omnibus rebus. c. præcipimus. 12. q. 1. notatur in cap. fi. de præscriptio.

24* Nec etiam huic conclusioni Hostiensis oberit si dicatur, quòd seruus sic fraudulenter ordinatus characterem suscipit, & ordinem, vt supradixi secundum Tho. in. 4. di. 25. q. 2. ver. ad secundum in responsione ad primum: & vt tenent Cardi. sancti Sisti & Præposi. Alex. in summa. 54. di. Sicut infimili videmus quòd licet bigamus ordinari non possit. ca. 1. & per totum de biga. si tamen de facto ordinetur characterem suscipit, vt concludit Anto. de But. in c. 2. de biga. Sequendo Hosti. & tenuit Archi. in cap. lector. 32. di. Præposi. Alex. in c. si quis viduā, num. 2. 50. di. Cum ergo seruus ordinatus characterem habet, qui numquam deberi potest, quia indelibilis est, vt probat tex. in cap. displicet. 23. quæst. 4. & tenet S. Thom. in. 4. di. 24. quæst. 1. ver. ad secundum, & di. 25. ver. ad secundum, & di. 13. quæst. 1. in respon. ad. 3. & 4. quæstiunculam, vbi tenet sacerdotem ab Ecclesia separatum posse adhuc confi-

tere, quia in eo character indelibiliter remansit, & est commu. opin. secundum Phil. Franc. in c. de gradatio de pœnit. lib. 6. & tenuerunt alij, quos refert, & sequitur Eximius doctor Nauarr. in c. 1. §. labore, num. 4. de pœnit. dist. 6. Idco videtur quòd etiam post depositionem remaneat seruus, vel condemnatus ad mortem qui ordines sacros suscepit, sub protectione Ecclesiæ quandoquidem character impressus in anima remansit.

Sed hæc consideratio rectè intuenti nihil obstabit, quia videmus etiam post depositionem, actualiter degradato, & omni priuilegio exuto characterem remansisse, vt per Doctores in d. cap. degradatio, & per Præposi. in capitul. accedens, numero. 5. & tamen taliter degradatus, cui semper character remanet, de foro seculari efficitur. Non est igitur mansio characteris in causa, vt dicamus, quòd propter illū debeat clericus depositus de foro Ecclesiæ manere. Vt ergo ad rem reuertar, iam ex prædictis constabit non posse argumentū summi ex conclusione prædicta ad decidendam quæstionem, quam superius proposui. Quam ob rem ad alia deueniam, quæ multum adiuuant partem affirmatiuam, vt debeat iudex ecclesiasticus cognoscere, an seruus

seu condemnatus ad mortē fraudulenter ordinatus ad sacros ordines debeat priuilegio clericali gaudere, vt euitet pœnam sanguinis iam illi per sententiam iudicis sæcularis illatam.

Et in primis aduertendum est quòd exceptio declinatoria fori, quæ proponitur ab aliquo clerico potest etiam opponi post sententiam condemnatoriam, consuluit hoc Decius consi. 141. tenuit Bartolo. Cassan. in consuet. Burgundiæ in Rubri. des iustices §. quinto versu. decimus casus est fol. 52. per notata per Feli. in cap. exceptionem, n. 28. de exceptio. Idem firmat Dida. Couarru. in lib. practicarum quæstio. cap. 33. nu. 2. etiam in casu, quo reus semper coram sæculare litigauerit vsque ad sententiam, ea ratione, quia non potuerit expræsse consentire in iudicem laicum. Ergo neque tacite, præsertim in his casibus, vbi tractatur de punitione corporali. cap. si diligenti de foro compe. cap. significasti eo. tit. Sic etiam voluit Nicola. Boe. in consue. Bitur. tit. de iurisdictione. §. 21. in fi. & hoc iure vtimur, Pro quo etiam facit glo. illa singu. in Cle. 1. de sequestr. poss. quæ voluit posse semper allegari nullitatem causatam ex defectu iurisdictionis de qua per Felin. in Rubri. de foro compe. Cuius gl. arg. voluit Alex. in l. 4. §. condem-

natum. 6. colum. quòd licet post tres sententias conformes non possit allegari exceptio nullitatis per no. in glo. Cle. 1. de re. iudica. limitetur tamen nisi nullitas causetur ex defectu iurisdictionis: de quo late Petrus Due. de regu. iuris regula. 379. Quam ob rem in casu de quo agimus poterit iste condemnatus ad mortem, qui postea ad sacros ordines promotum fuit, exceptionem fori opponere, eaq; opposita ante iudicem sæcularem, ostensoq; titulo sacrorum ordinum tenebitur iudex sæcularis eum ad ecclesiasticum remittere: nec quidquam coram eo tractabitur de validitate tituli eo quòd fraudulenter dicitur ad sacerdotium promotus fuisse. Ad quod facit lex. Regia lib. 2. tit. 1. §. & quanto he, & in. §. outro si os clerigos, quæ iubet vt sæculares iudices teneatur statim remittere ad ecclesiasticum iudicem eos, quos notoriè constat sacerdotes esse: vel si non notoriè hoc constat, saltim probetur per inspectionem instrumenti sui tituli, vel etiam per testes, nam testibus etiam iure communi probatur ordinum susceptio. c. inter quatuor. c. tuæ de cleri. peregr. Super qua re olim orta in factò controuersia an Episcopus possit clericum alterius diocesis petere à sæculari non ostensis literis originalibus suæ tonsuræ, sed

tan-

tantummodo testimonialibus fuit obtentum sufficere literas testimoniales per notata in cap. 1. de cleri. perig. & in cap. post cessionem de probatio. Et hanc opinionem dicit magis æquam Pet. Belug. in specu. Principum Rubri. 11. de propositione grauaminum. §. item dubitatur.

26 Secundo quia in hac questione tractatur an iste condemnatus ad mortem effectus sit clericus, & huius rei cognitio ad ecclesiasticum pertinet per tex. vulgarem in cap. si iudex laicus in prin. de sententia excommu. lib. 6. Itē & magis in specie facit tex. in c. frequens. 54. dist. vbi Gelafius Papa cui domina duorum seruorum conquesta fuit de Sabino Episcopo, qui prædictos seruos ea ignorante ordinauerat, alterum, scilicet ad sacerdotium promouendo, alterum ad primam clericalem tonsuram, commisit causam decidendam tribus Episcopis in hæc verba: Cognitionem vobis nostra autoritate deputamus, vt omni veritate discussa, si re vera obiectam sibi maculam iustæ refragationis nõ poterit ratione diluere Leontium clericum, quem gradus præfinitus legibus non defendit, ad sequendam suæ conditionis necessitatem modis omnibus reddi iubeatis. Antiochum verò quia per sacerdotium, &c. Et sic patet

ad iudicem ecclesiasticum pertinere cognitionem & pronuntiationem veritate discussa, an iste seruus vel condemnatus ad mortē ad ordines sacros promotus, sit priuilegio clericali indignus, ob id quòd fraudulenter post condemnationem ad sacerdotium promotus est, & quòd iudex sæcularis, viso ordinum titulo, debeat statim illum ad ecclesiasticum iudicem remittere. Et ad huius quæstionis resolutionem duo sunt consideranda. Alterum est, quòd omnium doctorum vera & communis cõclusio habet, nõ prodesse fori priuilegium clerico, qui fraudulenter post delictum commissum clericus efficitur, & posse per iudicem sæcularem puniri. Fuit hæc opinio Ioã. Andre. in c. 1. de oblig. ad ratio. ci. Bar. in l. 1. de pœnis: multorum etiam quos refert & sequitur Stepha. Aufre. de potesta. secul. super ecclesia. perso. in. 1. regula. n. 19. Cassan. in consue. Burg. in Rubri. des iustices. §. 5. versu. decimo quarto, nu. 67. Ioan. Bertachi. in tracta. de Episco. q. 49. Petr. Belu. in speculo principum in rub. 11. de propositione grauaminum. §. videndū in fi. Couar. in lib. pract. quæstionum. c. 32. nu. 4. Et eadē omnium communis opinio tenet hoc sine dubio procedere quo ad condemnationem clerici in eius bonis, non verò quo ad

D 5 pœnam

Quæstio quinta.

pœnam corporis. Et hanc esse cõmunem testatur Couar. in loco prædicto, licet Auendanius in tracta. de manda, exequem quem ipse refert in c. 22. contrarium teneat, vigore cuiusdam constitutionis Alexand. 6. quam dicit extare inter practicas regni Castellæ. Et sine dubio opinio ista communis approbata videtur per legem Regiam, libro. 2. titulo. 1. §. *Esendo algun leigo citado, ibi, & isto quanto ao ciuel samente & mais nam.*

28 Alterum * quod considerari debet, sine quo negotium hoc rectè explicari nõ potest, illud est, vt in casu, quo quis in fraudem ordinem suscepit, si tale delictum antea commiserit propter quod mortis vel membri mutilationis pœnam meruerit, non debet iudex sæcularis in eum sententiam sanguinis proferre, nisi prius clericus iste fuerit ab Episcopo rite degratus. Licet namq; doctores omnes supra relati fateantur hunc degradatum remanere sub iurisdictione sæculari cõcludunt tamen, eum puniri non posse per sæcularem nisi prius facta degradatione, & traditione sequuta istius clerici curiæ sæculari. Et hæc fuit etiam Bartoli opinio in d. l. 1. & Ias. in. l. cum quædam puella, nu. 10. de iurisd. om. iu. quam Aufre. vbi supra in. 11. fallentia dicit cõmunè & Couar.

in d. c. 3 2. nu. 4. vers. tertia conclusio. Verum tamen est quod Couarr. multis rationibus sustinere conatur, degradationem non esse necessariam in clericis primæ tonsuræ. Et quoniam de his (vt supra dixi) non erit in præfenti tractandum ideo circa dicta Couarru. non erit insistendum. Si ergo in prædicta quæstione præsupponitur hunc condemnatum ad mortem suscepisse sacros ordines in fraudem sententiæ condemnatoriæ in eum lata, quo casu licet de foro sæculari remaneat puniri tamen in corpore, criminaliter non potest per sæcularem iudicem, nisi prius ab Episcopo degradetur, & curiæ sæculari tradatur, bene sequitur cognitionem huius rei ad iudicem ecclesiasticum pertinere, vt apud eum prius decidatur, an ille debeat priuilegio clericali gaudere, vel sit curiæ sæculari tradendus facta prius degradatione.

29 Hoc etiam * alijs rationibus tenet in similis casu Petr. Belug. in dict. Rub. de propositio. grauaminum. §. videamus, nu. 4. in fin. loquendo in clericis primæ tonsuræ. Inquit enim quod si contra clericum coniugatum obijciatur, rea sumpsisse habitum & tonsuram in fraudem, & propter hoc ei priuilegium fori patrocinari non posse, talis quæstio nõ debet coram sæculari, sed ecclesiastico

tractari

Quæstio Quinta.

30

tractari per tex. in cap. si iudex laicus de sententia excommun. lib. 6. quia probatio declaricatu est quidpiam spirituale, & propterea apud ecclesiasticum de illo conuenit agere, secundum not. per Bald. in. l. quoties. C. de iudicijs, & DD. per tex. ibi in cap. tuã de ordine cognitio. & per Innocen. in cap. cum sit generale de foro compe. dicentem, quod in pertinentibus ad Ecclesiam, siue sit dubium iuris siue facti pertinet eorum cognitio ad ecclesiasticum. Fatetur tamen Petr. Belug. quod sæcularis summarie se informare potest ad finem remittendi. Confirmatur ista Petri Belug. decisio, quia iure communi inspecto, non solum si declaricatu sit contentio, verum etiam de vestibus clericalibus & tonsura, huius negotij cognitio ad ecclesiasticum iudicem pertinet. Vnde clericus coniugatus, qui tenetur probare se cum vnica & virgine contraxisse, & habitum clericalem habuisse tempore delicti, iuxta formam cap. 1. de clerici coniuga. lib. 6. potest hoc probare coram ecclesiastico iudice, vt affirmat omnes post Pp. Philip. Frã. in d. cap. 1. Alexan. lib. 2. confi. 8. num. 15. & fuit de mente Bal. in. l. si qua per calumniam num. 3. C. de Epif. & cleri. & tenuerunt iudices de Rota decisio. 202. Nimirum igitur si etiam apud iudi-

cem ecclesiasticum tractetur, vtrum quis susceperit ordines in fraudem.

Iure tamen regio & stilo Curia inspecto, si loquimur in clericis primæ tonsuræ contrarium dicendum videtur, quoniam inter articulos compositiones & concordia factæ inter Regem Ioannem & clerum huius regni anno. 1417. reperitur vnus in ordine. 9. in lib. 2. ordinationum, quæ extant in senatu & prætorio causarum ciuiliu, & in alio libro supremi Senatus supplicationis, per quem sæcularibus iudicibus perimititur cognitio de vestibus clericalibus & tonsura, & vtrū clericus coniugatus vnica tantum vxorem habuerit, vel scriptura tituli clericatus sit falsa, & ita quotidie apud nos sæculares iudices dirimuntur omnes quæstiones quæ super his casibus oriuntur. Et ita, scituum fuisse tempore aliorum Regum huius regni dicitur in dict. artic. 9. Et quamquam Guido Papæ quæst. 138. & Ioan. Gallus quæst. 38. qui totis viribus conati sunt vsu forensium Gallia defendere per quem cognitio de vestibus clericalibus & tonsura ad sæcularem iudicem pertinet, reprehendantur per Couarr. in d. lib. practi. quæstionum cap. 33. in 3. colum. & affirmet ille opinionem illorum falsam esse, cum contendent

dunt textum in d. c. si iudex laicus intelligi debere quando agitur de clericatu non de vestibus clericalibus, & tonsura, tamen de iure nostri Regni hoc expeditum est, ut ad sæculares iudices pertineat. Casus autem suprascriptus in quo quis in fraudem ordinem suscepisset magis dubius videtur, an de illo ad sæcularem iudicem cognitio pertineat, quandoquidem articulus ille. 9. solum in tribus casibus iam dictis iurisdictionem sæcularibus iudicibus tribuit. Et alijs vero casibus, qui concernunt validitatem clericatus, aut nullitatem tituli, non videtur quod iudex sæcularis cognitionem habeat, per ea, quæ suprascripta sunt: & ideo nimis esset dubitandum an nos sæculares iudices cognoscere possimus de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, eo casu quo ad uerfatius probare intendit, dispensationem illegitimatam, qua interueniente, ordinem quis suscepit, inualidam esse, quia ordinatus dixit se naturalem, & ille spurcius non naturalis erat: de quo agitatum fuit in processu cuiusdam Petri Arii Oppidi do. Crato, me iudice, anno 1557. Quidquid tamen sit stylus Curie hoc permittit, fundatus, ratione tradita in d. art. 9. de quo, Deo volente, longior aliquando sermo fiet. Nunc autem sat sit, ut iam con-

cludam, intrepide tenendum, quod in clericis ad sacros ordines promotis, si inciderit quæstio, an infraudem pœnæ ordinem susceperint, huius rei cognitio ad ecclesiasticum iudicem pertinebit, in clericis vero primæ tonsuræ sæculares iudices cognoscent.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrum condemnatus ad mortem possit testari, vel saltem ad pias causas.

SVMMÆ.

- 1 Damnatu ad mortem regulariter non potest testari cum communi: cuius rei ratio describitur n. 2.
- 3 Testamentum damnati factum pendente teupore dato ad appellandum, non valere iure communi contra multos: sed in praxi non posse verificari ex Or. Regia ostenditur.
- 4 Verus intellectus ad tex. in l. si quis filio ex hædato. §. eius qui deportatur. ff. de iniusto rupto.
- 5 Damnatu ad mortem per supremos iudices non potest testari: unde dua Regia Or. & alia iura clare intelligentur.
- 6 Assignatur solutio tex. in l. si quis filio. §. hi autem versi. quid tamen ff. de iniust. rupto.
- 7 Quatuor ord. regia explicantur.
- 8 Quinq. modis posse condemnatum ad mortem evadere declaratur, sed in tribus non posse testamen-

- tum facere.
- 9 Statutum habilitans personas prohibitas testari non comprehendit externos.
 - 10 Auth. bona donatorum. C. de bonis proscriptorum & Auth. sed hodie. C. de donatio. inter virum & uxorem exponuntur.
 - 11 Condemnatu ad mortem & liberatum indulgentia principis posse testari, certi iuris est.
 - 12 Non tamen, si solum indulgentia partis intercedat, valebit iure Regio testamentum nisi in casu uxoris adultera.
 - 13 Condemnatu ad mortem in absentia per edita non potest testamentum condere, nec ab eo factum valet.
 - 14 Condemnatu ad mortem non posse testari ad pias causas cum communi & num. 16. cum seq.
 - 15 Epitaphium sepulchri Henrici filij Federici. 2. Imperatoris Bononia vetustissimum & notabile refertur.
 - 17 Ord. Regia lib. 5. tit. 24. versi. potest, qua conceditur ad pias causas testamenti factio damnatis ad mortem optime declaratur & num. seq. ampliatur.
 - 20 Condemnatu ad mortem non potest in testamento nominare ad emphyteusim etiam si mors sit civilis.
 - 21 Intellectus Ord. Regia. lib. 4. tit. 63. §. & hem a si.

O Ccurrit etiam illud non minuscile an cõdemnatus ad mortem possit testamentum facere saltim ad pias causas. Pro cuius declaratione, primum præsupponendum est quod iure communi talis testari non potest per iura expressa in l. eius. §. 1. ff. de testa. l. si quis filio ex hædato. §. irritum. ff. de iniust. rupt. l. qui ultimo. ff. de pœnis. Nam cū ibi dicatur eos qui ultimo supplitio dānantur, civitatem & libertatem amittere (serui enim pœnæ effecti sunt. §. pœnæ seruus insti. quib. mod. ius. pat. pot. solu.) necessario sequitur eos non esse capaces testamenti factio nis quæ est de iure civili arg. l. qd attinet. ff. de reg. iur. Cum igitur seruus, quoad ea quæ attinent ad ius civile, pro nihilo reputetur d. l. quod attinet. ff. de regu. iur. igitur & c. Fa cit. l. qui à latronibus. §. 1. ff. de testam. Ex quibus iuribus & ex tex. in l. quidā sunt serui. * & l. qui ultimo. ff. de pœn. colligitur evidens illa ratio cur hi testari non possunt, quandoquidem, ut dixi, sunt effecti serui pœnæ. Quod quidem non venit ab executione pœnæ capitalis, sed ab ipsa sententiā condemnatoria, statim enim post ipsam sententiam, ante realem executionem efficiuntur serui pœnæ, & sic inhabiles ad testandum, hoc probat text. in d. l. eius qui. §. 1. ibi

ibi sententiam passus, vbi notant Bald. Ange. Raph. & Imol. quod clarius probatur in dict. l. qui ultimo. ff. de pœn. in verbo. statim, & in l. quoad statum. ff. eod. in verbo confestim. quod & tenent communiter DD. post Barto. in dict. l. qui ultimo in princ. quos refert, & sequitur ex multis Guilliel. Bened. in rep. capit. Rainutius in. 2. part. in verbo Mortuo itaque testatore o. i. numer. 121. & 125. Sequitur etiam eximus doctor Anton. Gomez super. II. Tauri in. l. 4. columna. 2. Ex quo ultra eos venit necessario interpretandus text. in dict. l. quidam sunt serui in verbo dati, vt cum dicit, quidam sunt serui pœnæ, vt in metallum dati, intelligatur dati per sententiam, non autem per effectuale executionem. Nam vt dictum & probatum est, ex ipsa prolacione sententiæ, statim irrogatur seruitus. Appellatione tamen pendente post condemnatus testamentum facere de iure ciuili: qui si ante prolacionem sententiæ, per quam confirmatur sententia iudicis à quo decesserit, valebit testamentum: vt disponunt iura expressa in dict. l. qui à latronibus. §. fin. de testam. & l. si quis filio. §. hi autem. ff. de iniur. rupt. Appellatio enim in tali casu extinguit effectum sententiæ, vt probat. l. furri. ff. de his qui notantur.

infam. l. i. in fin. ff. ad Turpillia. Illud autem magis dubitabile est, an si testamentum fecerit pendente tempore dato ad appellandum, & moriatur, an testamentum valeat: in quo Bald. & Ang. in dict. l. qui à latronibus. §. fin. per glo. in. l. ex iudiciorum de accusatio. in glo. secuta, tenent, quod valebit, vt idem ius sit quando appellatio interposita est, & quando sumus intra tempora data ad appellandum, vt habetur in. l. i. ff. nil. non appellan. interp. Ad quod est melior text. de iure in cap. non solum de appel. lib. 6. Imol. tamen & alij communiter, vt testatur ibi Franc. de Aretio in. 3. colu. tenent contrarium, videlicet, quod testamentum facere non possit, cum statim effectus fuit seruis pœnæ, & sententia in hoc casu secum habuit executionem iuris. Et respondet ad iura allegata in contrarium, procedere quoad executionem facti impediendi, tunc enim æquiparantur hæc duo, appellatum esse, & appellari posse per d. cap. non solum. Secus quoad executionem iuris, puta quoad effectum infamiæ, vel amissionem ciuitatis vt tradit Bart. in d. l. furri & in d. l. qui ultimo & Paul. post alios in. l. i. ff. de re iud. & late per Imol. in d. l. qui à latronibus. §. fi. Ex quo male & perperam tenet quidam in additio. ad Anto. Cor se. in

serui in singu. in verbo appellatio incipit item operatur, vbi tradit, testamentum valere si fiat intra tempus datum ad appellandum. Et quàmquàm hæc communis opinio impugnari posset ex traditis subtiliter more suo per Aretio. tamen in præsentia de ea re amplius tractare non oportet, tum vt ad alia deueniamus perquam necessaria, tum etiam quia in nostro regno hoc nunquam verificari potest, quadoquidem iudex qui sententiæ in casu mortis profert, semper tenetur appellare & appellat pro parte iustitiæ (vt aiunt) tunc enim iam appellatione pendente testamentum fiet, si fiat ante sententiam iudicis ad quem.

Nec illud supra proximè dictum de pendentia appellationis praticari potest in hoc regno, quoniam omnes sententiæ inferentes pœnam mortis in prima instantia, confirmandæ sunt per iudices superiores, hoc est per Regios senatores. Docet enim communis practica & stilius curiæ Regiæ, quod sententiæ iudicis à quo, per quam imponitur pœna mortis nunquam transire potest in rem iudicatam per desertionem appellationis ex cursu temporis vt sentit Ord. lib. 3. titu. 5. §. 2. §. fin. quoniam licet iudex non appellasset pro parte iustitiæ (vt dicitur) in quo litem suam faceret

iuxta Ord. lib. 5. tit. 42. §. Et en todos os casos, tamen condemnatus in omni tempore, & omni casu admitteretur ad appellandum vt expressè dicit Ord. lib. 3. tit. 63. §. fin. Cum igitur hoc ita sit, dicendum videtur, quod etiam post latam sententiæ in prima instantia, poterit condemnatus testamentum facere, siue quia pendet appellatio, vt dictum fuit, si modo appellatum est, siue quia talis sententia omnino requirit confirmationem Regis, idest, Senatorum * eius, & hoc per text. singu. in. l. si quis filio exhæredato. §. eius qui deportatur. ff. de iniur. rup. vbi probatur, quod si aliquis damnatur ab eo, cuius sententia requirit superioris confirmationem, & ante confirmationem condemnatus moritur naturaliter, testamentum eius mortem confirmatur, siue factum sit ante, siue post illam sententiam confirmatam. Et licet nonnulli exponant illum tex. in verbo deportatur. i. pronuntiat deportandus per Præsidentem, tamen ne violentia inferatur verbis iureconsulti, est intelligendus text. ille secundum Paul. quod stat proprie verbum deportatur, vt sit sensus, quod Præsides prouintia sententiam protulit in qua Titium deportauit, sed quia talis Præsidentis sententia comprobationem principis exigebat,

gebat, quia præses deportare nõ poterat iuxta nota. in. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offic. Præsid. per. l. 1. §. deportatos. ff. de legat. 3. ibi, cæterum priusquam factum Præsidis Princeps comprobet, nondum amisisse ciuitatem videtur, ideo si moritur taliter condemnatus ante illam Principis confirmationem, testamentum eius valet. Et in hunc sensum summavit Bald. ibi, tex. cum dicit, sententia indigens confirmatione, non operatur suum effectum, nisi ex tempore confirmationis. Cum igitur in omni casu, in quo per sententiam iudicis inferioris, mortis pœna alicui irrogatur, necessaria sit Principis confirmatio, quæ fit per Senatores eius, firmandum est, quòd ante istam sententiam confirmatoriam damnatus ad mortem testari poterit.

* Hinc dici potest, quòd hi, qui ad mortem damnantur per Præsides Curia regis, aut alios Senatores, qui lege permittente cognoscere possunt de criminibus, non per viam appellationis, sed actione nouiter intentata, non possint testamentum facere, cum ista sententia non indigeat Principis confirmatione, sed statim suum producat effectum, quia ab ea iam appellari non potest. Et licet in contrarium videatur Ordi. libro. 5. ti-

tulo. 60. §. 1. vbi dicitur, quòd nunquam debet fieri executio pœnæ capitalis antequàm Regi hoc innotescat, & Ordi. libro. 1. titulo. 9. §. *Et os feyros crimes*, quæ innuit confirmationem sententiæ necessariam esse, & docet sty lus, quòd semper Rex de hoc certioratur, si ille est in ea ciuitate vel oppido, vbi executio sententiæ fieri debet: non tamen hoc obstat, quia illud non fit, vt illa sententia confirmetur per aliam sententiam, aut rescriptum Regis, sed vt ille sciat omnia, quæ in regno geruntur, & possit si velit pœnam remittere, aut illam in aliam mitiorem commutare. Nec obstabunt iura in. l. diui fratres. §. fin. de pœn. l. inter pœnas. ff. de interd. & l. 1. in principi. ff. quand. appe. sit, quæ iuncta cum d. §. eius, qui probare videntur quòd sententia per Præsidem lata, cuius ad Principem debet fieri relatio, non producit effectum suum, vt reddat damnatum intestabilem ante cõfirmationem Principis: quia prædicta iura loquuntur in ea sententia, cuius effectus pendet à confirmatione Principis, iudiciario ordine seruato. Immo si rectè perpèdantur verba eorum, non loquuntur in casu, in quo diffinitiuè Præsides sententiã profert, sed quando ille interloquendo principi rescribit Titium deportandum

portandum esse, vt innuere videtur tex. in d. l. 1. ibi in insulam deportandum & d. l. inter pœnas ibi, in insulam deportandum putant. Et licet in dictis iuribus dicatur, sententiam latam esse à Præsede, & sic diffinitiuè, per verbum condemnatio Præsides pronuntiauerit, quod & verius videtur, tamen non sic contingit in illis iuribus, prout in terminis Ordina. inspectis eius verbis. Nã in dictis iuribus omnino constat, sententiam Principis confirmatoriam debere interuenire, vt illa Præsides comprobetur. Nam Præsides pœnæ deportare non poterat. l. 1. §. hi qui bus. ff. de lega. 3. & habetur in l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offic. Præsid. & ideo requirebatur Principis confirmatio, iudiciario ordine seruato. At vero in casu dictæ Ordinationis solum certioratur Princeps, vt sciat executionem talis sententiæ latæ in tali casu faciendam esse, non vero certioratur ad finem dandi confirmationem iudiciario ordine seruato, cum illa lata sit ab his à quibus appellare non licet. Nec obstat * tex. in d. l. si quis filio. §. hi autem versic. quid tamen. ff. de iniur. rupt. ibi enim ex mente Ioan. de Imol. Paul. Bald. & aliorum est text. quòd sententia lata, quæ potest rescindi, etiam alio modo, quàm

per appellationem, non tollit interim testamenti factionem. Dicitur enim ibi, quòd si condemnatus appellauerit, & appellatio recepta non est, sed Imperatori scribendo, pœnam remouatus est Præsides, interim statum suum retinet condemnatus, quia responderem quòd ille text. loquitur in casu in quo appellari poterat, sed Præsides ex causa appellationem non recepit, scripsitque Imperatori cur illud faceret. Ideo rectè interim statum suum retinet condemnatus, quia possibile est, Principem velle quòd appellatio recipiatur, & rescindatur sententia. At verò in casu Ordinationis cum à sententia lata in Senatu per Præsides iam appellari non liceat, non certioratur Princeps ad hunc finem, vt appellationem recipi iubeat, sed vt ei res hæc tanti ponderis innotescat. Et ideo ex prædictis sum in ea opinione, vt condemnatus ad mortem per sententiam Præsides Curia Regia in Senatu latã, iam non possit testamentum facere, pendente tempore certiorandi Regem, immo & testamentum quod antea factum habebat, irritum fieri, & eum mori ab intestato dicere. Non tamen negarem, quòd nimis obstat videtur, quòd possibile est Regem ex causa sententiã reuocare posse,

& ideo sumus in terminis illius conclusionis Doctorum, vt sententia quæ etiã alio modo quàm per appellationem rescindi potest, non tollat interim damnato testamenti factionem.

Et retenta hac opinione dicendum videtur, quòd in his omnibus casibus, de quibus fit mentio in multis legibus regni, in quibus lata sententia per quam quis ad mortem condemnatur, non mittitur statim executioni, antequàm de hoc Rex certioratur, quòd statim lata sententia, condemnatus amittat testamenti factionem, & efficiatur seruus pœnæ, etiam ante diem certiorationis. Talis namq; certioratio non fit ad finem comprobandi sententiam, & est casus in Ord. lib. 5. tit. 15. post princ. vbi dicitur quòd si accusatus de adulterio est miles, aut generosus, & maritus adulteræ plebeus, nihilominus adulter ad mortem condemnabitur, non tamen mortis fiet executio antequàm Rex de hoc certioratur. Est & secundus casus in d. lib. 5. tit. 19. §. 1. de eo qui duas vxores duxit, quarum secunda ignobilis est & plebea, & accusatus est nobilis vel minor. 25. annis, vel accusatus cù secundã vxorem duxit, probabile habuit causam ignorandi primã vxore viuere tẽpore secundi matrimonij. In his enim casibus & simili-

bus dicit tex. quòd si iste condemnatur ad mortẽ, non debet in eo fieri executio, antequàm Princeps cercioretur. Est & tertius casus, lib. 5. tit. 112. §. 1. vbi tex. imponit pœnam mortis his, qui deprehensi fuerint intra limites navigationis Guineæ & Indiæ, licet nil aliud per illam legem prohibitum fecissent: dicit tamen tex. quòd executio pœnæ mortis nõ fiat antequàm Princeps certioratur. Sed est aduertendũ, quòd in isto casu, & in primo casu supradicto videntur verba legis innuere necessariam esse Regis confirmationẽ per eius mandatũ, vt patet in d. Ordi. d. tit. 15. ibi, *atee nolo fazerẽ saber & verensobre isso nosso mandado.* Et in d. tit. 112. ibi, *perasobre isso mandamos o que ouermos por mais nosso seruiço.* Item & in alio quarto casu in lib. 5. tit. 18. §. 1. vbi loquitur in condemnato ad mortem ob id quod rem habuerit cum famula eius, cui seruiabat ibi, *nam se faraa execuçam atee nolo fazerẽ saber, peravermos ho caso com suas qualidades & circunstancias, & assi mandamos o que for nossa merce.* Vnde cum mandatum Regis requiratur ad executionem sententiæ faciendam, & aliter fieri nõ possit, iuxta prædicta iura, videtur quòd confirmatio sententiæ requiratur, & per consequens quòd ante istam cõfirmationem iste

iste

iste condemnatus retineat testamenti factionem, videlicet in his tribus casibus, & alijs siqui sunt, quandoquidem ordinatio loquitur per verba, quæ reseruare videntur approbationem ipsi Regi.

His tamen non obstantibus, teneo, quòd & in his casibus, statim lata sententia, condemnatus amittat testamenti factionem. Considero ad hoc quòd ea, quæ tacitè in sunt, si exprimantur per eundem modum, per quem in sunt, nil operari debent, iuxta notata in l. si ita legatum. §. illi si uolet. ff. de legat. 1.

Vnde cum tacitè insit, quòd Principe certiorato de aliqua re, possit ille contrarium iubere, saltem suadente causa rationabili, & ad hunc finem fit illa certioratio, merito si à lege hoc exprimitur, vt prædictę leges expriment, nil noui operari debet hæc expressio, seu declaratio.

8 • Oritur ex præcedentibus quæstio, an is, qui ad mortem condemnatus fuit, possit testamentum facere, eo casu, quo mortem euaderet. Circa quòd considerandum est, quòd multis modis infra dicendis euadere potuit. Aut enim aufugit de carcere, cum iam condemnatus esset. Aut cum ad supplicium duceretur ereptus fuit ab amicis, vel cõsanguineis. Aut euasit ob indulgentiam Principis.

Quarto euadere potuit ex consensu partis, ad cuius vindictã executio sententiæ capitalis pertinet. Quinto etiam mortẽ euadere potest, quia sententia fertur in eum, cù absens sit, per quã ad mortem condemnatur. Circa primũ & secundũ casum dicendũ est, quòd si aliquis ad mortem condemnatus aufugeret de carcere, vel quãdo ad supplicium duceretur, eriperetur per vim, manu priuata, de manibus eorum, qui illum ad supplicium ducebant, (vt iam aliquando in hoc regno contigit) non posset testamentum vllomodo facere, nec factũ ante condemnationem valeret, statim enim, & eo ipso quod sententiã cõtra illum lata fuit, effectus est seruus pœnæ, & reditus est intestabilis, vt supradictum est, adeo quòd irritatur testamentum eius antea factum, vt in dict. l. si quis filius. §. irritum. ff. de iniusto rupto irritoque facto testamento. Pro hoc allegauit Angel. in dict. l. eius qui. §. 1. ff. de testamen. textum in dict. §. irritum, ex quo bene probatur conclusio ista, in verbo sententiam passus, iuncta glos. quæ notat tex. sententiã istam, statim trahere secum executionem. Pro quo etiam est tex. singul. quem citat Guilliel. Benedict. loco vbi supra, num. 121 in l. mulier in opus. ff. de captiuis, & postlim. reuers. inquit

E 2 enim

enim quòd mulier in opus salina-
rum ob maleficiùm data, si à la-
trunculis capiatur, & vendatur,
licet postea redempta sit, in cau-
sam suam incidet, & redemptori
à fisco pretium reddendū est.
Facit quia ex facto improbabi-
li, immo & culpabili non debet
quis commodū reportare. Nam
qui in carcere est, & iam con-
demnatus, si aufugit, pœnam
meretur, siue per vim aliorum
hominum carceris efractorum,
siue per se ipsum nulla vi inter-
ueniente aufugiat, secundum di-
stinctionem Ordi. lib. 5. tit. 35. Fa-
cit ad idem quòd late tradit Bar.
in. l. cunctos populos in ante
pen. col. nu. 50. vers. ultimo quæ
ro vbi concludit, quòd effectus
pœnæ extenditur extra territo-
riū iudicantis, quando pœna res-
picit infamiã aut diminutionem
status, per text. & ibi notata in. l.
ex ea. ff. de postula. Ex quo ille
infert expresse in casu isto, quòd
si aliquis est ad mortem condem-
natus, quo casu dicitur eius sta-
tus minui. l. cognitionum. §. æsti-
matio. ff. de var. & extraord. cog-
ni. si eripitur à morte per aliquos
violenter, iam amplius testamen-
tum facere non potest, etiam si
fuerit extra territorium iudican-
tis: quòd tenet Abb. in cap. postu-
lasti de for. compe. num. 11. Et
ob id audacter firmare, quòd si
in hoc regno aliquis fuisset ad

mortē damnatus per sententiã, à
qua iã appellari nō posset, & car-
cere effracto, aut ereptus à mani-
bus familiæ Præsidis in prouin-
ciã aliquã regni Castellæ fugeret,
vbi viget lex illa Tauri. 4. in ordi-
ne, quæ habilitat dānatos ad mor-
tē, vt testamentū facere possint,
si illud faciat non valebit. Confir-
matur hoc ex nota. per Bar. in. d.
l. cunctos populos num. 39. cum
seq. & resoluit Ias. ibi. n. 86. quòd
statutū habilitans personã prohi-
bitam testari de iure cōmuni ad
testandū, non compræhendit fo-
renses, nec eos habilitare potest.
Cum itaq; iure cōmuni damnati
ad mortem testamentum facere
prohibeantur, nō possunt per sta-
tutum habilitari ad testandum si
forenses sunt. Et reperio, quòd
Ioan. Bapt. de Cacialup. in d. l. cū
ctos populos in. 60. colu. nu. 145.
tenet expresse, quòd statutum Se-
nense, habilitans damnatos ad
mortem vt testari possint, non
compræhendit forensem etiam
testantem Senis.

Nec putet aliquis quòd iure
hodierno hæc omnia cessant
per Auth. bona damnatorū. C.
de bon. proscrip. quæ corrigat
iura per quæ bona damnatorum
publicabantur & fisco applicabā-
tur, quoniã illo tex. nō obstante,
damnatus ad mortē statim redi-
tur intestabilis, licet eius bona pu-
blicata non sint, quia publicatio
bono

bonorum non erat, nec est causa
illa, per quam irritatur testamen-
tum, sed est pœna ipsa capitalis,
propter quam perditur ciuitas &
libertas, & statim effectus est iste
feruus pœnæ. Hoc tenet Barto.
post glo. in d. l. eius qui. §. 1. vbi
clarius Paul. num. 10. & Bald. in
l. 3. C. si pend. appel. mors interu-
Ange. quem refert & sequitur
Ias. in. l. 2. in fin. col. in. fin. C. qui
testa. fac. pos. Vnde sine dubio
generaliter hodie in regno no-
stro condemnatus ad mortem,
etiam in casu, in quo bona eius
non publicantur, vt est in casu
ord. lib. 2. titu. *dos dereitos reaes.*
§. item, *os bees dos condenados,* te-
stamentum facere non poterit.
Nec item obstat tex. in Authen.
Sed hodie. C. de donatio. inter
vir. & vxor. cum inquit, quòd
hodie nemo bene natus ex sup-
plicio feruus efficitur, quia ex
cōmuni, omnium resolutione
tex. ille non habet locum nisi in
his, qui post condemnationem
viuere debent, vt sunt deporta-
ti & similes, non vero in his, qui
morti debent, hi enim statim la-
ta sententia serui pœnæ efficiun-
tur vt per Bart. ibi & vbi que af-
firmat enim hanc esse cōmuni-
nem Aretin. in d. §. eius qui in vl-
timo nota: Nec in præsentī tra-
ctandum erit, de intellectu dictæ
Authen. bona damnatorum, de
quo Aretin. ibi late tractauit post

Bar. in. l. 1. C. de bon. damna. quò
niã agendum est in præsentī solū
modo circa testamenti factionē,
non circa publicationē bonorū.

In tertio vero casu, quando
condemnatus ad mortem libera-
tur à pœna mortis per indulgen-
tiam Principis, tunc certi iuris
est, eum posse testamentum fa-
cere, ad quòd licet Guilliel. in d.
c. Rainuncius in verb. mortuo
itaq; testatore in. 1. nu. 179. alle-
gauerit tex. in. l. relegati in fin. ff.
de pœn. non tamen ex illo hoc sa-
tis probatur. Hoc solum namq;
dicit, vt exuli nemo alius comea-
tū remeatumue dare possit, nisi
Imperator. Pro hac tamen cōclu-
sione est tex. in allegata. l. Si quis
filio. §. pen. vers. ergo & si quis, cu-
ius verba sunt. Ergo & si quis dā-
natus capite in integrum indul-
gentia Principis sit restitutus, te-
stamentum eius conualescet. Fa-
cit ad idem tex. in. l. 1. §. si quis. ff.
de lega. 3. tex. etiam in. l. si. C. de
senten. pass. Dubium tamen est,
quia tex. in d. §. si quis, dicit, si in
eadem volūtate durauit, an opus
sit, vt de nouo declaretur per hūc
restitutum, se velle cum testa-
mento antea facto manere, an il-
lud tale testamentum reconuales-
cat ipso iure: quòd verius vide-
tur Bart. in d. l. si quis filio. §. pe.

In quarto casu, quando ex cō-
sensu partis cōdemnatus libera-
tur, dicerem q; iure cōmuni idē

Quæstio Sexta.

fit dicendum, quod in superiori casu dictum fuit, per text. singu. in l. fin. ff. de legatio. In quo concluditur, post relationem aliquarum opinionum, quod is, qui legatum alicuius gentis Romæ existentis pulsasset, & ob id deditus fuisset hostibus, qui eum non acceperunt, ciuis Romanus esset. Iure autem regni nullo modo casum istum praticari posse constat, quia in crimine, propter quod aliquis ad mortem cõdemnatur, si aliquis eum accusat, licet iniuriam, & interesse suum remittat, Rex tamen contra eum procedere iubet ad vindictam publicam. Vnde licet accusator noluerit sententiam mortis in cõdemnato exequi, non ideo tamẽ ille liberabitur, nisi etiam indulgentia Principis interueniat, quæ interuenire non consuevit, imo non potest, nisi accusatoris prius interueniat iniuriæ & damni remissio, quæ, vt dixi, sola non sufficit ad totalem pœnæ remissionem. Cum igitur semper necesse sit, vt Principis indulgentia intercedat ad liberandũ quem ab executione sententiæ mortis, iam quidem non poterit iste ab accusatore dimissus testamentum facere, cum iste condemnatus non ob hoc omnino liberetur, nisi Principis indulgentia interueniat, qua interueniente, iam nõ dicemus, hunc testamentũ posse

facere, ea ratione, quod is, in cuius fauorẽ lata fuit sententia, ius suum remisit, sed quia iste condemnatus restitutus fuit ex Principis indulgentia: quo casu bene quidem poterit facere testamentum, imo & antea factum conualescet, vt dictum fuit. Hoc tamẽ limitandum est, in casu mulieris damnatæ propter adulterium, tunc enim etiam iure regni iste quartus casus praticari potest, quoniam si maritus pepercit vxori iam condemnatæ, statim illa liberatur à pœna mortis nulla alia Regis interueniente venia, iuxta Ordi. lib. 5. tit. 15. §. *Et postea queo marito.* Vnde si talis vxor ad mortem condemnata testamentum antea fecisset, licet per damnationem irritum manserit, tamen interueniente mariti venia, iam quidem reconualescit, aut si mauult de nouo testari poterit.

¹³ In quinto casu est aduertendũ, quia licet multa dici possent ex traditis latissime per Guilliel. in loco vbi supra, nu. 148. tamen breuissime agam de hac re. consideratis legibus huius regni, quæ contra absentes procedere iubent seruatis solemnitatibus iudicij, de quibus in lib. 5. tit. 44. *De como se procederaa por editos contra os absentes.* Et aduertendum est, quod licet Bald. in d. l. eius qui §. 1. post latam disputationem concluderit hunc in absentia condemnatum

Quæstio Sexta.

35

condemnatum interũ testari posse, vel si testamentum antea fecisset, & antequam in potestatem iudicis veniret, decederet, tale testamentum valeret, vt etiam dicit idem Bal. & Imol. in l. seruo legato. §. si. ff. de leg. 1. ea ratione, quia sententia profertur conditionaliter, scilicet, si iste in forciam venerit, vt dicitur in clemen. pastoralis de re iudi. & ideo cum sententia conditionalis sit, non sortitur effectum nisi impleta conditione. l. 1. §. biduum. ff. quando ¹⁴ appel. sit. Atamen dicit Guillielm. in præalleg. loco, quod in regno Franciæ statim iste absens ad mortem cõdemnatus efficeretur seruis pœnæ, quia ob antiquam consuetudinem regni, & stylum Curia Francorum proceditur contra absentem contumacem, qui quidem habetur pro confesso post citationem factam tribus ædictis debita temporum interualla continentibus, iuxta stylum & mores regionum aut ciuitatum in quibus causa tractanda est, vt ille inquit, nu. 155. His enim moribus standum est, secundum Bar. in l. 1. §. Præsides. ff. de requir. reis. Cum igitur in regno nostro non stilius, aut consuetudo hoc statuerit, sed lex ipsa iubeat in absentem ferri sententiam seruatis his, quæ habentur in d. Ord. l. 5. tit. 44. & docet stilius, quod sententia nõ conditio-

naliter proferenda est, sed pure reus condemnatur: & in fine sententiæ adijciuntur solummodo verba, per quæ mandatur iudicibus, alijsque potestatibus regni, vt diligentiam adhibeant ad huc condemnatum incarcerationũ, vt in eo executio mortis fiat. Ideo audacter firmandum est, quod etiam is condemnatus in absentia non possit testari, imò testamentum quod antea factum habebat, statim irritum fieri.

His sic visis vidẽdũ nõc est, an cõdemnatus ad mortẽ possit testamentum facere saltem ad pias causas. Bart. in l. 1. num. 26. C. de Sacros. Eccles. tenuit non posse eum testari etiam ad pias causas. Mouetur illa ratione, quia cum efficiatur seruis per cõdemnationem, testamenti factionem habere non potest. l. eius. §. 1. de testam. Et quamquam dispensatum sit per l. 1. C. de sacros. Eccles. quod libere quilibet ad pias causa testari possit, tamen secundum illum, illa dispensatio venit super defectibus, qui sunt circa personam testantis, vel eius dispositionem de iure ciuili, vt per Bart. in d. l. 1. nu. 6. in fin. Sed defectus seruitutis inducitur à iure gentium. l. 4. ff. de statu. homi. ergo sicut in alijs testamentis, ita & intestamento ad pias causas non poterit seruis testari. Pro quo dicit Bartol. facere. l.

neque enim. §. r. de mili. testam. quâ nos inducere debemus iuncta. l. facere. ff. eod. Constat enim ut ille declarat in d. l. neq; enim, quod licet militibus per ius civile concessum sit posse testari quomodo velint. l. r. ff. eod. & sic cû eis est latè dispensatum, quod talis dispensatio non porrigitur nisi ad defectus in testatore, vel testamento existentes, quando proveniunt ob defectum iuris civilis, non autem illa dispensatio venit super impedimentis iurisgentium. Et ideo cum seruitus sit huius iuris, neque miles si seruus hostium est, testamentum facere potest, dicit. l. facere neque seruum pœnæ instituire potest, dicit. l. neque enim post princ. Sic igitur concludendo vult Bartol. (licet non tã latè loquatur) quod licet testator ad pias causas testari possit, non obstante aliquo defectu iuris civilis circa personam testantis d. l. r. C. de sacro. Eccles. & ibi Bart. num. 6. & num. 17. nõ tamen per illam legem dispensatum videtur contra defectum existentem in persona testantis de iure gentium. Et ideo cum seruus pœnæ testari nõ possit, quia patitur defectus iurisgentium, quem ius civile tollere non potuit, ita nec poterit talis seruus testari ad pias causas, quando quidem defectus seruitutis, quæ est de iure gentium, non afertur per

d. l. r. C. de sacro. Eccles. Nec obstat, ut inquit Bart. quod in casu prædicto seruitus sit introducta per actum iuris civilis, scilicet per sententiam condemnationis quia seruitus ipsa postquam constituta est, non de iure civili est, sed de iure gentium. Simile est vltra Bar. in dominio rerum, quod quamquam acquiratur aliquando per modos iuris civilis puta per usucapionem, vel sententiam, vel aditionem, tamen postquam illud est deductum in esse, non dicitur iuris civilis, sed iurisgentium, ut concludunt magis communiter DD. in l. ex hoc iure. contra Bald. ff. de iust. & iur. & subtiliter Aret. in l. testamenti factio. in fi. de testam. contra Paul. ibi.

Et ex hac Bart. ratione sine dubio videtur dicendum quod vera sit determinatio Joan. Andr. in additio ad specul. in titul. de instrum. editi. in §. compendiose versi. 15. is qui apud hostes ubi dicit non valuisse testamentum factum ab Henrico filio Imperatoris Federici. II. qui captus fuit à Bononiensibus, & ibi testamentum fecit, ibiq; mortuus cum seruus hostium esset, de cuius dicti veritate nunc agendum non est, hanc enim rem, non solum veteres annales referunt, sed & hodie extat * Bononiæ, in templo sancti Dominici epitaphium sepulchri in marmore deaurato descriptum.

ptum; quod huius rei testimoniũ probet. Quod quidem inter alia memoratu digna illustrium virorum, cum Bononiæ essem, transcripsi. Hoc autem Henrici Ordine idest scripto literis latinis veritate sic corrosis, ut vix legi queat sic se habet.

CHRISTO OPT. MAX.

Viator quisquis es siste gradum, & quod scriptum est per lege, ubi perlegeris pensita hoc is cuius causa scriptum est fieri rogat.

Orto inter Bononienses ac Mueinenses bello Cesar Federicus II. Romanus Imperator filium Henricum Sardinia ac Maiorica insularum Regem Munitibus suppeticas ferre libet, qui inito apud diui Ambrosij Bononiensem certamine, a Bononiensibus captus, nullaquere, ut dimittatur impetrat. Cum pater minus, dein precibus, & pretio deprecatoribus, Ut decur cum tantum auri pro redimendo filio pollicetur Quantum ad mœnia Bononia circulo aureo cingenda Sufficeret, sic captivus. 22. annos mens. 9. dies. 16. Tenetur, alicurq; Regio more publica Bononiensium Impensa, sic defunctus magnificentis sine accipientis, funeratus hic in

mulatur. Præterea simulacrum hoc in perpetuum monumentum & hosti, & captivo.

S. P. Q. B. P. O.

ANNO SALV. M. CCLXXII.

Mar. Hoc volebam, ut scires

Abi & vale.

Instauratum ære publico Autore Io. Francisco, Aldrouando Dictatore, Consule Q. Bono.

* Alio & secundo fundamento vitur Bar. ad fundadã prædictam opinionem. Inquit enim quod d. l. r. de sacro. Eccles. permittit cuilibet de bonis suis libere disporre in testamento ad pias causas, non autem de bonis alienis. Iniquum enim hoc esset, cum verò damnatus ad mortem, sententiã lata libertatem perdit, & amittit omnia bona igitur, &c. Nec obstat, si dicamus, dari posse casus, ubi damnatus non amittit bona, ut sunt multi de iure regni. Imponunt enim passim leges regni pœnam mortis pro delicto commisso, & nisi publicationem bonorum expriment, illa non fit. Bar. namque in tertio fundamento tacite respondet huic objectioni, quod quamquam iure hodierno, bona in aliquibus casibus non publicantur, tamen applicatur his, de quibus in Authen. bona damnatorũ. & est hodie apud nos expressum in Ordina. lib. 2.

tit. 15. dos direitos Reaes. §. Item os
bêes dos condemnados, vbi dicitur
quòd bona dānatorum ad mor-
tem pertinent ad ascendentes,
vel descendentes vsque ad ter-
tium gradum: quibus defficien-
tibus fisco applicantur. Vnde ex
mente Bart. non est dare mediū.
Nam aut committitur delictum
propter quod, iubente lege, ali-
quis ad mortem condemnatur,
& bona eorum publicantur, &
hoc casu sine dubio procedit præ-
dictum Bar. fundamentum. Aut
quis committit delictum, prop-
ter quod solum ad mortem dam-
natur, & tunc si descendentes,
aut ascendentes habet vsq; ad ter-
tiū gradū, illis bona applicata sunt
per iura prædicta. Aut ille ascen-
dentes, vel descēdentes non habet
& tunc prædictę leges fisco bona
damnati applicant. Et sic in his
duobus casibus militaret tertiū
fundamentum Bart. quòd ideo
iste talis damnatus non posset te-
stari ad pias causas, ne priuilegia
data causis pijs tendant in præiu-
diciū aliorum: quod fieri non
debet, vt in simili concludit idem
Bart. in d.l. 1. num. 24. & hoc Bar.
fundamentum sumpsit Abb. in
confi. 63. num. 5. in. 1. vol. Ex quo
enim bona damnatorum alijs de-
feruntur per legem, pro non da-
to haberi debet, quod donatur
ab eo qui de iure donare non po-
test. l. traditio de acqui. rer. do-

min. c. quod autem de iur. patro-
nat. cum simili. Hanc Bar. opinio-
nē, quòd nec ad pias causas dam-
natus ad mortem testari possit,
tenuerunt Ioan. Ana. in c. quam-
quā de vsur. lib. 6. Bal. in. l. eius
qui. §. 1. de testam. Abb. in c. acce-
dens de procurato. Ange. in. §. fi.
quib. non est permiff. fac. testam.
& multi alij DD. & est commu-
nis opinio secundum Alexan. in
confi. 132. nu. 6. in. 5. volum.

17* Sed quoniam legem habe-
mus & Rege pientissimo, & reg-
no Christianissimo dignam, lib.
5. tit. 94. *Em que casos o condemna-
do a morte poder a fazer testamen-
to,* quæ contraria est iuri commu-
ni, per quam permiffum videtur,
quòd damnatus ad mortem testa-
ri poterit ad pias causas, ideo de
eius intellectu tractandum est si-
ne veritatis præiudicio. Text. ibi
postquam posuit regulam, quòd
damnatus ad mortem testamen-
tum facere non possit, subiungit
hæc verba (quælibet transcribere
tum quia memoratu dignissima
sunt, tum quia ob id facilius ante
oculos habere possimus veram
eorum declarationem. *Porem con-
siderando nos acerca disto, por nos pa-
recer cousa muyto graue, & em algũa
maneira contra a humanidade, porq̃
a pena corporal, por qualquer delicto
que seja dada, he pera a justiça satis-
fatoria, & pera o bem da alma não
deue auer tanto logar, que o que cada*

hum

*humpera saluazão della e remimento
de suas culpas ante nosso Senhor pode
fazer de seus bêes, lhe seja em todo to-
lhido, posto que por assi ser à morte cõ-
denado por seruo da pena deua ser aui-
do. Pelo qual por este respeito princi-
palmente, & por ho auermos por ser-
uizo de Deos, & bem de muytas al-
mas, cujos corpos por justiza padecẽ:
auemos por bem & determinamos,
que quaejquer pessoas, que por justiza
ouueren de padecer, possam fazer
seus testamentos, pera em elles somen-
te tomar suas terças, & dispor dellas
distribuindoas em tirar catiuos, &
em casar orfaãs, & em fazer esmolos
aos hospitaes, & em mandar dizer
missas, & pera corrigimento de mo-
steiros & igrejas. E em outras algũ-
as cousas & despesas, nam poderãm
as ditas terças distribuir.* Et per
illa vltima verba videtur dicen-
dum, quòd iure regni, damna-
tus ad mortem non possit testari
ad pias causas, præterquam ad
eas, quæ specialiter enumeran-
tur hic: quando quidem post enu-
merationē quamplurimum spe-
cierum, ibi, *em tirar catiuos, & em
casar orfaãs, &c.* Subiungit lex
ista, *& em outras algũas cousas, &
despesas nam poderãm as ditas ter-
ças distribuir.* Pro hac parte face-
re videtur verbum taxatiuum po-
situm in superiori parte tex. si il-
lud coniuatiuè referamus ad
sequentia. Item & hanc partem

adiuuat, quod vulgo dicitur, qui
de vno affirmat, de alio negare
videtur. l. cum Prætor de iudic. c.
non ne de præsumptio. Item si
lex vellet generaliter disponere,
vt damnatus ad mortem posset
ad pias causas testari, id expræ-
fisset, quod cum non fiat, igitur,
&c. arg. c. ad audientiam de de-
cim. Verumtamen fatemur ni-
mis obstare contra hanc declara-
tionem mens & tacita ratio quæ
colligitur ex prohæmio ibi, &
*pera ho bem da alma, & ibi, pera sal-
uazão della.*

Quæ quidem verba in prohæ-
mio decisionis posita nimis at-
tendi debent, iuxta tex. in. l. fin. ff.
de hæredi. insti. de quo per Soci.
in. l. demonstratio. §. quod autem
col. 2. de condi. & demonst. Mihi
itaq; verius videtur dicendum,
quòd lex illa, voluerit facultatē
testandi concedere damnatis,
non solum in his casibus ibi ex-
pressim enumeratis, sed & etiam
in alijs quibuslibet, in quibus ille
ad alias pias causas testaretur de
tertia parte suorum bonorum.
Moueor, vt dixi, quia prohæmia
lis ratio, seu causa hoc innuere vi-
detur, tum etiam quia exempla
ibi posita non debent arctare re-
gulam. l. damni infecti. l. 2. ff. de
dam. infecto.

Constat etiam ex communi
resolutione DD. post Areti. in. l.
stip. ista in princ. & latissime Iaf.

in

Quæstio Sexta.

in.l.1.num.11.cum seq. ff. si quis ius dicen. non obtemp. quæ habet, quòd dictio taxatiua licet excludat, nõ tamẽ excludit casus similes, per tex. cum glo. in.l. ob es. C. de præd. mino. & licet Alcia. lib. 4. dispuñtio. cap. 4. conetur sustentare, quòd ille tex. hoc non probat si punctetur verbum alienum, vt sequatur, tantum causa cognita, idest, solummodo causa cognita. Tamen, viso intio, prædicta est communis, ex glo. Bart. & alijs in.l. serui nomine. ff. de vsucapio, & facit. l. 1. §. 1. ff. si mens. fall. modo dixi. Licet ergo illa dictio taxatiua, *soomente*, referatur ad casus supra enumeratos, non tamen illa excludit casus similes.

18. Mouetur etiam, quia quamquam priuilegium datumalicui contra legem communem debeat strictè interpretari, vt per glo. magistram in cap. 1. de constitutu. lib. 6. habetur per Archidia. in.c. frater. 16. q. 1. & per DD. in.l. si quando. C. de inoffi. testam. quã nos nõ sine nomine in punctis legimus Conimbricæ anno. 1542. Cum ad primã laureã in iure civili contenderemus, & haberetur per Ias. in.l. si. nu. 33. de constitutu. prin. tamen illud non intelligitur, quando tractaremus de interpretatione priuilegij concessi contra ipsum cõcedentem. Tunc enim nõ strictè, sed latè ex

tendi & interpretari dicitur. Vt in specie concludit Alex. in. 6. volu. conf. 110. nu. 14. & 15. per nota. per DD. in.c. olim tibi de verbo. signifi. & in cap. dilecti de donatio. Vnde sine dubio dicerem, quòd in casu, quo damnatus ad mortem perderet bona applicanda fisco, aut virtute legis regni in titu. *dos dereitos Reaes. §. Item os bees dos condemnados*, aut quia expressum in sententia dictum fuit vt bona fisco applicentur, certe iste testari poterit ad pias causas, non solum ad eas, quæ specialiter enumeratæ sunt in prædicta ordin. verum etiam ad quaslibet alias causas similes, relinquendo tertiam suorum bonorũ personis miserabilibus, puta pupillis, viduis, peregrinis, aut infantibus expositis. Hoc enim omnia & similia inter causas pias computari debent, secundum specula. in titu. de instrum. editio. §. nunc vero aliqua versi. & scias num. 62. & facit text. in c. 2. 77. di. & hoc vt priuilegium testandi datũ his dñatis ad mortem latè interpretetur & extendatur contra concedentem.

In alio vero casu, quando bona deberent ad ascendentes vel descendentes deuenire iuxta formam. d. Ord. *dos dereitos Reaes*, & in Authent. bona damnatorum, nõ dicerem contrarium, imò idẽ quòd superius dixi. Nec

obstat

obstat, quòd priuilegium seu beneficium Principis non debet extendi, nec intelligi contra iura alterius. l. impuberi. ff. de admin. tuto. ibi, priuilegium militum ad alienam iniuriam porrigi non potest, & l. cum filius fa. ff. de mili. testam. ibi, miles qualem vellet substitutionem facere, ius autem alienum minuere non potest, & facit. l. 4. C. de emancipa. vbi Imperator dicit, nec moris est nostri cum iniuria cuiusq; beneficium tribuere. Maximè quòd in præsentem priuilegium magis quàm beneficium dici potest, cum leges priuet iuxta text. & ibi no. in c. priuilegia di. 3. quoniam adhuc omnia, & alia multa, quæ in simili allegari possunt, respondetur, quod in claris non est opus coniecturis. Vnde cum Princeps id voluerit motus illa pia ac elegantiori ratione, de qua in d. Ord. l. 5. supra relata, nil vltius quærendum est. Voluisse autè hoc Principem iustissimum conditorem huius legis nemo negabit, si hæc recto iudicio considerauerit, inspiciendo causam positam in prohemio dictæ Ord. Quæ quidem cum prohemialis sit, finalis videtur esse, secundum nota. in d. l. ff. de hæred. insti. illo etiam adiecto, quòd nulla ratio diuersitatis assignari potest, cur magis voluerit ordinatio facultatem testandi concedere damnatis in illis ca-

sibus ibi specificatis, quàm in alijs similibus, in quibus damnatus testaretur ad alias pias causas illis similes. Pro hoc facit, quia de iure id seruandum est, licet non sit expressum verbis, quod verosimile est statutum iri, si de hoc quæsitum esset, prout dicit glos. sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. Pro qua optimè facit tex. nõ tabilis in l. Barbarius in fi. de offi. præto. ibi, set etsi scisset cum seruuum liberum eum fecisset, facit l. 1. in fi. ff. vbi pupi. educa. deb. ibi, ceterum si esset relicturus. Facit & illud, quòd dispositio facta in vno casu, intelligitur & in alio de quo verosimiliter disponens idem dixisset, si de eo interrogaretur, maximè in dispositionibus Principum, vt inquit Bald. quem sequitur Paul. ibi num. 5. in d. §. fi.

19. Ex præcedentibus decidi potest quæstio singularis, quæ talis est: quidam maioratum possidebat cum onere faciendi celebrare quinque missas per singulos annos in die commemorationis defunctorum, item & hoc onere imposito per defunctum constituentem maioratum, vt scilicet, possessor huius maioratus tertiam partem suorum bonorum, cum moreretur, successor huius maioratus relinqueret cum aliquo pio onere. Quod quidem onus passim in hoc regno imponitur in principio constitutionis successoribus

foribus maioratum, quo magis in dies reditushorum maioratum in augmentum deueniant, contigit, quod is possessor tale crimen commisit, per quod ad mortem condemnatus fuit, is fretus predicta ordi. quæ condemnatos ad mortem testari posse dicit ad pias causas, testamentum fecit, in quo reliquit dictam tertiam suorum bonorum successori huius maioratus, cum hoc onere adiecto, vt vnam aliam missam pro anima sua is celebrare faciat. Præsupposito quod hoc onus adjici potuit ex ordinatione primi constituentis maioratum, quæritur, an valeat tale relictum, & videtur quod sic, per d. leg. Regiam, quæ expressè permittit his condemnatis ad mortem testamentum facere, & disponere de tertia suorum bonorum in pias causas. Hoc autem relictum pium esse videtur, tum quia relictum pro anima pium relictum dicitur. l. si quis Titio cum glos. ff. de lega. 2. tum etiam quia exemplum Ordinationis ibi, *et em mandar dixer missas*, expressè hoc permittere videtur. Quia tamen res hæc altiore requirit indaginem, nec est præsentis materiæ, suo tempore & loco illam latius tractabo. Ne tamen in dubium vertatur, an primus institutor maioratus illud onus imponere potuerit filio, cui tertiam bonorum

reliquit per viam maioratus, firmandum est, cum tale onus potuisse imponere, & statim vbi filius acceptauit maioratum, obligatur ad illud implendum, ex late traditis per Suarez in l. quoniam in prioribus, in sexta & in duodecima ampliatione de inofficioso testamento, pro quo est tex. melior de iure in l. vnum ex familia. §. sed si fundum, ibi nisi tantumdem, & c. de lega. 2.

²⁰ Ex præcedentibus decidi potest questio singularis, quæ talis est, quidam rem emphyteoticam possidebat, cum potestate nominandi secundo loco aliam personam, v. que ad suæ mortis tempus, is testamentum condidit, in quo Titium nominauit, seu elegit, testamento sic condito, is testator accusatur de quodam graue delicto, & tandem condemnatur ad mortem, quæritur, verum irritum prædicto testamento, quod sine dubitatione contingit, per condemnationem ad mortem, per d. l. eius qui. §. 1. de testam. & alia iura supra allega. an electio, seu nominatio in eodem testamento facta irritetur. In quo distinguendum est, an is condemnatus fuerit ad mortem ciuilem, puta in perpetuam deportationem, an ad mortem naturalem. In primo enim casu res hæc non parua dubitationis est, quia secundum magis communem opinionem in l. Gallus. §. & quid

quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & in l. vnum ex familia in principio de lega. 2. deportatus non amittit facultatem eligendi per. l. cum pater. §. hæreditatem in primo de lega. 2. & l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebellia. Ex quo DD. magis contractui, quam vltimæ voluntati, electionis actum comparare volunt, & bene, quia videmus quod electio potest fieri iure communi coram duobus testibus ex intentione Bart. in Q. filium adultum & c. & in d. l. vnum ex familia Hodie autem de iure regni, coram tribus testibus lib. 4. tit. 43. §. *et as dicas nome a ções*. Et videmus quod contractus celebrari possunt in testamento. l. assignare de assigna. liber. notat glo. in l. hæredes palam. §. si. ff. de testa. vbi traditur expresse, quod reuocato testamento, vel irritum, non irritantur contractus in eo facti. Quod etiã voluit glo. in l. etiam matris. ff. de inoffi. testam. in l. si auia. C. iur. de liber. & vltra omnes soleo allegare Bald. in l. fin. ff. de reb. eorum quem refert & sequitur Iaso. in l. cum antiquitas nu. 5. de testam. glo. in l. post legatum. §. qui mortis. ff. de his quib. vt indig. & nota. per Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis de lega. 3. Bart. in l. gerit. 4. col. nu. 18. ff. de acquir. hæred. Vnde videtur, quod irritum testamento per deportationem, irritum

tur etiam nominatio, seu electio prædicta in eo facta facit in simili * quod incottingentia facti allegabant duo eximij Senatores nostræ Curie in processu cuiusdam minoris nomine Lisuarti Cærij cõtra Mariã Alvarez amitam suam Anno. 1554. scriba Petro La gea, affirmabant enim quod rupto testamento agnitione posthumi, non rumpebatur nominatio seu electio facta in eodem testamento per supra dicta: sed ego ausus fuit tenere cõtrariũ, etiam si duo illi patres ac domini mei iam ante me cõcordes essent; & tãdem post me alij duo qui scripserunt, mecum sententiam tulerunt. Mouebat ex multis, quæ referre non curo in præsentis Et inter aliam allegabam textum fortissimum nostræ ordinationis libro. 4. titulo. 63. §. *et bem assi ibi fca i sso mesmo a nome açõ re no gada*, vbi text. expresse dicit, quod si facta nominatione in testamento postea testator reuocasset illud, aut de iure per quem eumque modum testamentum illud redderetur nullũ, quod remanet prædicta nominatio, eo ipso reuocata. Et iterum subiungit textus hæc verba: *Per quanto a dita nome açõ feyta no ditiõ testamento assi reuogado, ou auido por nenhũa he i sso. mesmo auida por nenhũa assi com se nũco fosse feyta.* Vnde omissis etiam his, quæ

quæ ibi de iure communi allega-
ni, casus noster decisus videtur
per illam legem Regiam, cui om-
nino responderi non potest, vt
firmauit egregius Senator Men-
dus à Saa in sua intentione, qui
breui & eleganti sermone, vt lui-
moris est, intètionem meam assensus
est. Dicebam namque non satis
responsum esse Ordinationi per
dictos eximios Senatores, cum
dicebant, illam solum intelligi de-
bere in casu, quo loquebatur, vi-
delicet, in casu, quo is qui eligere
debeat, non poterat facta semel
electione iterum eligere, & quod
ideo lex illa non debeat intelligi
in casu nostro, & in illo, de quo
agebatur in processu, quia elec-
tio ibi prout hic in præsentem va-
riabilis est. Respondebam enim,
quod ille text. loquebatur in ca-
su magis dubitabili. Nam si in ca-
su, quo electio non est variabilis,
disponit ibi Ordinatio quod irri-
to testamento, redditur etiã nul-
la nominatio in eo facta, à fortio
hoc erit in casu nostro, in quo
electio erat variabilis. Et creden-
dum erat, quod Ordinatio expres-
sit casum magis dubitabilem, vt
comprehenderet etiam minus
dubitabilem. Quod autem minus
dubium haberet noster casus,
quam ille in quo electio variabi-
lis erat, patet, quia talis facultas
nominandi sic vsque ad tempus
mortis concessa, magis sapit na-

turam vltimæ voluntatis, quam
contractus, vt ex multis ibi pro-
bauit, & constat hoc quia variabi-
lis est, vt. d. Ord. titu. 63. in prin-
cipio. Nimirum igitur si facilius
hæc nominatio seu electio varia-
bilis, quæ naturam sapit vltimæ
voluntatis, destruat, destructa
vltima voluntate, seu testamen-
to, in quo illa facta est. Conclu-
dendo igitur in quæst. proposita,
dico, quod nominatio prædicta
facta in testamento, quod irritum
fit per deportationem testatoris,
irrita etiam manet, & per conse-
quens iste nominatus non habe-
bit rem istam, ad quam, electus
seu nominatus fuit, sed veniet ad
eos de quibus in Ord. lib. 4. titu.
62. ordine ibi dictato.

In secundo vero casu quando
quis damnatur ad mortem natu-
ralem, res hæc minus dubitatio-
nis habet, quoniam is qui seruus
pœnæ est, electionem habere non
potest. l. ex facto. §. si quis roga-
tus in primo. ff. ad Trebellian. &
habetur in. d. l. cum pater. §. hære-
ditatem in primo de lega. 2. Unde
cum per iura illa, electio seu
facultas eligendi alicui concessa
perdatur per damnationem in
metallum, quæ damnatum pœ-
næ seruum facit, nimirum si dam-
natus ad mortem amittat talem
facultatem, quandoquidem & is
tali casu seruus pœnæ efficitur,
vt est communis resolutio in

Auth.

Auth. sed. hodie. C. de dona. in-
ter vir. & vxor.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrum cadauera eorum, qui
ad mortem damnantur tra-
di debeant medicis ad ana-
tomiam faciendam incon-
sulto Rege.

SV M M Æ.

- 1 Cadauera damnatorum ad furcas,
non possunt tradi medicis ad ana-
tomiam inconsulto Rege.
- 2 Consuetudo, quæ introduxit clau-
sulam in sententijs positam, vt con-
demnatus ad furcas ibi perpetuo
permaneat iure quoque inicitur.
- 3 Propter enormitatem delicti etiam
cadaueri pœna infligitur & inibi
ratio assignatur.
- 4 Qui capite truncantur dari quo-
que non possunt ad anatomiam in-
consulto Rege.
- 5 Idem in damnatis vt conburantur
dicendum est.

Offeret sese mihi non indecen-
ter in præsentem tractare id
super quo nuper dubitatum fuit
coram integerrimo ac præstan-
tissimo iustitiæ rectore Ioanne à
Sylua cuius anima in pace quies-
cit de quo breuissime agam, ne
longius quam oportuit euagari
videar. Asserente insigni proto-
medico Leonardo Nonio se à
Rege inuictissimo nostro non si-
ne magna difficultate impetra-

-suntq

se, vt cadauera eorum qui ad mor-
te condemnantur, traderentur me-
dicis ad anatomiam faciendam,
non defuit doctus aduocatus, qui
dixit id iure communi fieri pos-
se à iudicibus, qui reos ad mor-
tem condemnant allegans Bart.
in. l. fin. ff. de cadauer. puni. Inde
sumpta occasione mirabatur qui-
dam generosus vir & summæ au-
toritatis qui tunc temporis ade-
rat, cur id precibus à Rege neces-
se erat impetrari si iure commu-
ni fieri posset, & cur saltem si non
à iudicibus, à rectore ipso iusti-
tiæ id medicis petentibus non
concedebatur. Veritas est, quod
iure communi, hoc fieri potest:
non tamen ex doctrina Bar. in d.
l. si. quoniam ille solummodo pro-
posuit quæstionem & indecisam re-
liquit dicendo cogitabit is, quod
raro Bart. dicere consuebit. No-
uiores autem videlicet Frac. Curt.
Lancelo. dec. & alij in. l. Imperium.
ff. de iurisd. omn. iud. tenuerunt
hanc opinionem, quæ & doctissi-
mus Regij palatij Senator omni-
a quo memorandus Gaspar Valaf-
cus in d. l. Imperium aliquibus me-
dijs comprobauit. Inter quæ il-
lud adducit, quod tradit Bar. in. l.
fin. §. si. ff. de pigno. actio posse iu-
dicem capere hominem libera-
rum, & qui in nullo deliquerat
ad iustitiã exequendam, ergo à
fortiori si deliquerit (inquit il-
le) poterit eius cadauer propter

F publi-

publicam utilitatem dari medicis ad anatomiam faciendam, nec poterunt consanguinei, aut filij iniuriarum agere contra iudicem, qui cadaver patris medicis tradiderit arg. tex. in. l. quod Reipublicæ. ff. de iniur. curus verba sunt. Quod Reipublicæ venerant dæ causa secundum bonos mores fit, etiam si ad contumeliam alicuius pertinet, quia tamen nõ ea mente magistratus facit, vt injuriam faciat, sed ad vindictam maiestatis publicæ respiciat, actione iniuriarum non tenetur.

Reperio tamen, quod Franc. Rip. in tracta. de peste fol. 69. in versi. an autem corpora, proposuit hanc q. & idem tenuit quod præcedentes DD. ratione publicæ utilitatis, quæ vertitur in conservandis corporibus viuorum iuxta no. in. l. i. ff. solu. mati. Hęc autem conseruatio fieri facilius potest, quando quidem medici euadunt peritiores ob ipsam anatomiam. Dicit ille tamen, quod de consuetudine requiritur Principis autoritas siue licetia, quod Bononiæ seruati vidi. Nam Cardinalis Legatus, qui tunc temporis erat Ioannes Maria de Monte, qui postea Summus Pontifex fuit, nomine Iulius. III. concedere solebat licentiam medicis ad secandum cadaver alicuius ad mortem condemnati. Et cum forte interrogassem, cur ea licen-

tia seu facultas non concederetur ab ipsis dominis de Rota, aut ipsis dominis de Palatio ac Gonfaloniero (vt illi vocant) respondit quidam doctor Bononiensis amicus meus, id solummodo fieri consueuisse à Legato Summi Pontificis, cuius ditioni Bononia etiam in temporalibus subest. Hęc autem consuetudo summam habet æquitatem, & rationem ex infra dicendis. Vt tamen melius rem ipsam aperiam, & ne videar hęc tractare extra propositum, considerandum est, quod condemnati ad mortem vno ex tribus modis, vt apud nos moris est, vltimum patiuntur supplicium. Aut enim furca suspenduntur, aut capite truncantur, aut igni cremantur. Hos enim, qui primo modo mortem patiuntur, non posse de furca deponi, & in anatomiam medicis dari in consulto Rege, nulla apud me dubitatio est, quia licet Bal. voluerit, quod de iure suspensus nõ possit in furca pendere nisi per spacium vnus diei naturalis, vt dicit in cap. i. §. iniuria. num. 9. & 10. de. pace. iuram. firmand. Tamen apud nos inoleuit hęc optima consuetudo, vt in sententia apponatur clausula, vt suspensus perpetuo in furca permaneat. Cũ igitur hęc ita sint, & quodam modo pars pœnæ videtur esse, quod perpetuo cadaver in furca

perma-

permaneat, necessario sequitur dicendum, quod iudex hanc licetiam deponendi cadaver à furca dare non possit, quia minueret pœnam ab eo semel impositam, quod ei facere non licet, sed soli Principi hoc conuenit per. text. singu. in. l. Imperatores. ff. de pœnis facti. l. i. §. si. ff. de quæstio.

2 * Nec putet aliquis hanc nostram consuetudinem ratione carere, sed potius eam habere, quae se fundauit text. in. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœn. ibi, vt & conspectu deterreantur alij ab eisdem facinoribus, & solatio sit cognatis & affinibus interemptorũ. Et in eo etiam tex. ille singularis est, cũ iubet furca suspendendos esse famosos latrones in his locis vbi grassati sunt. Quod ad vnguem obseruatur in Regno Catalonia, in quo magis quã alibi inualuit hęc famosorum latronum pestis, & maximè in itineribus vbi passim suspenduntur in arboribus. Vidi etiã apud Gallos iuxta Montem Pesulanũ duos in itinere suspensos, qui manu armata nobilem quendam Hispanũ & pecunijs & vita spoliauerant. Et cum Senis essem decapitatus fuit quidam homicida, qui priusquam decapitaretur in foro, ductus fuit ante ostium domus illius quem occiderat, in quo loco fuerat inter eos fœdus pacis & amicitia contractũ,

& postea pace non seruata, illum interfecerat proditorie, & in eodem loco amputata fuit ei manus dextera, & statim ductus in forum decapitatus est.

3 * Nec cõtra nostram consuetudine obstabit, si dicatur, quod cadaveri nõ est infligenda pœna vt tradũt Bal. post Cyn. vbi Ias. late in. l. 2. C. qui testam. fac. poss. qui negant posse iudices eum qui sibi mortẽ consciuit in furca suspẽdere arg. l. defuncto. ff. de publi. iud. Crimẽ enim & criminis pœna extincta est, morte accusati. l. 2. C. si reus vel accusa. mortu. fue. Vnde dicunt, male agere Assessores qui contrario vtuntur. Et idem dicit Ioannes Ign. in. l. i. §. sibi manus nu. 42. ff. ad Syllania. Non obstat inquã, hoc quoniam consuetudo nostra solum procedit in criminibus atrocioribus, in quibus etiã fatentur. DD. post Imol. in d. l. defuncto, quod toleranda esset consuetudo per quam cadaveri infligeretur pœna in odium & detestationem criminis, & propter facti memoriam argu. eius quod habetur in cap. mulier is. q. i. vbi etiam animal irrationale punitur propter facti memoriam & enormitatem delicti. Et licet dicatur & aliquibus quod textus quem ad hanc conclusionem citat Accurs. in. l. 2. ff. arbo. furtim cæsa. illam non probet, tamẽ magna est Accurs.

autoritas & nimium facit vniuersalis consuetudo, non solum auctoritate Accursi. fundata, verum etiam rationibus per Imol. & Roman. adductis. Videmus enim hic, & vbiq; terrarum, quod propter enormitatem criminis cadauer in frustra secatur, & sic discerptum affigitur in locis publicis.

Et licet ista sit vera solutio ad obiectum supra positum, tamen alia non minus singularis dari potest, videlicet quod DD. regulariter loquuntur in pœna afflictiva animati corporis, quæ quidem pœna post mortem dari non potest: & est ratio secundum Bald. quia sunt pœnæ sensus, & mortuus non sentit. Nos autem loquimur quoad pœnam denegandæ sepulturæ. Pœna enim priuationis sepulturæ respicit corpus absque anima, & ideo de natura huius pœnæ est quod post mortem infligatur. Ista fuit solemnis declaratio Bal. in l. 1. col. 2. C. ex delict. defuncto. pro qua facit singu. tex. in l. 2. ff. de cadaue. puni. vbi dicitur, quod si in insulam deportatus ibi moritur, pœna etiam post mortem manet, nec licet cadauer inde transferri & alibi sepeliri, inconsulto Principe. Et licet tex. in l. 1. ff. eod. dicat simpliciter hoc peti debere, nec declarat an à Principe vel à iudice hoc conce-

di debeat, vnde aliqui etiam à iudice id fieri posse dixerunt, & voluit glo. in Clem. 1. in verbo pœnitentiæ de pœnitent. tamen verius est dicere cum Accursi. ibi in verbo petito, quod soli Principi hoc conuenit. Ex quibus concludo, quod in casu supra posito solus Princeps licentiâ dabit medicis vt cadauer de furca deponi possit & in eo anatomia fiat.

4* Hi autem qui capite truncantur, medicis dari non possunt ad anatomiam faciendam, in consulto Rege. Nā docet hodierna practica quod nil aliud concluditur in sententia, nisi quod reus in publico loco decapitetur. Quare iniustum videtur, vt cadauer vltius vexetur, & detineatur iuxta. l. cum sit iniustum & l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. facit §. 1. quib. ex caus. manu. non lic. ibi, ne iniuria defunctus afficiatur. Inquit enim Ioan. Imo. in d. l. defuncto quod Assessores iniuriam faciunt hæredibus mortui, si illum post mortem in furca suspendunt arg. l. 2. §. quotiens. ff. de iniur. Nec huic rei obstare putarem. l. quod Reipublicæ supra allegata, quia illa loquitur quando magistratus facit non ea mente, vt iniuriam faciat. Iniuria autem semper fieri videtur, ni fiat secundum ius, hoc est, lege permittente. Idq; ratione manifesta probatur, quia negandum non est,

quin

quin denegatio sepulturæ pœna sit saltem eo modo quo supra dixi, & ideo cum iudex solum condemnarit reum vt decapitetur, si postea sepulturam denegasset, tradendo medicis cadauer, iam metas sententiæ egrederetur, igitur &c. Nec obstat si dicas hic non denegari in totum sepulturam, quia ossa & reliquiæ cadaueris funerari possunt. Respondeo enim quod saltem differtur sepultura, quod iniuriosum iura reputarunt dicit. l. cum sit iniustum, & vltra sententiæ metas iudex procedet. Est enim pro constanti tenendum quod iustus ad mortem condemnatus non est deneganda sepultura per. text. in capit. quæ situm. 1. 3. quæst. 2. videlicet si verè pœnituerunt, ne obstet text. in capit. placuit. 23. quæst. 5. & est etiam text. in l. obnoxios. C. de religios. Est igitur (vt ad rem redeat) concludendum quod etiam hi, qui capite truncantur non possunt per iudices, sed solummodo per Regem ipsum medicis tradi ad anathomiam faciendam. * Alio & tertio modo vltimum supplicium patiuntur Rei condemnati vt supra dixi videlicet cum comburantur quales sunt hæretici. Et dico quod etiam hij & maiori cum ratione sine Regia auctoritate & licentiâ non possunt dari in anothomiam. Et ratio est in promptu, quia si sic

esset, non adimpleretur directe sententia, sed aut illa alterari videretur, aut pœna videretur augeri, si anathomia facta, cadaueris ossa & reliquiæ cremarentur. Iudicibus, autem semel sententia dicta, neutrum illorum facere licet. l. iudex posteaquam. ff. de re iudi. l. acta. §. de amplianda ff. eodem. Vnde vt Reipublicæ consulatur, & ne aures Regis obtundantur quotidianis in hanc re petitionibus, deberet illi iudicibus per legem concedere facultatem tradendi cadauera damnatorum medicis. Posse autem Regem id concedere nemo est qui vnquam dubitauerit, attentis his, quæ supra dicta fuerunt.

QVÆSTIO OCTAVA.

Vtrum hij qui vltimum patiuntur supplicium possint sepeliri ab amicis vel consanguineis.

S V M M A.

1. Quid statutum sit de iure diuino Canonico Ciuili, & consuetudinario, in sepeliendis damnatis ad mortem.
2. Male asseritur per aliquos. DD. peccare iudices qui corpora damnatorum in sepulchra acere permittunt.
3. Lusitanorum consuetudo in hoc iustissima & piissima.
4. Nihil obest corporibus aut animabus mortuorum ad vitam eternam

consequendam quod sepultura ca-
-reant.

4 Consuetudinem nostram in sepelie-
-dis damnatorum corporibus pietati,
-humanitati, & religioni Christia-
-nae consonam esse, multis Sacra Scri-
-ptura auctoritatibus monstratur.

6 Multa enumerantur commoda,
-quæ sequuntur si corpora in Eccle-
-sia sepeliuntur.

7 Verba S. Augusti. cum dixit fune-
-ram magis esse viuorum leticia, quam
-mortuorum subsidia, declarantur:
-reprobata opinione eorum qui di-
-cunt nihil omnino prodesse anima-
-bus si corpora in Ecclesia sepelian-
-tur.

8 Mortuis magis prosunt specialia su-
-fragia, adeo quod error sit affirma-
-re cum Ioanne Unicleff. quod oratio-
-nes, quæ uni persona specialiter ap-
-plicantur, non plus illi prosint quàm
-si generaliter pro omnibus fierent.

Vtrum autem hi, qui vlti-
-mo supplicio afficiuntur, pos-
-sint sepeliri à contanguineis, vel
-amicis, dicendum est, quod in
-hac re, triplex ius considerandum
-est, videlicet, ciuile, canonicum, &
-consuetudinarium. De iure ciuili se-
-pultura carere debent, quia iubetur
-in furca manere, vt & conspe-
-ctu deterreantur alij ab eisdem fa-
-citoribus, & solatio sint cognatis
-& affinibus interemptorum,
-vt inquit. l. capitalium. §. pen. ff. de
-pen. Item & hi, qui capite trunca-

tur, non traduntur sepulture, nec
-etiam ossa eorum qui igni combu-
-runtur, & quorum cineres cada-
-ueris remanent nisi licentia pe-
-tita, & obtenta. tex. est in l. i. ff. de
-cadaue. punito. Nec obstat. l. ob-
-noxios. C. de religio. & sump. fu-
-ne. quæ permittere videtur his
-dandam sepulturam, quia intelli-
-gitur per dict. l. i. scilicet permit-
-tente Principe. De iure autem ca-
-nonico possunt sepeliri. dict. cap.
-quæsitum. 13. q. 2. & c. placuit. 23.
-q. 5. Diuersa est tamen in hoc co-
-suetudo diuersarum prouinciarum.
-Nam Galli seruat ius ciuile,
-vt testatur Bartholomeus de Cas-
-sa in Rub. de confiscation. §. 1. 13.
-verbo il confisque les biens, nu-
-mero. 5. Et etiam in Regno Cata-
-loniæ passim in itineribus cada-
-uera in arboribus suspenduntur,
-ibique ossa catenis ferreis ligata
-perpetuo manent, vt vidi. At ve-
-ro Itali seruant ius canonicum. Vi-
-di enim multoties apud Bononiæ
-les summo mane damnatum ad
-furcam in ea suspendi, & vespere
-de illa deponi, & sepulture tra-
-di. Quæ consuetudo videtur
-originem sumpsisse ex tex. deut.
-21. & text. Iosue. 8. f. vbi dicitur
-Regem quoque eius suspendit
-in patibulo, vsque ad vesperam
-& solis occasum, præcepitque
-Iosue, & deposuerunt cadauer
-eius de Cruce. Et ideo dicit Cas-
-san. loco vbi supra, quod melius
-in hoc

in hoc faciunt Itali quam Galli
-2. Sunt etiam qui dicant, nõ va-
-lere consuetudine, vt corpora da-
-natorum in sepulta maneat, inõ
-peccare mortaliter iudices, qui
-sepultura illis denegant. Firmat
-hoc Rauenna. in cõpendio tit. de
-furt. colum. 2. ad fine. & alij quos
-refert & sequitur Rochus. in. c. fi.
-de consuetu. fol. 12. Et grauissi-
-mum errorem facere iudices testa-
-tur Iacob. Beulen. in repetitio. l.
-capitalium. §. famulos num. 15. de
-pen. sumpta argumentatione à
-tex. in. cap. quæsitum. 13. q. 2. Cui
-enim Sacramentum pœnitentiæ
-nõ negatur, nec sepultura negan-
-da est. Doctissimus tamen Dida-
-cus Couarruias in lib. 2. resolu-
-tionum cap. 10. nu. 11. dicit, quod
-non auderet, mortalis criminis
-culpa notare iudices, qui, attenda-
-& loci & temporis qualitate, &
-conditione, optimo in Reimpu-
-blicam zelo corpora damnato-
-rum vltimo supplicio, vel ad tem-
-pus, vel in perpetuum insepulta
-iacere, dimittunt. Et huius opi-
-nionis fuit id asseuerando Ma-
-ior in. 4. sententiarum dist. 45. q.
-4. qui iudices excusat. Nec Abb.
-in. c. ex parte in. 1. de sepultu. &
-Syluest. in verbo sepultura. quæst.
-10. contrarium dicunt, vt recte
-inueni constabit. Et licet ob-
-stare videatur text. supra relatus
-deuteronomi. cap. 1. illi tamen sa-
-tis respondet Maior loco supra

3 relato. Consuetudo tamen nõ
-stra & iustissima & piensissi-
-ma, melius in hoc se habet, quæ
-& iustitiam amplectitur, & mise-
-ricordiam non deserit in hac re-
-medium inter has duas consue-
-tudines tenens. Nam quauis
-in sententijs dicatur, vt notum
-est, quod talis damnatus perpe-
-tuo infurca permaneat, adire-
-niente tamen die, in quo cele-
-brantur vespere commemora-
-tionis omnium defunctorum,
-cadauera de furca deponuntur
-& cum solempni pompa sodaliu
-confraternitatis diuæ Mariæ de
-misericordia sepeliuntur. Item
-& hij, qui capite truncantur,
-cum per aliquod spatium tempo-
-ris ad terrorem in loco publico
-detinentur, etiam sepulture tra-
-duntur obtenta facilliter licentiã
-à iudicibus.

Neque putet aliquis hanc nõ
-stram consuetudinem ideo in-
-troducendam, vt credamus aliquid
-obesse corporibus aut animabus
-mortuorum ad vitam æternam
-consequendam, quod illi sepul-
-tura careat. Iniuria enim in hac
-4 vita corporibus illata nihil obest
-resurrectur, quin vitam æter-
-nam consequi possint, vt est tex.
-in cap. sacris in fi. de sepultu. cum
-ait licet non oblit iustis sepultu-
-ra nulla vel vilis: impijs tamen
-celebris vel speciosa non profit,
-etiam si ipsa corpora fluminibus

submergantur, vel à bestijs consumantur, vel quocūque modo in sepulta iaceant, vt testatur August. lib. 21. capit. 12. de ciuitate Dei, iuxta illud verbum domini apud Matth. cap. 20. Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Et ideo dicitur in Psalmo. 78. possuerunt mortalia seruatorum tuorum escam volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ, effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Hoc itaque (vt inquit Conradus Brunus in lib. 4. de cæremonijs cap. 6.) magis est ad exaggerandam crudelitatem eorum, qui talia fecerunt, quam ad eorum mortuorum infelicitatem, qui crudelitate illa perpessi sunt. Quauis enim ea in cōspectu hominum & dura, & dira videantur, preciosa tamen est in conspectu domini mors sanctorum eius, vt tradit sanctus Ambrosius in libro de bono mortis capit. 10. Et hic considerandum est, quod non solum defectus sepulturæ animabus quidquam obesse potest, sed neque etiam ipsis corporibus. Non enim credendum est, (vt inquit idem Conradus) Deum optimum maximum permisisse, vt corpora tot sanctorum Martyrum lacerata & concremata fuerint, si quidquam corporibus

eorum in extremo iudicio resurrecturis obesset illa ingens sauitia. Neque ob aliud, dicit, credendum esse hoc diuinitus fuisse permisum, nisi vt discerent Christiani in confitendo Christum deum contemnunt hanc vitam, multo magis contemnere sepulturam, & nihil dubitare, etiam neglecta corpora, integra tamen eadem in extremo iudicio esse resurrectura. Hæc autem omnia licet verissima sint, consuetudo tamen nostra in sepeliendis damnatorum corporibus pietati, humanitati, misericordiae, & religioni Christianæ consona est, vt supra dictum extat, & probatur ex verbis text. in l. & si quis. §. sed interdum ibi vel ipsius humanitatis, an vero misericordiae, vel pietati tribuens. ff. de religio. & sumpt. funera. Videmus etiam quod quando Iacob filium Ioseph. rogauit, vt eum non sepeliret in Ægypto, hoc opus sepeliendi misericordiam appellauit. Habetur etiam Genesis cap. 47. in fine facies mihi misericordiam, & veritatem, vt non sepelias me in Ægypto, sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac. Condasq; me in sepulchro maiorum meorum. Quod filius sic fecit, vt pater ei preceperat, obtenta licentia à Pharaone Rege, vt dicitur Genesis capite quinquagesimo in principio.

Dauid

Dauid etiam, cum nunciatum ei fuisset, quod viri Iabes Galad sepelissent Saul, benedixit eos sic dicens: Benedicti vos à Domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelivistis eum, vt habetur. 2. Regum capit. 2. Et ob hanc rationem antiqui patres filijs curam commendarunt eorum cadauera sepelienda, quod res hæc ad pios & misericordes filios pertineat. Constat Genesis capit. 49. vbi Iacob, postquam benedixit filijs suis præcepit eis, vt eum sepelirent cum patribus suis, sic etiam Tobias filio suo curam sepeliendi eius corpus imposuit, vt legitur Tob. cap. 4. & habetur in cap. Ebron. 13. quæstione. 2. Sic etiam Isaac & Hirmael filij Abraam sepelierunt patrem suum, vt dicitur Genesis capite. 25. in principio. Et per contrarium res inhumana videtur, & vltionis atque vindictæ digna, prorsusq; à misericordia aliena, si cadauer alicuius sepulturæ non inferatur. Nam Propheta ille domini, de quo narratur. 3. Re. cap. 13. cum inobediens fuisset domino, verba hæc ab ipso domino audiuit, Quia nõ obediens fuisti ori domini, & non custodisti mandatū qđ præcepit tibi dñs Deus tuus, & reuersus es, & comedisti panē, & bibisti aquam in loco, in quo præcepit tibi ne comederes panem,

neque biberes aquam, non inferetur cadauer tuum in sepulchrū patrum tuorum. Fuit autem Propheta iste occisus à leone in via, & erat cadauer eius proiectum in itinere, & postea ab alio Propheta fuit sepultus. Si ergo opus istud sepeliendi cadauera, opus est misericordiae, iam audiamus verba miranda tex. in cap. ponderet in fi. 50. di. Sentetiam, que vetat misericordiam, non solum tenere fratres, sed etiam audire, fugite, quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus & sacrificijs. Nec ius ciuile hoc pietatis & humanitatis, atque misericordiae opus improbare videtur, quod prohibeat mortuorum corpora sepelire intra municipia, ciuitatem, vel oppidum. l. 3. §. diuus. ff. de sepul. violato. l. mortuorum. C. de religio. & sumpti. fune. Hoc enim iure ciuili ideo prohibebatur, ne foetore cadauerum aeris temperies corrumperetur, & inde morbi periculosi in municipes & ciues irruerent: quod facile cuenire poterat, si cadauer non sub terram, sed super eam deponeretur circumdatum tenui pariete, qui multoties demoliebatur antequam vermibus corpus consumeretur, & ob id foetor maximus locum illum circumdabat, quod & nunc apud Italos facile cuenire potest, quando quidem

codem

eodem modo multa nobilium virorum cadauera in Ecclesijs deponuntur. Nunc autem iam mater Ecclesia statuit, vt corpora mortuorum sepeliantur, & quidem apud Ecclesiam, vel eius cœmiterium, vt habetur in Concilio Triburiensi, cap. 15. & in tex. cap. vbiunque, & c. placuit, & c. non æstimemus. 13. q. 2. & in c. nullus cad. causa, & q. Et ex hoc sepulturæ loco nonnulla animabus commoda sequuntur. Primum * nempe est & præcipuum, vt orationibus canonicorum, monachorum, vel clericorum in ea Ecclesia degentium domino commendentur mortuorum animæ, & remissionem delictorum, quæ meritis non obtinent illorum in tercessionibus percipiant, vt dicitur in d. cap. 15. Secundum est quod eorum animæ commendantur specialiter patrocinij sanctorum illorum, in quorum nomine dedicata est Ecclesia, in qua mortuorum corpora sepulta sunt, vt inquit tex. in d. c. non æstimemus in fi. & tradit glo. in cap. cū graua ead. caus. & q. Et ideo summa cum ratione pia illa ac religiosa cōsuetudo apud nostrates inualuit, vt sub vmbra & protectione alarum diuæ Mariæ matris Dei & virginis intactæ corpora damnatorum cum processione solemniter sepeliantur in templo diuæ Marię de misericor-

dia, vt ipsius virginis dei paræ, ac omnium fidelium matris pia intercessione interueniente à pœnis purgatorij liberentur.

Prodest etiam ad aliud sepultura ecclesiastica, quoniam hi, qui locum sacrum ingrediuntur, vbi corpora sepulta sunt, facilius mouentur ad compassionem, & orant dominum pro sepultis, & cum venit in mentem sanctus aut sancta, in cuius honorem ille locus est sacratus, animas defunctorum ei commendant, vt apud Deum pro illis intercedere dignetur: quod certe ita non facerent, nisi hoc sepultura posita ante oculos admoneret. Et quauis de defunctis alibi sepultis recordemur, non solet mens nostra sic prompta effici ad orandū pro illis prout est, cum peruenimus ad loca sacra, vt ex multis concludit frater Alfon. in d. libro aduersus hæreses, lib. 13. in verbo sepultura fol. 827. & tradit Ioannes Raulin. in libro qui subscribitur doctrinale mortis titulo de cura cadaueris habenda, c. 27. versi. secundo utilis, & c. vbi ponit & alia commoda, quæ ex sepultura ecclesiastica mortuis obueniunt: * & ex eorum dictis declaranda sunt verba sancti Augustini in libro primo de ciuitate Dei, capit. 12. & in lib. de cura pro mortuis agenda cap. 7. dū dixit funera magis esse viuorum solatia

solatia quam mortuorum subsidia, concludens locum sepulture nihil prodesse animæ ad gloriā, vel miseriam eius augendam, vel minuendam, vt etiam supra dicebatur: vt illud intelligatur verissimum esse in casu quo loquitur, videlicet ad animæ gloriā augendam, nam alias habet sepultura non contemnendas utilitates, vt dictum est. Ex quo inquit Alfon. Castr. vbi supra quod Valdenses (de quibus scribit Aneas Sylvius de origine Boemorum cap. 35.) quando asserunt nihil distare qua terra corpora humana sepeliantur, siue locus sit sacer, siue non, recte quidem dicere, neque eorum sententiam de hæresi esse notandam. Sed quia absolute affirmarunt, nihil omnino prodesse animabus, quod corpora in loco sacro sepeliantur, merito sententia eorum damnatur, quia licet non profit ad animæ gloriā augendam, prodest tamen ad alia, de quibus modo dictum est, & tradit Conrardus in d. libro de cæremonijs lib. 4. cap. 6. Confirmatur hoc, quia etiam in veteri testamēto maximus quidem habebatur respectus, in sepeliendis cadaueribus ad loca, in quibus illa sepelirentur. Nam Propheta senex ille, de quo narratur. 3. Regū cap. 13. iussit corpus suum sepeliri in sepulchro in quo vir Dei sepultus erat, & quod ossa eius

ponerentur iuxta ossa illius viri Dei. Quæ res illi profuit, vt multis elapsis annis, quando Iosias Rex templi idolorum euerteret, & ossa exhumari de sepulchris, & ea comburi iussit, honorem Prophetæ Dei differens iussit, vt ossa alterius Prophetæ qui iuxta illum sepultus erat, intacta manerent, vt legitur. 4. Regū cap. 24. Constat etiam Genesim cap. 35. quod Debora nutrix Rebecæ sepulta fuit ad radices Bethel subter quercum, in quo loco edificauerat antea Iacob altare, & appellauerat nomen loci illius domus Dei. In exequijs autem agendis is ritus obseruari debet, quæ peculiari consuetudo patriæ tenet, dummodo non abhorreat à pietate, vt concludit Antonius Honcala in tractatu de exequijs pro defunctis folio. 63. vbi etiam eleganter tradit, quid significant vestes lugubres & campanarum sonus, & ceræ crematio, quid incensum, & tintinabuli sonitus, & crux dominica, pompam lugubrem præcedentes d. folio. 63. colum. 3. Laudanda est itaque consuetudo nostra & amplectenda, quæ cadauera eorum, qui in patibulis moriuntur, sepelire statuit. 8 Et quāquam * vniuersalis Ecclesia singulis annis statuerit, preces pro mortuis domino effundere, & suffragijs eos iuuare, & pro omnibus regeneratis hæc fa-

reere consueuerit, vt nullus præ-
mittatur ad quem debeant
ista beneficia peruenire. Melius
enim supererunt ista his, quibus
neque obsunt, neque profunt,
quam eis deerunt, quibus pro-
funt, vt inquit sanctus Augusti-
nus in libro de agenda cura pro
mortuis, & habetur in text. d.
cap. non æstimemus. Prædicta ta-
men pia consuetudo statuit, vt
specialiter pro his damnatis ad
mortem suffragia fiat eo die, quo
per sodales congregationis diuæ
Mariæ de Misericordia eorum ca-
dauera sepeliuntur: quia mortuis
magis profunt specialia suffragia
ex intentione facientis pro illis
secundum Tho. in 4. & alios quos
sequitur Archiepiscopus Floren.
in. 3. parte in tit. de suffragijs in fi-
ne principij & in. §. 6. adeo vt er-
ror sit affirmare quod orationes,

quæ vni personæ specialiter ap-
plicantur, non plus illi profunt,
quàm si generaliter pro omnibus
fierent. Cuius erroris fuit autor
Ioannes Vuiteleff. quam multis
sacrarum literarum autoritati-
bus impugnat & damnat frater
Alfonfus de Castro in libro, *in*
aduersus hæreses in verbo oratio
in fine folio. 703. quæ referre nõ
curo. Satis est locum lectori indi-
care in quo multa doctissime cu-
mulata reperiet. Et fuit huius im-
probi Ioann. Vuiteleff. opinio
illa reprobata per Concilium Cõ-
stantiense sessio. 8. inter alios pa-
riter reprobatos articulos. 45.
quorum ille vnus. 19. erat in or-
dine scripturæ. Iussit item sacrum
Concilium ossa dicti Ioannis ex-
humari, & præcul ab Ecclesiæ se-
pultura iactari, vt constat in di-
cta sessione. 8.

L A V S

D E O

INDEX GENERALIS OMNIUM SENTEN-

TIA RVM ET NOTABILIVMQUE IN
hoc libro continentur, tam authoris quam Ad-
ditionatoris æditus à Licentiato Yebra
de Quiros Regalis parlamenti Va-
llisoleti aduocato.

A.

Narrari consilium commenda-
tur decisione. 2. num. 8. ibid.
additio. plura addit.

A. adulterij poena quomodo pro
cedat attentio iure, & consuetudine huius re-
gni ad. dec. 3. super n. 1. verbo occisa fuerit.

Acceptatione emphyteusis, per patrem me-
liorate inducitur additio hæreditatis pater-
næ dec. 5. nu. 5. ad. ibidem tenet contrarium.

Accursum glossa magna in. l. nam ita. §.
in fideicommissio. ff. delegatis. 2. nouiter in-
telligitur ad. dec. 7. super num. 1. col. 3.

Argumentum à contrario sensu non va-
let in iure, nisi quando ex eo colligitur dis-
positio contraria in casu contrario ad. dec.
7. super num. 1. col. 12.

Alienationem a patre vel a matre de-
functis factam in bonis fideicommissi, vel
alio vinculo suppositis filius hæres absque
beneficio inuentarij, non potest rescindere
dec. 8. nu. 6. ibidem addit. super n. 6. col. 1.

Alienationem rerum feudi, vel emphyteu-
sis quæ alienari non possint filius hæres po-
test contrahere offerendo damna, & inter-
esse secus rerum emphyteusis hæreditariæ
ad. dec. 8. super num. 6. col. 1.

Alienatio bonorum maioratus offerendo
damna, & interesse potest contrahere ad.
dec. 8. super num. 6. col. 1.

Alienatio emphyteusisque etiam requi-
sitò domino ex pacto, vel consuetudine in
preiudicium successorum vendi potest, an
contrahere possit dicitur idem, quod dici-
tur de alienatione emphyteusis hæredita-
riæ addit. dec. 8. super num. 6. col. 2.

Alienatio non feudi, non fideicommissi
non emphyteusis, non maioratus sed aliorum
bonorum nullo vinculo supposita à defun-

cto facta à filio hærede non potest contra-
ueniri etiam pro rata illorumque a defun-
cto habet, nisi ex non controuentione hæ-
redi magnum veniat damnum, vel nisi pu-
blicum interesse versetur in conseruatione
illorum addit. deci. 8. super num. 6. colum.
2. & 3.

Auus paternus non tenetur alere nepo-
tem spurium, vel ex filio spurio natum
legitimum si ipse se potest alere, vel ha-
beat patrem, aut matrem, aut auum ma-
ternum eum alere potentes, vel officium,
aut artificium secus si non habeat decisi. 11.
numero. 7. ibi additio. numero. 7. colum-
na. 3.

Absens in causis grauibus semper est ci-
tandus personaliter, vel in domo presentis
habitationis licet ultra mare sit dummo-
do compertum sit illum viuere, & in quo
loco sit, & domicilium constituerit aliàs da-
tur eius bonis curator ad. deci. 15. in princ.

Absentis in causis leuibus personalis ci-
tatio ad. deci. 15. in princ. colum. 2.

Absens licet, in causis grauibus non ci-
tatur personaliter, quando non patet tutus
accesus ad citationem personæ faciendam,
ad. decisi. 15. in princ. colum. 2.

Author de rigore iuris male iudicat, dec.
2. ad. ibid. colum. 4.

Alienare prohibitus non est prohibitus
ad longum tempus locare, nisi consuetudo
sit in contrarium ad. decisi. 26. num. 7.

Authoris Gamæ sententia dec. 27. repres-
henditur ad. ibi. in fine.

Authoris opinio de. 34. concurs legibus
est huius regni, ad. ibi. in princ.

Actore non probante, aut nullum ius
habente absoluitur reus, & si nihil presti-

terit dec. 36. idi. ad. super numer. 1. columna. 2.

Additio in ducta pro liberatione vnus debiti, pro quo antecessor litigabat non operatur implicationem respectu aliorum ad. dec. 40. num. 1. ad. ibi contrarium.

Annulatio actus illiciti secundum naturam suam inducitur ipso iure, etiam si non opponatur poena nullitatis in lege prohibente apponatur tamen alia poena ad. dec. 40. super num. 3.

Annulatio quoque inducitur, ex contractu materiae grauis illicito quia prohibito cui lex resistit aposita, alia poena licet poena annulationis, non fuerit posita, ad. dec. 40. super num. 3.

Annulatio inducitur ex actu materiae, etiam non grauis cui lex resistit alicui poena non fit aposita ad. dec. 40. numer. 3.

Annulatio, actus non inducitur quando actui est aposita poena vnica oratione cum praecipio tunc ergo vale actus debetur, tamen poena, secus si diuersis orationibus, tunc inducitur, & nullitatis poena, non fit aposita, ad. dec. 40. num. 3.

Annulatio inducitur ex contractu factu, contra formam a lege inuentam licet lex non resistat actui verbis praecisis, & prohibitis ad. dec. 40. num. 3.

Annulatio non inducitur ex contractu cui lex, nec resistit, nec permittit, sed ei non assistit, ad. dec. 4. numero. 3.

Adiudicatio voluntaria in solutum, pro maiori quantitate, quam debetur ex nulla, dec. 40. num. 4. ad. ibidem de iudiciali.

Actus corrumpit non seruato etiam minimo, quod de forma sit, dec. 45. num. 3. ibi dem addic.

Appellatio de non condemnando in specie, si reus non appellet a tota sententia iusta est, secus si appellet, ad. dec. 65. in prin.

Appellatio rei a tota causa de voluit causam a iudicem suum, & si actor praueuerit, ad. dec. 65. in prin.

Ad dictionem ante pars debet citari, & eius notificatio fieri, dec. 66. num. 1. ibi addic.

Administrator collegij vt gubernationis secularis potest remittere, & remittendo preiudicat secus administrator monasterij ad. decisione. 72. numero. 5.

Appellatio a sententia edilium vulgo felices, & iudicum de mella debet fieri ad cancellariam Regiam non ad decuriones ad. de. 80.

Appellatio a sententia lata super exce-

ptione declarans eam non probatam, non valet, dec. 87. nu. 1. contrarium ad. ibidem.

Alienatione bonorum prohibita posunt bona obligari, pro securitate obligationis praemissae, si contractus permissus est, & talis qui possit obligare, ad. dec. 80. in prin.

Appellatio vel supplicatio sententiae in interlocutoriae desertionis, vel denegationis reuisiones valet in casibus vbi appellare licet, ad. dec. 101. num. 1. col. 4.

Alienatione prohibita & in casu alienationis, alio vocato secuta alienatione, acquiritur ius reuocabile, etiam si alienans redimat, nisi redemptio sit ante quam alius possessionem acquirat, ad. decisio. 111. in principio.

Appellatur a sententia qua quis se pronuntiat iudicem, vel non iudicem nisi in superioribus iudicibus, contra quos non cadit appellatio, ad. dec. 159. in prin.

Adulterium excusat ignorantia probabilis, & in uencibilis coadiuuata matrimonio palam contracto secus alia, additio decisio. 169. in prin.

Asecuratio mercium facta tempore quod iam ob naufragium amissa sunt valet si asecuraturus ignoret, ad. dec. 181. in prin.

Asecuratio non valet nisi merces sint impositae & valebit pro impositis tantum additio decisio. 181. in prin.

Asecurator mercium communium non tenetur, nisi pro parte a se asecurata, nisi quando asecuratio sit utilis socio, vel ex mente contrahentium constet periculo vtriusque in merfas esse addic. decisio. 181. in prin.

Alimenta debentur spurio secundum possibile substantiae patris, & dignitatem spurij computatis alijs patris obligationibus de iure regio non excedunt quintum imò si sit excessiuum eis abreuiatur, ad. decisio. 201. num. 3.

Additio hereditatis non inducitur in muliere, etiam faciente actus citra ius, & nomen heredis nisi excircumstantijs de scientia & prudentia mulieris constat, ad. dec. 219. numero. 5.

Additionis reuocatio materiam, additio decisio. 219. num. 6.

Accusator ob delictum non tenetur carcerato sum ministrare, ad. dec. 262. col. 1. 1.

Appellari potest a sententia in qua dominus iuuetur citari, ad. decisio. 266. columna. 1.

Appellationi deferens iudex a quo in casibus

bus vbi appellari non potest, transfert iurisdictionem ad superiorem & ipse remanet in habilis ad executionem nisi detulerit cum clausula in quantum de iure possit ad. de. 301. col. 1. & 2.

Alienatio necessaria litependente fieri potest absque vitio litigiosi, nec reuocatur vt attentata ad. dec. 198. in prin.

Arrhae deducuntur ex tertio vel quinto in quo filius est merioratus non ex aceruo bonorum, nisi maritus tempore promissionis non habeat filios alterios matrimonij. Tunc deducantur ex aceruo bonorum ad. dec. 311. col. 2. & 4.

Agens ex vna causa, & si in processu constet de alia, equitate ex continet ad. dec. 333. col. 1.

Amittens literas cambi non habet actionem contra eum at quem missae sunt, sed contra eum qui missit ad. dec. 339. in prin. col. 1.

Autia faciens testamentum pro ne potest mentecapto potest vnum, vel plures instituire ad. dec. 341. col. 1.

Alegari potest contra sententiam transactam in rem iudicatam de iniustitia parte elegante sine contradictione praxi tamen nunquam seruatur ad. dec. 357. col. 1.

Adulterio dubio non potest maritus, ultra simplex exilium aliam poenam corporalem in stringendi ad. decisio. 371. in principio.

Arrhae deuentur iusta quantitatem dotis solutae ad. dec. 373. col. 1.

B.

Bartolus in l. re coniuncti. ff. de legatis. 3. num. 43. nobiter intelligitur ad. dec. 7. super num. 1. col. 1.

Bartoli intellectus ad. l. quod scitis. C. de bonisque liberis reprehenditur ad. dec. 9. super num. 1. col. 3.

Bartoli opinio in l. quod scitis. C. de bonis quae liberis cum timore defenditur. de. 9. num. 2. sine timore amplectitur additio ibidem.

Beditio pignoris ab executore facta pro debito priuati mala fide dolo, aut colusio ne respectu vilitatis pretij lege non inuenitur nulla, querella tamen officio iudicis, & restitutione irritatur ad. dec. 40. in prin. col. 2. ad. de. 202. ad. de. 203. ad. de. 204.

Benditionis pignoris executor respectu vilitatis pretij pignoris venditi, ex dolo, & malicia, & emptor patriceps tenetur ad restitutionem rei cum fructibus perceptis, & percipiendis similiter creditor sciens emptor tamen facta prius excursionem in bonis executoris, & creditoris ad. deci. 40. in prin. col. 3.

Beditio pignoris ab executore facta viliiori pretio quam res valet pro debito fiscalis, sine dolo etiam non valet si potest praesumi gratia ex vilitate pretij, vt quia accepit rem magni pretij cum potuisset aliam iusti pretij accipere secus alias ad. dec. 40. col. 3.

Benditio pignoris ab executore facta omisis legis solemnitatibus est nulla ad. dec. 40. col. 3.

Benditio pignoris priuata facta ab executore, etiam cum vilitate pretij non rescinditur, nisi interueniente deceptione ultra dimidiam iusti pretij dec. 40. col. 3.

Benditio pignoris priuati ab executore facta cum vilitate pretij hoc regno regis tribunalibus, ad eius rescissionem, habet quadriennium, & maius tempus, siue laesio sit intra, siue extra dimidiam, & fit restitutio cum fructibus deductis expensis, & restituito debito creditori cum interesse, & reditibus ad rationem vnus pro quatuordecim, nisi extimatum in solutum adiudicetur creditori, ad. dec. 40. col. 3. Et hoc de pignore immobili, de mobili vide ibi.

Bona data in dotem stimata stimatio neque facit emptionem soluto matrimonio debet restitui post dilationem annalem, non ante ad. dec. 123. num. 3.

Benditio facta sub conditione si dominus no placuerit, & non alio modo etiam sequuta traditione excusat acadumitate, nisi contra-hentes nimis differant licentia a domino petere nec tunc protestatio excusaret ad. dec. 147. num. 4.

Bona prohibita alienari pro vita possessoris confiscari posunt saltem in bonis dotibus ad. dec. 188. col. 1. & 2.

Bona libera efficiuntur deficientibus consanguineis de iure communi secus de consuetudine, & in maiora tu perpetua conseruationis familiae ad. de. 193. col. 1.

Bona acquisita per concubinam habitam cum amasio praesumuntur quae sita ex bonis amasijs ad. de. 224. in prin. col. 2.

Bona appellata vulgo de aluedis si inculta per triennium possessor relinquantur

amittit dominium, & possessionem ad. de. 231. col. 2.

Benedictioni pactum resolutorium à positum casu quo emptor pretium non soluat, si venditor habet fidem de pretio, & dat dilationem etiam de vno die non potest agere ad restitutionem contractus, sed ad solutionem pretij ad. dec. 211. colum. 1.

Benedictio rescenditur emptore non adimplente conditiones positas in contractu quæ fuerunt causa finalis ad. illum secus alias ad. dec. 211. in prin.

Bendita re cum lésione vltra dimidiam emptor restituit fructus a die litis cõtestationis, & emptori interesse pretij ad rationem quatuordecim pro vno ad. dec. 292. colum. 2.

Bendita re iudicialiter cum enormissima læsione debentur fructus aut redditus in quocumque tempore ad. de. 292. col. 2.

Benedictionis appellacione non venit datio insolutum in odiosis, secus in favorabilibus vel vbi ex mente legis, vel contractus resultat iniquitas, vel vbi militet eadem ratio ad. dec. 296. col. 1. & 2.

Bona acquisita a prelato & beneficiato præsumuntur acquisita ex prelatura, & beneficio, nisi heredes contrarium probent ad. dec. 376. col. 1.

Bona patris filius habet hypothecata pro mala administratione dolosa, vel culposa ad. dec. 333. in prin.

Bona patris filius non habet hypothecata pro alienatione patris quando eam fecit pro soluendis debitis ad. dec. 333. in prin.

Bellum contra hostes infideles iustum est ad. dec. 338. in prin.

Bona lucrata constãte matrimonio sunt cõmunia inter virũ & vxorẽ de iure cõmuni excludit cõsuetudine lusitani ad. d. 317. c. 1. de cõsuetudine nõ de iure cõmuni.

C.

Consuetudo potest inducere, vt bona emphyteusis cum domini licentia, aut requisitione possint alienari in præiudicium sequentium vocatorum ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.

Census incommoditatibus emphyteusis non potest constitui quia non est immobilis neq; ius reale ad. dec. 5. super n. 1. co. 3.

Census potest constitui in bonis emphyteusis alienari non prohibitis, vel hæredataris vel solitis ex vsu alienari ad. dec. 5. super num. 1. colum. 3.

Capellania colatiua dotari non potest neq; Ecclesia dotari ex bonis emphyteusis prohibita a domino alienari ad. dec. 5. super num. 1. colum. 3.

Consilium Philippi Decij dec. 6. num. 3. aliter quam ibi intelligitur ab ad. ibidem

Consuetudo antiqua succedendi omnino seruanda est, & dat formam succedendi ad. dec. 7. super num. 1. col. 17.

Cõsensus alienationi præstitus non tollit ius de futuro competens consentienti dec. 8. num. 8. ad. ibi. num. 8. tenet contrarium.

Consuetudo respectu successione nepotis descendens faciens bona materna, & paterna vnum patrimonium defenditur dec. 9. num. 2. ad. ibi. non in omnibus defendit.

Contractus est promissio quando in substantiali nihil aliud continet quam promissio secus si contractus adat supra promissio nem, vel in modo, vel in tempore, vel in alijs accidentalibus, vel substantialibus tunc non est promissio dec. 13. n. 4. ibi. super n. 4. ad.

Caducitas non transit ad hæredes neq; contra hæredes quando dominus fuit scies & non conquestus est in vita eius, vel vasalli secus alias de. 17. n. 2. ibi. ad. col. 1.

Carolus Ruinus non admittitur ab auctore ad. de. 17. num. 2. col. 1.

Coitus damnatus dicitur hodie ex is regnis in quo mater incurrit poenam mortis naturalis ad. dec. 23. col. 3.

Coitus damnatus vt successionem tollat debet esse pugnabilis per se, ratione ipsius coitus, & ratione personarum coheuntium & ex natura rei, non per accidens, vt ratione loci, vel alterius circumstantias extrinsecæ ad. dec. 23. col. 3.

Cinus pro parte repellitur, & pro parte sustinetur dec. 23. col. 4.

Conditionem impleri momento sufficit nisi ex voluntate testatoris requiratur per seuerantiam, vel habeat tractum successiuum, vt conditio de nomine, & armis ad. dec. 27. super num. 5.

Clausula fideicommissi repetitur ex forma verborum, ex generalitate ex precedentia, ex relatione ad inferiora, & ex identitate rationis ad. dec. 27. num. 8.

Contractus non extenditur vltra personas in eo nominatas dec. 36. num. 1. ibi. dem ad. col. 3.

Contractuum mens in contractibus debet attendi, & debet elici ex consuetudine, &

neq; alijs coniecturis ad. dec. 36. n. 2. col. 3.

Citatio circumducta non est in causa executiua reo citato ad venditionem pignorum, & si executio suspendatur per leuemetre ad. dec. 60. in prin.

Commissum remittit dominus emphyteusis recipiendo præteritas pensiones absque protestatione ad. dec. 72. num. 5.

Commissum non remittit dominus emphyteusis recipiendo pensiones præteritas cum protestatione ad. de. 72. num. 5.

Commissum remittit dominus recipiendo futuras præstationes, etiam cum protestatione, nisi emphyteota ei consentiat si ipse sciat secus, alias vel si ipse recipiat secus si procurator, nisi habeat speciale mandatum ad. dec. 72. num. 5.

Conductor est remittenda pensio propter pestem ad. dec. 73. num. 1.

Contractus facit quod præsumatur pro se, & eius iustitia si in eo solemnitas interuenire secus alias dec. 82. num. 1. ibi. ad.

Commissum non transit contra hæredes emphyteotæ de. 83. nu. 3. ad. ibidem.

Caducitatem non incurrit emphyteota non soluens pensionem quia qualitatem rei ignorat dec. 91. num. 1. ibi. ad.

Compensatio admittitur aduitandum commissum si quantitas sit compensabilis liquida, aut breui liquidanda secus, alias ad. dec. 91. num. 2.

Commissum vitatur quando per dominum stetit laudemium nõ solutum ad. de. 91. n. 3.

Commissum remittit dominus pensionem recipiendo ad. dec. 91. num. 4.

Clerici concubinae non deuentur salariũ operari, etiam si onatio seruiet de. 106. n. 1. ad. ibi. de concubinae si aliter fit satisfactum.

Clerici concubinae ab ipso donatio remu nescit non potest fieri de. 106. n. 1. ad. ibi. rium meritis probatis talibus quod pro eis posset potero salatur usque ad quantitatem donationis, & satis fit pauper, & non præsumatur habere.

Coactio legitimæ fit & fit supra iudices moderatur interesse, vt nõ fit nisi ex cõsentu ad. de. 110. nu. 3. col. 4.

Conditio habitatiuico verborum constructu, vt sic lego seruo libertatem si hæredi seruerit pro tempore vite eius est mixta vnde si de sit in culpa hæredis, siue per eum habetur pro impleta. secus si diuerso verborum constructu ad. decisio. 115. in prin. col. 2. in nouis. l. l. in iustis. 53.

Creditor secundus habens domini assensum præfertur primo non habenti ad. dec. 116. num. 1. colum. 3.

Contractus purus secundus cum traditione præfertur primo conditionali cum clausula constituti, & purificati conditione non tollitur medio tempore, quæ situm per illum ad. de. 116. num. 3. col. 3.

Caldas repellitur ad. dec. 117. in prin.

Caducitas non caufatur ob non solutam paruum quantitatem, puta vnus nummi nisi defectus solubtionis procedat ex malitia, vel pensio tota sit paruum quantitatis ad. dec. 119. num. 1.

Copula præcedens matrimonium non retrotrahit medietatem lucrorum constantem matrimonio acquirorum solum currit a velacione ad. de. 124. col. 2.

Clausula codiciliaris conseruat legata, & fideicommissa relicta in testamento alias nullo dec. 126. num. 3. ibi. ad.

Collatio competit habenti ius succedendi, quærellandi, contrabulandi, & subcedenti ex capite vnde liberi ad. decisio. 134. columna. 2.

Condemnatus ex delicto famoso infamis est dec. 139. num. 1. ad. ibi in prin.

Collatione legitimæ carent data filio ad militiam, vel dignitatem quæ non solet vendi neque data eunti admilitandum, nisi pater habeat filij bona, vel in contrarium sit protestatus, & tunc imputatur in. 3. & 5 ad. dec. 140. in prin. colum. 2.

Collatione hæreditaria carent redditus annui filio a patre traditi si essent necesse sarij ad alimenta filijque pater illi dare teneatur, secus alias ad. dec. 140. num. 3.

Collationis sunt fructus dati ob causam matrimonij, dati vero simpliciter per viam donationis imputantur in tertium & quintum ad. dec. 140. num. 3.

Consensus præsumptus ex labso longi temporis æquipolet expreso de. 144. numer. 1. ibi ad. in prin.

Consensus præsumptus ex labso longi temporis sufficit vbi lex requirit consensum seu licentiam pro solemnitate alicuius contractus ad. dec. 144. in prin.

Clericus potest dotare filiam spuriam ex redditibus sui beneficia additio. decisio. 149. num. 7.

Conductor fit remissio propter exterrilitatem si pensio fructibus correspondeat & sit æqualis quæ daretur a conductore

ad tempus, vel partum minor ad. decisio. 150. in princ.

Conditio inducitur per verba si, cum, & in diuio colligitur ex coniecturis, vel ex voluntate testantis ad. dec. 157. col. 2.

Conditio si sine liberis decesserit, remanet implera eo tempore quo possessor est in statu quo naturaliter non potest filios habere & tutum cedit dies fideicommissi licet non dies petitionis vsq; ad mortem dec. 160. n. 4. ad. ibidem contrarium.

Confessio in testamento, vel in absentia, vel articulo mortis quam vim habeat Doctores conierit additio. de. 165. in prin. Commitens alio testamenti factionem potest testare de quinto pro anima add. dec. 183. colum. 1.

Copula praesumitur ex traditione ad domum, & potestiam viri contrario, non probato ad. dec. 187. col. 1. in princ.

Creditorum causa mulier pro sua dote praefertur omnibus creditoribus ad. decisio. 188. col. 2.

Creditoris culpa vel negligentia in non recuperando depositum ponderanda est ad. dec. 189.

Creditor potest obtinere executionem pro suo credito in re super qua inter debitorem suum, & alium litigatur saltem in actione debitoris, & si litigiosa non obstat lite pendente ad. dec. 198. in prin.

Creditor lite pendente potest cedere tertio ius sibi adiudicatum qui litis se opponere poterit ad. dec. 198. in princ.

Confessio amarij in fauorem suae concubinae de mutuo habito, est suspecta, & non valet ad. dec. 224. in princ.

Creditor ob dilatam solutionem non potest pacisci ultra pretium rigurosam quod res valet ad. dec. 257. in prin.

Contractus utilis tollit defectum consensu qui alias ad contrahendum erat necessarius expressus dummodo talis voluerit stare contractui, quod declarare tenetur ad. dec. 258. col. 3.

Clausula de non reuocando in executiuis aposita per verba praecissa enissa & geminata ex praesumpta intentione, contrahentium irrevocabilitatem inducunt add. dec. 259. colum. 3.

Clausula aposita ex stilo dicuntur quas tabelio in domo post partium recessum apponit ad. dec. 259. col. 3.

Clausula aposita ex stilo parum ope-

rantur si stat contra eas partium dispositio expressa ad. dec. 259. col. 3.

Creditor non tenetur alimentare debitorem inopem ad sui petitionem in carceratum si potest alimentari ex limosina, vel confratria si sufficiant secus alias ad. dec. 262. col. 1. & 2.

Confessio facta in contractu nullo valet ad. dec. 265. num. 3.

Consuetudo non excusat a caducitate ex diuisione emphyteutis indiuiduae si quod non excusset in contractu inuenitur ad. dec. 269. in princ.

Confessio debiti inducta in testamento si vere debitum non sit inducit legatum ad. 294. in prin.

Consensus tertij requisitus in aliquo actu sufficit si post actum interueniat ad. dec. 301. colum. 1.

Consuetudo quod praelati testentur de bonis ex praetura acquisitis non valet de. 316. ad. ibi. & si immemorialis sit saltem in beneficiis, & alijs clericis inferioribus ibid.

Conditio aposita legatario quod ducat uxorem de consensu patris, vel tertij alias quod legatum amittat non valet & legatarius consequitur legatum dec. 317. ad. ibid. respectu patris col. 2. contrarium.

Coitus stupri est pugnabilis ideo in subsessibilis dec. 325. in prin. ad. ibi. de iure Regio esse naturalem, & sic successibilem.

Ciuem esse vel haberi pro ciue non est idem ad. dec. 325. col. 1.

Citatio si patitur defectum sanatur praesentia partis ad. dec. 327. in prin.

Capti in bello contra infideles, siue amici, siue confederatos efficiuntur serui captiuorum, & eorum res ad. dec. 338. in princ.

Confessio calificata diuidi non potest nisi si qualitas sit separabilis ad. 339. col. 1.

Contractus factus in testamento, etiam dotis reuocabilis est ex arbitrio defuncti si colatus est post mortem dec. 342. ad. ibid. in princ. contrarium si donauit causa dotis & promissit non reuocare.

Clerici patrimonium lusitanie non efficiunt ecclesiasticum neq; de illis instituitur capella, vel maioratus, vt in illo clerici subcedant ad. dec. 344. in princ.

Consensus tacitus non sufficit ad ratificationem ad. dec. 357. col. 2.

Conditio ceterum repetita ad perpetua te maiorat in substitutionibus ad. d. 357. c. 3.

D.

D.

Descendentium subcessione respectu ascendentium fit separatio bonorum, ascendentes ex linea paterna succedunt in bonis a patre defuncto prouentis, vel ab alijs ascendentibus, ex eadem linea, exclusis ascendentibus lineae matris ascendentes, & etiam ex linea materna adquiunt bona ex illa linea defuncto competentia exclusis ascendentibus paternis decisi. 9. num. 1. ibi ad. super num. 1. maxime ubi ex consuetudine considerantur bona truncalia, colum. 1. & 9.

Doli interuentum praesumitur ex enormissima lesione addici. decisi. 10. super n. 1.

Decretum an sufficiat ad praescribendum contra emphyteutam ad. de. 12. col. 3. vel quod sufficiat.

Doctor X Suarez de Paz non admittitur ad. de. 1. in prin. colum. 2.

Decreto a parente ex actis lato recte, & recte, & causa cognita, pro eo praesumitur praesumptione iuris tantum non iuris, & iure ad. decisio. 37. num. 1. col. 2.

Desertionem, tollit impedimentum iustum, & in euitabile, siue ipso iure, siue per restitutionem ex clausula generali ad. decisi. 38. super num. 1. col. 2.

Domini iuramento statuitur de re in eius animo, & vsu existente nisi prouetur contrarium, vel sit praesumptio contra iuramentum ad. dec. 41. num. 2. in fin.

Donatis tribus iugeribus terrae in antiquo campo non transfertur possessio ob incertitudinem, etiam si interuenierit clausula constituti ad. dec. 56. in princ.

Donatio a clerico facta suae concubinae a fisco repeti potest non vero ab haereditibus clerici decisio. 58. numero. 1. ibidem ad.

Desertione non obstante in tribunalibus supremis regni huius, praesentatur extra te opra appellationis processus, vt sequatur Sena pro appellante si iuste appellabit ad. dec. 68. in princ. num.

Deserta appellatione remanet parti saluum ius nullitatis proponendi principaliter coram iudice a quo si tempora, sibi suffragentur ad. de. 68. num. 2.

Donatio in iure non praesumitur nisi ex coniecturis appareat, & nisi in donis sponse datis, & nisi in donis datis mulieri, si sint quotidianae additio. decisio. 71. numero. 1.

Dominium quomodo probetur an per famam, vel testes de auditu verius est remitti iudicis arbitrio additio. decisio. 88. in principio.

Debitor debiti personalis habens regnum contra alium non tenetur denuntiare litem sibi motam talis frigitur iuste secus alias additio. decisio. 101. in princ.

Donationis simplicis causa mortis, dotis, vel legitime tempus mortis est considerandum dec. 103. ibidem ad. in princ.

Donationes plurales vnius eiusdemque temporis quo acervantur ne fiat fraudes legiferus diuersi temporis ad. de. 110. n. 34. col. 5.

Donatio a matre vel a patre facta filio non confertur quia in ea censetur melioratus ad. dec. 117. in princ. col. 3.

Donatio ex causa dotis non requirit in sinuationem ad. de. 12. num. 1.

Donatio praesumitur in localibus, nisi dentur post relationes, & nisi excedant octauam partem dotis, etiam si dentur tempore relationis ad. dec. 123. num. 1. & 2.

Donatio generalis non comprehendit ancillam quam donans, vt filiam dirigebat, vel ab alio habebat recommendatam ad. dec. 362. in princ.

Desertionis excusatione admittitur more purgatio intra paucos dies ad. decisi. 132. in princ.

Datio in solutum cum pacto de retrovendendo, an inducat contractum usurarium iudicis arbitrio dimittitur ad. de. 138. numero. 3.

Damnatus actione iniuriarum, etiam ex leui culpa infamis est, decisio. 139. numero. 3. Additio ibi in principio contrarium ex practica.

Diuisio haereditatis praesumitur ex cursu decennali possidentibus haereditibus pro partibus aequalibus, si qualitas, sit notabilis non parua, & si coniecturae non sint in contrario ad. de. 146. in prin.

Diuisio haereditatis non praesumitur ex cursu decennali possidentibus haereditibus pro inequalibus notabiliter, vel si sint inditia de diuisione facta ad. de. 145. in princ.

Donatio ob causam dotis non reuocatur ob ingratitudinem, additio. decisi. 163. in principio

Donatio omnium bonorum reseruato usufructu, valet de iure communi, de iure isto regio si cum reseruacione reseruatur aliqua quantitas, & interueniat insignitio

INDEX.

gnatio ad. de. 166. col. 2.
 Donatio omnium bonorum fauore pie
 causæ facta valet, & si non re seruetur vsus
 fructus ad. de. 185. num. 2.
 Deceptio in emphyteusi debet confide-
 rari considerata solita pensione in similibus
 & pro similibus rebus, & cōsuetudo si adest
 aliās erit sexta pars, pensio iuxta addic.
 decif. 258. in princ.
 Donatio causa mortis a duobus in vna
 carta facta vsque ad mortem poterit per
 unum illorum reuocari, & si de nō reuocādo
 fuerit iurata ad. dec. 259. col. 1.
 Donatio causa mortis colligitur ex ver-
 bis, & effectu ipsius, & si notarius cōstituit
 et viuos appellet ad. dec. 259. col. 1.
 Donatio causa mortis censetur reuocata
 donataria moriente inuita donantis ad. de-
 decisio. 259. col. 1.
 Donatio causa mortis a donatario non
 accepta nec a notario non tenet ad. decisio.
 259. col. 1.
 Donationem irreuocabile nō facit clau-
 sula de non reuocando aposita simpliciter
 in fine contractus cum alijs solitis aposita
 helionum, stilosecus si aponatur in princi-
 pio, aut in medio ad. de. 259. col. 2. & 3.
 Distractus testibus probatur quando ex
 conuentione partium scriptura requiritur,
 ad. dec. 265. num. 5.
 Donatio presumitur inter coniuntas per
 sonas, ex traditione rei communjs visa &
 probata tacite vel expresse per solium, ad.
 dec. 285. in princ.
 Donatio presumitur ex traditione fa-
 cta cōiunctæ personæ cum cursu decennij,
 ad. dec. 285. in princ.
 Deutor executatus liberatur a via exe-
 cutiua ex iusu iudicis prohibentis, ne soluat
 etiam si iurabit ad. dec. 286. colum. 2.
 Deutor iusu iudicis impditus, ne sol-
 uat si executatus sit, non debet decimam,
 neque aliās expensas ad. dec. 286.
 Diuisionis facte per calculatores autho-
 ritate iudicis, vt iudiciales iudicantur ad. de
 cifo. 301. col. 3.
 Diuisio hæreditatis facta de consensu
 partium valet licet prouetur scripturā fa-
 ctam esse a tabellione qui intra tantam su-
 mam non potest facere ad. dec. 301. col. 1.
 Debitor debet aliquod parti pro credito-
 re si ei ex iusu iudicis mandetur, vt alij sol-
 uat scilicet facere vt creditori notificet
 in persona allegare appellare, & prote-

stare pro eo, non vsque ad finem causæ aliās
 malefacit, nisi actor notoriam soueat iusti-
 tiam, ad. dec. 304. col. 1.
 Donatio a monacho facta non valet
 quia censetur facta in fraudem ad. dec. 310.
 in principio.
 Dos data filix a patre, & matre dedu-
 citur ex bonis amborum pro dimidio, ad.
 dec. 311. col. 2.
 Donatio a Rege facta filio, vel patri vt
 filio det, non confertur ad. dec. 311. col. 2.
 Donatio remuneratoria facta a minore
 valet ad. de. 319. col. 1.
 Dotales res, ad liberandum maritum a car-
 cere a marito etiam solo potest alienari se-
 cus si mulier replicet, quod sibi non reman-
 et vnde viuat, & sit verum ad. dec. 321. co-
 lum. 1. & 2.
 Diuisio nō retractatur per errorem qua
 facta potest allegari secus si fuerit aprouata
 per sententiam definitiuam in iudicio con-
 traditorio citatis, & auditis partibus ad. de.
 323. in princ.
 Dux supremus belli in preiudicium mi-
 litum, rerum vel acquirarum non potest
 facere remissionem, nisi ex causa publicæ
 pacis, & tunc non de venditis, aut consum-
 ptis ad. dec. 388. col. 1. & 2.
 Donare prohibitus non potest remitte-
 re ius quæsitum ad. dec. 34. col. 2.
 Dispensatio non trahitur retro in preiu-
 dicium tertij cui est ius quæsitum ad. decif.
 358. colum. 1.
 Dos promissa consanguineo pro matri-
 monio cōtrahendo cū cōsanguineo ex dis-
 positione Pontificis presertur doti contra-
 ctæ medio tempore, ante ad ventum dispen-
 sationis ad. dec. 358. colum. 1.
 Dotis pars a marito remissa pro soluta
 habetur ad. dec. 373. col. 1.
 Donatio absentis facta fauore pie causæ
 valet nemine pro eo acceptante ad. de. 384.
 colum. 2.
 Donatio pluralis de pluribus rebus fa-
 cta eodem contextu insinuationem requi-
 rit si personæ sint accessorix, & videatur
 vna donatio in fauorem omnium, & sint
 differentes res, & causæ addit. decisio. 384.
 columna. 2.
 Dispensatus quo ad quædam non conse-
 quitur ius patronatus nisi sit plene legiti-
 matus, ad. dec. 386. col. 1.

E.

INDEX.

E.
 Emphyteusis ecclesiasticæ filij natu-
 rales non sunt capaces de iure com-
 muni, dec. 2. in princ. ibidem. ad. po-
 nit. 5. salentis.
 Emphyteusis ecclesiasticæ de iure iurata
 no filij naturales capaces sunt dec. 2. num.
 4. ibidem. addic. considerat obtentum esse
 contrarium.
 Emphyteusis ecclesiastica iure commu-
 ni inspecto filij legitimati nominari non
 possunt, nisi exprimatur, dec. 2. nu. 7. ibid.
 ad. aliter in emphyteusi priuata, non stan-
 tibus legitimis.
 Emphyteusi concessa pro quolibet no-
 minādo extraneus, vel legitimatus, vel na-
 turalis omnis legitimis potest nominari si
 emphyteusis sit hæreditaria secus aliās, ad.
 decisio. 2. super num. 7.
 Emphyteusi ecclesiastica filij spurij non
 possunt nominari, nisi sint vocati in prima
 inuestitura decif. 2. num. 8. ibidem ad. Nisi
 spurij sit legitimatus, & capax tunc po-
 test nominari sicut extraneus, vel nisi em-
 phyteusis sit hæreditaria non transcen-
 dens quintum his casibus spurij potest
 nominari.
 Emphyteusi finita defectu generatio-
 nis vel solutionis canonis per triennium po-
 test eius dominus directus propria autho-
 ritate eius possessionem accipere decif. 4.
 num. 2. ad. ibidem consultit ad iudicem re-
 curendum.
 Emphyteota recuperat melioramenta a
 suis colonis facta, ad. decif. 4. num. 2. verbo,
 sed per habitatorem licet dec. ibidem, tenet
 contrarium.
 Emphyteusis non hæreditaria sed con-
 cessa pro se, & filijs, vt filijs non potest ca-
 pi pro deuitis emphyteotæ capitur tamen
 eius comoditas durante eius vita, hæredita-
 ria vero concessa pro se & hæredibus po-
 test capi, & in ea fieri executio absque do-
 mini licentia dummodo requiratur domi-
 nus ante ademptam possessionem, vel post
 ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.
 Emphyteusis ex instrumento concessio-
 nis potest alienari absque domini licentia
 eo requisito si pro tanto velit emere ad. de
 cifo. 5. super num. 1. colum. 2.
 Emphyteusis alienatione prohibita sal-
 tem sine domini licentia. Tunc pro debitis
 solum eius comoditas capi potest ad. decif.
 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteota non potest dare voluntaria,
 & absque domini licentia bona emphy-
 teusis creditori in solutum, si absque ea il-
 la non poterat alienare, ad. dec. 5. super nu-
 mero. 1. colum. 2.
 Emphyteusis alienatione non prohibi-
 ta, eius bona possunt dari in solutum ab em-
 phyteota absque domini licentia ad. dec. 5.
 super num. 1. colum. 2.
 Emphyteusis alienatione prohibita in
 concursu creditorum emphyteotæ prefer-
 tur creditor, qui prius a domino obtinuit
 licentiam ad emphyteusim sibi obligan-
 dam ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.
 Emphyteusi a domino non prohibita
 alienari, in concursu creditorum veniunt in
 generali & specialis obligatione, & prefer-
 tur primus creditor ad. de. 5. super n. 1. co. 2.
 Emphyteusis bona a domino prohibita
 alienari, ab emphyteota neque poterunt pi-
 guorari tacite neque expresse, neque in spe-
 ciali, neque in generali, neque venient in
 generali obligatione, veniet tamen in illis
 sola commoditas, ad. dec. 5. super n. 1. col. 2.
 Emphyteusis bona a domino non
 prohibita alienari, vel ex vsu alienabilia,
 vel hæreditaria veniunt in generali bono-
 rum obligatione ad. dec. 5. num. 1. col. 3.
 Emphyteusi, primo nominatus pro eius
 vita preferatur alijs de familia nec simul ad-
 mittuntur cum illo sed ordine successiuo ad.
 dec. 7. super num. 1. col. 5.
 Emphyteusis concessio contractus est
 ad. dec. 7. super num. 1. colum. 6.
 Emphyteusis, vel locationis contractu
 dominus in iudicio possessorio recuperan-
 de, vel retinende, habet fundatam intentio-
 nem contra emphyteotam, vt dimittat an-
 te omnia non obstante exceptione defectus
 dominij opposita, nisi exceptio sit notoria
 quod euidenter concludat dolum domi-
 ni ad. dec. 12. col. 1. in fin.
 Emphyteusis amittitur ob notabilem
 deteriorationem cuius qualitas, & quanti-
 tas abritrio iudicis relinquitur ad. dec. 17.
 num. 1. colum. 1.
 Emphyteusis non amittitur ob deterio-
 rationem, si in alia parte sit melioratio que
 damna excedat nisi talis melioratio fuisset
 debita ab emphyteota, ex vi pacti ad. dec.
 17. num. 1. colum. 1.
 Emphyteusis melioratio notabilis non
 cedit lucro domini, nisi extimatione soluta
 quando ex vi pacti notabilis non requiritur
 H 5 batuf

INDEX.

hatur secus alijs ad. dec. 17. n. r. col. 1. in fi.
 Euitioni non tenetur vendens rem alie-
 nam, vel fideicommissio subiectam a lege
 alienari prohibitam in fauorem tertij ven-
 dens scienter scienti, neque ad damna, ne-
 que ad pretium, nisi promittat ad. dec. 20.
 in prin. column. 2.
 Euitionem promittens tenetur ad il-
 lam, ad damna, & ad pretium ad. decisio.
 19. column. 3.
 Euitioni tenetur vendens rem alienam
 ignoranter ignoranti, etiam si non promit-
 tat simpliciter, tamen ad. dec. 20. in princ.
 column. 3.
 Euitioni non tenetur, neque ad pre-
 tium restituendum, etiam si promittat &
 det fideiussores vendens rem prohibitam
 alienari in sui fauorem lege annullante alie-
 nationem non tamen imposita poena ven-
 denti, neque emeti, si tamen ignoranti pro-
 habilitate vendat tenebitur ad pretium ad.
 dec. 20. in princ. column. 3.
 Euitioni non tenetur venditor rei pro-
 hibite alienari sub poena alienationi imposi-
 ta si vendat scienti secus, si ignoranti nam
 tenebitur ad pretium ad. dec. 20. col. 3.
 Euitioni venditor non obligatus ex co-
 uentione, vel natura contractus, vel alias,
 etiam si emptor sit in bona fide tenebitur
 ad pretij restitutionem, nisi specialiter illi
 remissum sit ad. dec. 2. column. 3.
 Emphyteusis renouatione non requiri-
 tur eadem solemnitas quae requiritur in
 eius constitutione dec. 24. num. 1. ad ibi-
 dem contrarium seruari in prin. nisi quan-
 do renouatio, non fiat in substantialibus,
 vel emphyteusi ecclesiastica, in qua seruatur
 consuetudo que in est circa renouationem.
 Emphyteota secundus potest petere co-
 missum de domini licentia, quando a pri-
 mo sibi omne ius cessum habet quando
 vero primus sibi aliquid reseruat eique
 pensio est soluenda de licentia ipsius in em-
 phyteusis vniuersitatis vel licentia vtrius-
 que ad. dec. 26. super num. 2.
 Emphyteusis praescribitur tempore. 30.
 vel. 40. annorum, si non constat de contra-
 ctu locationis secus si constat ad. decisio. 26.
 super num. 3.
 Emphyteota pignorans rem emphyteu-
 sis non incidit in commissum dec. 28. ibi-
 dem ad. in prin.
 Electione relata ad tempus mortis eli-
 gens, etiam per viam contractus onerosi

potest variare, electione vero relata simpli-
 citer, vel in vita, vel in morte per contra-
 ctum concessa eligens variare potest ad.
 dec. 36. num. 1.
 Electione delata per testamentum eli-
 gens via contractus, vel donationis, non
 potest variare, si in testamento potest va-
 riarum, reuocando illud ad. dec. 36. super n. 1.
 Electio prima si reuocabilis est praeua-
 let secunda reuocata, secunda praeualet pri-
 ma ad. dec. 36. super num. 1.
 Electio facta per contractum irreuoca-
 bilem irreuocabilis est, alias super viam
 simplicis electionis ad. dec. 36. super num.
 1. column. 2.
 Elegans, vel nominans ex commissio-
 ne alterius pro nominatione non potest re-
 cipere pecuniam ad. dec. 36. super num. 1.
 column. 2.
 Emphyteusis nominatio defficientibus
 filijs ex viro, & vxore an fiat in extra-
 neo dec. 36. num. 2. ibidem ad. column. 2.
 Emphyteusis iudicatur perpetua, etiam
 contra Ecclesiam quando tempus imme-
 moriale aut centum annorum, aut aliud ni-
 mis longum effluxit alias iudicatur tempo-
 ralis, etiam ad tres vitas consuetudine regni
 huius ad. dec. 38. num. column. 2.
 Emptione retractata deceptionis inter-
 uentu pretium restituitur emptori, & si
 emptor, & venditor sint malefidei, siue
 non dummodo venditio sit iudicialis, & ex
 vero debito sit facta secus alias ad. dec. 40.
 num. 1. post. 4.
 Emptione extraiudiciali deceptionis in-
 teruentu retractata quam creditor fecit ted-
 ditur eatenus quatenus pretium conuer-
 sum fuit inutilitatem debitoris iusta debi-
 ti mensuram si ambo emptor, & venditor
 vel qui debet restituere sint malefidei, si
 autem bone fidei integrum pretium ad. de.
 4. num. 1. post. num. 4.
 Executor ex quo accipit pignora vltra
 modum non potest resisti recuitur ad iu-
 dicem ad. dec. 40. num. 5.
 Emphyteusi finita tenetur dominus di-
 rectus filijs vltimae emphyteutae eam re-
 nouare eo defuncto dec. 41. contrarium ibi-
 dem ad. column. 1. 2. & 3.
 Emphyteota ob vnum nummum solu-
 tum non cadit in commissum ad. decisio. 41.
 num. 2.
 Emphyteusis successor potest nomina-
 re quem vult, & eius defectu dominus em-
 phyteusis

INDEX.

phyteusis nisi in maioratu, & anniperfa-
 rio ex consuetudine huius regni ad. decisio.
 41. num. 4.
 Es quaedam recognita, testium proba-
 tio partis concessio, scripturam inducunt,
 vbi requiritur scriptura ad. decisio. 43. in
 principio.
 Emphyteusi ecclesiastica, etiam accepta
 pro filijs, & haeredibus non subcedunt ex-
 tranei, nisi concessa sit eam solemnitate
 sufficienti continens ecclesiasticarum re-
 rum alienationem, vel si consuetudo exi-
 stat ad. dec. 50. col. 2.
 Emphyteusis inuestitura vene permit-
 titur acceptio pecuniae additio. decisio. 55.
 in principio.
 Expenfarum condemnatio raro fit, ni-
 si in criminalibus, vel ob partis conta-
 matiam.
 Emphyteusis ecclesiastica non transit
 ad extraneos haeredes, nisi ex verbis du-
 plicatis, aut generalibus, vel clavis, vel ex
 consuetudine regionis contrarium colliga-
 tur ad. dec. 72. num. 1.
 Emphyteusis concessa vltra tres vitas
 reducitur ad tres dec. 72. num. 2. ad. ibidem
 raro de consuetudine seruari.
 Emptor bonae fidei etiam cum titulo
 a tempore litis contestationis tenetur resti-
 tuere fractus dec. 74. num. 2. ibidem ad.
 n. Emphyteusis bona consuetudine diui-
 ditur sicut consuetudine alienatur abs-
 que licentia de quibus ad. dec. 78. num. 1.
 Emptor vltimae emphyteusis obtineat tene-
 tur denunciare hanc motam venditori
 etiam si ipse alias sit certificatus ad. decisio.
 79. num. 1. Lusitaniae aliter, & fortius ibi-
 dem ad. dec. 79. num. 1.
 Emphyteota non possidens bona em-
 phyteusis a solutione canonis & a caduca
 re excusatur dec. 83. num. 2. ibi. ad.
 in Emphyteota alienans sine domini con-
 sensu, & si non procedat ad traditionem
 apposita tamen clausula constituti statim
 cadit in commissum decisio. 116. numer. 1.
 ibidem additio. in praxi seruari contra-
 rium.
 Emptor secundus a domini licentia, &
 si factus non sit possessionem praefertur
 primo, absque ea ementi si primus non ha-
 beat possessionem de licentia domini, secus
 alias ad. dec. 116. num. 1. col. 2.
 Emphyteota potest dotare, & donare
 absque licentia domini possessionem, ve-

ro tradere, sine illa non potest, nisi donas-
 tio fiat filijs, aut filiae ad. decisio 116. num.
 4. column. 4.
 Emphyteusis nominatio ex causa dotis
 per actus translatus domini, & possessio-
 nis personae praemissae cum clausula con-
 stituta facta valet, sine licentia domini se-
 cus, si fiat personae non praemissae ad. dec.
 116. num. 4. & 5. col. 4.
 Emphyteota potest dotare vel donare
 prohibita emphyteusis alienatione in scri-
 ptura nisi expresse donatio prohibeatur,
 ad. dec. 116. column. 4.
 Emphyteusi concessa poenitus extra-
 neo descendens vltimae emphyteutae potest
 petere renouationem non solum intra an-
 nos, sed intra triginta ad. dec. 117. in prin.
 Excommunicatus notorius non potest
 instrumenta conficere ad. dec. 133. col. 2.
 Excommunicati confecta instrumen-
 ta non sunt ipso iure nulla, sed annullanda
 ad. dec. 133. col. 2.
 Emphyteota primus, secundo emphy-
 teota vendente non est considerandus, sed
 dominus directus dec. 147. num. 2. ibi. ad.
 Emphyteota potest purgare moram so-
 lutionis canonis in continenti, & intra te-
 pus iudici arbitrium ad. dec. 147. num. 3.
 Emphyteutae fit remissio si pefio, sicuti
 bus correspondeat ad. dec. 150. in princ.
 Emphyteusis nominatio est actus extra-
 iudicialis, facta per viam contractus, cum
 tertio est contractus, facta in testamento
 vltima voluntas, reuocato testamento ex
 defectu solemnitatis est reuocata, ob pra-
 teritionem vero posthumi conseruatur his
 Lusitaniae non ad. dec. 173. in princ.
 Emphyteusis nominationis filijs re-
 uocatur ad. de. 173. in prin. col. 2.
 Emphyteusis nominatio facta in testa-
 mento per viam tamen contractus, vel cu-
 tertio regalatur ut contractus ad. de. 173. c. 2.
 Ecclesiae immunitate non gaudet con-
 demnatus ad torturam propter delictum
 exceptum, condemnatus vero ad exilium
 gaudet ad. dec. 179. in princ.
 Electio si sit per vota secreta vniuersis-
 que tenetur tradere votum suum secretum
 signatum deputatis, vel iuratis de concilio
 debetque post coram notario publicari
 alias coram notario semper attendendo, co-
 nsuetudini ad. dec. 182. in princ. col. 2.
 Executio pro debito mariti, vel com-
 muni non potest fieri in bonis dotalibus
 vxoris

INDEX.

Vxoris idem e conuerso neque etiam in paphrenalibus ad. dec. 188. col. 1.
 Emens ab vxore bona dotalia condempnatus in emptione tenetur restituere fructus etiam ante litem contestationem ad. dec. 188. col. final.
 Executio beneficij in fructibus redditualis pro debito communi viri & vxoris dummodo sint de bonis lucratis constante matrimonio, secus alias nisi ipsa iura acceptet vel sit obligata tunc de omnibus etiam dotalibus fit ad. dec. 206. in prin.
 Emptor rei minoris, vel dotalis non reperat pretium, nisi sit bone fidei, vel nisi emiserit a marito, & stipulatus sit de emptione secus, si male fidei, vel a muliere emerit, nisi pretium sit in sui utilitatem conuersum ad. dec. 28. in prin.
 Emphyteusis renouata in persona filij quia extincta fuit per mortem patris licet in parte eius pecunijs non imputatur in legitimam, si hereditaria est, non hereditaria non confertur, nisi empti pecunia patris ad. dec. 230. num. 2.
 Emphyteusis concessa soluto pro se vxore, & filijs comprehendit filios ex quacunque vxore prima vel secunda concessa vxorato soluto filios illius matrimonij ad. dec. 235. colum. 2.
 Emphyteusis concessa pro se vxore, & filijs heredibus etiam vxorato filios altarij matrimonij comprehendit ad. dec. 235. col. 2.
 Emphyteusis tres personas continet & tres vitas completas, & si in particulari non nominentur, quando ex voluntate contractantis, & ex verbis emphyteusis constat vel ex consuetudine, & etiam in emphyteusi ecclesiastica secus alias ad. dec. 237. in principio.
 Emphyteusis rem alienans si stante alienatione semper soluat pensionem domino directo eum recognoscendo eius iure in solatius vita remanente non emptoris, non cadit in commissum additio. decisio. 242. colum. 2.
 Emphyteusis diuisione sine domini licentia inducitur commissum dec. 244. ad. ibidem colum. 1. si sit concessa pro se, & heredibus, & prohibita diuisione, secus alias.
 Emphyteusis potest vni adjudicari data equalitate cum alijs, sine domini licentia si ille cui adjudicatur faciat renouationem domino directo ipso petente secus alias ad. dec. 244. col. 1.
 Emphyteusis pro partibus fieri potest & diuidi, nisi prohibeatur ad. decisio. 244. colum. 3.
 Emphyteota pro sua vita absque domini licentia non potest alienare commoditatem ad. dec. 244. colum. 4. in fin.
 Emphyteusis presumitur perpetua in duobus, vel ad minus vsque ad tertiam generationem nisi sit ecclesiastica, vel consuetudo in tertiam generatione tantum ad. dec. 246. colum. 2.
 Emphyteota potest sub emphyteotica de consensu primi domini ipso manente emphyteota additio. decisio. 246. colum. 2.
 Emphyteota non seminando est in culpa, & tenetur ac si feminasset ad. dec. 246. col. 2.
 Emphyteusis ius prescribitur quadraginta annis, additio. decisio. 246. columna. 1.
 Emphyteosis presumitur in diuio vsque ad tres vitas ad. dec. 246. col. 1.
 Emphyteota primus potest concedere secundo emphyteusim, & secundus in omnibus recognoscet primum dominum ad. dec. 246. col. 1.
 Emphyteusis contractu laesione data vltra dimidiam iusti pretij competit remedium. l. 2. C. de rescindenda, & data enormissima longo spatio vltra dimidiam competit licet sit iuratus contractus, vel subloquatriennio ad. dec. 258. in prin.
 Emphyteusis iusta pensio est sexta pars vel que arbitrio iudicis disponitur ad. dec. 258. colum. 2.
 Emphyteusi concessa pro filijs, filie non possunt nominari neque in illa subcedunt de iure communi, secus de iure iustitiano, & ex consuetudine huius regni ad. d. 261. co. 1.
 Emphyteusis subreptione subcedunt feminis, si sit concessa pro masculis & feminis, vel sic habeatur de consuetudine neque presertim masculis secus si sit statutum quod presertim, vel a lege censeatur vel nullus est nominatus. Tunc masculus presertimur ad. dec. 261. col. 2.
 Emphyteota pro questione tangente proprietatem potest nominare dominum, vel filij sententia noceat, & vt liberetur a iudicio proprietatis secus pro interesse vsusfructus, vsque ad primam sententiam nisi non tangat ius emphyteota ad. dec. 266. col. 1.
 Emphyteota non cadit in commissum nisi

INDEX.

nisi domino volente ad. dec. 269. col. 2.
 Emphyteusis causa renuntiatur commissum receptione pensionis si lucrum est nimis odiosum secus alias additio. decisio. 269. colum. 2.
 Emphyteusis secunda durat pro vita concedentis, & eo mortuo si subcedat filius in emphyteusi, vt hæres, vel alius, vel si ex consuetudine emphyteusis vendi possit secus si succedant ex renouatione finitis primis generationibus additio. decisio. 270. colum. 2.
 Emphyteusis non hereditaria sub emphyteota non dat ius nisi pro vita primæ emphyteota quo mortuo deuoluitur ad filios non ad hæredes, vel agnatos in sub emphyteusi vocatos additio. decisio. 270. colum. 3.
 Emphyteusi finita, & renouata in persona filij non durat ius sub emphyteota in præiudicium domini renouationem petentis ad. dec. 270. col. 3.
 Emphyteusis dominus agnatis, vel filijs non comparentibus ex æquitate tenetur renouationem concedere sub emphyteote ad. dec. 270. col. 3.
 Emphyteota primus de licentia domini potest facere emphyteotam ad. decisio. 270. in prin.
 Emphyteusis dominus remittit commissum emphyteota sub emphyteotanti, sine eius licentia, si ab emphyteota canonem recepit additio. decisio. 270. in principio.
 Emphyteota vendens irrequisito domino cadit in commissum, etiam si rem venditam recuperet secus de æquitate additio. decisio. 275.
 Emphyteusis vis durat semper, quod duret ipsa persona principalis domina ipsius licet tale ius in alium transtulerit ad. dec. 284. in prin.
 Emphyteusi renunciata in fauorem certe personæ mortua, persona non reuertitur ad dominum, sed reddit ad renuntiantem ad. dec. 284. col. 2.
 Emphyteusis dominus remittit caducitatem, ex alienatione causata excipiendo a nouo emptore pensionis per decennium, ad. dec. 284. col. 2. etiam si ignoret.
 Emphyteusi translata in alium de consensu domini non potest filius renouationem petere ad. dec. 290. in prin.
 Emphyteota potest alienare commoditatem irrequisito domino de. 300. in prin. ad. ibi. contrarium.
 Emphyteusis dominus tenetur pauperi emphyteota contribuere expensas pro agro construendo pro perpetua liberatione fluminis secus alias additio. decisio. 302. colum. 1. & 2.
 Expensæ quæ expendantur pro anima defuncti deducuntur de tertio ad. dec. 311. in prin.
 Expensæ melioramentorum non compensantur cum fructibus ad. decisio. 313. colum. 1.
 Excursio fieri potest lite pendente contra tertium possessorem si constet ex processu principalem non habere bona ad. dec. 318. in prin.
 Excursio facienda contra principalem, vel fideiussores eius citationem requirit, & si constet eum nihil habere preter ea in quibus excursio fit nisi sit notorium, & probetur ad. dec. 322. col. 1. & si.
 Emphyteusis rei incultæ potest a monasterio in perpetuum concedi melioranti eam ad. dec. 326. in prin.
 Emphyteusis contractus solennitas presumitur ex cursu temporis ad. dec. 326. co. 1.
 Emphyteusis renouationem hæres extraneus petere non potest secus si sit hereditaria pro se, & heredibus ad. dec. 329. co. 1.
 Executor sequæstri ex mandato Regis, vel Papæ si coram illo causa non est cognita tenetur partem citare ad. dec. 334. co. 1.
 Emphyteota potest nominare dominum ad iudicium, & quo ad declinationem fori ad. dec. 335. in prin.
 Emptoris damno cedit casus fortuitus, & damnum ex illo contingens post benedictionem additio. decisio. 342. col. 2.
 Aetas filij probatur per inuentarium ad. dec. 357. col. 1.
 Emphyteusis nominatio non probatur testibus neque confessione, sed scriptura, dec. 364. ad. ibidem colum. 2. contrarium quæ confessio non præiudicauit tertio.
 Emphyteusis presumitur finita ex subreptione trium personarum, neque renouata presumitur ex cursu temporis secus si fuisset longissimum ad. dec. 364. colum. 1. & 2.
 Emphyteusim pater possidens nomine filij non nominatur a matre ad. dec. 364. co. 1.
 Emphyteusis renouationem potest petere filius vltimi possessoris exclusa nouer

INDEX.

ca quæ antea petierat ad. dec. 364. col. 2.

Exclusio exceptionum per statutum intelligitur de friuola ad. dec. 872. col. 1.

Emphyteusim cum facultate nominandi personas conuentus non potest concedere monacho ad. dec. 380. num. 1.

F.

Filius naturalis includitur, vt capax in generali concessione nominandi dec. 2. nu. 3. ibi. ad. num. 3.

Frates naturales, vel spurij coniuncti alijs fratribus linea paterna an succedant illis agit dec. 3. num. 1. ibi. ad. concludit succedere deficientibus legitimatis, aut naturalibus ex parte matris secus alias.

Filij naturales vel spurij matri, & consanguineis ex parte matris in distincte succedunt; nisi sint ex coitu damnato, nati vero ex coitu damnato, ex quo mater meretur mortem, vel excubinato clerici, vel monachi matri non succedunt tamen consanguineis ex parte matris, ad. de. 3. super n. 1.

Filius spurius matri illustri non succedit succedit tamen consanguineis matris ad. dec. 3. super num. 1.

Filius potest hæreditatē paternā repudiare, & emphyteusim acceptare, neq; ob id dicitur partē hæreditates acceptari, & partē repudiare de. 5. n. 5. ibi. ad. tenet contrariū.

Feudi diuisibilis successione succeditur vltimo possessori ad. de. 7. super n. 1. col. 13.

Filius legitimatus præteritus potest, quæcellare testamentū qui in omnibus legitimatis est natalibus restitutus dec. 11. num. 3. & 4. ad. ibi. super nu. 1. & 2. col. 2.

Filius dispensatus non potest quæcellare testamentū, & si præteritus sit quia per dispensationē non plene natalibus restituitur de. 11. n. 3. & 4. ad. ibi. sup. n. 1. et. 2. co. 2.

Filius legitimatus plene & in omnibus natalibus restitutus non difert a legitimato de. 11. n. 3. ad. ibi. super n. 1. & 2. salua tamē manente causa alimentorumque legitimatis debentur iure naturali ibi. colum. 2.

Filius legitimatus etiā plene an cum legitimis succedat odie attenditur lex. 10. Tauri ad. dec. 11. super num. 1. & 2. col. 2.

Filius ex donato coito natus vel ex personis inhabilibus ad. contrahēdū in dubio præsumitur dispensat⁹ nō legitimatus, nisi ex tempore legitimatis contrariū appareat, q̄ plenissime sit restitutus vel quod voluisset princeps dispensare de absoluta potestate, ad. dec. 11. super num. 1. & 2. col. 2.

Filius habit⁹ ex personis impeditis ad. contrahēdū legitimat⁹ plenissime & de potestate absoluta quia sic constat ex tenore legitimatis non excluditur, etiā si princeps in tali impedimento non potuisset dispensare ad. de. 11. super num. 1. & 3. col. 2.

Filius legitimatus plene ad id quod pater sibi relinquerit si pater testamentū non fecit potest ab intestato in totum succedere ad. dec. 11. colum. fin.

Fideiussor potentis, & difficilis conueniendo, potest conueniri absque excaratione dec. 21. num. 1. ibi. ad. super verbo ideo.

Filius ex coniugato, & soluta licet spurius quia nō est nat⁹ ex coito damnato, & pugnibili de per se, & si nō succedat matri tamē & auie, & ascēdētibus ex linea matris succedit similiter eius patri tamē nepos ad. d. 23. c. 2.

Filius spurius ex parte patris legitimo non succedit a vie ex parte patris sicut nec pater pro legato tamē respectu a vie capax est si non sit natus ex coitu accusabili incestuoso, & pugnibili, & legatum non excedat quintum secus alijs ad. dec. 23. colum. 2.

Filius vel nepos quantumcunque incestuosus legati non excedentis quintum bonorum capax est ad. dec. 23. colum. 4.

Fideiussori patris pro dote filiarum non cōpetit preuilegium quod non teneatur ultra quam facere potest dec. 25. num. 1. & 2. ibi. dem. ad. in princ.

Fideicommissum inducitur ex coniecturatamente testantis absque dispositione expressa ad. dec. 27. super. num. 6.

Furor vel infania testatis quomodo probari debeat de. 46. ibi. ad. num. 1.

Fideiussor recedens obligationi nullus, & prohibetur, etiam si se obliguet, vt principalis non tenetur si lex obligationi resistat propter publicam utilitatem, aut quia obligatio, est contra bonos mores secus si nullitas sit ob fauorem priuatum neq; lex resistat ad. dec. 79. num. 2.

Filius ex serua & illustre, vel pleueio filius naturalis dicitur, & est capax succedēdi secus filius natus ex muliere, & suo seruo ad. dec. 86. num. 1.

Forma non seruata corrumpit actus, etiam si in minimo deficiat præcipue in testamentis ad. dec. 125. num. 2.

Forma substantialis testamenti per equi polēs impletur de. 126. n. ad. ibi. contrariū.

Fructuum legati, vel fideicommissi specialis currit restitutio de iure communi

INDEX.

munici a die addite hæreditatis siue heres, sit in mora, siue non de iure regio a die mortis testatoris, ad. dec. 135. n. 1. col. 2.

Fructuum fideicommissarij, vel legatarij vniuersalis restitutio currit a tempore restitutionis comprehendens pendentes tempore mortis defuncti, & collectos ante additam hæreditatem, & pendentes tempore addite hæreditatis ad. dec. 135. col. 2. nu. 1.

Fideicommissi, vel legati die adueniente fructuum restitutio regulatur a tempore moræ, nisi fideicommissarius sciens non interpellet secus si ignorans, aut persona priuilegiata sit ad. dec. 135. col. 2. num. 1.

Fideicommissario partus ancillæ perceptus iudicio testatoris ante diem fideicommissi deueniens non restituitur, sed hæredis est ad. dec. 135. col. 4. num. 1.

Fideicommissarij puri negligentia sola hæres fructus lucratur ad. de. 135. col. 4. n. 1.

Fideicommissi conditionalis heres, dominus est conditione pendente lucratur commoda ex hæreditate prouenientia; nisi ex voluntate testantis expresse disponatur contrarium ad. dec. 135. num. 1. col. 4.

Filius clerici & si non sit ex concubina tu sed ex fornicatione simpliciter non succedit matri, ad. dec. 136. in princ.

Filius naturalis ex soluto & soluta est in famis leuis, & de facto, & sic institutus a fratre non excluditur querella inofficiosa ad. de. 143. in princ. col. 1. nu. 1.

Filiatio probatur per coniecturas, & filius præsumitur matri, quando natus sit in domo sua, & si, vxor sit adultera similiter ex concubina in domo habitata, & sit de alijs ad. dec. 152. col. 1.

Filiatio filij naturalis ex soluto & soluta vltra inditia probatur per tacitam vel expressam patris recognitionem ad. dec. 152. colum. 2.

Filiatio expurij non requirit patris recognitionem ad. dec. 152. col. 1.

Filiatio pro alimentis præstandis quasi possessione & vnico teste, vel alijs inditijs probatur si filius habeat primam sententiā pro se secus alijs ad. dec. 152. colum. 2.

Filio litiganti alimenta præstantur ad iura summata cognitione per viam prouisionis absque prima sententiā ad. decisio. 152. colum. 1.

Filius naturalis est, natus ex serua, & libero soluto ad. dec. 167. in princ.

Filius naturalis ab intestato succedens

excludit substitutum ad. dec. 177. in princ.

Furi non suffragatur immunitas Ecclesiam, ex consuetudine Hispanie, p̄a & iusta ad. de. 171. in princ. colum. 2. nu. 1.

Filij iactatio de patre inhabilitate obtinendum admittitur, nisi damnatus in minere patri probetur ad. dec. 202. in princ.

Facultas nominandi successorem data primo vocato a cōditore maioratus in alijs successoribus censetur repetita, & sic succedatur per viam nominationis ad. dec. 206. num. 9.

Filia renuntians hæreditati paternæ nō prohibetur fratri succedere in bonis quæ a patre fuerunt dec. 206. num. 29. ibi. ad. 2.

Filius succedit emphyteusim repudiando hæreditatem quando competit emphyteusis filijs, vt filijs secus si vbi hæredibus ad. de. 230. num. 1.

Furiosus aut mentecap⁹ sic per sententiā declarati si resipiscant absque alia sententiā contraria, vel licentiā iudicis possunt facere testamentum ad. dec. 303. col. 1. & 2.

Filio spurio debentur alimenta secundum necessitatem naturæ non secundum dignitatem personæ secus filio naturali ad. dec. 305. colum. 1.

Funeris expensa sepulturæ ex acervo bonorum deducitur. Tamquæ alienū ad. dec. 311. in princ.

Funeris expensa quæ fuit corpore præsentem in missis sacrificijs & oblationibus deducuntur ex acervo bonorum ad. dec. 311. in principio.

Famulis defuncti alimenta præstita a possessore hæreditatis vltra triginta dies a morte ipsius non deducuntur ex acervo bonorum præcedentia, vero sic ad. decisio. 311. colum. 2.

Filiorum appellatione ne potest continerentur, vbi concurrat eadem ratio ad. decisio. 315. colum. 1.

Filius vel nepos nobilis non admittit nobilitatem, ex quo est famulus vix illustris ad. dec. 315. col. 1.

Filius natus potest decimum mensium a morte patris legitimus præsumitur licet mater adultera fuerit maxime si honesta sit, nisi constet tempore infirmitatis se non concubuisse, nec posse ad. dec. 328. in princ.

Famulus non obstante transactione trienni admittitur ad probandum, sibi non esse salarium solutum quo probato obtinet si probatio fiat per domini confessionem ad. dec.

INDEX.

deciſo. 334. colum. 1.

Famulis Regis a calcaribus vulgo moſo de eſpuelas non eſt nobilis dec. 325. ad ibi. 2. colum. contrarium.

Famulis ſeruientibus magnatibus ſine conuentione ſalarij propter exſpectationē remunerationis etiā labſo triēnio recuperā iuſtā recompenſam ad. dec. 334. col. 1.

Filius natus intra quinque meſes a die contracti matrimonij non præſumitur legitimus niſi probetur ad. dec. 341. in prin.

Filij poſiti in conditione cēſentur vocati etiam in legatis ſecus in fideicommiſſo ſimplici, vel temporali ad. dec. 341. col. 1. & ſin.

Fideicommiſſum inducitur ex verbis enūciatiuis, & ex alijs coniecturis ad. dec. 346. in prin. col. 1. & 2.

Filio ſpurio legatum relictum etiam in certum valet, vſque ad quantitatem alimētorum ad. dec. 346. in prin. ceſſat tamen ſi habet vnde ſe alar. ad. ibi.

Filio ſpurio habenti vnde ſe alar etiam intra quintum legari non poteſt ad. deciſi. 346. colum. 2.

Filio ſpurio pater intra quintum legare poteſt ad. dec. 346. col. 2.

Filius ſpurius pauper tēpore relictū diues factus non tenetur reddere relictum, ſi bi ſolutum ad. dec. 346. col. ſin.

Filius repreſentat patris perſonam quo ad ſubtedendum patruo tranſuerſali addi. 348. in prin.

Fœmina de linea poſſeſſoris præfertur tranſuerſalibus ad. dec. 357. col. 1.

Fruſtus ex melioratione percepti non compenſantur cum in penſis ad. dec. 367. in prin.

Fides notarij in præiudicium contrahentium ſufficit licet de tenore ſcripturæ non conſtat quod operatur conſenſus partium tacitus, vel expreſſus ad. dec. 373. col. 1.

Filia religionis profiteſſis conſentiente patre poteſt abſque iuramento renuntiare ſubceſſionem futuram, & præiudicium monaſterio ad. dec. 378. col. 1.

Filia ſpuria monachi ad emphyteuſim nominare non poteſt ad. dec. 380. col. 1.

Fideiuſſor inde iuratis licet ſe conſtituat principalem, & renūtiat omnibus legibus non poteſt conueniri, niſi ex curſo prius principali ad. dec. 382. in prin. ſecus in fideiuſſore iudicij, vel tutelaram.

Fratrium libertorum vnus ſubcedit alio

licet mater mortua fuiſſet in ſeruitate ad. dec. 386. colum. 1.

G.

Gregorius Lopez non admittitur ad. deciſi. 33. colum. 3.

H.

Hæres non vëdicans mortem teſtatoris, vt indignus hæreditatē amittit dec. 3. num. 7. ibidem ad. niſi adſit aliqua colorata cauſa.

Hæres defuncti voluntatem non poteſt declarare niſi in caſibus a iure expreſſis, vel niſi in ſui præiudicium, vel niſi neminem ledit, & ipſe eſt melius in formatus, vel niſi quando defunctus ſibi commiſiſit ad. dec. 18. col. 2.

Hæres hæredis nullatenus poteſt voluntatē defuncti declarare, ſalut quo ad electio nē quo modo tamē hoc inteligatur ad. de. 18. in prin. col. 2.

Hærede ſcripto a teſtatore qui non poteſt ſubcedere in emphyteuſi ſuccedet deſcendens, etiam non hæres dec. 50. ad. ibi. dem contrarium col. 2.

Hæres non poteſt venire contra factum defuncti quando factum valet licet non eſt efficaciter ſecus, ſi non valet quia nullum ipſo iure, & a lege reprobatum niſi nullitas fuiſſet in fauorem defuncti introducta ad. dec. 67. in prin.

Hipotecaria uſione, vt agatur contra tertium pignoris poſſeſſorem ſufficit quod in proceſſu conſtet de iudice, & fidei iuſſorem ſoluendo non eſſe ad. dec. 99. num. 1. colum. 2.

Hipotecaria aſione cōtra tertium pignoris poſſeſſorem intentata, non eſt neceſſe pronuntiare ſuper excuſione, ſi conſtet de ea in proceſſu citatis intereſſatis per æditum ad. dec. 99. col. 2.

Hipotecaria aſione, vt agatur contra tertium pignoris poſſeſſorem ſufficit rem eſſe in poteſtate debitoris tempore obligationis, & ſi de ſuo dominio non conſtet, niſi tertius dominium alterius eſſe probet ad. dec. 99. num. 1. col. 2.

Hipoteca præſcribitur a debitore, vel ab alio cauſam ab eo habente. 40. annis a tertio vero habente cauſam ab alio. 10. vel 20. annis ad. dec. 99. num. 4.

Hipoteca apoſita pro debiti ſolutione præſcribitur a debitore. 30. annis apoſita, vero

INDEX.

vero pro aſecratione alterius contractus 40. annis ad. dec. 99. num. 4.

Hipotecaria præſcriptio curit a die ſolutionis tranſacto non a die excuſionis, ad. dec. 99. num. 4. in ſin.

Hæres vſufructuarii non tenetur de damnificatione pineti per vſufructuarium facta dec. 104. num. 1. ibid. ad.

Hæres fideicommiſſarius vniuerſalis lucratur fructus quos percepit a die adde hæreditatis vſque ad tempus, ſine reſtitutione cū illis, tamen ſuplet conſumpta, aut deſiderata ad. dec. 135. col. 2. num. 1.

Hæres proteſtans licet omitat res ponere in inuentario excuſatur a dolo præſumpto, & ponis alijs alijs res denouo occurrentes manifeſtando, & in inuentario ponendo, niſi ex alijs coniecturis vrgentioribus conuincatur de dolo ad. dec. 148. in prin.

Hæres legatario non tenetur de euictione, niſi tātū pro re de iure quod teſtator & re habet etiā ſi teſtator putet re eſſe ſuā ex aliquo titulo particulari, ſecus ſi in genere ſuā eſſe putaret ad. de. 191. num. 1. col. 2.

Hæres executatus pro debitis ſi eſt vſufructuarius omnium bonorum nominans bona exiſtentia apud talem liberatur ad. dec. 195. num. 2. col. 3. & exequitate Bartolum ſequitur ibidem.

Hæredibus accuſatio de adulterio non competit etiam ſi ignorauerit offeſſus, niſi in vita mariti ſit inſtituta accuſatio contra vxorem ad. dec. 236. col. 2.

Hæredi continuanti defuncti præſcriptionem nocet ſua mala fides, ſecus ſi ex ſua perſona incipiat ad. dec. 255. in prin.

Hæreditatis poſſeſſor non imputat ſibi res pereuntes ante diuiſionem, ſine eius culpa ad. dec. 311. col. 2.

Hipoteca legalis cadit in bonis prohibitis alienari abſque alia ſolemnitate ad. dec. 322. in prin.

Hipotecariae actionis libellus debet alter native concludere, vt ſoluat debitum, vel rem dimittat praxi tamen licet non concludat, vt ſi ſola res petatur ad. deciſi. 322. colum. 2. & 3.

I.

Inueſtitura feudi prima ſeruanda eſt neque Princeps poteſt tolerare per eam que ſitum, niſi ex magna cauſa, vel de partium conſenſu ad. deciſio. 36. ſuper num. 1. colum. 1.

Inducta ad vnum finem non operantur

contrarium in ſeparabilibus, ſecus alias ad. dec. 40. ſuper num. 1.

Inmunitas eccleſiæ ſufragatur quo ad delicta licet delictum in eccleſia commiſſum non ſit punitū ad. dec. 52. c. 2.

Iudex originarius ad petitionem accuſatoris abſque diuio poteſt procedere ad inſtantiā patris contra ſubditum in alia iuriſdictione delinquentem ad. deciſi. 53. in prin.

Iudex originarius non poteſt procedere ex officio ſuo contra ſubditum in alia iuriſdictione delinquentem ad. deciſio. 53. col. 1. in princip.

Iudex loci delicti præfertur in cognitione, etiam ſi alius preuenit etiā vſq; ad ſententiā, niſi cū fraude, aut coluſione probet ad. dec. 53. col. 1. in ſin.

Interdictio vti poſſidetis his vincit qui vel melius probat, vel titulum oſtendit, vel antiquiorem poſſeſſionem probat ad. dec. 54. nu. 1. col. 2.

Interelle debetur non ſolito negotiari ſi pecuniam deſtinatam habebat ad emptorem prædij, vel cenſus habebat, vel aliud lucrum ſperatum moderatum ad rationem quatuordecim pro vno ad. de. 110. nu. 3. c. 3.

Interelle mercatorum debetur ad rationem ſeptem aut octo pro centum ad. dec. 110. nu. 3. colu. 3.

Intereris taxatio in foro exteriori debet fieri veritate probata, & comprobato legitimo intereſſe, vero & moderari ſecundum veriſimiles probationes ad. deciſi. 110. num. 18. col. 3.

Infamis non poteſt eſſe iudex ad. dec. 139. in prin.

Inmunitate eccleſiæ non gaudet ductus per illam captus ab officialibus, & ſi protelatur, ſecus ſi eſt vaſus ab eis in eccleſiam ſe intromiſiſit ad. dec. 141. in prin. col. 1. & 2.

Iudex in omnibus delictis procedit ex officio non exiſtente accuſatore, & hoc de conſuetudine generali, niſi in iniurijs verbalibus ad. dec. 70. in prin.

Inceſtuoſus non obſtante diſpenſatione pugnatur poena arbitraria ad. deciſio. 180. in prin.

Iudex in delictis ex officio non procedit parte non accuſante quando pars informationē non dedit, vel ſi dedit erat in delicto laici, & privato, ſecus alias ad. dec. 183. colum. 2.

Interelle cēſetur remiſſum ſola ſorte pe

INDEX.

bita & super ea lata sententia si debetur officio iudicis, nisi protestatum sit, & nisi debeat iure actionis ad. dec. 191. in prin.

Ius redimendi per pactum de retrouedendo prescribitur triginta annis ad. d. 249. in pr.

Iuramentum in scriptura inter laicos non requiritur, nisi in casibus illud requiruntibus ad sui valorem ad. decisi. 249. in princ.

Iudex potest condemnare in fructibus non petitis a tempore litis contestationis currentibus ad. dec. 322. col. 2.

L.

Lex civilis dispeniens in modo succedendi in emphyteusi, ecclesiasticam comprehendit dec. 2. nu. 6. ibi. ad. quando lex loquatur contra emphyteotam secus si contra ecclesiam.

Lex condita a Rege superiore non recognoscite ius efficit commune de. 3. n. 6. ibi. ad. ad nostras leges regias extendit.

Laudemium domino solui non debet emphyteusi hereditaria capta prodebitis emphyteotae ad. dec. 5. super. nu. 1. col. 2.

Lex nam ita. §. in fideicommissio. ff. delegat. 2. intelligitur nouiter ad. d. 7. super. nu. 1. c. 6.

Lex peto. §. fratre. ff. de legat. 2. subtiliter intelligitur ad. dec. 7. super. nu. 1. col. 7.

Lex si. ad Trebelianum aliter quam a communi intelligitur ad. dec. 7. super. nu. 1. col. 12.

Legis is qui cum plures. ff. delegatis. 3. in telectus ad. dec. 7. super. nu. 1. col. 13.

Lex cum abus. ff. de conditionibus & demonstrat. circa coniecturas successione maioratus an preferatur proximior, ultimo possessori proximiori testatoris subtiliter appenditum ad. de. 7. super. nu. 2. col. 13.

Lex qui absenti. ff. de acquirenda possessione nouiter intelligitur ad. decisi. 8. super. nu. 2. col. 3.

Lex. 2. C. si mancipium ita fuerit nouiter intelligitur an. dec. 8. super. nu. 2. col. 5.

Legis quod scitis. C. de bonisque liberis verus intellectus traditur ad. decisi. 9. super. nu. 1. col. 8.

Lex si. C. de natalibus liberis restituendis intelligitur dec. 2. num. 6. ad. ibi super. nu. 6. adit plurimos doctores.

Lite pendente interdum pro administratione, aut officio in possessione & petitorio neutri fit solutio, sed deponitur ad. dec. 16. super. nu. 1. col. 2.

Locatione finita & perceptis fructibus a locatore locus est remedio legis. 2. C. de

rescindenda dummodo conductor deceptionem alegans fructuum quos percepit locatore petente redat rationem, & restituat illos, vel eorum valorem per arbitros exprimatam deductis expensis dec. 19. nu. 1. ibidem ad. tota col.

Lex si. §. si. C. communia de legatis nouiter intelligitur ad. dec. 2. col. 4.

Legis. 2. remedium. C. de rescindenda, quia personale est licet in rem scriptum non potest digesto intentari contra tertium, nisi fuerit sciens, vel emerit cum eadem deceptione, vel possideat ex causa lucratiua tunc etiam si non sit sciens ad. dec. 21. super. nu. 1. col. 1.

Lex. 2. C. de rescindenda potest directo intentari contra tertium, quando emerit cum eadem deceptione, vel possideat ex causa lucratiua, sine excursionem dec. 21. num. 1. ad. ibi. cum excursionem.

Lex. 3. tit. 8. lib. 5. recop. nouiter intelligitur ad. dec. 33. col. 3.

Lesio qualis sufficiat, aut proffit minori, & quomodo prouetur dec. 37. num. 3. ibi. ad. alegat doctores.

Locare rem emptam venditori in ipso contractu emptori licet cum aliquibus tamen coniecturis non licet quas conierunt doctores, ad. dec. 39. in princ.

Lex finalis. C. de alubionibus intelligitur nobiter ad. dec. 41. col. 3.

Lex congruit. C. de locatione praediorum civilium lib. 10. intelligitur eleganter ad. dec. 41. col. 3.

Lucra acquisita contestate matrimonio dibiduntur inter coniuges, etiam pretatiuos si contraxerint in facie ecclesiae, etiam absque monitionibus ex aliqua iusta causa omisis secus alias ad. dec. 89. num. 1.

Legato praedio pro alimentis censetur legata proprietas, nisi ex coniecturis aliud appareat ad. dec. 92. num. 2.

Libertas relicta quando haeres voluerit eo inuita non declarante competit post mortem additio. decisi. 330. in prin.

Lesione enormissima interueniente in venditione iudiciali restituitur res cum fructibus soluto censo emptori pro pretio ad rationem quatuordecim pro vno ad. dec. 94. in princ.

Lesione enormissima interueniente in venditione voluntaria, & extraiudiciali, non fit restitutio cum fructibus, nisi a tempore litis contestatae salit si interuenit defectu,

INDEX.

ctus solemnitatis dolus, fraus, vel deceptio, enormissima ad. dec. 94. in princ.

Legi quod scitis. C. de bonisque liberis traditur verus sensus ad. dec. 9. super. nu. 1. col. 5.

Licentia a domino concessa ad alienationem emphyteusis per testes duos legitime probatur ad. dec. 72. num. 3.

Lucrum cessans debet esse moderatum, regulatum secundum quod alij verisimiliter facerent & ipse pro sua industria consequeretur ad. decisi. 110. nu. 14. col. 5.

Lucrum cessans mercatori moderatur secundum quod solitus est negotiari, & alij eiusdem professionis in eisdem mercantijs verisimiliter lucrarentur ad. decisi. 110. nu. 14. col. 5.

Lex magis puto. §. si fundum. ff. de rebus eorum. l. qui autem. ff. quae in fraudem creditorum lex si sponsus. §. si maritus. 2. ff. de donatio inter. l. profecticia. §. si pater. ff. de iure dotium nouiter intelligitur ad. de. 117. col. 2.

Legatum pro dote & promissio pro dote debetur etiam maritae si vero sit pro maritanda testatore sciente esse maritanda non deberur, secus alias ignorante vero debetur ad. dec. 125. col. 2.

Legatum pro matrimonio cum certa persona & certe personae debetur licet sit maritata, secus si legatum sit pro maritandis virginibus. Tunc non debetur iam maritatis ad. dec. 125. in prin. col. 2.

Legatum patris aut matris pro matrimonio filij debetur ei, siue ignoret, siue sciat maritatum esse ad. decisi. 125. columna. 2.

Locatione duobus facta praefertur primus etiam si secundo sit res tradita, & non retineat, secus alias ad. decisi. 130. in principio.

Locator primus habens hypothecam specialem vel generalem in re, praefertur, & auocat a secundo, & e conuerso, si secundus ita habet praefertur, & auocat a primo ad. dec. 130. in princ.

Legitimus habetur in totum pro legitimo, & sic accedit ad colationem ad. dec. 134. col. 2. secus dispensatus.

Legatarius alteri restituere grauatus debet restituere fructus pendentes tempore mortis testatoris alios vero lucratur si fuit restitutio dilata in diem, vel euentum conditionis, nisi fuisset dilatio aposita favore

fideicommissariae ad. decisi. 135. col. 2. n. 1.

Litis contestatio propria & vera inducitur per negationem ipsius rei ad. de. 147. n. 3.

Locatio rerum ecclesiarum non valet ultra triennium ad. dec. 156. num. 2.

Locatio fructuum facta a beneficiario in sui praedictum valet ultra triennium ad. dec. 156. num. 2.

Legatarius conditionalis non consequitur legatum, nisi conditione impleta si potestatiua sit, nisi per eum non steterit, si mixta, si non deficiat per casum ad. de. 157. c. 2.

Legatarius decedens non impleta conditione nihil transmittit ad suos haeredes, nisi constet de contraria voluntate testantis est coniecturis ad. dec. 157. col. 2.

Legatarius conditionalis non tenetur expectare, ut impleatur conditio ipse poterit ad implere quantum breuius possit ad. 157. c. 2.

Legi, vel statuto requirenti consumationem matrimonij per copulam pro lucro ex illo consequedo non sufficit velatio neque traditio ad domum, sed est necessaria copulae probatio ad. dec. 187. in prin.

Legata debentur ex testamento sine institutione haeredis, vel clausula codicillari, si tamen sit solemne ex numero testium rogatione alisque solemnitatibus ad. decisi. 196. col. 2.

Libelus ineptus admittitur in hoc Regno, si constat de veritate ex actis processus & de eo quod intendit actor petere licet non vene, nec formaliter, nec specificiter petatur ad. dec. 206. num. 6.

Legatum reuocatur per inimicitias super venientes ad. dec. 206. num. 17.

Licentia consensus postulati pro forma ad legitimandam personam contrahentis debet esse expressa, & interuenire tempore actus non potest, additio. decisi. 215. num. 5.

Licentia non habetur pro consensu in praedictis iudicialibus, nisi alia interueniant ad. dec. 215. num. 5. in fin.

Legatum relictum etiam favore pie causae non debetur, nisi ab addita hereditate dec. 250. ad. ibi. in prin. & col. 2. contrarium.

Legatum relictum post mortem plurimum, non debetur usque ad mortem superioris ad. dec. 250. in prin.

Lucrum inter socios mercature non solum partitur ex capitalibus acquisitum, sed etiam acquisitum ex ipso met lucro ad. dec. 254. in prin. col. 1.

INDEX.

Lucrum inter socios partitur & si fuerit quaesitum, non nomine societatis, sed nomine particulari ad. de. 254. in prin. co. 1.

Lucrum societatis semper commune est vsque dum expresse renunciatur societati, & reddeantur rationes ad. dec. 254. col. 2.

Lex noua comprehendit factum ante illam, si eius executio post illam accedit ad. dec. 261. col. 1. & 2.

Licentia & consensus mariti, vel aliorum in contractu requisitorum ex cursu decenni praesumitur, quando non agitur de graue praesudicio, si agitur non praesumitur, nisi longissimum tempus, & alia inditia interueniant qui equipolet expresso ad. dec. 271. col. 2.

Legitimationis clausula, sine praesudicio venientium ab intestato, in ea apposita solum operatur in fauorem filiorum patris qui filium legitimauit, non in alijs ad. dec. 279. in princ.

Legitimo non prodest clausula, sine praesudicio venientium ab intestato, quando in legitimatione nihil dicitur de successione ab intestato in fauorem legitimi, & prodest venientibus ab intestato, vt eos non excludat additio. decisio. 279. col. 2.

Legitimus succedit ex testamento, si non prodest ei clausula, sine praesudicio venientium ab intestato, nisi consanguinei non sint, vel sint remoti, vel incerti, vel non appareant ad. dec. 279. col. 2.

Legitimo datur successio ab intestato, si in legitimatione fit capax ab intestato succedendi, nisi verba legitimationis solum operentur in fauorem filiorum patris petentis legitimationem ad. dec. 279. col. 2.

Legitimus volens, vt legitimus succedat ab intestato cum filijs existentibus succedet, salit in hoc Regno ad. decisio. 279. col. 2.

Legitimationis impetratio nullam citationem requirit ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus a nemine potest impediri vt iure suo non vtatur ad. dec. 279. col. 4.

Legitimare filium ad vtranque successionem patre petente in sui vita Princeps potest nulla citatione necessaria ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus, vt legitimus succedit, scilicet legitimis filijs non existentibus ad. dec. 279. col. 4.

Legitimate filium potest Princeps post mortem patris ante additam haereditatem

ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus post mortem patris ante additam haereditatem non obest consanguineis ab intestato venientibus, nec etiam post additam haereditatem ad. de. 279. c. 4.

Legitimus in omnibus, in fideicommissio succedit, & excludit substitutum sub conditione si sine liberis decesserit, si fideicommissum sit temporale, & aliud non constet ex verbis claris, vel voluntate testatoris, & legitimitio non fiat post acquisitum ius substituto ad. dec. 279. col. 5.

Legitimus non succedit in maioratu, & fideicommissio perpetuo ad. de. 279. c. 5.

Legitimare potest Princeps ad maioratum perpetuum cum exclusione consanguineorum ex magna causa, & publica de qua eiusque voluntate constauit in legitimatione secus alias ad. dec. 279. col. 5.

Legitimando Princeps ad successionem maioratus perpetui exclusis consanguineis debet cambium dare illis ex bonis legitimi si fieri potest commode ad. decisio. 279. col. 5.

Legitimare potest Princeps filium possessoris maioratus ad illud consanguineis non existentibus vel in certis, vel nimis remotis ad. dec. 279. col. 6.

Lex. 2. C. de rescindenda venditione raro causam indiuiduam anectitur ad. dec. 292. col. 1.

Laesione militante longe vltra dimidiam iusti pretij lapsa quadriennio est locus remedio. l. 3. C. de rescindenda ad. dec. 292. in principio.

Legatum sibi debitum ex confessione petens per viam debiti cum clausula, omni meliori modo, eadem instantia potest petere per viam legati ad. de. 294. in prin.

Lex. 2. C. de rescindenda venditione, & eius remedium procedit indiuiduone haereditatis ad. dec. 301. col. 1.

Lex cum ita. §. in fideicommissio de legatis. 2. nouiter intelligitur ad. dec. 308. co. 4.

Lex Lusitana & consuetudine, natus ex pleueio, & ancilla propria, vel aliena est naturalis, & succedit patri ad. dec. 315. col. 1.

Lex cum a matre non habet locum in haerede fideiuisoris de euictione qui ex iure proprio potest contrauenire venditioni, dec. 322. in princ. ad. ibi. col. 3. contrarium.

Laesio debet considerari secundum tempus presens ad. dec. 326. col. 1.

Libertatem concedens tenetur partem citare

INDEX.

citare ad. dec. 334. col. 2.

Legato relicto alicui nomine proprio sit alicuius eiusdem nominis debetur magis propinquo, & amico testatoris ad. dec. 381. in princ.

Legata pia relicta in minus solemni testamento duobus testibus probata valent, nisi testamentum careat perfectione voluntatis ad. dec. 383.

M.

Melioramenta vtilia & necessaria debentur emphyteote vxori, vel haeredibus nisi ob sui culpam extinguatur, emphyteusis voluntarie non debentur ad. dec. 4. super. num. 3.

Meliorationum voluntatis causa pendente res emphyteote, & vxori, & haeredibus restituitur oblata cautione de restituendo eas ad. dec. 4. super. num. 3.

Monasterium quando succedat in maioratibus, & feudis, & patronatibus decisio. 6. num. 1. & 2. ad. ibidem per. 6. conclusio nes resoluit.

Maioratus fideicommissi, substitutionum subcessione, praefertur proximior vltimo possessori, proximiori testatoris, de. 7. n. 1. per totum ad. ibid. 14. col. tenet contrarium, & quando vnus procedat, quando aliud a col. 14. vsq; ad. 18. per. 8. casus determinat.

Maioratus bona vel alia prohibita alienari possunt locari ad longum tempus, & in emphyteusim dari dec. 16. n. 3. ad. ibid. si ex consuetudine ita habeatur, secus alias vel si locatio fiat solum in commo ditate.

Menochius repellitur ab authore ad. dec. 17. super. num. 2. colum. 2.

Melioramenta emphyteusis emphyteute non domino directo dec. 22. n. 1. ibidem ad. super. num. 1.

Maioratus & fideicommissi serie de persona ad personam omnino prohibetur extensio, nisi quando constet de expressa testatoris voluntate, vel constet de tali voluntate ex coniecturis vrgentissimis ad. de. 27. super. num. 2.

Maioratus semel exclusus semper manet exclusus semper quod duret persona & causa exclusionis, secus alias & etiam secus in alijs quibus vnico actu consumuntur in istis semel exclusus semper permanet exclusus ad. dec. 27. super. num. 1.

Maioratus vel fideicommissi materijs prohibetur omnino extensio de casu ad casum, nisi de voluntate testantis expresse, vel ta-

citae contrarium constet, vel ex similitudine, vel ex identitate rationis ad. dec. 27. super. n. 2.

Maioratus duos quando vnus possit habere ad. dec. 27. in fine.

Maioratus inducitur ex onere missarum rebus impositum ex in indubitabilitate, & ex alijs coniecturis, non alias rigore iuris practicae ex consuetudine talia bona filio maiori in via maioratus dantur ad. dec. 30. in prin.

Maioratum bona indiuisibilitate non inducunt, nisi sint dignitatis, vt domus de solar ad. dec. 30. in princ.

Minori laeso in transatione conceditur restitutio ad. dec. 37. super. num. 1.

Minor petens restitui contra decretum iudicis debet probare laesionem, & non leuiter alias non auditur ad. dec. 37. num. 1. col. 2.

Minori se affirmanti maiorem, vel falsum asserenti causa decipiendi ad verum non conceditur restitutio ad. dec. 37. n. 2.

Mens contrahentium in contractibus debet seruari si colligitur ex effectibus, vel ex substantia contractus, vel consuetudine, vel alijs coniecturis ad. dec. 38. col. 3.

Maioratu constituto in tertio bonorum in certa re nominata possunt heredes illam rem eximere a vinculo aliam subrogando in praesudicium vocatorum de. 48. n. 1. ad. ibidem tenet contrarium, nisi ex cursu longissimi temporis.

Maioratus subcessione etiam ex fundatione foeminae masculus, etiam ex foemina descendens praefertur quamuis minor foeminae in pari gradu existente etiam si ex masculino descendat ad. dec. 51. col. 2.

Maritus ex quo adulterum occidere potest, potest ei aliam imponere minorem poenam dec. 63. ad. ibi.

Maioratus potest fieri de emphyteusi hereditaria puta concessa pro se, & haeredibus, dummodo tertium & quintum non excedat de emphyteusi, vero ex pacto & prouidentia puta concessa pro se, & filijs non potest constitui, nisi fuisset acquisita pecunia patris ad. dec. 70. num. 1.

Maritus soluto matrimonio rem extimatam non debet, sed ei loco pecuniam ad. d. 71. n. 5.

Maritus soluto matrimonio solues pecuniam pro re extimata debitor est rei mobilis, & sic gaudet & dilatione annali, & sic, si voluntarie soluat non debet fructus restituere, nisi restitutio sit in voluntate maritis ad. dec. 71. num. 5.

Melioramenta debetur facienti denunciato

renunciatio non facere si est possessor cum titulo & bona fide, nisi titulus sit reuocabilis & speretur de proximo reuocatio secus si sine titulo ad dec. 74. num. 1.

Monacho hereditas delata ex subcessione nepotis, vel matris monasterio acquiritur ad dec. 310. in princ.

Minore restituto aduersus emptionem emptori debet restitui pretium si sit bonæ fidei, & conuersum a minore in sui utilitatem debemq; ipsi emptori tunc, & meliora menta utilia, solui secus si sit malefidei ad dec. 74. num. 2.

Minor perfecta ætate viginti quinque annorum si per quinquennium tacuerit in reuocanda alienatione a se facta, vel nullitate aleganda, vel læsione non auditur, nisi enormiter sit læsus aut habuerit ignorantiam vitiorum pro quibus agit ad dec. 76. n. 1.

Maioratus præscriptio, vel alienatio nihil operatur in præiudicium subcessorum, nisi in memoriali sit dec. 84. nu. 1. ibi ad.

Matrimonium putatum habet privilegium veri matrimonij ad dec. 89. nu. 2.

Mulier quinq;agenarie nuenti denegantur lucra ob matris nomina provenientia ad dec. 90. nu. 1. L. sit in x.

Medius ad alimentum non restringit legatum ad dec. 92. num. 1.

Maioratus subcessor potest renuntiare commoditatem maioratus pro sua vita, & in sui præiudicium nisi commoditas respectu filiorum excedat quintum, non valebit respectu excusis ad dec. 92. num. 2.

Maioratus iuris simplex renunciatio subcessoris non valet, nisi in sequentem subcessorem ad dec. 93. num. 2.

Maioratus subcessor in præiudicium creditorum de querendo non de quaesito, nisi renuntiet in non subcessorem ad dec. 92. num. 2.

Maioratus subcessione quando transmissio, & representatio, quando non admittantur ad dec. 93. col. 1. 2. & 3. 4. 5. 6. 7. per. 8. conclusiones concludit.

Mulier per transitum ad secundas nuptias non amittit possessionem sibi datam rerum mariti ex aliqua lege ad dec. 105. in principio.

Mulier per transitum ad secundas nuptias non amittit usufructum, vel doarium sibi a marito relictum, nisi ex verbis aut mente testantis aliud coligatur ad dec. 105. in princ.

Mercatori vel solito negotiari moræ exstante debetur interesse lucri cessantis non vagum, non incertum, non impotentia certum probabile, & quasi in actu, & non pro primo anno, sed pro sequentibus in quibus interest regulatum ex modo ipsius mercatoris non ex alio ad dec. 110. n. 3. c. 2.

Mercatori interesse lucri cessantis a principio in foro exteriori non potest taxari secus in foro conscientie nulla fraude existente ad dec. 110. num. 3. colum. 3.

Minore appellante a denegatione restitutionis si tractatum est tempus appellandi potest restitutionem petere ad dec. 110. num. 7. colum. 3.

Minori, quomodo concedatur restitutio aduersus tres sententias ad d. 110. n. 11. co. 4.

Minor restituitur aduersus labsum annu ad petendam renouationem ad dec. 117. in princ.

Marito moriente non soluendo, recurrit vxor ad bona data, stimata, etiam si sint apud tertios possessores absque annua dilatione, & si sint, apud hæredes mariti tenentur restituere cum fructibus, si vero apud tertios possidentes cum titulo a die litis contestationis ad dec. 123. num. 3. col. 2.

Maritus lucratur dotem ex pacto, vel statuto, vel medietatem lucrorum existente consuetudine, si vxor fuit ducta ad domum, scilicet relata etiam si per momentum matrimonium durauerit licet non fuerit carnaliter cognita additio. decisio. 124. colum. 2.

Maritus de adulterio vxorem seruans accusare potest ad dec. 142. in princ.

Modus in diuio præsumitur non conditio & in illo non impeditur transmissio ad dec. 157. colum. 2.

Maritus potest alienare lucra quaesita constante matrimonio ad dec. 182. in princ.

Mariti debita contracta pro alimentis vxoris & filiorum, non statim us lucris neque bonis mariti, vxor & filij non tenentur soluere, nisi expresse maritus ad dicta alimenta multum petisset obligando bona vxoris, vel filiorum quia protestatus est egerè matrem, & filios add. decisio. 189. col. 1. & 2.

Maritus negligens vel dolosus in vxore curanda amittit lucrum sibi a lege delatum ad dec. 187. col. 2.

Mariti bonis venditis per creditores, si vxor se non opponat non condemnantur in fructibus præceptis nisi a litis contestatione

tatione secus si se opponat additi, decisio. 188. colum. 2.

Maioratus non perpetuatur ex vacatione consanguinei proximioris in defectu liberorum ad dec. 193. col. 1.

Meliorationis alimentorum, vt arrharum elegans excessum illum tenetur probare ad dec. 201. num. 2.

Maioratus & familiae vltimus possessor potest nominare extraneum ad illud, illum que instituere secus si alij seporiantur de familia ad dec. 206. num. 19.

Mulier secundum nubens existens in possessione, lata sententiæ in fauorem primi se opponere potest dec. 207. n. 3. ibi ad.

More purgatio de æquitate admittitur intra modicum tempus iudicis arbitrio si ius aduersarij non sit factum deterius secus alias ad dec. 211. num. 1.

Maioratus constitutus, præsumitur ex consuetudine decennali simul probato vno subcessione actu cum alijs coniecturis, ad dec. 215. num. 1.

Maioratus non cedit augmentum separabile, sine læsione secus in separabile ad dec. 219. num. 1.

Maioratus augmentum separabile reputatur, vt liberum, & de eo potest solui creditoribus ad dec. 219. num. 1. in fin.

Meretrici, vel alie mulieri non meretrici datum ob coitum fornicarium ab ea non potest repeti ad dec. 224. in princ.

Maioratus coniectura colligitur exoneris impositione, & vocatione proximiorum in defectum filiorum primi vocati vel si estat ius portandi nomen, & arma ad dec. 225. col. 2. & 3.

Maritus potest meretricando minutatim donare ludere, & perdere sine eo quod teneatur restituere mulieri, vel ipsa repetere possit, secus si abunde donet, & in grande quantitate, que dicitur grandis adbitrio iudicis relinquuntur ad dec. 227. col. 1. & 2.

Mora aduitandum commissum intra modicum tempus arbitrio iudicis regulatum ex æquitate canonica potest purgari ad dec. 244. col. 4.

Minor restituitur contra labsum sex mensium ad euitandum commissum, ad dec. 244. col. 4.

Metus vxori per maritum adhibitus, vt consentiat alienationi debet esse grauis, & mine non sufficiet de. 251. ad. ibi. in princ. contrarium.

Maioratus subcessione proximitas debet provenire respectu vltimi descendens ex parte fundatoris non ex alia linea alias capax non erit ad dec. 259. col. 1.

Meru inferens, vel dolu non potest ipsum alegare ad dec. 263. col. 2.

Monasterium, vniuersitas, vel collegiu non amittit ius commissi ex receptione pensionis, nisi collegialiter recipiat ad dec. 269. in princ.

Monasterium aduersus receptionem pensionis receptam non collegialiter restituitur ad dec. 269. in princ.

Maioratus, vel fideicommissum non inducitur ex impositione oneris anniuersarij nisi ex vsu patriæ, aliud inducatur ad dec. 287. in princ.

Minori læso in benedictione rei vltra remedium. l. 2. C. de rescindenda benedictione, si sit vltra dimidiam competit, & restitutio in integrum ad dec. 292. in princ.

Minores tenentur implere contractus prædecessorum ad dec. 299. in princ.

Monasterij administratore recipienti per decenniu canonem ceterur remissu commissu in præiudicium tertij secus alias ad dec. 299. c. 1.

Maioratus anniuersarij, vel patronatus subcessione in quo non agitur de consueta agnatione, & clerici, & foeminae admittuntur præfertur consanguineus proximior etiã ex linea foemenina, si est ætate maior existenti in pari gradu, etiam ex masculina, ad dec. 295. col. 1. & 2.

Melioramenta sunt extimanda & soluenda secundu quod nunc valent non secundum expensas in eis factas, nisi expensas transcendat valor ad dec. 307. in princ.

Maioratus subcessione lire mota inter patruu & nepotē præfertur nepos, etiã si in illo filij maior superstes reuocetur, nisi ex proposito representatio a testatore fuerit exclusa ad dec. 208. col. 2.

Maioratus fundatione si vocatur consanguineus proximior post nominatos non admittitur representatio, sed proximior de late subcessione intelligitur vocatus ad dec. 308. col. 3.

Monachus viuens extra monasteriu de licentia Pontificis testare non potest ad dec. 310. in princ.

Monacho licentia testandū concessa in dubio intelligitur de bonis acquisitis illo existente extra monasterium non de acquisitis intra ad dec. 310. in princ.

Maioratus fructus a solo separati tempore mortis ultimi possessoris, etiam si non sint in orreo sunt hæredum prædecessoris non successoris, neque pro rata ad. dec. 311. in princ.

Melioramenta bonorum maioratus sunt hæredum prædecessoris pro rata, & diuiduntur extinguitur secundum valorem temporis præsentis, nisi in casibus legis. 46. Tanti & ubi cedunt in magnum maioratus augmentum, & successoris, & quando posunt separari ad. dec. 311. col. 1. & 4.

Maioratus successor & iuris patronatus in tenentur de expensis pro bullis impetratis ad diuisionem vnius beneficii cogitandum relinquitur ad. dec. 311. col. 5.

Melioramenta vtilia facta a bonæ fidei possessore cum titulo, non in fraudem tertij debent sibi refici, nisi non sint ad perpetuam rei vtilitatem, sed solum pro vsu præsentis ad. dec. 313. in princ.

Maior contraheus cum minore omisis iuris solemnitatibus tenetur ad fructuum restitutionem, secus ex æquitate, vel si pretium est consumptum inutilitatem minoris tunc tenebitur ad interesse add. dec. 314. col. 1. & 2.

Monasterium excludit substitutum sub conditione, si sine liberis decesserit, expressa voluntate testantis, & fauore pietatis, nisi contrarium, sit ex contraria voluntate testantis, vel ex indicij, vel nisi fraude, & blanditijs monachus fuit ingressus dummodo dederit dolus causas ingressui ad. dec. 319. col. 2.

Maritus institutus hæres ab vxore, vt coniuncta persona potest emphyteusis renouationem petere præcipue melioramentis ab ambobus factis ad. dec. 329. col. 1.

Masculus ætate minor non præfertur foemina naturali maiori, vbi est eadem ratio de vno ad alium, secus vbi differens, & in successione maioratus, vel annuarius requiritis memorie conseruationem, & in vsu generali ad. dec. 340. col. 1.

Masculus non præfertur foemina ætatis minore etiam in maioratu, vbi consuetudine patriæ, vel ex clausula testatoris, sic habetur ad. dec. 340. col. 2.

Mater mariti mentecapti tenetur omnes instituere fratres tamen potest eligere add. dec. 341. col. 2.

Maioratus subcessor, non potest altera re fundatoris voluntate in præiudicium vo-

catorum ad. dec. 344. in princ.

Maioratus bona non præscribuntur, nisi si per tempus immemorabile, titulo vero locationis, vel emphyteusis ultra decem annos ad. dec. 47. in princ.

Metuunt purget præsentia consanguineorum arbitrio iudicis relinquitur ad. dec. 349. col. 2.

Mandatū potest ratificare gesta per procuratorem aertū posse ratificare per dominum ad. dec. 357. col. 2.

Maioratus subcessione qua vocatur filius maior et semper consanguineus proximior non admittitur representatio ad. dec. 378. col. 1.

NOtatio pro absente stipulato etiam eius notarij acceptatione ex tali stipulatione adquiritur absentibus irreuocabile ad. dec. 8. super num. 2. col. 2. & 6.

Nepos spurij filius filia legitimæ, subcedit aue quemadmodum mater succederet ad. dec. 23. col. 2.

Nepos spurius ex patre legitimæ non subcedit auo ab intestato, auo tamen sine filijs manere potest ab eo hæres institui si non sit ex coitu damnato ab eoque poterit legari in quintum ad. dec. 23. col. 3.

Nepos legitimus ex filio spurio, hæres potest ab auo institui si non instituat coitulatione filij secus aliàs ad. dec. 23. col. 3.

Nepos ex damnato coito poenæ mortis naturalis, nec matri, nec aue maternæ subcedit, subcedet tamen ex testamento in legato non excedente quintum ad. decisio. 23. col. 3.

Nepos spurius, vel legitimus ex spurio nato ex coitu damnato, & pugnibili, & acufabili etiam si filius clerici pater, vel ipse sit potest ab auo institui, & est capax non existentibus filijs secus aliàs, & secus si sit ex coito propriæ incestuoso ad. dec. 23. c. 4.

Nepos ex coito dånato, & pugnibili licet non subcedat matri, aue tamen ex parte matris subcedit ad. dec. 23. col. 4.

Nepos spurius respectu aue paternæ an dicatur cognatus, respectu verbo aue maternæ an dicatur legitimus, vt sic respectu eiusdem ad. dec. 23. col. 4.

Natus post euentum calus substitutionis non admittitur contra proximiorum, nisi adduc res sit integra, vel nisi in tali nato de nouo concurrat aliqua qualitas quam

quam voluit testator semper in suo primo genio durare, & quod illa carens subcedat tantum temporaliter, & sic expressè voluit ad. dec. 27. super num. 4.

Nepos succedens cum patris ex persona matris tenetur imputare, sicut ipsa mater, salit tamen si ne potest nihil consequatur de illa dote quia consumpta est maxime repudiantes hæreditatem matris ad. dec. 33. col. 2. & 3.

Nepotest subcedere cum alijs in pari gradu, & sic ex propria persona non tenetur imputare ad. dec. 33. col. 2.

Ne potest non tenetur imputare a geres datur hæreditate ex persona matris, si mater iam emancipata morua fuit in vita aui, nisi cum patris subcedat ad. dec. 33. c. 2. & 3.

Nepotis dotem ab auo præstitam filius, vel filia imputare tenentur si sit intra legitimam, si filius aut filia pauperes fuissent, secus si diuites, & non stantes in mora quamuis, & in isto casu tenentur imputare intra moderatam quantitatem ad. dec. 33. col. 4.

Neptis dos ei ab auo data patri, vel matri non imputatur, si constat aui contemplatione datam fuisse ad. dec. 33. col. 4.

Neptis dotata ab auo præsumitur in duto dbrata filij contemplatione, si filius erat pauper, vel si diues inofosus tamen imputabiturq; aliàs non ad. dec. 33. col. 4.

Notarius tenetur testantem cognoscere dec. 45. num. 3. ad. ibidem.

Nepos quando representet personam patris filij maiori ultimi possessoris maioratus annuarius, vel capellæ ad. dec. 59. per 6. resolutiones.

Nullitati intentatæ incidenter cum appellatione nocent tempora, & desertioque appellationi nocent ad. dec. 68. num. 2.

Nepos legitimus ex patre naturali subcedit suo patruo deficientibus legitimis, aut alijs naturalibus ex parte matris ad. decisio. 102. in princ.

Nullitas nulla nec exceptio contra sententias in gradu reuisionis admittitur in cellarijs huius regni ad. dec. 110. nu. col. 3.

Nominatio ad emphyteusim cum clausula constituti non valet sine consensu domini dec. 110. nu. 1. ad. ibi verius contrarij.

Nullitas in competentia semper impedit executionem nisi oponatur contra tres sententias, aut contra latam in gradu suppletionis ad. dec. 343. col. 2.

Nulla contractu nullum est in eo apo-

litum constitutum ad. dec. 116. nu. 1. col. 1.

Negligentia antecessoris in non soluedo canonem emphyteusis hæreditarij, siue ex pacto ex prouidentia respectu commisi nocet subcessori nisi in odiu: successoris fuerit commissa, vel nisi antecessor nunquam pro illo fuisset a domino molestatus nec declaratum commissum ad. dec. 119. nu. 2.

Nominatio facta in testamento nullo modo iure valet quando testamentum potest substineri, vt codicillum, vel sit facta presenti, & acceptanti per viam donationis ad. dec. 116. num. 4.

Nominans ad emphyteusim non potest nominato grauam imponere ad. decisio. 196. in princ.

Nullitas ex defectu citationis contra quascumq; sententias admittitur iam tamen non annullat acta præterita, vt de nouo fiat, sed solum vt pars non citata de nouo audiat non obstat sententia ad. dec. 239. in princ.

Nominatio capellæ vel annuarius requirit tres testes omni maiores exceptione dec. 288. in princ. ad. ibidem contrarium.

Nominatio ex verbis demeritibus non inducitur, nisi de voluntate testatoris constet ex alijs euidentibus coniecturis add. dec. 288. in princ.

Nepos ex homine plebeio, & ancilla propria, vel aliena est naturalis, & patri subcedit lege Lusitana, & consuetudine ad. dec. 315. col. 1.

Nobilitatem nemo consequitur a se ipso licet consequatur nobilitatis statum, nisi a Rege nobilitetur ad. dec. 325. col. 1.

Notarius vulgo scriptura non acquirit nobilitatem nec acquisitam amittit. add. dec. 325. col. 2.

Nullitas debet iustificari ex iusticia causa in supremis tribunalibus, aliàs nihil operatur ad. dec. 327. in princ.

Nullitas euidentis admittitur coram execute alicuius sententiæ inferioris qui suspendendo remittit primo ad. dec. 343. col. 2.

Nepos ex fratre existente non potest substitui furioso ad. dec. 370. col. 1.

Nepos maior ex filio minori præfertur nepoti minori ex filia maiori ad. dec. 388. columna. 1.

O

Nus impositum super aliqua re est reale rem ipsam afficiens pro quo potest conueniri tertius possessor

nulla facta excursionione in bonis principalis obligati ad. dec. 13. in prin.

Obligatus ad factum si fecit quod potuit excusatur ad. dec. 32. num. 2.

Obligationis facti verua, & intētio contrahentium attendi debent ad. de. 32. nu. 2.

Officiarius excedens tenetur iniuriarum & de damnato, & potest resisti quo ad excusationem pœnæ per resistantiam sibi imponende non excedens, non tenetur de damnato, & si resistentes occidat ad. decisio. 35. super num. 1.

Occultans bona faciendo inventariū solum tenetur in duplum ad. de. 122. in prin.

Obligatus nomine alterius, vel faciens nomine alterius ostendens se nuntium esse remanet obligatus proprio nomine contrahendo nomine officij, secus alias ad. dec. 190. colum. 1. & 2.

Officium cubicularij principis in dote datum est dotale ad. dec. 217. col. 1.

P.

Pater non potest filiis præiudicare in emphyteosim non hereditaria, neque inuendibili, neq; in emphyteusi anti quam hereditaria, vero, vel in empta pecunia patris saltem quo ad ipsam pecuniam, vel inuendibili libere ex pacto, vel consuetudine filijs præiudicare potest. dec. 5. nu. 7. & ibidem ad.

Pater potest filijs præiudicare in emphyteusi ab ipso acquisita, ob merita sua, vel propter pecuniam suam pro se, & filijs suis in acquisita vero ob gratuitam donationem non potest filijs præiudicare ad. dec. 5. super num. 7. col. 2.

Pater non potest filijs emancipatis præiudicare in emphyteusi ab ipso acquisita pro se, & ipso ad. dec. 5. super nu. 7. col. fi.

Paulus quid dixerit in. h. nam ita. §. in fideicommissio in fi. ff. de legat. 2. ad. dec. 7. super num. 1. colum. 4.

Pœnitentia in contractibus in nominatis re integra admittitur ad. dec. 8. super num. 2. colu. 5.

Præsentia ratione officij, aut testimonij non inducit consensum dec. 8. ibi. add. super num. 8.

Patrimonialis res appellatur illa, quam pater primus habuit si tempore mortis inter sua bona reliquit ad. dec. 9. super. nu. 2.

Pactū resolutorium incontinenti apostitum secuta resolutione excusata caducita

te pactum vero resolutorium apostitum ex intervallo non excusat dec. 12. ibi. ad. super numero. 1.

Promissio ubi non iudicatur, vt contractus producit tamen, vt promittens compellatur ad faciendum contractum quod est utile pro promissionibus que quotidie fiunt de meliorando ad. dec. 3. super num. 4.

Pupulus potest nominare ad emphyteusim, restituit tamen si læsus reperiatur in integrum aduersus nominationem. decisio. 15. ad. ibidem.

Prælato putatiuo litemota in administratione debitor potest denegare solutionem, nisi offerat fideiussionem ad. dec. 16. colum. 2.

Præscriptio hypothecariæ currit a die factæ excursionis non ante dec. 21. num. 5. ibidem ad. tenet contrarium.

Præscriptio quadriennij. l. 2. C. de rescindenda currit a tempore venditionis non excursionis ad. dec. 21. num. 5.

Prohibitio nagarua semper obligat ad. dec. 27. num. 7.

Princeps in dubio non derogat iuri tertij, nec concessioni primæ ad. dec. 31. col. 2.

Profectia in negotio ab eo gesto non est testis omni-exceptione maior, nisi in causa gabelle, nisi partes conveniant, & in subsidium admittitur, si alias veritas non potest sciri ad. dec. 32. num. 1.

Pater potest alienari bona aduentitia filij ex causa hæris alieni, etiam sine decreto iudicis secus alias ad. dec. 36. super num. 3. colum. 3.

Pater & Prælati possunt feuda antiqua & solita in feudare emphyteusi concedere absque solemnitate tutor vero non potest saltem absque substantialibus ad. dec. 36. num. 4. colum. 3.

Pœnam commissit evitat causa iusta vel probabilis quæ alias evitaret pœnam, erit iusta causa dubium an res sit aliena, dubium probabile an sit contractus census vel emphyteusis, controuersia inter duos super eadem re, dictum vnius doctoris consulentis non esse emphyteusim si scriptura non sit in contrarium ad. dec. 38. nu. 3.

Pignore vendito pro executione, & si sit maioris valoris venditio valet, in hoc re gno, nisi deceptio interueniat intra quadriennium quia non valet ad. dec. 40. num. 5.

Pensio constituta ab emptore venditori propter fructus ab emptore percipiendos

diminuitur pro rata fructibus diminutis, ad. dec. 42. col. 2.

Pensio constituta ob præsumptum interest selucri cessantis venditoris qui vendebatur pecuniam mercantijs exponeret, aut ob damnum emergens quia vendebat ad redimendum censum integra debetur, etiã fructibus diminutis ad. dec. 42. col. 2.

Pensio limitata in aliqua re constituta non debetur integra, minuitur quando pro rata diminutis fructibus ipsius rei ad. dec. 42. colum. 8.

Pensio constituta forma ordinariã in persona, & bonis in genere cum hypotheca speciale minuitur pro rata fructuum obstentilitatem non præceptorum, & in materia census ad. dec. 42. col. 4.

Pensio magna emphyteusis fructibus correspondens remissionem patitur alias non ad. dec. 42. colum. fi.

Præscriptio bonorū maioratus fideicommissi, feudi, perfecta in vita alicuius possessoris an noceat. DD. materiæ congerit ad. dec. 26. num. 5.

Pater non potest filius præiudicare in emphyteosim de. 8. nu. 1. ibi. ad. de. 5. nu. 7.

Pactum adiectum in tertij fauorem iure quaesito, tertio non potest reuocare in tertij præiudicium de consensu ipsorū paciscintium de. 8. num. 2. ad. ibi. num. 2.

Pater nominas filium in emphyteusi non potest eum grauare, vt aliquid alicui det, ad. dec. 70. num. 2.

Pater in aduentitijs potest agere & conuenire absque filio & eius consensu filioq; nocet acta & si non citetur ad. de. 77. n. 2.

Pactum de retrouendendo quomodo probetur ad. dec. 82. num. 3.

Pactum retrouendendi cum paruitate pretij & consuetudine funeradi probat contractum usurarium, secus alias nisi paruitas fit nobiliter exigua illa ergo probat add. dec. 83. num. 3.

Patronus post foundationem Ecclesiæ, nec pacta, nec condiciones aponere potest, foundationis verò tempore potest licita, & cum a sensu ordinarij ad. de. 107. in prin.

Præsumitur pro sententia transfata in rem iudicatam quado iudex rite processit, & non constat de notoria iniustitia ad. d. 110. colum. 3.

Præsumitur pro sententia non transfata in rem iudicatam iuris præsumptione ad. dec. 110. num. 5. col. 3.

Pactum de stando iuramento & declaratione creditoris circa expensas damna, & interesse non practicatur in contractibus suspectis, nisi cum partis iuramento illa concurrant ad. dec. 110. nu. 17. colum. 3.

Pactum de stando iuramento, & declaratione creditoris circa expensas damna, & interesse tanquam suspectum a legitate repellitur, nisi cum illo alia concurrant ad. dec. 110. num. 17. col. 3.

Pater non gaudet dignitate filij habet tamen propter illam maiorem honorem in sessionibus & alijs regulandum iudicis arbitrio ad. dec. 112.

Possessio per constitutum non transferatur in rebus emphyteusis venditis, absque domini licentia ad. dec. 116. num. 1. col. 1.

Possessio transfertur ex contractu inutili per actus naturales non per actus civiles ad. dec. 116. num. 1. colum. 2.

Possessio translata ex inutili contractu per actus naturalis caret iuris fomento sic reuocabilis est ad. dec. 116. n. 1. col. 2.

Possessor cum titulo valido, vt dominus saltem utilis deducit valorem meliorationum secundum tempus præsens possiden verbo cum titulo invalido deducit solum quod est impensum, nisi expensa sit maiorque præsens melioramentorum valor ad. dec. 130. in prin. col. 2.

Possessor tertius rei censuræ factæ pro re ditibus de cursu legitime potest executari absq; aliqua excursionione ad. de. 145. in prin.

Pater non potest transigere de re emphyteotica feudi maioratus, vel fideicommissi in præiudicium filiorum ad. de. 151. in prin.

Posthumus continetur filij appellatione in fauorabilibus sibi secus in odiosis ad. dec. 153. in prin.

Pater in dubio censetur promittere dotem de suis bonis non de bonis filiarum, & si simpliciter dicat quod promittit de bonis vtriusque, nisi aiciat certū de bonis filiarum, vel de illis solutionem faciendam secus si pater est inops, tunc de bonis vtriusque censetur dotare pro dimidio ad. dec. 155. in prin.

Probationis appellatione comprehendū valida & faciens fidem, non nulla ad. dec. 183. colum. 2.

Pater voluntariæ non coactus poterit in vita sua filio legitimam assignare, nisi in casibus ibi dec. 206. ad. ibi. num. 5.

Proximitas atēditur respectu ultimi possessoris non fundatoris dummodo sit de parente

INDEX.

ventela fundatoris, secus aliàs ad. dec. 206. num. 23.

Pater non solum constituit maioratum de legitima filij de suo consensu, sed etiam talis maioratus quo ad suam legitimam, vt conditus a filio reputatur quando autem de eius bonis possint sua debita solui, & cõtra ea agere creditores ad. dec. 216. num. 4. per. 4. conclusiones.

Præsumitur meum quod est intra fines territoriali mei ad. dec. 231. in prin.

Præsens alicui actui, vt testis etiã si actus sit præiudicialis, sibi non præiudicat, nisi diu taceat det dissimulet ad. dec. 14. nu. 3.

Pactum appositum de dote soluenda ad certum tempus qua non soluta centum præsentur valet si maritus subinet onera matrimonij ad. dec. 273. in prin.

Princeps non vult nec potest de lege ordinaria præiudicare maioratui ad. dec. 279. colum. 5.

Princeps secularis deficientibus consanguinis potest concedere administrationem bonorum aniuersarijs obligatorum secus ospitalis, vel piorum locorum, vel iuris patronatus, nisi ex consuetudine immemoriam privilegio, aut præscriptione ad. decisio. 289. in prin.

Pater & mater tenentur alimentare filium incestuosum inopem ad. dec. 305. in prin.

Profecete officium non nobilitat, & si sit cuius nobilis ciuitatis quo ad liberationem munerarum, secus quo ad honorem, & extimationem ad. dec. 325. col. 2.

Pactum valet quod emphyteota possit sub emphyteutare ad. dec. 326. c. 1. in prin.

Pactum quoddam secundum emphyteota debeat alienandi petere licentiam a primo valet ad. decisio. 326. colum. 1.

Pactum apositum in emphyteusi quod tribus personis finitis reuertatur libere ad dominum quomodo procedat ad. d. 329. c. 1.

Pater non potest in testamento reuocare contractum quem fecerat cum vxore in præiudicium filiorum primi matrimonij, ad. dec. 341. in prin.

Principis factum in solitum, iudicatur casus fortuitus ad. dec. 352. col. 2.

Pactum de non alienando adiuctum hi potest speciali impedit translationem dominij ad. dec. 359. col. 2.

Possessor malæ fidei non restituit fructus ex melioramentis præceptos ad. dec. 367. in prin.

Pactum denegans audientiam requirere industriam capiendi, & execuendi transit ad hæredes, & cõtra hæredes ad. dec. 372. col. 1.

Promittens vendere compellitur vendere, & si non faciat tenetur ad interesse ad. dec. 374. in prin.

Probare ex dispensatione Principis sufficit per testes duos ad. dec. 375. in prin.

Pater filij administrator potest renuntiare commisso in emphyteusi filij maxime si res sit diuina ad. dec. 376. in prin. Nisi esset in damnum filij habere talem emphyteusum.

Pater tenetur dotare filiam nuptam sine dote, & diuitem mater vero solum inopes ad. dec. 379. col. 1.

Qualitatem alegans ad fundamentum suæ intentionis tenetur illam probare ad. dec. 264. col. 2.

Retractus sed locum in bonis matris ab antiquo sibi proueniētibus, quia bona materna dicuntur ad. dec. 9. super numero. 2.

Recognitio ex certa scientia facta animo transferendi dominium traditione ficta, vel vera interueniente dominium transfert, secus non ita facta quia non trasfert, nec ex ea prouatur dominium, in dubio tamen ex ea præsumptione probatur donec probatur contrarium fauore tamen Ecclesiæ traditione non interueniente transfert dominium dec. 12. ibi. ad. colum. 2.

Romanus & Menochius repuluntur ad. dec. 20. colum. 3.

Regalia sunt quæ soli Regi seruantur in signum supræme potestatis ad. dec. 31. col. 2.

Regalia non veniunt in generali concessione, nisi specificentur, & quando concessio fit comprehendens verba regalia, non veniunt regalia superiora, vt videre monstram, aut facere bona, nisi exprimat in individuo, vel constet ex verbis duplicatis, vel coniecturis euidentissimis ad. decisio. 32. colum. 1.

Regale supræmum est referuare venditionem sibi & alijs prohibere rei iure naturæ cadentis in libero hominum commercio ad. dec. 31. colum. 2.

Regale supræmum est quod alijs diffidulter princeps concedit ad. dec. 31. col. 2.

Regale

INDEX.

Regalæ supremum referuans sibi, & alijs prohibens venditionem rei cadentis in libero hominum commercio, vel quod alijs Princeps concedit difficulter non venit in concessione quantumuis generale dec. 31. nu. 5. ad. ibi. in prin. col. 2.

Retentio vsque dum soluatur quantitas cum decursis redditibus legitimo iure datur ad. dec. 40. num. 4.

Remissio propter literas requisitorias delinquentis debita, fieri potest suspendi a requisito quando reus remittendus in sua iurisdictione, aliud delictum & si læue commisit, prius enim debet puniri pro isto delicto quam remittatur ad. dec. 52. col. 2.

Remedio summario, quod interim appellatur vincit qui vltimam possessionem habet, etiam non titulata ad. dec. 54. num. 1.

Remedium possessorium pro sacri intentari non potest dec. 54. num. 3. ad. ibidem contrarium.

Reconductionem possessio & patientia non inducunt vbi requiritur scriptura vel vbi quis locare debitus erat ad. decisio. 57. in prin.

Renunciatio remediorum, siue in genere, siue in specie. l. 2. C. de rescindenda non comprehendit læsionem enormissimam longe vltra dimidiam iusti prætij ad. dec. 66. num. 3.

Renunciatio enormissime læsionis vltra dimidiam iustitij longe, & exequitate non valet ad. dec. 66. num. 3.

Rogatio testium in testamento requiritur dec. 85. ibi. ad. num. 3.

Renuntiatione generali non comprehenditur dolus verus vel præsumtus ad. d. 90. n. 1.

Rei propriæ ignorantia non cadit ad. dec. 91. num. 16.

Retinens rem ob melioramenta non soluta debet computare fructus in fortem debet tamen ei refici aut dari census pro valore melioramentorum non solutorum ad. dec. 96. in prin.

Restitutio denegata non conceditur, nisi ex noua causa ad. dec. 110. num. 7. co. 3.

Remissio iuris querendi non est donatio dec. 118. nu. 1. ad. ibi. contrarium.

Renuntiatario solum debentur fructus a die admittæ renuntiationis, & sic fructus pendentes diuiduntur pro rata seruat tamen consuetudo, & constitutio Episcopus ad. dec. 128. in prin.

Representationum normam in primoge

nituris amplectitur in hoc regno text. in d. 40 Tauri ad. dec. 174. col. 1. & 2. & 3.

Reseruatio facultatis disponendi pro anima contenta in donatione omnium bonorum dotis causa non intelligitur ad libitum sed arbitrio boni viri secundum vires patrimonij qualitatem personæ, & consuetudinem aliorum ad. dec. 185. in prin.

Reseruatio quinti bonorum, commissa alio testamēti factione debet regulari, quod si arbitrio boni viri sufficiat non amplius ad. dec. 185. col. 1.

Res depositata periculo eius perit qui depositum in iuste petit ad. dec. 189. in prin.

Representatio consideratur in subcessione ascendenti, non quando agitur de particulari successione dec. 215. num. 2. ad. ibi. contrarium & secus in alijs successionebus attento iure communi.

Restitutionem petens aduersus venditionem facta subhasta debet re fundere pretium, non compensare cum fructibus ad. dec. 134. in prin.

Remissionis propter casum fortuitum doctores tractantes materiam ad. dec. 252. n. 1.

Res propter dilatam solutionem minus valet ad. dec. 257. in prin.

Res extimatur magis, vel minus ob dilatam, vel non dilatam solutionem ad. dec. 257. in fine.

Restitutio prodest maiori litis consorti ob indiuiduitatem ad. dec. 292. in prin.

Religionem ingrediens potest testari cum minori numero testium ad. dec. 319. co. 1.

Res aliena pignori potest de consensu domini tacito vel expresse ad. dec. 324. in prin.

Recipiens alicuius epistolam qua gesta data, & accepta, narrantur non cõsetur se obligare, nisi ad aliquid dandum, nisi ea vtatur & pro his de quibus vtitur ad. dec. 339. col. 1.

Renuntiatio iuris acquisiti renuntiatio est ad. dec. 341. col. 2.

Res solita emphyteutare non requirit solemnitatem in sua alienatione aliàs debitam in alienatione bonorum ecclesiæ ad. dec. 345. in prin.

Res retrohatur pro tanto pacto aposito de non alienando nisi apponatur in censibus ad. dec. 359. col. 2.

S.

Successio naturalium reciproca est dec. 3. num. 4. ibi. ad.

Succes

INDEX.

Subcessor maioratus, vel anniuersarij qui futurus est potest mortem testatoris in eius vita potest, petere iudicialiter declarari sibi subcessionem competere, si existat de presenti aliqua causa, vt puta disfamationis, vel dilapidationis secus alias dec. 6. nu. 6. & 7. ibidem ad. num. 6.

Subcessor, maioratus, vel anniuersarij habet ius in spe de uile tamen admodum ad. dec. 6. super num. 6. col. 2.

Stipulatione & pacto queritur tertio ab senti ius irreuocabile licet non acceptauerit, nisi tertius absens sit in tanta mora acceptandi, quod res derelicta videatur ad. dec. 8. super num. 2. col. 2. & 6.

Stipulatione, vel pacto inter absentes factis nullo acceptate pro absente non queritur absenti tertio ius irreuocabile donec veniat acceptatio, & sic ante eius ventum erit locus penitentiae ad. de. 8. sup. n. 2. co. 3.

Seruo ante mortem domini, nulla actio nec ius queritur, eo mortuo queritur officium iudicis pro libertate adipiscenda ad. dec. 8. super num. 2. col. 6.

Soluens prelato putatio liberatur, nisi ei sit interdicta administratio deci. 6. num. 1. ibidem ad. super. num. 1. col. 2.

Socius laudatur non intellectus a doctoribus ad. dec. 23. col. 2.

Solutio annue pensionis cognoscitur an procedat ex contractu census an ex emphyteusis ex pactis, ex consuetudine, ex verbo, & forma, mente contrahentium translacione dominij directi, vel non traslatione, & iudicabitur pro illo qui maiora inditia habet in diuio fauore ecclesiae emphyteusis fauore priuati censualis ad. dec. 38. super num. 1. col. 1. & 2.

Solutio a parente de aliquo pro re aliqua qua non respondet fructibus procedit ex emphyteusis contractu ad. dec. 38. super nu. 1. col. 2.

Solutio minima in recognitionem dominij facta vbi frequentantur census vulgo foros iudicabitur contractus census foraneus, & si deficiat ibi pactum de non alienando, & alia qua emphyteusim tangunt ad. dec. 38. num. 1. col. 2.

Solutio facta propter solum vulgo fueros de suelos iudicat talem censum similem emphyteusi ad. dec. 38. num. 1. col. 2.

Subscriptio testis in testamento valet si asserat notarius demandato testatoris factum vel testibus probetur de. 45. n. 1. ib. ad. n. 1.

Solemnitas in alienatione rerum Ecclesiae non praesumitur ex decennio, neque ex 30. annis ad. dec. 83. num. 1.

Scripturam habens pro se non dicitur ignorans ad. dec. 91. num. 16.

Sententia interlocutoria super desertione, vel denegatione reuisionis non est tertia sententia conformis ad. d. 110. nu. 10. co. 4.

Sententia lata contra minorem ex falsa causa, vel aduersus ius eius valet mero iure, nisi error, aut iniustitia notoria sit, aut ex actis constet ad. dec. 110. nu. 42. col. 6.

Spurius, vel bastardus censetur turpis persona, & sic a fratre institutus excluditur quarela in officiosi ad. dec. 143. in prin. col. 1. Nisi sit meritorum persona.

Seruitia compensantur cum alimentis si mereantur, vt si ex eis tutor, aut curator utilitatem recipiat, nisi eis non indigeant ad. dec. 216. in princ.

Seruitia salaria merentia quibus indiget tutor debentur minori ad. dec. 216. in prin. colum. 2.

Seruitia quantumuis leuiora & ob gratiam factam tassationem alimentorum extenuant ad. dec. 216. col. 2. in princ.

Scriptura priuata quam fidem faciat allegat dec. 240.

Sub emphyteota habes omne ius traslatum recognoscet primo dno ad. d. 246. co. 2.

Soluens pro alio semper censetur soluere proprijs pecunijs ad. dec. 248. num. 2.

Scriptura facta in actis processus valet vt publica licet non contineat solemnitatem in publica tequisitam, vel licet alias notarius non possit inter partes scripturas publicas facere extra acta iudicij ad. de. 301

Soluens Abbati intruso existenti tamen in possessione prelatis, & si cu eo non con traxerit liberatur ad. dec. 304. in prin.

Salaria famulorum, vt debita deducuntur de comuni aceruo etiam si sint illius anni quo defunctus decessit ad. dec. 311. in prin.

Salaria integrum solui debet ex aceruo bonorum famulis conductis pro toto anno, nisi inueniam alium eiusdem conditionis, & salari secus si pro mensibus ad. dec. 311. col. 3.

Securitas data adulteri non est effectus, si lite pendente in fragante delicto fuerit reperta ad. dec. 312. in prin.

Securitas amittitur in futuris non ex praeteritis ad. dec. 312. in prin.

Sequestrum debet fieri parte citata ad. dec.

INDEX.

dec. 31. col. 1.

Societas coniugalis non extenditur ad quaesita ex hereditate legato, vel donatione constante matrimonio, nisi in pactum deducatur, vel per verba nimis generalia ad. dec. 361. in princ.

Sententia lata inter duos principales ad quos causae defensio pertinet nocet alijs in consequentiam ius praetendentibus nisi citatis ad. dec. 386. col. 1.

Transactionis contractu. l. 2. C. de rescindenda locum habet, si considerato diuio euentu litis secundum tempus transactionis factae resulter enormissima laesio ultra dimidiam iusti pretij dec. 10. num. 1. ad. ibi. vel si dolo malo sit facta.

Transactionis contractu. l. 2. C. de rescindenda non habet locum si transactio facta est bona fide, vel tempore contractus laesio non appareat quauis appareat ex post facto, vel appareat laesio respectu quantitatis, vt sic non vero eiusdem coniuncte diuio euentu litis ad. dec. 10. super num. 1.

Testamentum iure factum cum eius solemnitatibus debet abere testes masculos non foenas dec. 44. nu. 2. ad. ibi. in prin.

Testamenti testes tempore absolutionis vulgo, otorgamiento debent esse presentes ad. dec. 46. num. 1.

Testamentum heredis laici quamuis legata pia continuat non dicitur ad pias causas factum dec. 46. num. 1. ibid. ad.

Testamentum conditum interrogatione alterius praemissa secreta ordinatione testatoris in extremis constituto defectu iudicij suspectu in personas suspectas praesumitur falsum, nisi sufficienter iustificetur ab haerede ad. dec. 46. num. 3.

Testamentum alterius interrogatione conditum, nisi alia concurrant, non est suspectum neque viciatus ad. d. 46. nu. 3. in. fi.

Testamentum factum inter liberos etiam in equaliter institutos valet, etiam si conficiatur scriptura priuata scripta ab alio a patre subscripta, quod odie iure Regni non procidet quo requiritur in tali testamento solemnitasque in testamento inter extraneos dec. 61. ibi. ad. in prin.

Testatore tradente notario testamentum in scriptis, vel insinuante, vel publicante testes debent esse praesentes de. 69. ibi. ad. n. 1.

Testamentum scriptum a fratre in fauorem fratris ambobus stantibus sub patria

potestate non valet, secus alias, & secus in testamento nuncupatio a testibus comprobato ad. dec. 69. num. 2.

Testamentum factum postis tempore valet cum minori numero testium dec. 81. num. 1. ibidem ad.

Testamentum ad pias causas valet etiam cum minore numero testium dec. 81. num. 3. ibidem ad.

Testamenti legatum facti extra pias causas non valet, etiam si legatum sit prius, nisi legatum non dependeat a testamento ad. dec. 81. nu. 3.

Testamentum in scriptis factum omnia solemnitate etiam ad pias causas non valet quando constet, quod testator se artauit testare in scriptis secum si simus in diuio, quod se non artauit ad. de. 81. nu. 4.

Testamentum factum in eremo valet, etiam cum minore numero testium dec. 81. nu. 5. ad. ibidem contrarium.

Tempus antiquum est centum annorum ad. dec. 88. in princ.

Testamentum imperfectum inter liberos non reuocat primum, perfectum ad. de. 109. in prin.

Tutor condemnatur ad redditus pecuniosos omnes annorum non considerando an excedunt, vel non sortem principalem ad. dec. 110. num. 33. col. 5.

Tertius habens causam absque alio cauitur, & iudicio cuius ius deducit in iudicio ad. dec. 116. num. 2. col. 3.

Testamentum imperfectum aut scriptura licet non valeant quo ad vim disponendi per se valent quo ad daclarandam voluntatem diuio, nisi sit nullum ex imperfectione voluntatis, salit tamen quando voluntas probatur perfectae in actu licet nullo ad. dec. 153. num. 3.

Testamentum nuncupatum per testes comprobatum de verbis, & voluntate testatoris deponentes valet intotum, secus si comprobatum non sit. add. 159. in prin.

Transmissio etiam ex potentia iurisdictionis deliberandi, vel sanguinis non datur in fideicommissi, vel legatis particularibus ad. dec. 157. col. 2.

Testamentum viri, & vxoris in eadem carta valet, & iudicatur, vt duo testamentum & vnusquisque potest reuocare suum, nisi per viam contractus inter viros vnus alteri testanti consenserit secus si testado ad. dec.

185. num. 3.

INDEX:

Testator habens ius in re legata, vel par-
te solū hanc legare censetur etiam coniu-
ctā personā ad. dec. 19. num. 1. col. 2.

Tutor finita tutela potest emerē bona
minoris ad. dec. 17. in princ.

Tēpus datū a lege ad appellādū, etiā de
cōscialibus partū non potest prorogari, neq;
etiā subeundi ad. dec. 18. in princ. col. 2.

Testamento ultimo quando derogatur
primū ad. dec. 209. num. 1.

Testamentum viri, & vxoris in quo vir
se ipsum subscribit haredē non valet, nisi
pro parte ipsi viri cōtra se ad. d. 232. in pr.

Testamentum secundum minus solem-
ne non derogat primo ad. dec. 247. in prin.

Testamentum nuncupatiuum debet ef-
se lectū si fiat corā scriua ad. de. 247. in pri.

Testamētū nūcupatiuū non potest fieri
corā notario apostolico ad. dec. 247. in pr.

Testes duobus necessarii inhabiles de me-
tu disponentes non prāferuntur alijs de-
ponentibus de libera voluntate de. 251. ad.
ibidem contrarium.

Testamentum per duos in vna carta fa-
ctum vsque ad mortem per vnum reuoca-
ri potest, & si de non reuocando sit iura-
tum ad. dec. 259. col. 1.

Testator potest adijcere onera maiora
tui pluribus vitibus, si reseruauerit, sibi fa-
cultatem faciendi neq; pro prima vitij con-
sumitur facultas, nisi aliquid repugnans, &
in computauile resultat ad. de. 263. col. 2.

Tortus in criminalibus pro modo indi-
torum condemnari, vel absolui debet ad.
dec. 78. in princ.

Tertiū meliorationis non deducitur ex
dotibus datis etiam si testator velit ad. dec.
311. col. 2.

Tertium deducitur etiā de nominibus
creditorum ad. dec. 311. col. 2.

Titulus dignitatis in fructiferus, & non
vendibilis non confertur ad. dec. 311. col. fi.

Testamentum ingredientis religionem
confirmatur morte naturali, & interim mo-
nasterium fruituri bonis ad. dec. 319. col. 1.

Testamentum imperfectum imperfe-
ctione voluntatis non valet etiam quo ad
partem perfectam ad. dec. 349. in prin.

Testamento sex testes qui in illo inter-
fuerunt tempore confessionis non probāt
sanamētē de. 98. in prin. ad. ib. in cōtrariū.

V.

Votū di liti in cōsistorio Regio formā
& prācedentiā dec. 1. n. 2. ibi. ad. n. 2.

Voluntas testatoris ē licita ex coniectu-
ris non sufficit, nisi sit colecta ex verbis dis-
positiuis in testamento insertis dec. 27. nu-
3. ibi. ad. cōtrariū.

Vxor acceptans bona lucrata constante
matrimonio non tenetur soluere dimidiā
debitorum contractorum ob fideiusionem
dec. 40. num. 1. ibi. ad. num. 1.

Validitas pretij arguit malā fidē in vēditio-
ne alijs indicijs concurrētib; vel lāsione
enormissima longe vltra dimidiam iusti
pretij ad. dec. 40. num. 1.

Vxor potest suam partem vinculare in
communi pradio viri, & vxoris si commo-
de diuidi potest aliās assignabitur alia res
ad. dec. 48. num. 1. in fin.

Vxori inopī dotem non habenti debe-
tur quarta, vel alimenta arbitrio haredum
non amplius de. 62. ad. ibi. in prin.

Vxori dotem habenti intra annum lu-
tus dantur alimenta ad. de. 62. in. fi.

Verba generalia fa lua ratione recti ser-
monis comprehendētia renuntiationem
lāsionis enormissime non procedunt ad.
dec. 66. num. 3. in fin.

Vestes & ornamenta vulgo donas data
sponse vsque ad diem velationis censetur
ei donata & lucratur ea iuxta modo. l. 4. ti-
tul. 2. lib. 5. recop. ad. dec. 71. num. 1.

Velles date, nupte si preciosa, & festiua
lia sint induuio non censetur donate
nec eas lucratur, quotidianas vero lucratur
ad. dec. 71. num. 1.

Vtilitas consequuta ex negotiatione ma-
riti ex parte mulieris cedit lucro mulieris
ad. dec. 71. num. 6. & 7.

Vxor separata a marito lucratur dimi-
diam ac quāstrum si expulsa sit viri culpa
ad. dec. 97. in princ.

Vxor recipiens aliquid pro fideiusione
non iuuatur Veleiano, & illud aliquid quā-
tum debeat esse arbitrio iudicis relinqui-
tur pensatis omnibus circūstantis ad. dec.
121. in princ.

Vxor occultans bona quando fit inuen-
tarium non punitur in duplum solum con-
tra eam defertur iuramentum in litem ob-
dolum male confecti inuentari ad. dec. 122.
in princ. col. 2.

Vxor se obligans cum marito iuuatur
Veleiano, si non renuntiat & iurat secus
aliās ad. dec. 131. in prin.

Vestis prohibite poena contra, ferentē
aprehensionem requirit, & licet in domo
aferantur

INDEX.

ferantur locus est poenæ in hoc tamen reg-
no respectu ferentium domi non procedit
ad. dec. 172. col. 2.

Vota facta a marito solo super bonis lu-
cratis constante matrimonio prāiudicant
vxori, & si ipsa non citetur secus in bonis
dotalibus, aut parasrenalibus ad. decif. 182.
in princ.

Vxor non potest vēdere bona dotalia,
& contractus est nullus ad. dec. 188. col. fi.

Vsusufructuarius omnium bonorū non
tenetur ad deuota soluenda, sed hær es qui
ante quam ei tradat debet deducere ad. de.
195. num. 2.

Vxor cum marito pro debito commu-
ni iuramento obligata exequitur in omni-
bus bonis suis ad. dec. 200. in princ.

Voluntas testatoris in diuio debet de-
clarari vt aliquid operetur, & ne redatur
inutilis ad. de. 206. num. 10.

Vxor putatiua bonæ fidei efficitur so-
cia in bonis mariti sicut vera vxor de. 207.
nu. 1. ibi. ad.

Vir & vxor posunt testare in eadem car-
ta, & se ad inuicem instituere ad. dec. 247.
in princ.

Vendens ignoranti in diuio censetur
vendere totam rem ad. dec. 249. in. fi.

Vxor minor restituitur contra fideiuf-
sionem a marito factam pro sua medietate
bonorum communium si maritus de suis
non potest soluere de. 192. ad. ibi. non sic
practicari.

Viuens pupila minor septenio, aut de-

cennio cum abunculo non habet salaria, &
soluit alimenta ex proprijs bonis, maior ve-
ro facta computauit illa cum seruitijs ad.
dec. 363.

Vsurarum cognitione est iudex sęcula-
ris competens si versatur quæstio de facto
secus si de iure ad. de. 194. in prin.

Vestes lugruas famulis datę deducuntur
detertio Hispaniæ de quinto de aceruo,
ad. dec. 311. in prin.

Vestes & ornamenta cōtidiana filius
non confert, secus non cōtidiana æquos,
arma, & ornamenta æquorū, ad. d. 311. c. 2.

Vxor quinquagenaria habet partem lu-
crorum constante matrimonio acquisito-
rum ad. dec. 323. in princ.

Voluntas defuncti declaratiua, vel exe-
cutiua probatur ex testamento reuocato
ratione omisse solēnitatis non ratione im-
perfecte voluntatis, secus voluntas dispo-
sitiua ad. dec. 330. in prin.

Verba enunciativa maxime de futuro
nisi fauore piæ causæ, vel pluries sint gemi-
nata, vel constet ex coniecturis non dispo-
nunt ad. dec. 349. col. 2.

Vxor lucratur medietatem lucrorum
durante diuortio separato matrimonio cul-
pa viri, secus alias ad. dec. 360. col. 1.

Verba generalia quantumuis restringū-
tur in fauorem delectæ personæ ad. dec.
362. col. 1.

Vxor non tenetur ex bonis dotalibus
soluere æs alienum mariti, etiam acceptum
ad eam alendam ad. dec. 369. in prin.

K

INDEX RERVM ET NOTABILIVMQUE IN HOC TRACTATV CONTINENTVR, A LICENTIATO YEBRA de Quiros parlamenti Vallisoletani aduocato.

A.

Adulterans ante baptismi receptionem post illam potest accusari quæst. 3. num. 7.
Authen. bona donatorum C. de bonis prescriptorum, & authen. odie. C. de dānationibus inter intelliguntur quæst. 6. num. 9.
Animabus multum prodest si corpora in Ecclesia sepeliantur, quæst. 8. nu. 7.

C.

Clementina prima de poenen. & remissioni expenditur, quæst. 1. num. 1.
Cap. quæsitum 13. quæst. 2. expenditur quæst. 2. num. 6.
Clementina prima de poeniten. & remissio. exponitur, quæst. 1. num. 7.
Cap. alina mater de sententia excommunicationis in. 6. expenditur, quæ. 1. n. 8.
Cap. super eo de hæreticis in. 6. cum. ca. ad abolendam, illos eodem titulo conciliatur quæst. 1. num. 9.
Consuetudo denegans Eucharistiam dānatīs ad mortem est corruptela quæst. 8. num. 10.
Communicans Eucharistiam per aliquod spatium debet abstinere a cibis salit in condemnato ad mortem quæst. 1. n. 14.
Cap. tribus de consecratione distint. 2. loquitur de honestate non de præcepto. quæst. 8. num. 15.
Confugiens ad Eucharistiæ sacramentum per viam a sacerdote gestum gaudet immunitate Ecclesiæ qua gauderet confugiens ad illam quæst. 1. num. 17.
Capit. si. de institutionibus declaratur quæst. 1. num. 17.
Corpus sanctissimum Cristi est cibus animæ quæst. 1. num. 18.
Captus extra Ecclesiam si per illam trahitur non gaudet immunitate Ecclesiastica quæst. 1. num. 2.
Condemnatus ad mortem ex quo post baptizatur non euadit pœnam iudicatam quæst. 3. num. 3.
Confirmationis sacramentum condem-

natis ad mortem debet præstari. q. 3. nu. 9.

Cap. 2. de consecratione distint. 5. expenditur. q. 3. num. 1.

Condemnatus ad mortem matrimonium contrahere potest multis authoritatibus quæst. 4. num. 1.

Constitutus in extremis contrahit, dat libertatem, & facit omnia quæ sanus facere potest, quæst. 4. num. 3.

Constitutus in extremis an mortuo, vel furioso, quando æquiparetur, q. 4. nu. 4.

Constitutus in extremis non potest testare quando articulata non potest testare, vt non intelligatur, q. 4. num. 5.

Condemnatus ad mortem non potest contrahere matrimonium, si turbatus mortis cogitatione careat omni sensu, q. 4. n. 7.

Condemnatus ad mortem licet meritum ducat in uxorem non liberatur a pœna, quæst. 4. num. 8.

Condemnatus ad mortem non potest promoueri ad sacros ordines, q. 5. num. 5.

Cap. lege 53. distint. intelligitur q. 5. n. 11.

Cap. de famulis de seruis non ordinatis, & c. Episcopus. 12. q. 2. intelliguntur. q. 5. num. 14. & 15.

Clericus committens homicidium priuatione dignum non amittit ipso iure beneficium quæst. 5. num. 16.

Cognitio an quis sit effectus clericus an non ad ecclesiasticum pertinet, q. 5. nu. 26.

Clericus sacris initiatus ante degradatio nem realiter factam pœna sanguinis non potest pugnari, secus minoribus initiatus, quæst. 5. num. 28.

Cognitio causæ qua litigatur an vestes clericorum primæ tonsure sint tales vel de ipsa tonsura ad clericum expectat, quæst. 5. num. 29.

Condemnatus ad mortem regulariter non potest testare, q. 6. num. 1.

Condemnatus ad mortem per supremos iudices non potest testare, q. 6. nu. 5.

Condemnatus ad mortem per quinque modos potest euadere quorum in tribus non potest facere testamentum, q. 6. n. 7.

Con-

INDEX.

Condemnatus ad mortem in absentia per edicta non potest testari, nec ab eo factum valet quæst. 6. num. 13.

Condemnatus ad mortem liberatus ex indulgentia partis non potest testari, nisi in casu vxoris adulteræ quæst. 6. n. 12.

Condemnatus ad mortem ad pias causas non potest testari, q. 6. num. 14. & 16.

Condemnatus ad mortem non potest in testamento nominare ad emphyteusim etiam si sit mors civilis. q. 6. nu. 2.

Cadavera damnatorum ad furcas non possunt tradi medicis ad anothomiam in consulto Rege quæst. 7. nu. 1.

Consuetudo introducens clausulam in sententijs positam, vt condemnatus ad furcasibi perpetuo maneat iure quoque inititur, quæst. 7. num. 2.

Cadaveri pœna infligitur propter enormitatem delicti, quæst. 7. num. 3.

Caput truncati non datur ad anothomiam in consulto Rege, quæst. 7. num. 4.

Condemnati vt comburentur non dantur ad anothomiam in consulto Rege, quæst. 7. num. 5.

Condemnati ad mortem an sepeliri possint, quid de iure diuino, canonico, vel civili, vel consuetudine, q. 8. num. 1.

Consuetudo Lusitanorum in damnatis sepeliendis iustissima est, quæst. 8. num. 3.

Corpori carere sepultura nihil obest animis, quæst. 8. nu. 4.

Consuetudo Lusitana sepeliendi corpora donatorum religioni christianæ consona est, quæst. 8. nu. 5.

Corporibus damnatorum in Ecclesia sepultis comoda oriuntur multa, q. 8. nu. 6.

Condemnatus ad mortem liberatus tamen indulgentia Principis potest testari, quæst. 6. num. 10.

D.

Damnatis ad mortem signa contritionis ostendentibus præstandum est sacramentum Eucharistiæ, nec in contrariū valet consuetudo, quæst. 2. nu. 1. & 2.

Damnatus ad mortem non liberatur ab illa ex quo recipit Eucharistiam vt liberetur, vt gaudens immunitate Ecclesiæ, q. 1. num. 19.

E.

Eucharistiæ sacramentum operatur via toribus ademptionem gloriæ & præseruat a peccato interius roborando per gratiam exterius repelendo demonum delet

peccata venialia & mortalia quorum quis non habet continentiam neque affectum, & alios effectos, quæst. 1. num. 3.

Eucharistiæ sacramentum etiam tempore interdicti condemnatis ad mortem præstandum est, quæst. 1. num. 8.

Executio sententiæ mortis non differitur, nisi in casibus expræsis, quæst. 1. n. 11.

Eucharistia sacramentum damnatis ad mortem præstare noua consideratione necessarium est non vero scandalosum, q. 1. num. 13.

Executio sententiæ mortis debet suspendi ex receptione Eucharistiæ, per tres, vel quatuor dies sic eadem die receptionis recipiens patitur supplicium; secus aliās nam sufficit per sequentem diem, q. 1. n. 20.

Exceptio declinatoria fori ratione ordinis potest opponi etiam post sententiam condemnatoriam, q. 5. num. 25.

Epitaphium sepulchri Henrici filij Federici secundi Imperatoris Bononiæ vetustissimum, & nobile refertur, quæst. 6. n. 15.

Eucharistiæ sacramentum morientibus est necessarium quia est cibus animæ, & non corporis, quæst. 1. num. 4.

F.

Filij ante habiti legitimantur, si pater constitutus in articulo mortis contrahit matrimonium, q. 4. num. 2.

I.

Infidelis condemnatus ad mortem si prætat baptizari necessario baptizari debet, q. 3. num. 1.

Initiens manus violentas in seruum defacto, orditatum etiam depositum incidit in canonem si quis suadente, q. 5. nu. 21.

Iudex exequens sententiam mortis nõ seruata lege si vindicare. C. de pœnis peccat grauitur, q. 1. nu. 12.

Iudex quis sit competens an secularis an ecclesiasticus in cognoscendo an seruus fraudulentur ordinatus in sacros ordines ad mortem condemnatus debeat fori priui legio gaudere quæst. 5. num. 25.

Iudex secularis cognoscit de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, licet in ea tractetur de inualiditate dispensationis illegitimatis, q. 5. num. 30.

Iudicex permitens corpora damnatorum in sepultura iacere nõ peccant. q. 8. nu. 2.

L.

L. Si qui sanctam. C. de apostatis declarate, q. 1. num. 10.

INDEX.

Lex iusta. ff. de manu missis vindicta intelligitur, q. 4. num. 11.

Lex si quis filio exheredato. §. eius qui deportatur. ff. de iniusto rupto intelligitur, quæst. 8. num. 4.

Lex si quis filio. §. ij. authem versu. quid tamen. ff. de iniusto rupto intelligitur, q. 6. num. 6.

Lex Regia ordinamenti lib. 5. tit. 94. qua conceditur damnatis ad pias causas testare expeditur, q. 6. num. 17.

Lex ordinamenti lib. 4. tit. 63. §. & benedicti intelligitur, q. 6. num. 21.

M.

Matrimonium signis contractum etiã interualentes loqui valet, q. 4. n. 6.

Meretrici ablata ab errore, & peccato publico multa proueniunt comodo, q. 4. n. 3.

O.

Obviare potes malis proximo factis nõ obiadõ particeps efficitur, q. 1. nu. 4.

Ordo sacer computatur inter septem ecclesie sacramenta, q. 5. num. 1.

Ordo subdiaconatus sacer dicitur odie licet non olim, q. 5. nu. 2.

Ordinatus etiam fraudalenter, vt poeniam euitet caracterẽ suscipit, q. 5. n. 4. & 24.

Ordinum receptionem impediunt crimina depositione digna, & irrogantia infamiam etiam post per actam poenitentiam, q. 5. num. 6.

Ordinandus exprimere tenetur omnia impedimenta que habet, q. 5. num. 7.

Ordinari infamis non potest nec admittitur ad ordines rescipiendos, q. 5. num. 8.

Ordinari se uis non potest, & si ordine tur cũ caliditate dño Episcopo ignoratib⁹ deponitur, & domino tradditur, q. 5. n. 9.

Ordinatus seruus de facto vere ordinem & caracterem suscipit, q. 5. n. 12. & 24.

Ordinatus seruus de facto, & depositus non gaudet priuilegio fori, q. 5. num. 22.

Ordinatus seruus etiam fraudalenter ordinem, & caracterem suscipit, q. 5. n. 24.

P.

Priuilegium fori non prodest clerico post crimen commissum fraudalenter ordinato, q. 5. num. 27.

R.

Remissio omnium peccatorum non conceditur illis qui meretrices ducunt in uxores, q. 4. num. 10.

S.

Sacramentum vnctionis non confertur nisi adultis infirmis, q. 2. num. 1.

Sacramentum vnctionis condemnatis ad mortem non præstatur, q. 2. num. 2.

Sacramentum Baptismi tollit hominẽ maculam, & reatum peccati originalis, q. 3. num. 2.

Sacramentum Baptismi petens fraudalenter causa vitandi poenã, sine diuio non liberatur, q. 3. num. 5.

Sacramentum Baptismi recipientem reddit nouum hominem respectiue quo ad peccata non quo ad poenam temporalem, q. 3. num. 8.

Seruus pro motus ad sacros ordines gaudet priuilegio clericali quantumcunque depositus sit, & domino tradditur gaudet in casibus tradditis in præsentia licet aliquis casus istorũ debiet a regula iuris q. 5. n. 19. 20.

Statutum habilitans personas testari nõ comprehendit ex ternos, q. 6. num. 8.

T.

Testamentum donati factum tempore dato ad appellandum non valet, sed in praxi non verificatur, q. 6. num. 2.

V.

Verbum deponatur est futuri temporis non importans canonem late sententiæ, sed ferende, q. 5. num. 13.

Verbũ careat an in potest canonem late sententiæ an ferende, q. 5. nu. 17.

FINIS.